

II-4
10

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

026000264966

Σειρά ἀρχαῖα που συνάδου
- Γεωργίου Κασσίου τῆς οὐρα
ἀρχαῖα ἰ. ἐκδόσεων. -

Πάρις 20/9/51

Γεωργίου Κασσίου

ΛΑΕΣ. Κ. ΧΑΤΖΗΓΑΚΗ

Τ^ο ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΥ
ΠΙΝΔΟΥ

ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΑ

Με πρόλογο του Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ Καθηγητοῦ
τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ν. Α. Βέη (ΒΕΕΣ)

«Ὅσον πληρεστέρα εἶναι ἡ συλλογὴ
τοπωνυμικοῦ ὕλικου χώρας τινος, τοσοῦτον
ἀκριβέστερα θὰ εἶναι τὰ ἱστορικά καὶ
λοιπὰ πορίσματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἠδύναντο
νὰ συναχθοῦν ἐκ τῆς μελέτης-των».

† Γ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΗ: ΧΡ. ΜΠΑΚΑΛΗ καὶ Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

ΤΡΙΚΛΑΑ

—1950—

ΑΔ. Π.Α. Π.Α.

62418

Σπουδαστήριον Ιστορίας η Χρονών
Τμήμα *Κλασική Ιστορία - Ορολογία*

ΠΙΝΑΚΑΣ
ΣΥΝΤΜΗΣΗΣ ΛΕΞΕΩΝ

Ε=Έλληνική	Τ=Τουρκική
Σ=Σλαβική	Α=Άλβανική
Κ=Κουτσοβλαχική	Χ=Χωριό
Σμν=σημαίνει	Χελ=Χελδράιχ
Έπ.=Έπωνυμο	Όν.=Όνομα
Βλ. λ.=Βλέπε λέξη	Βλ. Π.=Βλέπε παράδοση

ΕΠΕΞΗΓΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1) Η παράδοση που αφορά το τοπωνύμιο, καταγράφεται περιληπτικά.
2) Στο τέλος κάθε περίληψης και μές σε παρένθεση αναγράφεται ή συντμημένη φράση «βλ. π.» και οι αριθμοί από 1—340 που παραπέμπουν στον αριθμό της παράδοσης που είναι δημοσιευμένες στο βιβλίο μου. «Παραδόσεις τ' Άσπροποτάμου» 1948.

3) Στο παρόντα τόμο (που είναι δλάκερος ο τρίτος τόμος του τρίτου βιβλίου μου «Τ' Άσπροπόταμο Πίνδου, ιστορικά—λαογραφικά—τοπωνυμικά») έχουν καταγραφεί και παραδόσεις που δεν συμπεριλήφθηκαν στα βιβλία μου εκείνο.

4) Στα τοπωνύμια των χωριών, αναγράφονται και τα τοπωνύμια των συνοισμών τους.

5) Τοπωνύμια που δεν ανήκουν σε κάμμιά απ' τις αναφερόμενες, στον συντμητικό πίνακα, γλώσσες, καταγραφήκαν στη πλησιέστερη συγγενική γλώσσα.

6) Μετά την καταγραφή του τοπωνυμίου, ακολουθεί αναγραφή του άρθρου. Το άρθρο προηγείται κατά την ανάγνωση του τοπωνυμίου.

7) Στα Κουτσοβλαχικά τοπωνύμια το άρθρο επιτάσσεται.

8) Μέρος των σλαβικών τοπωνυμίων, έρμηνεύτηκε από το μηχανολόγο κ. Β. Στρεγλό, του Ρωσικού Πανεπ.

9) Η έρμηνεία των Κουτσοβλαχικών, γίνηκε από τον ύποφαινόμενο

10) Ο μεγάλος αριθμός των τοπωνυμίων τ' Άσπροποτάμου, έπέβαλε τή συνοπτική περιγραφή τους.

Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐξαιρετικῆς σημασίας εἶναι ὁ τρίτος τόμος τοῦ πολυτίμου ἔργου, ὁ ἀναφερόμενος κυρίως εἰς τὰ Τοπωνυμικά τοῦ Ἀσπροποτάμου (1).

Εἶναι γνωστὸν ὅτι αἱ τοπωνυμῖαι εἶναι σπουδαιόταται πηγαὶ τῆς ἱστορίας ἐν τῇ καθολικωτέρᾳ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως καὶ δικαίως παρεβλήθησαν πρὸς ἐπιγραφάς, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν χαραχθεῖ εἰς μέταλλα, λίθους καὶ κοινάματα, ἀλλ' εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔδαφος.

Ἡ ἔρευνα τῶν τοπωνυμῶν ἔχει ἤδη ἀναπτυχθεῖ εἰς ἰδιαίτερον κλάδον τῆς Ἐπιστήμης γενναίως ἀντιπροσωπευόμενον, τόσον ἐν Εὐρώπῃ, ὅσον καὶ ἐν Ἀμερικῇ. Διὰ τῆς συστηματικῆς ἐρεύνης τῶν τοπωνυμικῶν κερδίζομεν πολλάκις ἀλάθητα συμπεράσματα ἀφορῶντα κατ' ἐξοχὴν εἰς ἱστοριογεωγραφικά, γλωσσολογικά καὶ ἔθνογραφικά θέματα.

Διὰ ταῦτα εἰς τὸν ἀγαπητὸν φίλον κ. Ἀλέξ. Κ. Χατζηγάκην, ὀφείλομεν μεγάλην χάριν, διότι μετ' ἀγάπης εἰλικρινοῦς, περισυνέλεξε περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας τοπωνυμῶν τῆς Δυτικῆς Θεσσαλίας, πολλὰ τούτων ἠρμήνευσεν εὐφυῶς, μάλιστα δὲ τὰ τῆς Κουτσοβλαχικῆς προελεύσεως.

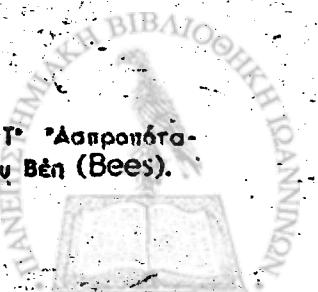
Τὰ τοπωνυμικά τοῦ Ἀσπροποτάμου διὰ πρώτην φοράν γίνονται προσιτά εἰς τὸν ἐπιστήμονα ἐρευνητὴν. Μετὰ συγκινήσεως δὲ βλέπω ὅτι ταῦτα προσφέρουσι νέα στοιχεῖα πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἐνότητος τῆς Ἑλληνικῆς Φυλῆς, καὶ ἀφ' ἑτέρου καταφέρουσι νέα πλήγματα κατὰ θεωριῶν ἀσυστάτων ἐν σχέσει πρὸς τὸν Θεσσαλικὸν βίον καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους.

Πολλὰ τοπωνύμια τῆς Πινδικῆς χώρας, ὑπενθυμίζουν εἰς ἡμᾶς ἐπίσημα πρόσωπα τῆς Βυζαντινῆς περιόδου καὶ οὐχ' ἦττον ὀνομαστοὺς ἀνδράς, οἱ ὁποῖοι κατὰ τοὺς σκληροὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας ὑπῆρξαν φιλελεύθεροι ἀγωνισταὶ καὶ ἀγρυπνοὶ φρουροὶ τῶν Ἐθνικῶν ἡμῶν παραδόσεων.

Δὲν ἐπεκτείνεται περαιτέρω ἡ ταπεινότης μου ἐν σχέσει πρὸς τὸ τοπωνυμικὸν μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Ἀλέξ. Κ. Χατζηγάκη, καθ' ὅσον αὕτη εἰς ἐνδειξιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν φίλον συγγραφέα, θέλει σὺν θεῷ δημοσιεύσει «Συμβολὴν εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τοῦ Ἀσπροποτάμου» χώρας τῆν ὁποῖαν παιδιόθεν ἐκ μέσης καρδίας ἠγάπησεν.

Ἀθῆναι 15 Σεπτεμβρίου 1945

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ (Bees)

ΤΑ ΧΩΡΙΑ Τ' ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

Ο μακρινός χρόνος, πού πέρασε και άφισε βαθύ σκοτάδι, σε πώμ-
πολλα σημεία της ανθρώπινης Ιστορίας, σε πολλά γεγονότα πού γίνανε
και σβύσανε, άπλωσε τά μαύρα του πέπλα και σκέπασε και την άκριβή
γνώση της κτίσης τών χωριών.

Με τά στοιχεία πού υπάρχουν δέν είναι δυνατός ο άκριβής χρονολο-
γικός προσδιορισμός της κτίσης τους.

Από τό λαογραφικό ύλικό τών χωριών, δέν μπορεί νά βγάλει βέβαια
συμπεράσματα. Είν' άλήθεια, πώς τό ύλικό αυτό, ξετυλίγει παλιές σελίδες
και μās γυρίζει πίσω, αλλά μέχρι ώρισμένη μόνο έποχή.

Σέ στιχομυρία, μεταξύ του πολιτάρχη Καρανταίρη, του Γενικού Δερ-
βέναγα Τρικάλων Σούλιτζια, Κόρτζε και του καπιτάν Νικ. Στορνάρη τ' άρ-
ματολικιού Άσπροποτάμου, ο τελευταίος λέει στον πρώτο πού ζητεί ειρή-
νην από μέρος του κυρίου του.

—«Τί ειρήνην ζητούν, άφου έκαυσαν τά καλύτερα χωριά τ' Άσπροπο-
τάμου. Δέν είδαν ότι υποχώρησα διά νά μή λάβουν άφορμήν κχι πειράξουν
τόν άθών λαόν και τά σπίτια όπου ήταν κτισμένα πρό τριακόσια χρόνια».

Από τη συνομιλία αυτή, πού γίνηκε στό 1823 προκύπτει ότι τά χωριά
είταν καμωμένα πριν από τριακόσια χρόνια ήτοι λίγο ύστερ' από την πώση
της Πόλης.

Βέβαια ο Στορνάρης στηριζόταν στη προφορική παράδοση λέγοντας
τουτο και όχι σε έξακριβωμένες πηγές.

Η παράδοση αυτή έχει κάποια μικρή σημασία γιατί άφορā κυρίως
στό χρόνο πού υπάρχουν στ' Άσπροπόταμο χωριά.

Δέν μās δίνει όμως τον άκριβή χρόνο της χτίσης όλων τών άσπρο-
ποταμίτικων χωριών.

Από την όνομασία μερικών χωριών πού φέρουν μέχρι σήμερα σλαβικά
και Κουτσοβλαχικά όνόματα δέν προκύπτει ότι είναι σωστό εκείνο πού είπε
ο Στορνάρης. Άρκετά χωριά άσφαλώς προϋπήρχαν όχι μονάχα πριν άπ' τό
15ον αιώνα, αλλά και από τον 10ον αιώνα, ίσως και από τον 6ο άκόμα.

Τά χωριά στ' Άσπροπόταμο κτίσθηκαν σε βουνοπλαγιές, ρεμματιές,
μικροκοιλιάδες άκόμα σε χαράδρες (1), για τό λόγο ότι οι πατέρες μας, από
προνοητικότητα από δοκιμασμένη πείρα (2), θέλησαν νά τά προστατέψουν
άπ' τους βαρείς χειμώνες, άπ' τη ληστεία πού μάστιζε πάντα τά βουνά, άπ'
τις επιδρομές τών βαρβάρων.

Αντίθετα άπ' τους άλλους κατοίκους, οι Σαρακατσαναίοι, στήνανε
τά βλαχοκόνακα τους, σε μακρινές άπ' τά χωριά τοποθεσίες, πάνω σε ψηλές
ράχες, πάνω σε λόφους κλειστούς από δέντρα ή άλλα βουνά, γιατί οι τσε-
λιγκάδες δέν θέλανε νά τά προσφυλάξουν άπ' τους ληστές πού υπέθαλπαν
και δέν φοβούνταν, αλλά θέλανε νά τά προστατέψουν άπ' τό κάψιμο τών

ΣΗΜ. 1. Ο φόβος και η άνάγκη της άμυνας φαίνεται νά δημιούργησαν στά χρόνια της
Τουρκοκρατίας τό χωριά της Πίνδου.

(Σση. Άναστασιάδη Νέα Έστία 1941 τευχ. 338)

ΣΗΜ. 2. Τά χωριά τών Βλαχών είναι σχεδόν όλα έγκατεστημένα σε τρομαχτικούς γρε-
μνούς και σε άπρόσιτα ύψώματα. (E. Lavisse et A. Rambouillet σελ. 830).

Γιά την τοποθεσία ζητείται μέρος, πού νά βρίσκεται μακριά άπ' τις όρτηρίες της μεγά-
λης συγκοινωνίας. (Gustave Weigand die Aromunen)

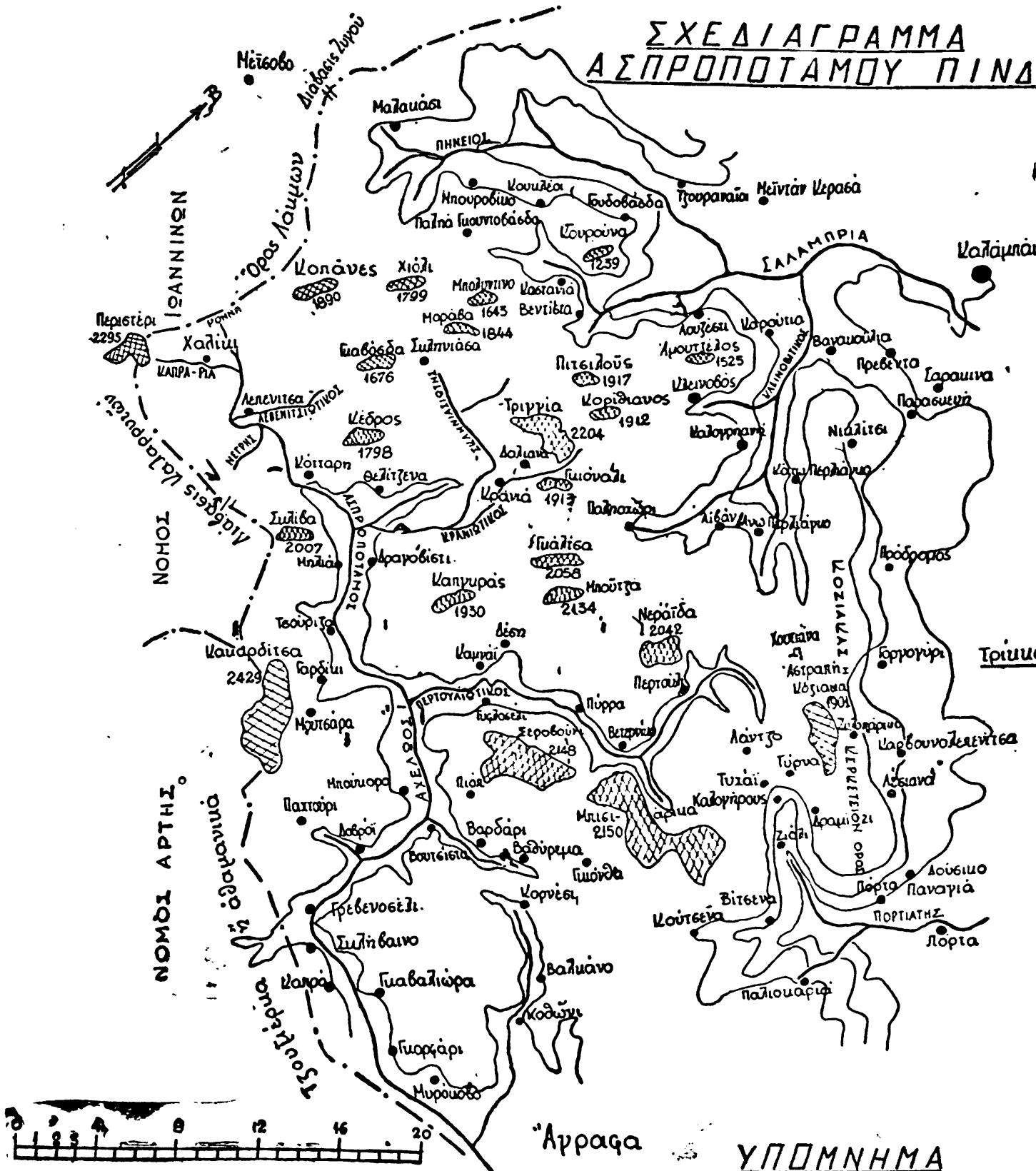
Ἄρβανιτάδων, στοὺς ὁποίους δὲν ἐννοοῦσαν νὰ ὑποταχτοῦν, ὅπως οἱ ἄλλοι χωριάτες.

Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, οἱ καλόγεροι χιτίζανε τὰ μοναστήρια, τὰ ξωκλήσια καὶ τὰ κελλιά πίσω σὲ κλεισμένες ράχες, πάνω στὰ βουνὰ ἀπόμερα. Οἱ κλέφτες σεβόνταν τὰ μοναστήρια καὶ οἱ Ἄρβανίτες δὲν τὰ φτιάνανε.

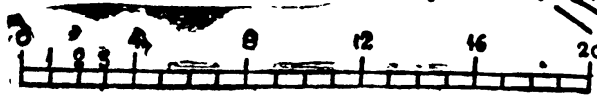
Τ' Ἀσπροποταμίτικα χωριά, μὲ τὰ ὀλοπέτρινα σπίτια τους, σκεπασμένα μὲ πλᾶκες πολλὲς φορές καταστράφηκαν ἀπὸ ἐγκατάλειψη, λόγω ἐπιδημίας πανούκλας καὶ ἀπὸ τὸ κάψιμο ⁽³⁾ τῶν Τουρκοαρβανιτάδων. Ἄλλ' οἱ κάτοικοι μὲ τὴν ἀγάπη ποὺ τρέφανε στὴ πατρικὴ γῆ, τὰ ἐπανέχιζαν.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΑΞΠΡΟΠΟΤΑΜΟΥ ΠΙΝΔ

ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΣΗΣ
 ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ
 ΝΟΜΟΣ ΣΥΔΡΑΣ
 ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ

ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200.000

Άγραφα

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- Όρια Νομών
- Χωριά
- Ύψηλοι Κορυφαι
- Διαβάσεις
- Ποτάμια

ΠΙΝΑΚΑΣ Α

Τῶν χωριῶν καὶ συνοικισμῶν τ' Ἀσπροποτάμου (Πίνδου)

Αἰξῶν ἀριθμὸς	Ὄνομασία χωριοῦ—συνοικισμοῦ	Μετονομασία	Ὄνομα Δήμου	Παρατηρήσεις
1	Ἄιβαν	Ἀηδόια	Χαλκίδος	
2	Ἀλιάτικα	—	Κωθωνίων	Συνοικ. Μυροκόβου
3	Βαθύρεμα	—	»	
4	Βάκαρι	—	»	Συνοικ. Δέσης
5	Βακούφ	—	Πιαλίων	
6	Βαλκάν	—	Κωθωνίων	
7	Βανακούλια	—	Αιγινίου	
8	Βαρδάρι	Παράμερο	Κωθωνίων	
9	Βελήτζιανα	Καλλιρόη	Χαλκίδος	
10	Βεντίστα	Ἀμάραντο	Καστανέας	
11	Βετερνίκ	Νεραϊδοχώρι	Αἰθήκων	
12	Βιτουμάς	—	Αιγινίου	
13	Βλάχα	—	Αἰθήκων	Συνοικ. Τύρνας
14	Βύτζιανα	Πετροχώρι	»	
15	Βυτζίστα	Μεσοχώρα	Κωθωνίων	
16	Γαρδίκι	—	Ἀθαμάνων	
17	Γενέσι	—	Πιαλίων	
18	Γκαβαλιώρα	Γλύστρα	Κωθωνίων	
19	Γκιόνθι	Λειβαδοχώρι	»	
20	Γκορφάρι	—	»	
21	Γοργογύρι	—	Πιαλίων	
22	Γουδοβάσδα	Καλομοίρα	Καστανέας	
23	Γρεβενό ἢ Γρεβενοσέλι	Νεράϊδα	Κωθωνίων	
24	Δέση	—	Ἀθαμάνων	

ΠΙΝΑΚΑΣ Β'

Τῶν χωριῶν καὶ συνοικισμῶν τ' Ἀσπροποτάμου Πίνδου

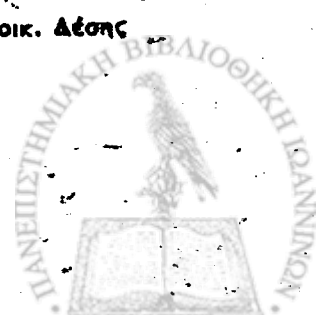
Ἀξῶν ἀριθμὸς	Ὄνομασία χωριοῦ—συνεικισμού	Μετονομασία	Ὄνομα Δήμου	Παρατηρήσεις
25	Διαλεμένο	—	Κωθωνίων	Συνοικ. Γκιόνθι
26	Δολιανά	—	Χαλκίδος	
27	Δραγοβίστι	Πολυθέα	Χαλκίδος	
28	Δραμίζι	Κοτρώνι	Αἰθῆκων	
29	Ζιῶλι	—	»	
30	Καλογήρους	—	»	
31	Καλογρηανή	—	Χαλκίδος	
32	Καμνάι	—	Ἀθαμάνων	
33	Καπράτσια	—	Κωθωνίων	Συνοικ. Παχτουριοῦ
34	Καπρὸ	Κορυφή	»	
35	Καρβουλιπινίτσα	Πιαλία	Πιαλίων	
36	Καρούτια	—	Χαλκίδος	Συνοικ. Κλεινοβοῦ
37	Καστανιά	—	Καστανέας	
38	Καψάλι	—	Κωθωνίων	Συνοικ. Πλόπ
39	Κερασιά Μιεντάν	Κερασιά	Καστανέας	
40	Κλεινοβός	—	χαλκίδος	
41	Κόρη	—	Πιαλίων	Συνοικ. Σαμαριναίων
42	Κορομπλιά	—	Αἰγινίου	συνοικ. Πρεβέντας
43	Κόττορη	Κατάφυτο	Λάκμονος	
44	Κουκλαῖοι	Ματονέρι	Καστανέας	
45	Κουρνέσι	Μοσχόφυτο	Κωθωνίων	
46	Κούτζιανα	Στορναρέϊκα	Αἰθῆκων	
47	Κρανιά	—	Χαλκίδος	
48	Κρύα βρύση	—	Αἰγινίου	Συνοικ. Εσνακουλίων

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ'

Τῶν χωριῶν καὶ συνοικισμῶν τ' Ἀσπροποτάμου Πίνδου

Αἰθῶν ἀριθμὸς	Ὄνομασία χωριοῦ— συνοικισμοῦ	Μετονομασία	Ὄνομα Δήμου	Παρατηρήσεις
49	Κωθῶνι	—	Κωθωνίων	
50	Λάντζο	Βροντερό	Αἰθήκων	
51	Λιπινίτσα	Ἀνθούσα	Λάκμονος	
52	Λισιανὰ	—	Πιαλίων	
53	Λουζέστι	—	Καστανέας	
54	Μηλιά	—	Χαλκίδος	
55	Μουτσιάρα	—	Ἀθαμάνων	
56	Μπλετσέικα	—	Πιαλίων	Συνοικ. Ζοργογυριοῦ
57	Μπούκορο	Ἀρματολικὸ	Κωθωνίων	
58	Μπουροβίκ	Ἀμπελοχώρι	Καστανέας	
59	Μυλογόζι	—	Κωθωνίων	Συνοικ. Μυροκόβου
60	Μυρόκοβο	Μυρόφυλλο		
61	Νικλίτσι	—	Πιαλίων	
62	Ντοβρότι	—	Κωθωνίων	
63	Ντοῦσκο	—	Αἰθήκων	
64	Ξυλοπάροικο	—	Πιαλίων	
65	Παλιοκαριά	—	Αἰθήκων	
66	Παλιοχώρι	—	Χαλκίδες	
67	Παλιοχώρι	—	Αἰθήκων	Συνοικ. Κούτζιανων
68	Παναϊὰ	—	Κωθωνίων	Συνοικ. Κωθωνιοῦ
69	Παρασκευὴ Ἁγία	—	Αἰγίνου	
70	Πασχαλιόρι	—	Ἀθαμάνων	Συνοικ. Δέσης
71	Παχτούρι	—	Κωθωνίων	
72	Περνιάγκο πάνω	Χρυσομηλιά	Χαλκίδος	

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ'

Τῶν χωριῶν καὶ συνοικισμῶν τ' Ἀσπροποτάμου Πίνδου

Αἰξῶν ἀριθμὸς	Ὄνομασία χωριοῦ—συνοικισμοῦ	Μετονομασία	Ὄνομα Δήμου	Παρατηρήσεις
73	Περνιάγκοκάτω	—	»	
74	Περτούλι	—	Αἰθήκων	
75	Πλατανάκια	—	Κωθωνίων	συνοικ. Κουρνεσιοῦ
76	Πλόπ	—	»	
77	Πόρτα	Πόλη	Αἰθήκων	
78	Πόρτα Παναγιά	—	»	συνοικ. Πόρτας
79	Πουρνάρι	—	Κωθωνίων	συνοικ. Μυροκόθου
80	Πρεβέντα	Διάβα	Αἰγινίου	
81	Πρόδρομος	—	Πιαλίων	
82	Ριάχοβο	—	Αἰθήκων	συνοικ. Ζιῶλι
83	Ροδιά	—	»	συνοικ. Παλιοκαριῶς
84	Πύρρα	—	»	
85	Σκλήβαινο	Λαφίνα	Κωθωνίων	
86	Σκληνιάσα	Στεφάνι	Λάκμόνος	
87	Τζουραναῖοι	Ὁρθοβούνη	Κορστανέας	
88	Τζούρτζα	—	Ἀθαμάνων	
89	Τύρνα	—	Αἰθήκων	
90	Τυφλοσέλι	—	Ἀθαμάνων	
91	Τυχάϊ	—	Αἰθήκων	
92	Φορτώσι ἢ ἄδοιπόρος	—	Ἀθαμάνων	συν. Δέσης
93	Φτέρη	—	Κωθωνίων	συν. Μυροκόθου
94	Χάνια Κλεινοβοῦ	—	Χαλκίδος	συν. Κλεινοβοῦ
95	Χαλίκι	—	Λάκμόνος	
96	Χουτιάνα	—	Χαλκίδος	συν. Σαρακοτσανίων

Α. ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Ἀγγέλο, ἡ, Παλιὰ ἐρειπωμένα κτίσματα—παλιοὶ κῆποι—βρύση, ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς θέσεις Κρανιές καὶ Κερασιές στὸ χ. Λιπινίτσα.
Τὸ τοπωνύμιον εἶναι γνωστὸ σήμερον ὡς «βρύση τοῦ Ἀγγέλου».

Λαογραφικὸν: Ἡ παράδοσις ἀναφέρει, ὅτι ἡ γριὰ Ἀγγέλα ποῦ κατοικοῦσε πλάι στὴ βρύση, ἀρνήθηκε νὰ φύγει μαζὶ με τοὺς ἄλλους χωριανοὺς της, ὅταν στὸ χ. πλάκωσε ἡ χολέρα, ποῦ θέριζε τὸ κόσμον. Ἡ Ἀγγέλα προσβλημένη ἀπὸ τὴν ἀρρώστειαν, πῆγε κοντὰ στὴ βρύση νὰ πιεῖ νερὸ, νὰ δροσίσει τὸ λαρυγγίον της, ποῦ φωτόκαιγε. Πέθανε ὅμως ἐκεῖ. Ὑστερῶς ἀπὸ χρόνια, ποῦ οἱ χωριανοὶ γυρῶσανε στὸ χωριὸν τους, τὴν βρῆκαν πετρωμένη κάτω ἀπὸ τὸ πέτρινον κανάλι τῆς βρύσης. Τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ, κυλίσανε τὴν πετρωμένη γριὰν στὸ ποτάμι. Ἀπὸ τότες ἦ κατατασκακιζομένη γριὰ, σκούζει τὶς νύχτες κάτω στὸ ποτάμι βγάζοντας στριγγλὰς φωνές.

Ἀγιάνη, οὐ, Πετρωτὸ μέρος με κέδρα, πάνω ἀπὸ τὸ χ. Βυτζίστα.

Ἀγιασμός, οὐ, Ἰσιωμα στὸ χ. Βαθύρρεμα, ὅπου διαβαζόταν ἀγιασμός γιὰ κατὰπολέμησιν ἐπιζωοτίας.

Ἀγκαθάρω, ἡ, Σὺπλαγὸν με καστανιές, ἐλάτια, φτέρες καὶ πολλὰ ἀγκάθια στὸ χ. Καλογήρους. (ρίσποση ασαρνα τ' ἀγριάγκαθο ἀσπράγκαθο, γαϊδοράγκαθο χελ.)

Σχετικὰ, τὰ, Ἀγκαθάκι βρύση στὸ χ. Μουτσιάρα.

Ἀγκάθιακι, μέρος με νεράγκαθα στὸ χ. Κουρνέσι.

Ἀγκαθερή πλαγιά μ' ἀγκάθια στὸ χ. Βαρδάρι.

Ἀγκάθια, ὕψωμα μ' ἀγκάθια στὸ χ. Γρεβενοσέλι.

Ἀγλύστρα, ἡ, Ἀπόκρημνη γλυστερὴ πετρόραχη στὸ χ. Γκαβαλιώσσ. (βλ. λέξις γλύστρα).

Ἀγρέψι, Μικροεπίπεδο, βρύση, κῆποι κάτω στὸ χ. Κόττορη. Πιθανὰ ἀπὸ τὸ Ε. ἀγροὶ μεταφερόμενον εἰς τὴν Κ. ὡς «ἄλ' ἀγρέψι»=οἱ ἀγροὶ. Πιθανὰ καὶ ἐπίθετον Κόττορη.

Ὑπῆρχε στὸ ἐπίπεδον αὐτὸ ἄλλοτε, κτίσμα ποῦ πυρπολήθηκε. Τὸ κτίριον ἀνήκε εἰς τὴν ἐκκλησίαν Κόττορης καὶ εἶταν μετόχι της.

Ἀγριοκάναβο, τὸν, Δάσος μ' ἐλάτια καὶ κέδρα, στὸ ὁποῖον φυτρώνει ἀγριοκάναβος στὸ χ. Λάντζου. (Cannabis sativa χελ.)

- Ἄγριοκάναλο**, τοῦ, Ξύλινο κανάλι καμωμένο ἀπ' ἄγριο ξύλο, δέντρο ἢ πλατάνι, τοποθετημένο σέ βρύση, στό χ. Λάνιζο.
- Ἄγριοκαστανιές**, οἱ Ἄγριοκαστανιές—πλαγιά με 10=15 καστανιές στό χ. Καρβουλιπινίτσα. Ἄγριοκαστανιές, πλαγιά τοῦ Κόζιακα με καστανιές στό χ. Λισιανὰ (*Castanea sativa* χελ).
- Ἄγριόπρασο**, τοῦ, Λάκκα στό βουνό Κιπτινέλο, στό δρόμο Περτούλι—Βετερνίκ, κοντὰ στό γεφύρι τῆς γριάς, πού βγάζει ἀγριοπράσα (*Allium nigrum* χελ).
- Ἄγριοσπόλακα**, ἢ, Πλαγιά στό χ. Καλογήρους με ξιλάγκαθα, μαυράγκαθα (Πρβλ. ἀσπάλαθος *Calycotome villosa* χελ).
- Ἄγρομηλιές**, οἱ, Συστάδα ἀγριομηλιῶν στό χ. Καλογήρους. Σήμερα δέν ὑπάρχει. Τό μέρος καλύφτηκε ἀπό ἐλάτια. (*sorbys Cracca* χελ).
- Ἄγρόστου**, τ, Λάκκα ἀνάμεσα ἀπό βουνό στόχ. Λισιανὰ. Προέρχεται ἀπό τή λέξη ἀγοραστής. «Τοῦ ἀγοραστοῦ, ἀγρόστου» Μέρος ἀγορασμένο.
- Ἄγροτράντου**, τό, Χωράφι, πού ἀνήκε στόν Τράντο παλιό χωριανό, τοῦ χ. Βετερνίκου.
- Ἄγρουστοπάνι**, τ', Λάκκες παισιωμένες μ' ἐλάτια στό βουνό Γκιώναλη, στό χ. Κρασιά. Καί βρύση.
Ἄπό τό Ε. ἀγροί καί τό Τ. τουπάνι—σύνορο, ἦτοι χωράφια χωρισμένα—σημαδεμένα—με πέτρινα τουπάνια.
- Ἀδέρφια**, τὰ, Ἄπαντᾶ ὡς τρία ἀδέρφια. Μέρος με σάρες καί γαύρια, στό βουνό Κόζιακα στό χ. Ξυλοπάροικο. Λαογραφία. Σκοτώθηκαν ἐδῶ 3 ἐδέλφια ἀπό ληστές. Ἄπαντᾶ ὡς πέντε ἀδέρφια. Χωματοβούνη με 5 ἀδερφωμένες, κορομηλιές στό χ. Μπούκορο.
- Ἀθαμανία**, ἢ, Ἡ χώρα τῶν Ἀθαμάνων πού περιελάμβανε τό σημερινό Ἀσπροπόταμο καί μέρος τῶν Ἀγράφων. Βασιλιάς τῶν Ἀθαμάνων εἶταν ὁ Ἀμυνανδρος με χειμερινή πρωτεύουσα τό χ. Κνίσσοβο τῶν Ἀγράφων καί θερινή τό χ. Κωθῶνη, πιθανά.
Δῆμος Ἀθαμάνων, παλιός δῆμος, με πρωτεύουσα τό χ. Γαρδίκι. Ἀποτελοῦνταν ἀπό τὰ χ. Γαρδίκι, Μουτζιάρια, Τζιούρτζια, Δέση, Καμνάϊ καί Τυφλοσέλι. Ἡ λέξη. Ἀθαμάνες (οἱ κάτοικοι τῆς Ἀθαμανίας) παράγεται ἀπ' τή Σημιτική Adam—an—οἱ ἡλιοκαμμένοι (1).
- Ἀϊνικόλα**, οὐ καί ἡ Θέση στό χ. Βαθύρρεμα.
Ἰσιωμα στό χ. Μηλιά. (ὑπῆρχε ἄλλοτες ἐκκλησίαι).
- Ἀϊτονύχι**, τοῦ, Θέση στό χ. Γκορφάρι.
- Ἀϊτός**, οὐ, Πετρωτό μέρος με γούρνες στό χ. Μπούκορο.
Μεγάλος βράχος στό χ. Βαρδάρη.
- Ἀϊτοφωλιές**, οἱ, Ἀπόκρημνο βουνό με σπηλιές, ἐνδιαίτημα ἀετῶν, στό χ. Βαρδάρη.
(Λ α ο γ ρ. Λένε ὅτι οἱ αἰτοὶ κατακομματιάσανε ξνα λιανοπαῖδι, γιδάρη (βλ. π. 300).
Ἄϊτοφωλιές ἀπότομα βράχια στό χ. Δραμίζι.

Ἀϊτριάδα, ἡ, Θέση στό Χ. Δραμίζι.

Ἀκλάδα, στούν Σπανοβούνι διακλαδωμένο μέ ἐλάτια στίς ὑπώρειες. στό χ. Παλιοκαριά,

Ἀγκουμπιστήρια, στ', Μέρος πού στέκουν οἱ πεζοπόροι, ἀνεβλίνοντας τόν ἀνήγορο πρὸς τὴ σπανόρραχη Πύργος, στό χ. Παχτούρι.

Ἀκρινή, σν, Θέση μ' ἀγριόδεντρα στό χ. Τύρνα.
Ἀκρινά, χωράφια στό χ. Βαθύρρεμα.

Ἀκρουπούλιτα τ', Προεξοχή τοῦ βουνοῦ Κόζιακα στό χ. Βιτουμά. Πιθανά ἀπ' τ' ὄνομα τοῦ Βυζ. γυναικῶς Γεωρ. Ἀκροπολίτη, ἱστοριογράφου καὶ ἀρχιστρατήγου τοῦ Θεόδ. Β. Λασκάρως. Κατὰ τὸ 1257 αἰχμαλωτίστηκε ἀπὸ τὸν δεσπότην τῆς Ἡπείρου Μιχαὴλ Ἴσως νὰ στρατοπέδευε ἐδῶ.

Ἀλαμᾶνος, οὐ, Κοινὴ μεγάλη ράχη μεταξὺ τῶν χ. Μυρκόβου—Γκορφόρι.
(Ἀλαμαννί=ἀγρία Γερμανικὴ φυλὴ).

Λ α ο γ ρ. Λένε ὅτι ἀγριοι πολεμιστὲς, περᾶσανε, κάψανε τὰ χωριά (βλ. π. 101)

Ἀλαργιάρη ἢ Λαργιαροῦ, σν, στούν, Γούρνα στό χ. Δέση. Εἶταν ἄλλοτε ἐδῶ παλιοκλήσι. Ἀπὸ τὸ «ἀλάργα=μακρῶν» ἦτοι γούρνα μακρῶν.

Ἀλαταργιές, οἱ Ἀπαντᾶ σ' ὅλα τὰ χωριά ὡς ἀλαταργιές, ἀλαταριές, Ἀλατοιές, ἀλαταρούλες, Βλαταργιές στό χ. Καλογήρους. Ἀλατοιές χωράφι στό βουνό. Σκουμπος 60 στρέμ. στό χ. Βιτουμά. Μέρη ἐπίπεδα στρωμένα κατὰ διαστήματα μέ πλάκες, πάνω στίς ὁποῖες οἱ τοιοπάνηδες τοποθετοῦν τ' ἀλάτι, γιὰ τὰ πρόβχιά τους.

Ἀλέξη, τ', Πλαγιά πού καταλήγει σὲ λάκκα μέ κέδρα καὶ φιλικία στό χ. Γενέσι.

Ἀπαντᾶ ὡς «Ζιτς' Ἀλέξη».

Ἀλεξέϊκα, καλύβια στὸν Κόζιακα, τοῦ ἀρχισέλιγκα Σαρακατσιάνου Ἀλέξη στό χ. Περτούλι.

Ἀλεξέϊκα, χωράφι μέ μιὰ δρῦ στό χ. Κουκλαῖοι.

Ἀλιότικα ἢ Ἡλιότικα, τ', Μικρὸς συνοικισμὸς ἀνάμεσα ἀπ' ἀγριόδεντρα, ρουπάκια στό χ. Μυρκόβο. (*Quercus robur* χελ.) Πιθανά μέρη προσηλία.

Ἄλογα Κομμένο, τ', Θέση στό χ. Βελήτζιανα.

Λ α ο γ ρ. Κλέφτες γιὰ ἐκδίκηση κάψανε τ' ἄλογα τοῦ χωριοῦ. (βλ. π. 332.)

Ἀλώνια, τ', Ἀπαντᾶ σ' ὅλα τὰ χωριά, ὡς ἀλώνια, ἀλώνι, ἀλωνάκι, παλιόλουρο, πετράλουνο Πεντάλουνα, ὡς ἀλωνάκι Μακρῆ στό χ. Βύτζιανα, ἀλώνι Ρομοσιοῦ στό χ. Μπούκουρο. Ἀλώνι Παύλου στό χ. Λισιανὰ (ἀλώνιζαν ροῦδι). Πετράλουνο Γούλα, βράχος μ' ἀγριόδεντρα στό χ. Γαρδίκι πού καταλήγει σὲ γούλη κορφή. Ἀπὸ τὸ ἀρχαῖο ἐλληνικὸ Ἴουλος—ὁ ἀγένειος, ὁ σπανὸς ἦτοι κορυφὴ σπανή.

Ἀμαρόραχη, σν, Ράχη ὀμαλὴ ἀσπροδερῆ (ὀμαλόραχη) στό χ. Βυτζίστα. Τὴ νοματίζουν καὶ βαλαῶρα=ἀσπροβούνι.

Ἀμπελόραχη, ράχη πού εἶχε ἄλλοτε ἀμπέλια κοντὰ στὴ γέφυρα Σαρακίνας στό χ. Ἁγία Παράσκευη.

- *Αμμος**, ού, Θέση άμμουδερή στο χ. Γκαβαλιώρα,
Άμμούδα, χωράφια προς Παπαράντζαν στο χ. Γοργούρι.
- *Αμπάρο**, ον', Λάκκος με νερά στο χ. Βαλκάνο (άντι μπάσα)
- *Αμπάρια**, στ', Θέση στο χ. Βανακούλια. Μέρος σε σχήμα άμπαριού (ξύλινο
μπάουλο, σιταγωγός, άμπάρι, όπου τοποθετείται το σιτάρι κ.λ.π.).
- *Αμπέλια**, τ', Άπαντᾶ σε πολλά χωριά. Σχετικά, άμπελοτόπι, στο χ. Καπρό.
Άμπελική, παλιάμπελο, παλιάμπελα, άμπέλι πολλαχού.
Τ' όνομα μένει και σε θέσεις, ράχες, βρύσες, χωράφια τῶν χω-
ριῶν.
- *Αμυγδαλιές**, οί, Θέση ύψωμένη με άμυγδαλιές στο χ. Κερασιά ((Amygdalus
communis χελ.)
- *Αναβρυσκα**, τᾶ, Μέρος με πλατάνια—γαῖρα, ανάμεσα άπ' το όποιο αναβλύ-
ζει νερό στο χ. Βαλκάνο.
- Σχετικά:
- *Αναβρυσάδα πλαγιά με πλατάνια και νερά στο χ. Μπούκουρο.
- *Ανάβρες ίσιωμα—πλατάνια—νερά στο χ. Παλιοχώρι.
- *Ανάβρες λάκκα—νερά στο χ. Πρόδρομος.
- *Ανάβρες ποταμιά—πλατάνια—πολλά νερά στο χ. Άιβάνο.
- *Αναβρυσούλα, μεγάλη πηγή στο δρόμο Πόρτας—Τύρνας, στο χ.
Δραμίζι.
- *Ανήλιο**, τ', Ράχη μ' έλατα στο χ. Κλεινοβό.
Θέση—πλαγιά με δρυς στο χ. Καλογρηάνη.
(Προβλ. Άνήλιο Κ. Κιάρι=άνήλιο) χωριό στη περιοχή Μετσόβου.
- *Ανοιξιάτικα**, τ', Ράχη με ίσιώματα—έλατα στο χ. Κλεινοβός. Την άνοιξη βᾶ-
ζουν στη ράχη αυτή πρόβατα.
- *Ανχάκι**, στ', Τσιουγκάνι με μελισσοφωλιές, στο όποιο βγαίνει το χόρτο που
νοματίζουν νυχάκι χελ.) στο χ. Γκιόνθη.
- *Απαλόκεδρο**, στούν, Χωράφι με κεδροπούρναρα στο χ. Ζιῶλι.
Θέση μ' άπαλόκεδρα στο χ. Πάν Περνιάγκο.
Κρημνός άβατος με άπαλόκεδρα, στο χ. Ντοβρόι
Άπαλόκεδρο ξηρό, θέση στα χ. Πόρτα Παναγιά, Παλιοκαριά.
Μαλόκεδρα, θέση στο βουνό Φούρκα με μαλόκεδρα στο χ. Περτού-
λι. (Juniperus communis χελ.)
- *Απανωτή**, ον', Τρεις μαύρες πέτρες ύψους 4—5 μ. ή μιά πάνω στην άλλη
στο βουνό Κόζιακας στο χ. Γενέσι.

Λ α ο γ ρ α φ ί α : α) «Άπανουτή». Πάνου—άπ' τού χωριό Γενέσ,
είναι ένα τσιουγκάνι που οί χουριανοί τού λένε Άπανουτή, γιατίς
πάνου άπ' αυτού στέκει μιά μεγάλη μαύρη πέτρα. Λέν ούότι την
πέτρα αυτήνη κάππουτις οί χουριανοί την γκρέμισαν κάτω. Την
άλλη μέρα τή νύχτα άκούστηκαν βιολιά κουντά στού τσιουγκάνι.
Είταν οί Νεράιδες που ξανασήκουσαν την Πέτρα και την έβαλαν
πάλι πάνω στο τσιουγκάνι.

β) «Καλότιες» Ίένας τσιομπάνης που κοιμόνταν κάτ άπ' την Άπα-

νουτή του Γενεσιού, βρέθηκε πεταμένος μση ὥρα παραπέρα κοντά στην Ἐκκλησιὰ τῆς Ἀϊπαρασκευῆς. Λένε πῶς τὴν νύχτα τὸν πήραν οἱ Νεράιδες καὶ τὸν πέταξαν ἐκεῖ.

γ) «Οἱ γνέκες—Τύχη». Δυὸ τσιουμπαναραῖοι, φύλααν τὰ πρόβατα κάτ ἀπ' τοῦ τσιουγκάνι Ἀπανουτή τοῦ χωριοῦ Γενέσι. Τὴν νύχτα σκώθηκε ἀέρας καὶ κουρνιαχτός. Οὐ λένας οὐ τσιουμπάνης ἔγλεπε τὸν ἄλλον τσιουμπάνη μὲ τὸνα μάτι. Μὲ τ' ἄλλο μάτι ἰέβλεπε πῶς τὸν τράβαγαν δυὸ γνέκες κατὰ τοῦ Τσιουγκάνι. Δὲν μπόραγε νὰ βγάλει κρίση Ἡ μιὰ γνέκα τὸν ἀμποχνε νὰ πῆσ' ἀπ' τοῦ Τσιουγκάνι, ἡ ἄλλη μὲ μιὰύρη φουρεσιὰ τὸν βάσταε νὰ μὴ πέσει. Οὐόταν ἔφεξε, βρέθηκε κάτ' ἀπ' τοῦ τσιουγκάνι καὶ ξηγοῦσε πῶς ἡ γνέκα πού τὸν ἀσπρωχνε νὰ πέσει εἴταν ἰεχτρός του κι' ἡ ἄλλη πού τὸν βάσταε εἴταν ἡ τύχη του ἢ ἡ Παναγιὰ.

Ἀπιδιές, οἱ, Σᾶρες μ' ἀγριοκρανιές κι' ἄλλα ἀγριόδεντρα στὸ χ. Κόρη. (Pyrus Sommunis Χελ.).

Πλαγιὰ μ' ἀμπολιασμένες ἀχλαδιές στὸ χ. Τυφλοσέλι.

Ἀπλός, στούν, Πλαγιὰ δασωμένη στὸ χ. Ἀγία Παρασκευή. (Τὸ δάσος ἀπλώνει πρὸς τὸ χ. Πρεβέντα).

Ἀπόλευκα, στ' Ἐκχερωμένο μέρος μὲ βαρκὰ καὶ πολλές λευκές στὸ χ. Γοργοῦρι (Populus alba χελ.).

Ἀράϊδα, σν', Ἀπόκρημη ράχη μεταξύ χ. Ζιῶλι—Καλογήρους. Ἀντὶ Νεράϊδα.

Ἀρανίθα, ἡ, Μικροεπίπεδα μὲ ἐλάτιγ γύρω στὸ χ. Δραγοβίσι.

Πρὶν τὸ μέρος χρησιμοποιούνταν γιὰ τὴν ἀγέλη τῶν ζώων, τοῦ χωριοῦ. Τελευταῖα καλλιεργήθηκε.

Ἀράπης, οὐ, Τρίκορφο ἀπότομο βουνὸ μὲ ποικιλία ἀγριοδέντρων στὸ χ. Καλογρηανή,

Λῆα ο γ ρ. Ἀπέναντι ἀπὸ τὸ Κλεινοβίτικο βουνὸ Μουντζέλο, φαντάζει ὀλοπέτρινο τὸ ἀπόκρημνο βουνὸ Ἀράπης μὲ τρεῖς σουβλερές βράχινες κορφές, πού ἀκοῦνε στ' ὄνομα «Τρέϊλι μβιάστιλι=οἱ τρεῖς νύφες. Ἀνάμεσα ἀπ' τὰ δυὸ αὐτὰ βουνὰ ὀρμητικὰ κυλάει τὸ παραποτάμι, ὁ Κλεινοβίτης.

Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι τρία κορίτσια κατατρεγμένα ἀπὸ ληστὲς Ἀρβανίτες ἀνεβήκανε στὶς κορφές τοῦ βουνοῦ γιὰ νὰ κρυφτοῦν.

Ὁ Ἀράπης καπιτάνος τῶν ἀρβανιτῶν κατῶρθωσε νὰ φτάσει ὡς ἐκεῖ πάνω. Τὰ κορίτσια γιὰ νὰ μὴ πέσουν στὰ χέρια του πηδήσανε κάτω στὸ γκρεμὸ. Ἀπὸ τότες λένε ὅτι τὰ κορίτσια παρουσιάζονται κάτω στὸν Κλεινοβίτη, παίζοντας φλουέρες, βιολιὰ, χτυπώντας νταούλια, σφυρίζοντας. Ἡ μιὰ φορεῖ ὀλόλευκο φόρεμα ἡ ἄλλη γαλάζιο καὶ ἡ τρίτη κίτρινο. Τὰ κορίτσια εἶχαν γίνει Νεράιδες. Καὶ τὸ βουνὸ πήρε τ' ὄνομα τ' Ἀράπη, ἐνῶ οἱ κορφές τ' ὄνομα τῶν κοριτσιῶν «οἱ τρεῖς νύφες».

Ἄρβανίτες, οἱ, Θερινὸ λειβάδι σὲ ὄροπέδιο (δυτικὸ) τοῦ Κόζιακα στὸ χ. Περ-
τούλι.

Ροχούλα μὲ κλαροτόπι—χωράφια στὸ χ. Καλογήρους.

Ἄργαλειά, σι', Μέρος μ' ἐλάτια καὶ κέδρα ὅπου ὑπῆρχε ἐργαστήρι' πού κα-
τασκευαζόταν ὄλα τὰ σύνεργα γιὰ ἀργαλειούς, στὸ χ. Κουρνέσι.

Ἄπαντ' ἀ κατὰ τὴν τοπικὴ προφορὰ κτλ ὡς «Ἄργαλίδια».

Ἄργυρόφια, στ, Ράχη ντυμένη μὲ δρύς στὸ χ. Μηλιά.

Ἄριβίδια, τ', Χωράφι στὸ ὁποῖο ἄλλοτε σπέρναν ρεβίθια στὸ χ. Τυχάι (Cicer
arietinum χελ).

Ἄρκοῦδες, ρί, Ἐρημοτόπι μὲ, σὲ πυκνότατο δάσος ἐλατιῶν, μὲ κρυψάνες
καὶ μ' ἀγριομελίσια στὸ χ. Γκιόνθι.

Ἄ ρ κ ο ὕ δ ὀ τ ρ υ π α, τρύπα στὸ βουνὸ ὄρνιο στὸ χ. Βετερνίκο.

Ἄ ρ κ ο υ δ ὀ τ ρ υ π α, μεγάλη σπηλιά σὲ τσουγκάνιστὸ χ. Τύρνα.

Ἄ ρ κ ο υ δ ὀ τ ρ υ π ε ς ράχες πετρωτὲς μὲ σπηλιές στὸ χ. Ξυλο-
πάροικο.

Λ α ο γ ρ. Στὸ Γκιόνθι, σὲ ἐρημοτόπι φωλιάζουν ἀρκούδες. Λένε
ὅτι δὲν εἶναι ἀρκούδες ἀλλὰ στοιχειά. (βλ. π. 198).

Στὸ Βετερνίκο, κλείσανε σὲ τρύπα μιὰ ἀρκούδα. Εἶπαν πῶς δὲν
εἶταν ἀρκούδια, ἀλλὰ χαμοδράκι. (βλ. π. 176).

Στὴ Τύρνα, ἡ ἀρκούδα πού φώλιαζε στὴ σπηλιά, ποτὲ δὲν πείραζα
τὸ βιὸς τοῦ χωριοῦ. (βλ. π. 177)

Ἄρκουδοπούργαρο, τ', Μεγάλον πουρνάρι ο ὁ μονοπάτι πρὸς Σαρακατσά-
νικα καλύβια στὸ χ. Χουτιάνα. (Ilex aquifolium χελ.)

Λ α ο ρ γ ρ. Λένε πῶς ἕνας τσιοπάνης μούτεψε σ' ἄν εἶδε πλαῖ του
νὰ κοιμᾶται μιὰ ἀρκούδα. (βλ. π. 179).

Ἄρματολιάτικο, στ', Παλιὰ χτήματα τῆς ἀρματολικῆς οἰκογενείας τῶν
Στορναραίων στὸ χ. Ντοβροῖ («Υπάρχουν μεγάλα πλατάνια καὶ
πλαῖ τὸ Ντοβρόρεμ»).

Ἄρμύρι, τ'. Θέση ὑφάλμυρη στὸ χ. Τζουραναῖο.

Ἄρμύρες, ράχη μὲ γαλάζιο ἀλμυρὸ χῶμα, πού ἀρέσει στὰ πρόβατα
στὸ χ. Βυτζίστα.

Ἄρνασιά, στήν, Κῆποι μὲ καρυδιές, δαμασκηνιές στὸ χ. Κερασιά.

Ἄ ρ ν ἑ σ ι, ράχη στὸ χ. Πύρρα, ὅπου στὰ παλιὰ χρόνια βάζαν γιὰ
βοσκή τὰ ἄρνιά.

Ἄπὸ τὸ Ε. ἄρνι, μεταφερόμενο στήν Κ.

Ἄσβεσταριά, ἡ, Ἄ σ β ε σ τ α ρ ι ἄ στὸ συνοικισμὸ Παλιοχώρι στὸ χ. Κούτ-
ζιανα.

Ἄ σ β ε σ τ α ρ ι ἄ στὸ χ. Δραμίζι καὶ πολλαχού.

Ἄ σ β ε σ τ α ρ ι ἄ Χατζηγάκη στὸ χ. Περτούλι.

Ἄ σ β ε σ τ α ρ ι ἄ Βρύση στὸ βουνὸ Κοτζιά στὸ χ. Κρανιά.

Ἄσημ, Ἀπαντᾷ ὡς «Στο» Ἀσήμ, «Σίμ» καὶ «Σίμου» Σκαλοδρόμι στὸ χ. Βα-
θύρρεμα.

Λ α ο γ ρ. Ἡ σαρακατσανοπούλα Ἀσήμω, ἔπεσε καὶ τσακίστηκε
στὴ σκάλα. (βλ. π. 31).

* Ἄλλη παράδοση ἀναφέρεται στὴ κτίση τῶν βουνῶν (βλ. π. 325).

Ἀσπρόλακκα, ἢ Ράχη στὸ χ. Τυχαί.

Ἀσπροπόταμο, Λαϊκὸς γενικὸς τοπογραφικὸς ὄρος μιᾶς μεγάλης περιοχῆς
τῆς χώρας ποὺ διαορέεται ἀπ' τὸ μεγάλο ποτάμι, τὸν Ἀσπρος.

Ἐπεξηγηματικὴ σημεῖωση, τ' Ἀσπροπόταμο ἀποτελεῖ ἓνα τμῆ-
μα τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς ὄρσειρᾶς τῆς Πίνδου καὶ συνσρεύει
γύρω γύρω μὲ τοὺς ὄρεινους ὄγκους τῶν βουνῶν Κόζιακα Λάκμου
—Περιστεριοῦ τοῦ νομοῦ Τρικάλων καὶ Τζουμέρκων τοῦ νομοῦ Ἰ-
ωαννίνων, Διοικητικὰ ἀνήκει στὸν νομὸ Τρικάλων.

Συγκεκριμένα ὁ μέγας ὄρεινὸς χώρος τοῦ ἀρχίζει ἀπ' τὰ στενὰ
Πόρτας (Πορταϊκὸς—Παλιοκαρῖτης, παρσποτάμι: Πηνειοῦ, βουνὸ Λέ-
ουσα—βουνὰ Βαλκάνου—ποτάμι Ἀρέντας) καὶ φθάνει ὡς τὸ σύνο-
ρο τῆς Ἄρτας (Ἀσπρος—βουνὰ Τζουμέρκα) καὶ ἀπὸ τὰ στενὰ τῆς
Καλαμπάκας (Πηνειὸς—βουνὸ Λάκμος) ὡς τὴ διύβαση Ζυγὸς τοῦ Βου-
νοῦ Λάκμος. Ἀπὸ τὸ Θεσσαλικὸ κάμπο τὸ χωρὸ κλείνει ὁ βουνίσιος
φράχτης τοῦ κακοτράχαλου βουνοῦ Κόζιακας (Κερκύτειον ὄρος),

Κατὰ τὴν παλιὰ διοικητικὴ διαίρεση τ' Ἀσπροπόταμο, περιλαμβάνει
ἕξι δήμους. 1) Αἰθήκων 2) Κωθωνίων 3) Ἀθαμάνων 4) Χαλκιδῶς
παρ' Ἀσπροποτάμῳ 5) Λάκμωνος 6) Καστανέας. Ἐπίσης περιλαμβάνει
ὠρισμένα χωριά τῶν δήμων Πιαλίων καὶ Αἰγινίου, ποὺ ξαπλώ-
νονται στὰ ἀνατολικά ριζὰ τοῦ Κόζιακα. §

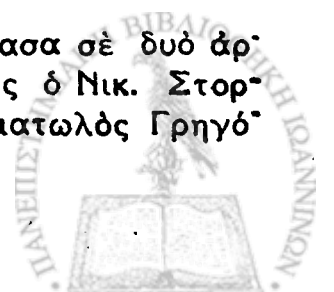
Τ' Ἀσπροποταμίτικα χωριά εἶναι 75. Ἀπὸ αὐτὰ 46 εἶναι Ἑλληνόφω-
να καὶ 29 Ἑλληνόβλαχα.

Ὁ ὄρος Ἀσπροπόταμον καθιερώθηκε προεπαναστατικὰ καὶ ἔτσι ἀ-
ναφέρεται ἀπ' τοὺς ἱστορικοὺς συγγραφεῖς Ν. Κασομούλην καὶ Κ.
Παπαρρηγόπουλον. Στὸ οὐδέτερο γένος σημαίνει τὴν ἀσπροποταμί-
τικὴ χώρα, ἐνῶ στὸ ἀρσενικὸ τὸ ποτάμι ποὺ λέγεται Ἀχελῶος, Ἀ-
σπρος, Ἀσπροπόταμος.

Στὴν ἀρχαιότητα καλοῦνταν, Ἰστιαῖωτις, Ἀχελῳίτις, Ἀθαμανία.
Στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἀλήπασα ἀνήκε στὴν Ἡπειρο.

Προεπαναστατικὰ καὶ ἐπαναστατικὰ εἶταν ἄρματολίκι.

Ἀργότερα τ' ἄρματολίκι διαιρέθηκε ἀπὸ τὸν Ἀλήπασα σὲ δύο ἄρ-
ματολίκια καὶ στὸ μὲν πρῶτο διωρίστηκε ἄρματολὸς ὁ Νικ. Στορ-
νάρης μὲ ἔδρα τὰ Κούτζιανα στὸ δὲ δεύτερο ὁ ἄρματολὸς Γρηγό-
ρης Λιακατᾶς, μὲ ἔδρα τὸν Κλεινοβό.

Ἄσπρόρεμα, τ' Ρέμμα μ' ἄσπρες πέτρες καὶ ἄσπρο νερὸ στὸ χ. Γενέσι.

Ἄσπρος, οὐ, ῥ, Τὸ μεγάλο ποτάμι τῆς Ἀσπροποταμίτικης χώρας.

Ἄπαντᾶ καὶ νοματίζεται, Ἄσπρος, Ἀσπροπόταμος, (1) Ἀχελῷος,
Ἰναχος. (βλ. παράδ. 2)

Ἀσπροστέφανο, τ, — Γκούβα, ἦ, Ἀσπρο τσιουγκάνι μὲ γούβα—τρύπα στὸ
χ. Καμνάϊ

Ἀστραπή, ἦ, ράχη, ἦ πιὸ ψηλὴ, τοῦ βουνοῦ Κόζιακα στὸ χ. Περτούλι ὑψό-
μετρο 1937 μ.

Νοματίστηκε Ἀστραπή, ἀπ' τὰ πολλὰ ἀστροπέλεκια ποὺ πέφτουν
ἐκεῖ ψηλά.

Ἀσφάκα, ἦ, Ἀσφάκα θέση στὸ χ. Γαρδίκι.

Ἀ σ φ α κ ο ὐ λ ε ς θέση στὸ χ. Βαλκάνο.

Σ φ ά κ α. πλαγιὰ μὲ χωράφια κέδρα, ἀγριόδεντρα στὸ χ. Καμνάϊ.

Σ φ α κ ε ρ ό, μέρος πετρωτὸ μὲ ἀσφάκες στὸ χ. Βύτζιανα. (sta-
chys germanica Χελ.).

Ἀσφένταμα, τ' Θέση μ' ἓνα μεγάλο σφεντάμι (δὲν ὑπάρχει σήμερα) στὸ
χ. Παχτούρι.

Ἀ σ φ ε ν τ α μ ά δ ε ς ράχη στὸ χ. Βιτουμᾶ

Σ φ ε ν τ ά μ ι α, ραχούλα μ' ἐλάτια—κέδρα, ἀνάμεσα σὲ δύο ρέμ-
ματα στὸ χ. Καμνάϊ. (εἶχε ἄλλοτε σφεντάμια).

Σ φ ε ν τ ά μ ι α, σὲ πλαγιὰ τοῦ βουνοῦ Θυμιάμα, στὸ χ. Χουτιάνα.

Σημ. 1. Εἶναι περίεργο πὺς ἡ παλιότερη δημοτικὴ μας μουσά, ποῦψαλλε τὸ κάθε τι τῆς Πίνδου.
ἀρνήθηκε λίγους στίχους στὸ ξακουστὸ ποτάμι.—

Οἱ νεώτεροι ὅμως ποιητὲς, ἀναφέρουν τὸ ποτάμι, ὅπως ὁ Παλαμᾶς «στοὺς καῦρους
τῆς λιμνοθάλασσης, στὴ Νιόπαντρη σελ. 24» καὶ «μιά παράδοση» σελ. 57. Ὁ Σολωμὸς
στὸ ἔθνικὸ ὕμνο τετράστ. 105 τὸν ἀναφέρει ἁπλᾶ.

Ὁ Σικελιανὸς «στὸ Ἀντίδωρο» ἀφιερώνει ὀλόκληρο ποιήμα μὲ τὸ τίτλο Ἀχελῷος (δ-
νειρος).

Ὁ μακαρίτης καθηγητὴς Γυμνασίου Ἀθ. Παπανικολάου, ἀφιερώνει ὀλόκληρο ποιήμα
στὴ καθαρεύουσα (Λυρικά πάρεργα).

Ἀνώνυμος ποιητὴς μὲ τίτλο ἠ Ἀλβανία, ἀναφέρει τὸ ξακουστὸ ποτάμι.

«Ἄσπρε μ' τί ἔχεις καὶ βογγᾶς καὶ βαρυναστενάξεις:

Τί τὰ νερά σου εἶναι θολὰ, θολὰ καὶ ματωμένα:

—Θολὰ μοῦ εἶναι τὰ νερά, θολὰ φουρτουνιασμένα

Κι' ἂν μὲ θωρεῖς ἀνήμπορὸ τί κλαῖς καὶ μὲ κοιτάξεις:

Καὶ τελευταῖα, ὁ ἄξιος, καλὸς ποιητὴς, Φοῖβος Δέλφης ψάλλει τὸ ποτάμι ἔτσι:

Ὡρατε μου Ἀσπροπόταμε πὺς νὰ σὲ τραγουδήσω
σὰν τὸ δικὸ σου ἀστήδι ποὺ νὰ θρῶ
μὲ ἠ μορφή σου τὴ γαλάζια νὰ γεμίσω.

Σ φ έ ν τ α μ ο ς, μονοπάτι ανάμεσα σε τσιούγκανια στόχ. Κούτζιανα.

Σ φ ε ν τ ά ν ι α, χωράφια πλακισωμένα από έλάτια και σφεντάμια.

Ατσιάρη, τ', Θέση που είχε ποιμνιοκαλύβη ο Σαρακατσιάνος Ντατσιαρής, στο χ. Τυχαΐ.

Αύγό, τ', Μεγάλη σπανόραχη, κοινή στα χ. Πύρρα, Κούτζιανα, Γκιόνθι Πλόπ.

Η κορυφή της έχει σχήμα αυγού.

Αύλαγός, ού, Ίσιωμα με χωράφι, πλακισωμένο μ' έλάτια, πάνω από το χ. Κλεινοβός.

Αφορισμό, στούν, Λειβάδι κτηνοτροφικό στο χ. Λάνιζο—Βετερνίκο.

Λ α ο γ ρ. Λένε ότι μετά το διάβασμα τ' αφορισμού, τριγυρίζουν στο μέρος διαόλοι (βλ. π. 270).

Λένε ότι το έλατι κάτω απ' το οποίο διαβάστηκε ο αφορισμός ξεράθηκε (βλ. π. 271).

Αφτί, τ', Ράχη κοινή των χ. Μουτσιάρα—Παχτούρι.

Το μέρος σχηματίζει διάσελο ανάμεσα από δυο βράχια, έχει το σχήμα αφτιού.

Αχυρώνα, ή, Σπαγοβούνι μ' έλατα και όξιές (πρός Βαθύρεμα) στο χ. Κούτζιανα.

Βαθά, ή, Πλαγιά—ρεμματιά με νερό στο χ. Πρεβέντα.

Βαβά=ή γριά.

Βαβούρι, τ'. Σπανοβούνι μ' έλάτια κάτω στις πλαγιές στο χ. Βυτζίστα.

Βαβούρι=ζουνό γέρικο, παλιοβούνι (βλ. λ. βαβά).

Βάγια Αλ. Παρθένη, Έλατόδασος μ' άγριονερατζιές στο χ. Βεντίστα. (βλ. παράδ. 249).

Σμν. ή βάγια, ή ύπηρέτρια του Παρθένη (Μόνο το άρθρο άλ=του Κ.)

Λ α ο γ ρ. Η βάγια του Παρθένη, εξαφανίστηκε. Λένε ότι την πήρε Νεραΐδα άλλοι ότι την πήρε κάποια Άγλα. (βλ. π. 249)

Βαένι, τ', Βαγένι ή βαένι, θέση κάτω απ' τη ράχη Βελοΐσι, μες τη ποταμιά σαν βαένι, στο χ. Μουτσιάρα.

Βαένι, Ίσιωμα μ' έλάτια, μέρος σκαμμένο κάτ' από έλάτι, όπου υπάρχει λίγο νερό στο χ. Μπούκορο.

Βαθειά, ή, Πλαγιά με μιλίστρες στο χ. Δραμίζι. (Μιλίστρα τοπική δημοτική λέξη που σημαίνει σάρα—σάρισμα. Τόπος βατός μόνο σε μελίσια).

Β α θ ε ι ά λ ά κ κ α, μικρή λάκκα στο βουνό Ίταμος κοντά στο μοναστήρι Γκούρας, στο χ. Πόρτα.

Βαθύ, τὸ, Μεγάλο ἐλάτινο, σκοτεινὸ, δάσος στὸ χ. Περτούλι.—

Β α θ ὺ, ἐλατώνας—στὸ χ. Ἀϊβάνο.

Βαθύρρεμα, τοῦ, Χωρὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Κωθωνίων.

Μικρὸ ρέμα μὲ κλαρὶ στὸ χ. Νικλίτσι.

Βαῖτσι, τοῦ, Μέρος μὲ βάγιες στὸ χ. Παχτούρι.

(Laurus nobilis χελ.) Τώρα δὲν ὑπάρχουν.

Βαλόρεμα, τοῦ, Μεγάλο ἀπότομο ρέμμα στὸ χ. Περτούλι. Ἀρχίζει ἀπὸ τὰ μέσα τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ Κόζιακα. Μιά ἀπ' τὶς κύριες πηγές τ' Ἀσπρου.

Στὰ παλιὰ χρόνια, παραθέριζαν στὰ χαμηλὰ τοῦ ρέματος, τὰ βουβάλια τοῦ μοναστηριοῦ Νιτουσίκου. Ὑπάρχουν ἀκόμα οἱ σιδερένιοι κρίκοι ποὺ δέναν τὰ βάλια.

Βάλτου, στοῦ, Χορτολεῖβαδο μὲ βαλτόχορτο—ρέμμα ποὺ πηγάζει ἀπ' τὸ βουνὸ Ὀξιὰ, στὸ χ. Βεντίστα.

Θέση στὸ χ. Βετερνίκο.

Β ο ὺ λ ι α, θέση ποὺ βουλιάζει στὸ χ. Γκορφάρι.

Βαμπακιές, οἱ, Θέση μὲ νεράγκαθα στὸ χ. Πρόδρομα. (Cirsium arvense χελ.)

Βανακούλια, τὰ, —χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Αἰγινίου, στὸ βουνὸ Κόζιακας

Ἔξ τ υ μ ο λ ο γ ί ε ς. α) Ἀπὸ τῆ Σ. βαλκάν=δάσος, βουνὸ ἦτοι μικρὸ δασοτόπι, μικρὸ βουνοτόπι, κατὰ ἀναγραμματισμὸ Βαλκανούλια=Βανακούλια. β) Ἀπὸ τὸ ὄνομα σλάβου φυλάρχου Ἰβάν, Βάνια καὶ τῆ Σ. λέξη κόλι=μικρὴ διοικητικὴ περιφέρεια ἦτοι βάνια—κόλι, Βανακούλια μέρος—χωριὸ ποὺ ἀρχόντεψε ὁ Βάνια. γ) Ἀπὸ τὸ λατινικὸν ανπυς—L=τὸ ἄλικνο, ἢ κούνια, καὶ τὸ Τουρκικὸ κούλια=Πύργος παρατηρητήριον, ἦτοι χωριὸ σὲ σχῆμα κούνιας, μὲ πύργο.

Βάρα, ἡ, Γοῦρνα μὲ νερὸ, μπάρα μεγάλη. Τὴ νοματίζουν καὶ λίμνη τοῦ Κόζιακα στὸ χ. Περτούλι—Τύρνα.

Βαρβάτικο, τὰ, Θέση στὴν ὁποία στὰ παλιὰ χρόνια βοσκοῦσε κοπάδι ἀπὸ βαρβάτα κριάρια, στὸ χ. Περτούλι.

Βαργιάνια (Κάτ), τὰ Ἰσιώματα—πλαγιές μ' ἀγριοκερασιές καὶ πλατάνια στὸ χ. Γρεβενοσέλι.

Βαρδακοστέϊκο, τοῦ, Χωράφι στὸ χ. Βύτζιανα (παλιὸ ἐπώνυμο).

Βαρδακέϊκα, θέση μ' ἐρεῖπια στὸ χ. Καλογήρους (παλιὸ ἐπώνυμο).

Βαρελέϊκα, τὰ, Χωράφια στὸ χ. Βαλκάνο. (ἐπώνυμο).

Βαρκά, τὰ, Βαρκά [θέση] στὰ χ. Βετερνίκο Δραμιζι Καλογήρους, Λισιαρ νὰ Τυχάϊ.

Βαρκὸ, χωράφι μὲ πλατάνια στὸ χ. Κλεινοβὸ.

Βαρνέζι, τού, Ράχη στο χ. Τζουραναίοι.

Βασιλικό, στού, Ράχη πάνω άπ' τὸ χ. Κλεινοβός, στὴν ὁποία βγαίνει βασιλικός, μῦσχος. (*Salvia verbenasa* καί *Helichysum rlicatum* Χελ.).

Βατάκια, τὰ. Θέση με βάτα στοχ. Βελήτζιανα.

Β α τ ι ᾱ ς, θέση—βατιώνας στοχ. Γκορφάρι.

Β α τ ι ρ ὀ θέση στο χ. Λισιανά. (*Rosa sempervirens* χελ).

Βδοκίμι, τού Κοινή ράχη στὰ χ. Γαρδίκι—Τζιούρτζα. Παραποιημένη ἡ λέξη Δοκίμι. (βλ. λέξη).

Βελούσι, τού, Λάκκες μ' ἐλάτια στο χ. Μουτσιάρα. Τὸ μέρος τὸ νοματίζουν καί Βελούχι (πρβλ. Βελούχι—Εύρυτανίας).

Βίγγα, ἡ, Κοινή μεγάλη ράχη στὰ χ. Περούλι—Πάν Περνιάγκο—'Αϊβάνο.

Λ α ο γ ρ. Ἐνα τσελιγκόπουλο, πού ἀγατοῦσε τὴν ὁμορφὴ Βίγγα, χτυπήθηκε ἀπὸ ἀστροπελέκι (βλ. π. 302).

Βιδουρίτσες, οἱ, Βράχια με φιλίκια—πουρνάρια, πάνω ἀπὸ τὴ βρύση Μπληγόρη στο χ. Πόρτα.

Β ι δ ο ῦ ρ ι=ξύλινο ἀγγεῖο περιεκτικότητος 4—5 ὀκάδων.

Οἱ βράχοι ἔχουν τὸ σχῆμα τέτοιων ἀγγείων.

Βιλανιδιά, ἡ, Λακκοπούλες με βιλανιδιές στο χ. Δραμίζι.

(*Quersus laniginosa* Χελ.).

Β ι λ α ν ι δ ι ῆ ς, λάκκι 5—6 στρεμ. μ' ἀγριογκορτζιές στο χ. Ἄγια Παρασκευή.

Β ε λ α ν ὀ δ ε ν δ ρ ο, μεγάλη βιλανιδιά στο χ. Μπούκορο.

Βιλας, οὐ, Χωράφι στο χ. Γενέσι (παλιὸ ἐπίθετο).

Βιτου, Παλιὸς συνοικισμὸς στο χ. Κλεινοβός.

Ἄπαντᾶ ὡς λά βίτου; (κ. ἄρθ. λά=οῦ).

Βιτουμᾶς, οὐ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Αἰγινίου. Ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἰδρυτῆ τοῦ ὁμονύμου μοναστήριου (Παναγία Βιτουμᾶ). Βυζαντινοῦ ὀφικταλίου Βιτουμᾶ (17. αἰώνας). (βλ. π. 56).

(Βητουμίτες=κάτοικοι τοῦ χωριοῦ ἢ μοναχοί τῆς παρά τοῦτο μονῆς. Βητομίτες κατὰ τὴν παλαιὰν γραφὴν τοῦ σχετικοῦ χειμογράφου ἀναφέρονται ἐν σημειώματι τοῦ ὑπ' ἀριθ. 3 Κώδικος τοῦ κατ' ἐξοχὴν Μετεώρου. Ἐχει, δὲ γραφεῖ τὸ σημείωμα τοῦτο τελευτῶντος τοῦ 16 αἰῶνος). (Ἄσπροπόταμο Πίνδου σελ. 4).

Βίτς, τού, χωράφια στο χ. Λουζέστι.

Ἐπίθετο Βίτσας.

Βλασιώτη, τού, Χωράφι πάνω ἀπὸ τὸ χάνι Μπέκου στο χ. Βύτζιανα. (παλιὸ ἐπώνυμο).

(Σκοτώθηκε ἐδῶ, στο χωράφι, ὁ Βλασιώτης. Ὑπάρχει καί τὸ μνημα του).

Βλαταναίους, οί, Θέση πού ὑπῆρχαν ἄλλοτες τὰ καλύβια τῶν σκηνιτῶν Σαρακατσαναίων, Ταναίων, στό χ. Τύρνα. Ἐπί τῶ Βλάχοι—Ταναῖοι. Ἐπί τοῦς Βλαχοταναίους κατά συγκοπήν.

Βλάχο, ἡ, Μικροσυνοικισμός τοῦ χ. Τύρνα.

Β λ ά χ ό υ, θέση στό χ. Λάντζου, ὅπου σκοτώθηκε ἕνας βλάχος Σαρακατσάνος.

Βλαχοδήμου, τού, Ὑψωμα μ' ἐλάτια κέδρα καί παλιά στρούγγα στό χ. Σκλήβαιο (παλιό ἐπίθετο).

Βλαχοκόνακα, τά, Παλιά κονάκια—ποιμνιοκαλύβες στό χ. Βύτζιανα, Γκιόνθη, Γρεβένο, Δραμίτζι, Καμνάϊ, Κρασιά, Λιπινίτσα, Νικλίτσι, Ντοῦσκο, Περτούλι. Ἐπί παντᾶ καί ὡς Βλαχοκαλύβια, στό χ. Σκλήβαιο. Β λ ά χ σ ε ς στό χ. Βαλκάνο.

Βλαχοκώστα, τού, Ραχούλα στό χ. Σκλήβαιο (παλιό ἐπίθετο).

Βλαχοτάση, τού, Συνοικία στό χ. Βυτζίστα, ἀνάμεσα ἀπό κερασιές—κρανιές, καρυδιές, φουντουκιές. (παλιό ἐπίθετο).

Βλέμματα, τά, Ἐπί παντᾶ καί ὡς βρέμματα. Στεφάνι—βράχος πλαγιαστός πού στάζει νερά, πού βρέχεται στό χ. Γρεβενοσέλι. Ἐπί βρέγματα.

Βλοτόπα, ἡ, Βλοτόπα ἀμπελοτόπι στό χ. Κουκλαῖοι.

Β λ ό τ ο π ο, βαρκότοπος στό χ. Δέση.

Τό βουλτόπος παραποιημένο. Ἐπί τοῦ μέρος μὲ βοῦλες—ἔλη.

Ἐπί παντᾶ καί ὡς Βλότοβο. (βλ. λέξη μέρος Γ'. σλαβοκατάληκτα).

Βοεβότα στ' Λόγγου, Ράχη—ἰσιώματα μὲ κλαροτόπι στό χ. Νικλίτσι. (Βοεβόδας Σ. ἀρχηγός, μεταφορικά ἀστυνόμος—δασοφύλακας τοῦ λόγγου τοῦ χωριοῦ).

Βόζορα, τά, Σπανόραχη μ' ἐλάτια ὅτις πλευρές της, μεταξύ χ. Ἐπίβανου—Καλογρηανῆς. Χρησιμοποιοῦται γιά λειβάδι ἔλαγαδικῶν. Ἐπί τοῦ Ε βῶδι καί ὅρος ἦτοι βουνό γιά τῆ βοσκή τῶν βωδιῶν (ζευγαριῶν).

Βοῖδόπλου, τού, Θέση στό χ. Λάντζου. Περαιτικοί κλέφτες Ἐπιρομερίτες, σκότωσαν ἐδῶ ἕνα μικρό βῶδι.

Βόπες, σσι, Βαθὺ πέρασμα (ρέμα) ἀνάμεσα ἀπὸ βράχια στό χ. Βαρδᾶρι.

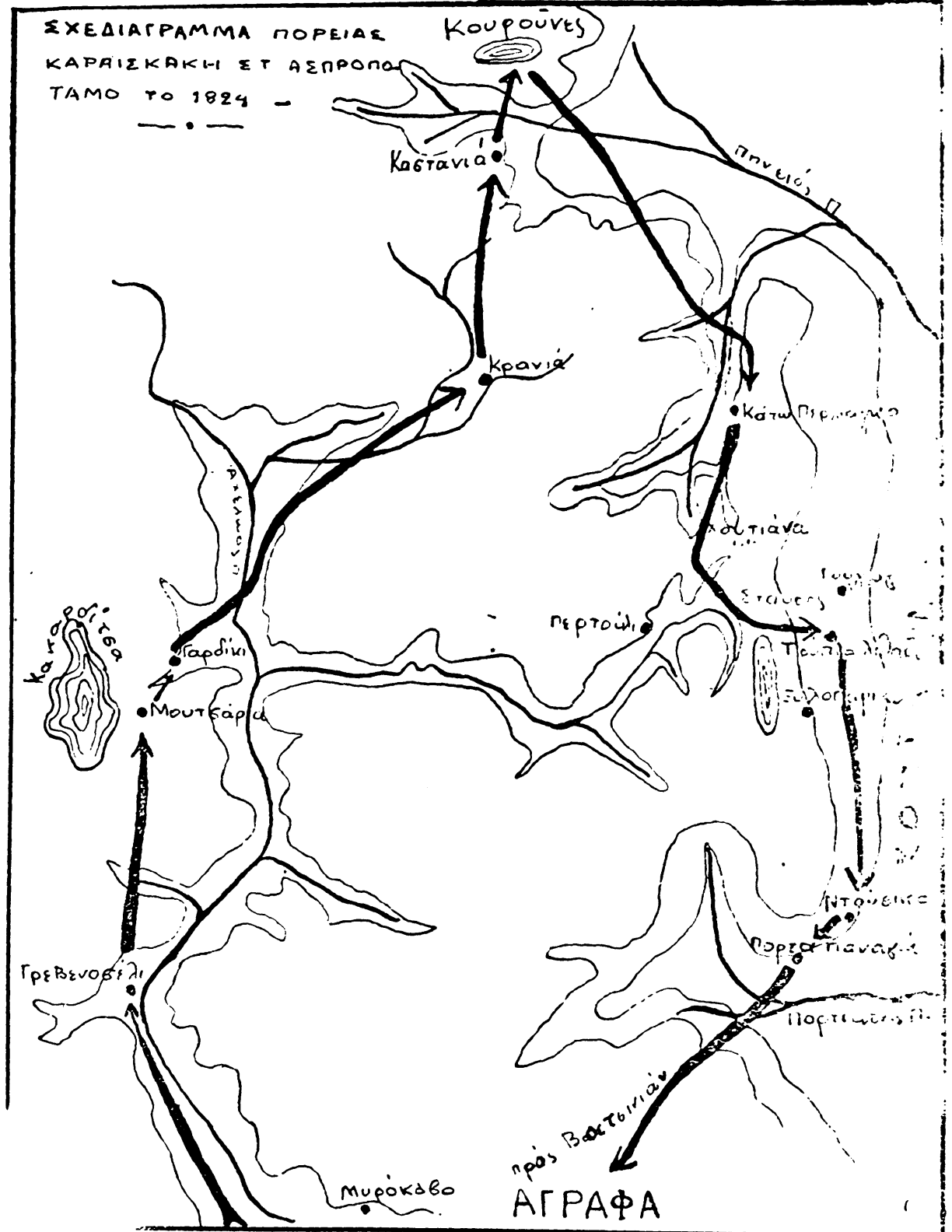
Βορβολιές, σσι, Στεφάνια μ' ἀγριόδεντρα βουρβουλιές στό χ. Γκαβαλιώρα (Cotoneaster pyracantha Χελ).

Βούζια, τά, Θέσεις στό χ. Βαρδᾶρι, Κοθῶνι καί ἄλλοῦ στό χωριά.

Π ά ν, καί κ ά τ β ο ῦ ζ ι, πλαγιές μὲ βούζια μεταξύ Κατσαρόβρυσης—μαντρί Γιάκατο στό χ. Χουτιάνα.

Ἐπί τοῦ ὁμοίως στό χ. Πάν Περνιάγκο ράχη σπανή μὲ γούρνα γεμάτη βούζια (Samburus ebulus χελ).

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΠΟΡΕΙΑΣ
 ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ ΣΤ ΑΣΠΡΟΠΟΛΙ
 ΤΑΜΟ ΤΟ 1824 -

Βουλάκα, στή, ἢ **Βουλάκια**, στά, Κοντορραχοῦλες ἢ μιὰ πλάϊ στήν ἄλλη (συνηρεφεῖς, συνεχόμενες) μέ λάκκα στό χ. Καμνάϊ

Βούλκ ἢ Βούλκου τοῦ, Χωράφι μέ πλατάνια στό χ. Δραμίζι (παλιό ἐπίθετο).

Βουλόγιες, οἱ, Ράχη μέ ὀξιεῖς στό χ. Σκληνιάσα. (Ἐἴπαντᾶ καί ὡς βουλόγιες).

Β ο ὑ λ ο γ ο, καστανότοπος—χωράφια πάνω ἀπ'τό χ. Βεντίστα.

Σ μ ν. οἱ βούλες, τὰ ἔλη. (βλ. λ. βάλτου, βαρκά).

Βουργάρα, στή, Χωράφια στόν κάμπο στό χ. Πρεβέντα.

Βούργαρη, θέση στό βουνό Λέουσα, στό χ. Βαθύρρεμα.

Π λ ᾶ ῖ σέ δμώνυμη βρύση εἶχαν στήσει καλύβια ὑλοτόμοι Μακεδόνες, πού μιλοῦσαν Μακεδονική διάλεκτο.

Β ο ὑ ρ γ α ρ η, ρεμματιά μέ λίγα χωράφια στό χ. Γενέσι (ἐπίθετο).

Β ο υ ρ γ α ρ ἔ σ τ ι, χωράφι στό παραποτάμι στό χ. Πύρρα ὅπου εἶχαν καλύβια Μακεδόνες ὑλοτόμοι πού οἱ χωριστοί νοματίζανε, στή Κ. βουργαρέστι=βούργαροι.

Β ο υ ρ γ α ρ ο κ ᾶ λ υ β α. Μεγάλη καλύβα μέσ σέ ἐλατόδασος στό χ. Περτούλι.

Λ α ο γ ρ. Στή θέση αὐτή τοῦ Περτουλιῦ, στοίχειωσε ἕνας ὑλοτόμος (βλ. π. 307).

Βούρλα, τὰ, Θέση στό χ. Καστανιά (Juncus species Χελ.).

Βουρτόπα, ἡ, Ράχη μ' ἐλάτια καί φτέρες στό χ. Γκιόνθι.

Μεγάλο βουνίσιο κοίλωμα στό βουνό Ρόνα, μέ πολλές λουτσεσ γεμάτες νερό στό χ. Χαλίκι.

*Από τίς λέξεις βουῦρκος—τόπος, βουρκότοπος, βουρτότοπος βουρτόπα.

Βουτάδες, οἱ, Πλαγιά δασωμένη μέ δρυῖς στό χ. Κερασιά

Βρασάμη, στοῦ, θέση στό Κάτ Περνιάγχο (ἐπώνυμο).

Βρίζες, οἱ Θέση στό χ. Βανακούλια. Χωράφια—δάσος μέ κέδρα καί δέντρα στό χ. Γενέσι. (Σπέρναν—ἄλλοτες βρίζα (secale cereale Χελ.)

Βριζάλουνα, ἀλώνια στή θέση ἰσιάδια στό χ. Πλόπ.

Βρύση, Ἄγγελας, τσ, στό χ. Λιπινίτσα.

Ἄγιονέρι, στ' στό χ. Βύτζιανα. Λ α ο γ ρ. Λένε πῶς ἕνας γέρος, βάρεσε μέ τήν πατερίτσα του τή γῆ κι' ἀνάβλυσε νερό. Ὁ γέρος εἶταν, καθῶς λένε ὁ Ἀϊλιᾶς (βλ. παραδ. 119).

Ἄγιονικόλας, στούν, στό χ. Κουκλαῖοι πλάϊ στήν ἐκκλησιά.

Ἄγκυθάκι, στ', στό χ. Μουτσιάρα.

Ἄγριοκαστανιά, στήν στό χ. Καρβουλιπινίτσα.

Ἄγρουστοπάνι σι', στό χ. Κρανιά.

- Βρύση** Ἐλιμπίκη στοῦ, στο γ. Βαναζούλια.
Ἐλογόβρουση, στήν, στο γ. Κούτζιανα.
Ἐναβρουσούλα, στήν, στο γ. Δραμίτζι.
Ἐπὰν, στήν, στο γ. Ἐϊβάνο, Πρεβέντα, Ντοβροῖ, Καμνάϊ.
Ἐποστόλη, στ', στο γ. Καπρό.
Ἐποστόλου, στ' στο γ. Καμνάϊ.
Ἐργύρου, στήν, στο γ. Κατ Περνιάγκο.
Ἐοβεσταριά, στήν, στο γ. Κρασιά.
Ἐσπρόβρουση, στήν, στο γ. Χαλίκι.
Ἐυγέρω στήν, στο γ. Μπουροβίκο (οἱ χωριανοὶ τὴν νοματίζουν κι' Ἐργύρω),
Βαένι, στοῦ, στο γ. Βετερινίκο.
Βαθύ, στο, στο γ. Ἐϊβάν.
Βαρκά, στά, στο γ. Χαλίκι.
Βασίλαινα, τσί, στο γ. Γενέσι.
Βάτα, στά, στο γ. Ντοβροῖ.
Βίγλα, ἦ, στο γ. Πύρρα.
Βίτς, στ', στο γ. Λουζέστι.
Βλάσινες, τσί, στο γ. Γκορφάρι.
Βλάχα, στή, στο γ. Τύρνα και Ἐλάντζο (σκοτώθηκε μιὰ Σαρακατσάνα Βλάχα).
Βλαχόβρουση, στή, στά γ. Βαθύρρεμα, Κουρνέσι.
Βλαχογιάννη στοῦ, στο γ. Βαρδάρι, τοῦ Ἐποσπασματάρχη κατὰ τῆς λη-
στειᾶς ἀξιωματικοῦ Βλαχογιάννη.
Βλαχόστρατα, στή, στο γ. Βαναζούλια.
Βορβολιές, τσί, στο γ. Γκαβαλιόρα.
Βούρ, στοῦ, στο γ. Περτούλι (1).
Βούρβου, ἦ, στο γ. Πύρρα. (Βουρβός Arum Halictum X.) Μέρος [μ' ἀγριο-
κολοκυθιές].
Βούλγαρη, στοῦ, στο γ. Βαθύρρεμα.
Βρῦσες, τσί, στο γ. Καμνάϊ, Γαρδίκι.
Βρουσούλα, στή, στά γ. Κερασιά, Βυτζίστα, Παλιοχώρι, Μπούκορο, Πρό-
δρομο.

ΣΗΜ. 1. Λέξη πού μεταχειρίζονται οἱ ἀγωγιότες δταν θέλουν νὰ σταματήσουν τὰ ζῦα τους.
ἀνάλογο μὲ τὸ ντελάκ, τῶν ἀγωγιατῶν Σαντορίνης.

- Βρύση** Βρυστορίζη, στοῦ, στοῦ χ. Τυφλοσέλι, Βρύση τοῦ Ρίζου
Βρώμερη, στή, στα χ. Πρόδρομο, Μυρόζοβο
- Βρωμόβρυση, στή, στα χ. Δραμίξι, Σκλήβαινο, Γκιόνθι, Γκαβαλιόλα, Βαλκά-
νο, Γρεβενοσέλι, Μπούκορο, Λισιανά, Νικλίτσι, Γενέσι, Πόρτα.
- Γαβριήλ, στοῦ, στοῦ χ. Ντοῦσκο. Βρίσκεται στο μονοπάτι πρὸς τὸ μοναστήρι,
γίνηκε ἀπ' τὸν καλόγερο Γαβριήλ
- Λ α ο γ ρ. Ἐνας Ντουσκιώτης θέλησε νὰ σπάσει τὸν πέτρινὸ κἀναλο τῆς
βρύσης. Δὲν πρόφτασε ὁμως γιὰτὶ ἕνας καλόγηρος ἀγριεμένος πετάχτηκε
καὶ τὸν χτύπησε (βλ. παράδ. 120)
- Γάβρους, στοῦ, στοῦ χ. Γενέσι
- Γεράκι, στοῦ, στοῦ χ. Ξυλοπάροικο
- Γερακίνα, στή, στοῦ χ. Λισιανά
- Λ α ο γ ρ. Λένε πὸς ἕνα στοιχειὸ, πὸ εἶχε μεταμορφωθεῖ σὲ γερακίνα, φύ-
λαγε τὰ πουλιὰ τοῦ χωριοῦ (βλ. παράδ. 167)
- Γεράση, (ἀλ. ἄρθ. = τοῦ) στοῦ χ. Κόρη (ὄνομα Γεράσιμος)
- Γιαννάκη, στοῦ, στοῦ χ. Ντούσιχο.
- Γιάννη, στοῦ, στοῦ χ. Κὰτ Περνιάγκο.
- Γιάνσαρου, ἀλ (ἄρθο. Κ.) τοῦ, στα χ. Κλεινοβὸς (σὲ αἰωνόβια πλατάνια) καὶ
Πύρρα
- Γιρουνίκου, τοῦ, στοῦ χ. Παλιοχαριά
- Γκέκα, στοῦ, στοῦ χ. Κλεινοβὸ (ζαμωμένη ἀπὸ ἀρβανίτη γκέκα
- Γκιντούρι, λα=οί, στοῦ χ. Πύρρα
- Λ α ο γ ρ. Στὸ πεζούλι τῆς ἐρχόνταν καὶ καθόνταν οἱ παλιοὶ Πυργιώτες. Πι-
θανὰ ἡ λέξη γερόντοι παραποιημένη (βλ. π. 199)
- Γκλαβᾶς, οὔ, ἡ στοῦ χ. Γρεβενοσέλι
- Γκουρμπίνια, τὰ, στοῦ συνοικισμό Ράχοβο τοῦ χ. Ζιῶλι
- Γκρέτσι, λὰ (ἄρθο. Κ=στοῦς) στοῦ χ. Περτούλι
- Λ α ο γ ρ. Ἐδῶ ἦρθαν καὶ κατοίκησαν τὸ 1821 γραικοὶ γκαραγκούνιδες τοῦ
κάμπου (βλ. παράδ. 20.
- Γκριμπότσου (λὰ=ἡ) στοῦ χ. Δολιανά
- Γουργουγύρι, στ', στοῦ χ. Κὰτ Περνιάγκο
- Γρούνα, στή, στοῦ χ. Κουρνέσι
- Δεντρογαλιά, ἡ, στοῦ χ. Γενέσι
- Δεσπότη, τοῦ, στοῦ χ. Καλογήρους

- Βρύση** Δημητράκη, Ἀπαντᾶ ὡς Ἀλ. Γιαννάκη Δημητράκη (πρόκριτος) στὸ χ. Βεν-
τιστά. Μὲ ἄρθρ. Κ=τοῦ
- Ἐλτσα, ἦ, στὸ χ. Βεντίστα
- αρχαλῆ, τοῦ, στὸ χ. Κούτζιανα. Τ' ἀρματολοῦ τοῦ, 1821 Ζαρχαλῆ
- Ζαχαράκινα, τσί, στὸ χ. Καλογρηανῆ (ὄνομα)
- Ζήση, τοῦ, στὸ χ. Κουκλαῖοι
- Ζούγρου, στοῦ, στὸ χ. Τύρνα (ἐπ.)
- Ζυνόφ, (λὰ ἄρθρ. Κ=στή) στὸ χ. Κόττορη (Βρύση στήν ὁποία χύθηκε ξύδι
- Θόδου, (λὰ ἄρθρ. Κ=στή) στὸ χ. Πύρρα (ἐπ.)
- Θοδούσα, (λὰ ἄρθρ. Κ=στή) στὸ χ. Γουδοβάσδα
- Θύμιου (ἀλ ἄρθρ. Κ=τοῦ) στὸ χ. Καστανιά
- Ἰτιά, στήν, στὰ χ. Περούλι, Βαρδάρι, Μουτσιάρα
- Καζάνιε, (λὰ ἄρθρ. Κ=στά) στὰ χ. Λιπινίτσα καὶ Κρανιά
- Καινούργιο, στοῦ, στὸ χ. Γοργογύρι
- Κακάβα, στοῦ, στὸ χ. Ἀγία Παρασκευῆ (ἐπ.)
- Κακάβια, στά, χ. Γαρδίκι. Τὸ νερὸ πέφτει πολὺ σὰ νὰ χύνεται ἀπὸ κακάβι
- Κακαγιάννη, στοῦ, στὸ χ. Γκιόνθι (ἐπ.)
- Καλόγερο, στοῦν, στὸ χ. Βιτουμά
- Καλόγρια, τσί, στὸ χ. Μπούκουρο
- Καμάρα, στήν, στὸ χ. Ἀγία Παρασκευῆ
- Κανάβια, στά, στὸ χ. Τύρνα
- Κανακίρη, στήν, στὸ χ. Καπρὸ
- Καναλάκι, τοῦ, στά χ. Βαλκ. Κουρν, Μπούκ.
- Καναλάκια, τὰ, στά χ. Ἀἶβαν, Καλογρηανῆ, Καμναῖ, Γαρδ. Γκιόνθι, Προβ.
Περτ. Πάν, Περν, Μπούκ, Πύρρ. Γκαβαλιώρα, Πλόπ, Νικλίτσι, Γενέσι, Μηλιά,
Κερασιά, Τύρνα
- Καναλάκος, οὐ, στὸ χ. Τυφλοσέλι, Ζιῶλι, Βετερονίκο
- Κανάλια, στ, στὸ χ. Μπούκουρο
- Κανάλια, πᾶν καὶ κατ ὅτὸ χ. Βανακούλια
- Καπνουςάκλα, ἦ, στὸ χ. Κωθῶνι
- Καρνάβου, στὸ χ. Τυφλοσέλι
- Καραγκιόζη, στοῦ, στὸ χ. Κρανιά, Καραϊάννη—Τυχάϊ
- Καραδόντου, (ἀλ' ἄρθρ. Κ=τοῦ) στὸ χ. Πύρρα. Τὸ νερὸ βγαίνει στῆ ρίζα
ἐλατιοῦ
- Καρατζιά, τοῦ, στὸ χ. Κερασιά

Βρύση Καρβελοῦ, (1) ἤ, στό χ. Χαλίκι καὶ Κούτζ. \

Καργιά, ἤ. στό χ. Π. Περν

Καργιές, τσί, στό χ. Βυτζίστα

Καρδάματσ, στά, στό χ. Πρεβέντα

Καροπούλα, στή, σιά χ. Βετερνίκο, Βιτουμᾶ

Κάτ Βρύση, στή, σά χ. 'Αἰβάνο, Πρεβέντα, Ντοβρόϊ, Καμνάϊ, Λάντζο

Κατῆ, στοῦ, στό χ. Κούτζιανα. *Ἡπτε νερό Τουρκος κατῆς

Κατσαροῦ, στοῦ, στό χ. Βαθῦρρεμα. Καὶ στό χ. Χουτιάνα (δνομα σαρακατσιάνου τσέλιγκα)

Κατσαντώνη, τοῦ, στό χ. Λιπινίτσα (τοῦ κλέφτη Κατσαντώνη)

Κατσάρη, τοῦ, σά χ. Γκτβ. Νικλ. Πλόπ.

Κατσίκη, τοῦ, στό χ. Βαλκ.

Λ α ο γ ρ. Μιά νεράϊδα ἀγόπησε κι' ἐπήρε μαζί της τὸν Κατσίκη (βλ. π. 228)

Κατσικλίνα, στή, στό χ. Βιτουμᾶ

Κατώβρυση, ἤ στό, -χ. Λάντζο

Κεραμαριά, ἤ, στό χ. Λάντζο

Κεραμαρίδ, στήν, στό χ. Τύρνα

Κεραμίδι, τού, στό χ. Κλεινοβός καὶ στό χ. Ντουσκο. Τό νερό της εἶναι τόσο λίγο ὅσο στάζει ἓνα κεραμίδι

Κερασιά, στή, σά χ. Τυφλοσέλι, Κερασιά

Κερίκου, (ἀλ ἄρθρ. Κ=τοῦ) στό χ. Σκληνιάσα

Κιλέ, (λά ἄρθρ. Κ=στοῦ) στό χ. Σκληνιάσα

Κιρτσέλι (λά ἄρθρ. Κ=στή) στό χ. Δολιανᾶ

Κλεφτόβρυση, στή, σά χ. Παλιοκαριά, 'Αἰβάνο, πᾶν καὶ κάτ Περνιάγκο, Χουτιάνα, 'Αγ. Παρασκευή

Κλεφτονέρι, στό, χ. Γενέσι

Κλήματα, σά, στό, χ. Καπρό

Κληματιά, στή, στό χ. Δραμίζι

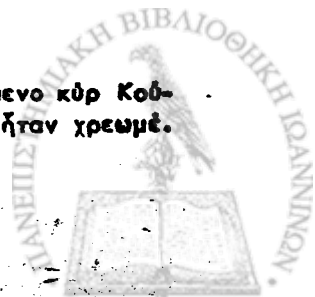
Κλούρια, σά, στό χ. Βακούφ

ΗΜ. 1) Τὸ νερό της κάνοντας ἐλιγμοὺς χάνεται σὲ μεγάλη γούρνα, τὸ χειμῶνα γίνεται λίμνη. *Ἐχει καλὸ καὶ χωνευτικὸ νερό. *Ἀπὸ τὴν ἰδιότητα αὐτὴ νὰ χωνεῖ καρβέλια ὁ λαὸς τὴ νομάτισε καρβελοῦ.

- Βρύση** Κοκκαλή, στοῦ, στό χ. Κούτζινα (έπ)
Κόκκινο τοῦ, στό χ. Γρεβενοσέλι
Κοκκινοβρύση, στή, στά χ. Γενέσι, Κρασιά, Παλιοχώρι, Πύρρα. ('Απαντᾶ ὡς ἀπάν καὶ κατ Κοκκινόβρυση)
Κοκκινοπήλι, στό, στό χ. Κούτζινα
Κοκκόβρυση, στή, στό χ. Γενέσι
Κοκκότου, στή, στό χ. Περούλι. (Τό θηλυκὸ τοῦ κόκκορας ἢ κόκκότης)
Λ α ο γ ρ. Λένε ὅτι στὰ θέμελα τῆς βρύσης, σφάξανε μιὰ μαύρη κόττα μέ μεγάλο λιρὶ σὰν κόκκορα (βλ. παράδ. 171)
Κολοκύθα, στή, στό χ. Βιτουμᾶ
Κορίτσια, στά, στό χ. Βετερνίκο
Λ α ο γ ρ. Ἐδῶ οἱ Ἀρβανίτες σφάξανε τρία κορίτσια (βλ. παράδ. 204).
Κοριτσιῶν, στῶν, στό χ. Αἰβάνο. (Πήγαιναν τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ καὶ μάζευαν ξύλα
Κορομπλιές, τσι, στά χ. Κωθῶνι, Πρεβέντα, Καρβουλιπινίτσα
Κουβάτα, λά ἄρθρ. Κ=στή, στό χ. Δολιανὰ
Κούϊα, στ', στό χ. Γκιόνθι
Κουκνάρι, στό, στό χ. Γοργογύρι
Κουκουσίτσα, στή, στό χ. Πρόδρομο
Κούλια, στή, στό χ. Ἁγία Παρασκευή
Κουτσίλω, στή, στό χ. Γκιόνθι
Κούτσουρο, στό, -στό χ. Μουσιάρα
Κουτσοχέρι, σιὸ, —στό χ. Ντοβροῖ
Κούφαλο, στό, στό χ. Πόρτας
Κρασιά, στή, στά χ. Πρόδρομο, Δραμίζι
Κρανούλες, τσι, στό χ. Δραμίζι, Ντοῦσκο
Κρεμασμένου, στοῦ, στό χ. Λισιανὰ
Κρούσματα, στά, στό χ. Γκορφάρι
Κρύα Βρύση, ἢ, στό χ. Βανακούλια, Γκιόνθι, Κούτζινα Τυφλοσέλι
Στὴν κρύα βρύση (1) Βανακούλιων ὁ καπετὰν Γρηγόρης Λιακατᾶς

ΣΗΜ. (1). Ἡ περιφέρεια τῆς κρύας βρύσης ἀνήκε σὲ πλοῦσιο Κλε.νοβίτη ὀνομαζόμενο κύρ Κούλη, καὶ σὲ ἀδελφὸ του λογιώτατο πού ἔμεινε στὴν Κ)πολη. Τὸ χτήμα ἦταν χρεωμέ.

τό 1821 έμπόδισε, πολεμώντας, τήν είσοδο τών Τούρκων στ' Άσπρο πόταμο

Κρυόβρουση, στήν, στά χ. Κούτζιανα, Παλιοκαριά, Τύρνα, Ντοβρόι Γενέσι.

Κρυφονέρι, στο, στο χ. Πόρτα

Κφου, στο, στο χ. Λάντζο

Λάκκες, τσι, στο χ. πάν Περνιάγκο. Το νερό βγαίνει στή ρίζα πλατανιού

Λάκκος, ού, στο χ. Σκλήβαινο. 'Υπάρχουν 3 λιτές

Λαπεύσια, ή, στο χ. Παλιοχώρι

Λαύρες, τσι, στο χ. Καλογήρους

Λεόρδα, (λά άρθρ. Κ=στή) στο χ. Κρασιά

Λεφτοκαριά, στή, στά χ. Βακούφ, Πρόδρομο, Βιτουμά, Τύρνα, Κουρνέσι

Λιανούρα, ή, στο χ. Λιπινίτσα

Λούτσα, στή, στο χ. Γενέσι

Μακρυγιώργου, στο, στο χ. Ντοβρόι

Μαλέσι (λά άρθρ. Κ=ή) στο χ. Κόττορη

Μαλισέδα, στο, στο χ. Κουρνέσι

Μαντζούκα, στο, στο χ. Λιπινίτσα

Μαντιανο, στή, στο χ. Πρόδρομο

Μάραθο, στο, στο χ. Βαλκάνο

Μάρου, στο, στο χ. Καλογήρους

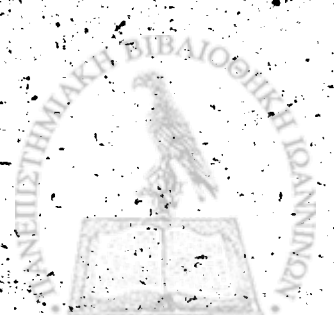
Μαρούγγινα, στή, στο χ. Λιπινίτσα, Γενέσι με τρεις πέτρινους κάναλους και στήν πόλη Τρίκαλα. Λ α ο γ ρ α φ ί α. Στή δεξιά όχτη του Ληθαίου, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας, είχαν πολλά αγροτικά χτήματα, που ανήκαν σε Τούρκους μπέηδες. Ένας καλός έγγραμματος μπέης, περιμάζεψε τη γη για Μαρούγγινα που κατέβηκε στήν πόλη απ' το χωριό της Γενέσι. Της έκανε ένα νοντά στήν άκρη του χτήματος του, για να μένει εκεί. 'Η γριά δούλευε όσο μπορούσε στο κονάκι του μπέη. 'Η μανία της ήταν, να κάνει βρύσες. Έκανε μια στο χωριό της και τώρα με τις οικονομίες έκανε στή πόλη, στήν άκρη του ποταμού, άλλη. Οι βρύσες πήραν και έχουν τ' όνομα της. ('Η βρύση στα Τρίκαλα χαλάσθηκε με τή διευθέτηση της κοίτης του Ληθαίου τό 1948) »

νό στον έβραίο Τραπεζίτη Τρικάλων Κοέν Λιάχο ό όποτος και τό πώλησε στού κατοίκους Βονακουλιών με συμβόλαιο που γήνκε στα Τρίκαλα και μεταγράφηκε στο ύποθηκοφυλακείο Καστανιάς

- Βρύση** Μαυρίκου, (άλ άρθρ. Κ=τοῦ) στο χ. Γουδοβάσδα.
Μαυρομάτα, ή, στο χ. Μυρόκοβο.
Μεγάλη βρύση, ή, στα χ. Τυφλοσέλι, Βανακούλια, Πρόδρομος, Ἁγία Παρασκευή
Μεράντζα, ή, στο χ. Γκαβαλιόρα
Μεσοχώρι, στο, στα χ. Βεντίστα, Πόρτα, Μηλιά.
Μηλέα, ή, στο χ. Πρόδρομο
Μίκανη, (λά άρθρ. Κ. ή) στο χ. Μπουροβίκο
Μικρή βρύση, ή, στα χ. Βυτζίστα, Ξυλοπάροικο
Μιλίσια, στα, στα χ. Λουζέστι, Μπούκορο
Μοναστήρι, στο, στο χ. Δραμίτσι
Μόνιω, ή, στο χ. Περούλι (Βρύση πλάι στο σπίτι τῆς γιῶας Λεμονιάς Σκαντάλη)
Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι οἱ παλιοὶ Περούλιώ-
τες γιὰ νὰ κάνουν τ' αὐλάκι τοῦ ὕδραγωγείου, δούλεψαν ἐπίμονα καὶ
σκληρὰ. Ἀνοιξάνητους χαλιάδες, σκάψανε τὰ κακόπλαγα τοῦ βουνοῦ-
Τσοῦκα, λάξεψαν τὰ βράχια. Οἱ μαστόροι ὕστερα χτίσανε στ' αὐλά-
κι τὰ καζάνια, φιάσανε τὰ κιούγκια, τὰ σκεπάσανε μ' ἀσήκωτες πλά-
κες. Τὸ νερὸ τῆς Μάννας ὠρμησε στο κανάλι κατηφόρισε μὲ βουϊτὸ
καὶ ἔτρεξε στὶς ἔτοιμες σκεπαστὲς βρύσες τοῦ χωριοῦ, στὴ Μόνιω
καὶ τὴ Μπούρδα.
Λένε ὅτι ἓνας Περούλιώτης βαρώντας μὲ τέλοστο νὰ σπάσει τὸ βρά-
χο, κατρακύλισε μαζί του στο ρέμα καὶ τσακίστηκε. Τὶς νύχτες ἀ-
κοῦνε φωνὲς καὶ λένε πὼς βγαίνουν ἀπ' τὸ φονεμένο, πὸ φυλάει τὸ
κιούγκι
Μούκα, στοῦ, στο χ. Λάντζο.
Μουσιάρα, ή, στα χ. Βύτζιανα, Μηλιά, κάτ Περνιάγκο, Περούλι,
Πύρρα.
Μπακόλα στοῦ, στο βουνὸ Κόζιακα, στο χ. Περούλι. (Λημεριάσε ἐ-
δῶ ὁ ἀρματολὸς Γῶγος Μπακόλας τοῦ ἀρματολικιοῦ Ραδοβιζίου).
Μπαλουμένος, ή, στο χ. Γκιόνθι.
Μπαρούτα, τοῦ, στο χ. Βυτζίστα
Μπατσουγιάννη, τοῦ, στο χ. Περούλι, (Ἀρχικτηνοτρόφος Σαρακα-
τσιάνος).
Μπέκ, τοῦ, στο χ. Λισιανά.
Μπέκη, τοῦ, στο χ. Κρανιά.
Μπικουράρου, τοῦ, στο χ. Κωθώνι.
Μπουζάρι, στοῦ, στο χ. Παλιοκαριά.

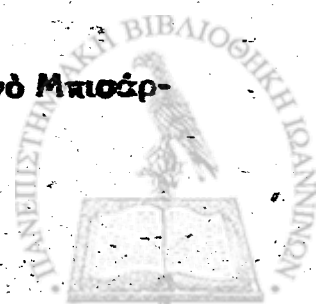
- Βρύση**, Μπουκουβάλα, τοῦ, στό χ. Βαθύρεμα
Μπούλμπου, τοῦ, στό χ. Πάν Περνιάγκο
Μπύρδα, ἡ, στό χ. Περτούλι
Μπουρίλα, λά=ἡ, στό χ. Κόττορη
Μπρίσκα, ἡ, στό χ. Χαλίκι
Μπρίτς, τὸ, στό χ. Περτούλι
Μσονύχι, τὸ, στό χ. Μπούκορο
Μστάκου, ἡ, στό χ. Βαλκάνο (ἔχει στό πλάι της φυτικές λειχήνες σάν μουστάκια)
Μυριντέλα, ἡ, στό χ. Γκαβαλιόρα
Μχός, οὐ, στό χ. Κορομπλιά
Νάκου, στοῦ, στό χ. Βαλκάνο
Νεράϊδα, ἡ, στό χ. Γρεβενοσέλι
Νεραϊδόβρυση, ἡ, στό χ. Μυρόκοβο
Νεράκι, τὸ, στό χ. Βύτζιανα, Κωθώνι, Παχτούρι
Νεράκια, στό, στό χ. Ντοβρόι
Νεράκι Κίτσα, στό, στό χ. Δραμίζι
Νεράκου, στοῦ, στό χ. Περτούλι. Α α ο γ ρ. Λένε διτ ἐδῶ βρῆκε νε-
ρὸ ὁ ἀποσταμένος καὶ διψασμένος καλόγερος τοῦ μοναστηριοῦ Ἁγ
Κυριακῆς Περτουλίου (βλ. παράδ. 142).
Νίρλα, ἡ, στό χ. Καλογρηανή
Ντάλια, ἡ, στό χ. Κάτ Περνιάγκο
Ντίρλα, (λά ἄρθρ. Κ.=ἡ) στό χ. Καστανιά
Ντούλια, τοῦ, στό χ. Γαρδίκι. (ὄνομα Κωνσταντούλας)
Ξεκολωμένη, ἡ, στό χ. Πρόδρομος (Μέ βγαλμένο τὸν κἀναλο).
Ξηρόρεμα, τὸ, στό χ. Πόρτα
Ξεύδια, τὸ, στό χ. Βαλκάνο.
Ὁμορφη λάκκα, ἡ, στό χ. Παχτούρι
Παλιά Βρύση, ἡ, στό χ. Ἁγία Παρασκευή
Παλιάχουρο, τὸ, στό χ. Δραμίζι
Παλιομέλσα, ἡ, στό χ. Σκλήβαινο
Παλιοςάμαρα, τὰ, στό χ. Βαρδάρια
Παλιόστανες, οἱ, στό χ. Γκορφάρι, Παχτούρι
Παλιοτσέλαρα, τὰ, στό χ. Γαρδίκι

- Βρύση** Παλιοχώρι, στο, στο χ. Χουτιάννα
Παλιοχωρίτη, του, στο χ. Παχτούρι
Παπᾶ, του, στα χ. Βαθύρεμα, Νιοβρόι
Παπαγιάννη, του, στα χ. Δέση, Μηλιά
Παπαδημήτρη, του, στο χ. Γουδοβάσδα
Παπαδήμου, του, στο χ. Γκαβαλιώρα
Παπανίκου, του, στο χ. Πάν Περνιάγκο
Παπαρσένη, του, στο χ. Αϊβάνο
Παπαστέργιου, του, στο χ. Λιπινίτσα
Παπού, του, στο χ. Περτούλι (τ' άρματολου και Προύχοντα Περ-
τουλιου παπού (Χατζηπαναγιώτη. Λ α ο γ ρ. 'Η βρύση γίνηκε από
ένα παπού, που καθώς λένε, τριγυρνάει ακόμα εκεί (βλ. π. 22)
Παρέκλήσι, στο, στο χ. Ζιῶλι
Παρθένα, ή, στο χ. Κρανια. Λόγω της τοποθεσίας της. Βρίσκεται
στο όροπέδιο Καλέντζι—Λάκου μες σε έλατα—άξιωματικός τηςχαρ
τογραφικής ύπηρεσίας την ώνόμασε παρθένα.
Πέρδικα, ή, στο χ. Τύρνα
Περιστερόβρυση, ή, στο χ. Γοργογύρι. Λ α ο γ ρ. Λένε ότι έδω ο-
περίφημοι ληστές Περιστεραίοι κούψανε πολλά χρήματα, (βλ. παί
ράδ. 72)
Περλέκου, του, στο χ. Αϊβάνο
Περτούσα, ή, στο χ. Καρβουλιπινίτσα
Πέτα, του, στο χ. Μπουροβίκο
Πέτρες, τσι, στο χ. Βακούφ
Πετρουμπᾶ, του, στο χ. Μυρόκοβο
Πηγαδούλα, στη, στο χ. Σκλήβαιο
Πηγαδούλι, στο, στο χ. Περτούλι
Πλατάνια, στα, στο χ. Σκλήβαιο
Πλατάνια τρανά, στα, στο χ. ρεβέντα
Πλάτανος, στούν, στα χ. Κερασιά, Πρόδρομος
Πλέσια Κερασιά, στο χ. Κερασια
Πλύσινο, στου, στο χ. Τύρνα (δπου πλένουν οι γυναίκες)
Ποντίκη, στου, στο χ. Βαθύρεμα
Ποτιστής, στούν, στο χ. Μουζιαρα

- Βρύση** Πουλημένου, στ', στο χ. Τύρνα
Πουλίτσα, του, στο χ. Δέση. (Για τιμή, στο Πρόεδρο του Συμβουλίου 'Επικρατείας κ. Παν. Πουλίτσα, που το 1939 στα έγκαίρια της βρύσης, έσυρε τη μεγάλη πλάκα για να μπει το νερό στο κιούγκι και να τρέξει απ τόν κάναλο)
- Πουριά, στά, στα χ. Καρβουλιπινίτσα, Βύτζιανα
Πουρναράκια, στα, στο χ. Γκορφαί
- Πριτσιάσα, (λά άρθρ. Κ=ή) στο χ. Παλιοχώρι
Πριτσινίκα, του, στο χ. Καρβουλιπινίτσα
Πρόσσηρη (άλ. άρθρ. Κ=του) στο χ. Κουκλαίοι
Προυσιές, τσι, στο χ. Κουρνέσι (άντι προσηλιά)
- Πύργος, ό, στο χ. Μηλιά
Ρέμματα, στά, στο χ. Κρασιά
Ρέντα, ή, στα χ. Λιπιίτσα, Λάντζο
Ριόνη, (άλ. άρθρ. Κ=του) στο χ. Κρασιά. (Αντί Τελειώνη)
Ρογγάκι, στο, χ. Καλογήρους
Ρόκα, ή, - στο χ. Νικλίτσι
Σάββα, του, στο χ. Λάντζο. (Ύαλιός Λαντζωνίτης)
Σαλταπίδα, (άλ. άρθρ. Κ=του) στο χ. Καστανιά
Σβισταριά, ή, στο χ. Μπουροβίκο (Λοβεσταριά)
Σγκαβαλιά, ή, στο χ. Περιούλι. Μέρος σκαμμένο από χιονοστιβάδα. Από το σκάβω
Σγκόου, (λά άρθρ. Κ=στού) στο χ. Τζούρτζα
- Λ α ο γ ρ. Λένε ότι έδω σκοτώθηκε ό ληστής Νικολός, που σκουζει ακόμα ως τα σήμερα τις νύχτες (βλ. παράδ. 207)
- Σέλωμα, στού, στο χ. Γκαβαλιόρα
Σέχα, (λά άρθρ. Κ=ή) στο χ. Τζούρτζα. Σχετικά Σέχι χωριό Λαρίσης σέχι βουνό Τριφυλλίας
Σιάμψακα, του, στο χ. Γκιόνθι
Σιδέρη, του, στο χ. Βανακούλια
Σιλμιντούς, τσι, στο χ. Γρεβενοσέλι
Σιλίτσι, (λά άρθρ. Κ=ή) στο χ. Πύρρα. Βρίσκεται στο βουνό Μπισάρκα, μέσ σε έλάτινο δάσος
Σμηήτα, του, στο χ. Κουκλαίοι
Σκάλα, ή, στο χ. Λιπινίτσα

- Βρύση** Σπασμένη, ή, στο χ. Κουρνέσι. (Το νερό βγαίνει από πέτρα με σχισμάδα)
- Σκεπαστή, ή, στο χ. Κούτζιανα (στεγασμένη)
- Σκιές, τσί, στο χ. Πρεβέντα (άντι συκιές)
- Σκολειό, στό, στο χ. Κωθώνι
- Σντριβα, του, στο χ. Λάντζο (παρατσούκλι του τσοπάνη Δημ. Πελεκάνου που στάλιζε εκεί τα πρόβατά του)
- Λ α ο γ ρ. Έδω σκοτώθηκε ο κλέφτης Σντριβας (βλ. παράδ. 281)
- Σούρλα, του, στο χ. Πάν Περνιάγκο (έπιθετο αρχισέλιγκα Σαρακατσιάνου)
- Σπανου, του, στο χ. Περτούλι (τσέλιγκας σαρακατσιάνος)
- Στά η Κώστά, του, στο χ. Καλογήρους
- Στάθινας, τσί, στο χ. Βανακούλια
- Σταουλίνα, (λά άρθρ. Κ=ή) στο χ. Μηλιά
- Σταύρου, (άλ άρθρ. Κ=ή) στο χ. Λουζέστι
- Στορνάρα, του, στο χ. Γαρδίκι
- Στουρνάρι, στό, στο χ. Βύτζιανα
- Στρατίκη, του, στο χ. Καλογήρους
- Στράτου, του στο χ. Γαρδίκι
- Σφέντάνια, στά, στο χ. Πάν Περνιάγκο
- Σωτήρα, του, στο χ. Μουσιάρα
- Τζιάνη, του, στο χ. Καστανιά
- Τζ άρμπάνου, του, στο χ. Λάντζο
- Τζίμου (άλ άρθρ. Κ=του) στο χ. Γαρδίκι
- Τουρκόβρυση, ή στο χ. Νικλίτσι
- Τούρκου, του, στά χ. Καστανιά Κουρνέσι (πέθανε Τούρκος από το άψι νερό της), (βλ. παράδ. 323)
- Τουρνο, στο, στο χ. Παλιοκαριά Λ α ο γ ρ. Ένα ζωτικό πήρε τη φωνή του μάστορα του τόνου (βλ. παράδ. 227).
- Τρανή, ή, στο χ. Ξυλοπάροικο
- Τρείς βρύσες, οί, στο χ. Κουρνέσι
- Τρέστι λά=ή, στο χ. Δολιανά
- Τρία δέντρα, στά, στο χ. Βεντίστα, Βιτουμά
- Τριμνιάνες, τσί, στο χ. Καρβουλιπινίτζα. (Από το τρέμω, τριμνιάνες=τά ρίγη)

βρύση Τρόχαλα, τὰ, στὸ χ. Δραμιζι (Τὸ Ε. τρόχαλος=χαλίκι, πέτρα ποὺ στρογγυλεύτηκε ἀπ' τὰ νερά)

Τρυποσβώλου, (ἀλ ἄρθρ. Κ=ή) στὸ χ. Χαλίκι (Μεγάλη πηγή μὲ τὸ νερὸ τῆς ὁποίας σχηματίζεται μιὰ ἀπ' τὶς κύριες πηγές τοῦ Ἀράχθου (ἢ Βάλια ντὶ λά φάλε=ρέμα τοῦ Πύργου)

Τσαγκάρη, τοῦ, στὸ χ. Δραμιζι

Τσιακάλου, τοῦ, στὸ χ. Μπούκορο

Τσιανάκα λημέρι. τοῦ. στὸ χ. Κουκλαῖοι (βρύση ποὺ λημέριασε ὁ ληστής Τσιανάκας)

Τσιαρὶ στ' στὸ χ. Πρόδρομο

Τσίκου, (ἀλ ἄρθρ. Κ=τοῦ) στὸ χ. Γαρδίκι

Τσιουβίκα (ἀλ ἄρθρ. Κ=ή) στὸ χ. Παλιοχώρι: (πιθανὰ ἡ μαστορικὴ λέξη τσιβίκι=μικρὴ πλάκα ποὺ βουλώνει τὰ μικροχαλάσματα ποὺ ἀφίνουν οἱ μεγάλες πλάκες τῆς στέγης, γιὰ νὰ μὴ περνοῦν τὰ νερὰ τῆς βροχῆς)

Τσιουβρύστα, ἡ, στὸ χ. Περτούλι (βρύση ποὺ ψιθυρίζει τσιου—βρύση=τσιουβρύστα)

Τσιπουρία (ἀλ ἄρθρ. Κ=ή) στὸ χ. Καστανιά)

Τσιρογιάννη, τοῦ, στὸ χ. Μηλιὰ

Τσιτσιμήτση, τοῦ, στὸ χ. Τύρνα. (βρύση ποὺ λημέρειασε ὁ ἀρχι-ληστής Τσιτσιομήτσος)

Τσουρλονέρι, στὸ, στὸ χ. Βαρδάρη

Τυχότς, (ἀλ ἄρθρ. Κ=ή) στὸ χ. Πάν Περνιάγκο. Πιθανὰ ἀπ' τὸ σλαβικὸ τύχι=ἡσυχία, σιγανὴ βρύση βλ. λ. Τυχάτ)

Τχαλόρεμα, τὸ, στὸ χ. Καλογήρους

Φαίνακοῦ, στοῦ, στὸ χ. Καπρὸ

Φαίτη, (ἀλ ἄρθρ. Κ=τοῦ) στὸ χ. Γουδοβόσδα

Φλώρα, ἡ, στὸ χ. Λιπινίτσα. (βρύση μὲ ὀλόασπρο νερό)

Φόνισκα, ἡ, στὸ χ. Χαλίκι

Φουστελέκα ἢ Φρουστελέκα, τοῦ, στὸ χ. Γενέσι

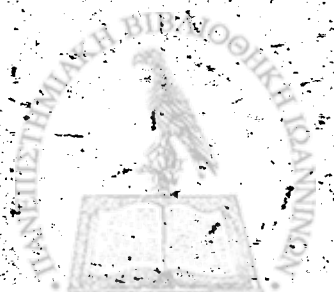
Φράγκου, στοῦ, στὸ χ. Κερσινιά

Φρουξιλιὰ, στή, στὸ χ. Καρβουλιπινίτσα

Φτελιᾶ, στὸ, στὸ χ. Τύρνα

Φτέρη, ἡ, στὸ χ. Ζιῶλι

Φυλλωριά, ἡ, στὸ χ. Καρβουλιπινίτσα

- Βρύση** Χάϊδω, ή, στο χ. Περτούλι (Λ α ο γ ρ. 'Από βράχο πήδησε μέ τό ά-
λογο της, ή τσελιγκοποϋλα Χάϊδω και σκοτώθηκε (βλ. π. 153)
Χάλασμα, στο, στο χ. κάτ. Περνιάγκο
Χατζή, του, στο χ. Μυρόκοβο
Χιόν βρύση, ή, στο χ. Πύρρα. (Τό νερό της είναι κρυσό σαν χιόνι)
Χούλιο, (άλ άρθ. Κ=του) στο χ. Κρανια
Χουχλαστήρα, ή, στο χ. Κούτζιανα (ή κοχλάζουσα)
Χρούσιανη, ή, στο χ. Βετερνίκο (βλ π. Χρυσίνο)
Χρυσικούς, τσί, στο χ. Καρβουλιπινίτσα
Χυτήρι, στ', στο χ. Κάτ Περνιάγκο
Χωριό, στ'ού, στο χ. Βαρδάρι
Χωροστάσι, στ' στο χ Δέση
Ψαρρά, στά, στά χ. Νικλίτσι, Βιτουμά
Ψηλές βρύσες, τσί, στο χ. Ντουσκο
Ψηλή βρύση, ή, στο χ. Δραμίζι
Ψταργιές, οί, στο χ. Μηλιά. (Αντί Ψησταριές, όπου ψένανε σφαχ-
τά οί ληστές)
Ψωρολίθι, στο, στο χ. Τύρνα
- Βώπη,** τού, χωράφι - σπηλιά, στο χ Κωθώνι (έπ.)
- Γάβρος,** ού, θέση στο χ. Γενέσι
Γ α υ ρ α, τά, θέση στά χ. Βακούφ (βαρκολείβαδο) και Βαλκάνο
Γ α υ ρ ι ο, στ', θέση στο χ. Ξυλοπάροικο
Ν ε ρ ό γ α β ρ α, τά, ρέμα μέ γαύρους, στο βουνό Κόζιακας στο
χ Γενέσι
- Γάγα,** του, θέση στο χ. Δέση
Λ α ο γ ρ. 'Εδω ληστές, σκοτώσανε τό χωριανό Γάγα
- Γαζή,** στού, θέση μέ πευκα—δρυς—έλάτια στο χ Κουκλαίοι (έπίθετο)
Γ α ζ ή, τού, 'Θροπέδιο μέ πευκα—χωράφια στο χ. Γουδοβάσδα
(έπίθετο)
- Γαζιάτα,** ή, 'Υψωμα σπανά, στο βουνό 'Αλαμάνος στο χ. Μυρόκοβο
- Γαλάζιο,** τού, Ρέμα που άρχίζει από τη βρύση Κατσαροϋ και πέφτει στο
ρέμα Ντόβα στο χ. Περτούλι. Οί δχτες του είναι γαλαζωπές. Τήν
άνοιξη του 1824, ό Καραϊσκάκης, για να περάσει τον Κόζιακα κατά
τή θρυλική του πορεία, χρησιμοποίησε τό ρέμα Γαλάζιο

Γαλάζιο στεφάνι, μικρό τσουγκάνι στο χ. Πλόπ

Γαλάζιο, σύπλαγο με καρποφόρα δέντρα — χωράφια στο χ. Δραμίζι

Γαλαζούλα, ή, Φυτό, άγκάθι ύψους μιᾶς πιθαμῆς στο χ. Περτουῖλι. Δέν βγάζει λουλούδια, αλλά μόνο σπόρια. Όταν είναι χλωρή έχει χρώμα άσπρο, όσο ώριμάζει πέρνει γαλάζιο χρώμα. Από μακριά θεωμένη, μοιάζει θάλασσας. Όταν λείπει τὸ χόρτο, τὴν τρώνε τὰ πρόβατα

Ἡ ὄνομασία της εἶναι τοπική, προελθούσα ἀπὸ τὸ χρώμα της. Πιθανὰ ἡ γαλατσίδα (Euphorbia asanithothamnios Χελ.)

Ἄπαντᾶ σ' ὄλα τὰ βουνὰ τ' Ἀσπροποτάμου καὶ πολλές θέσεις νοματίζονται ἔτσι.

Γαλακτίτης, ὁ, Βράχος κοντὰ στὶς πηγές τοῦ Πηνειοῦ στὰ χ. Χαλίκι—Παλιὰ Γουδοβάσδα

Λαογρ. Όταν, τριμένο κομμάτι βράχου, δίνεται σὲ θηλυκὰ ζῶα ἢ παραγωγή τοῦ γάλατος αὐξάνει. (βλ. π. 151)

Γαλαροχούνη, ή, Κοίλωμα—χούνη, ανάμεσα ἀπὸ δυὸ βουνὰ στο χ. Κουρνεσί, στὴν ὁποία βόσκουν μόνο γαλάρια πρόβατα

Γαλόγραικο, τοῦ, Γραϊκι—μαντρί γιὰ γαλάρια πρόβατα στο χ. Κάτ Περνιάγκο

Γάτου, τοῦ, Θέση με χαμόκεδρα, ανάμεσα σὲ δυὸ ρέματα, στο χ. Κουρνεσί. Πιάστηκε ἐδῶ ἕνας μεγάλος ἀγριόγατος

Γελάδα, στή, πλαγιές με δένδρα στο χ. Μπούκορο

Γελαδριά, ή, Μέρος πού σταλίζουν, τὸ καλοκαίρι, τ' ἀγελαδικὰ στο χ. Τυχάϊ

Γελαδόσταλο, στάλος γελαδιῶν στὰ χ. Βαρδάρι, Γκιόνθι Γρεβενοσέλι, Δραμίζι, Κούτζιανα, Λάντζο, Ντουσκο, Περνιάγκο (ρέμμα)

Γελαδόγρινο (ἀντὶ γελαδόγραικο) στο χ. Μπούκορο

Γελαδόχουρο, ἀχούρι, σταῦλος γελαδιῶν στο χ. Βιτουμά

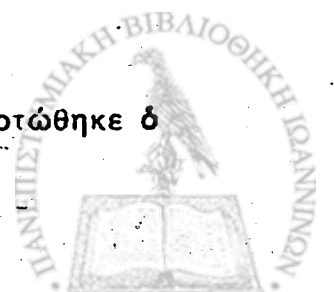
Γενέσι, τοῦ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Πιαλιῶν. Στὸ Τουρκικὸ κτηματολόγιο ἀναγράφεται μετ' ὄνομα «Βίλιο». Ἡ λέξη πιθανὰ νὰ εἶναι Ἑλληνική καὶ νὰ σημαίνει τὸ εὐήλιο μέρος. Πιθανώτερο ἀπ' τὴ Τουρκικὴ λέξη «Γκιουνέσι»—(γκενέσι—γενέσι)=ἥλιος ἦτοι ἡλιοχώρι.

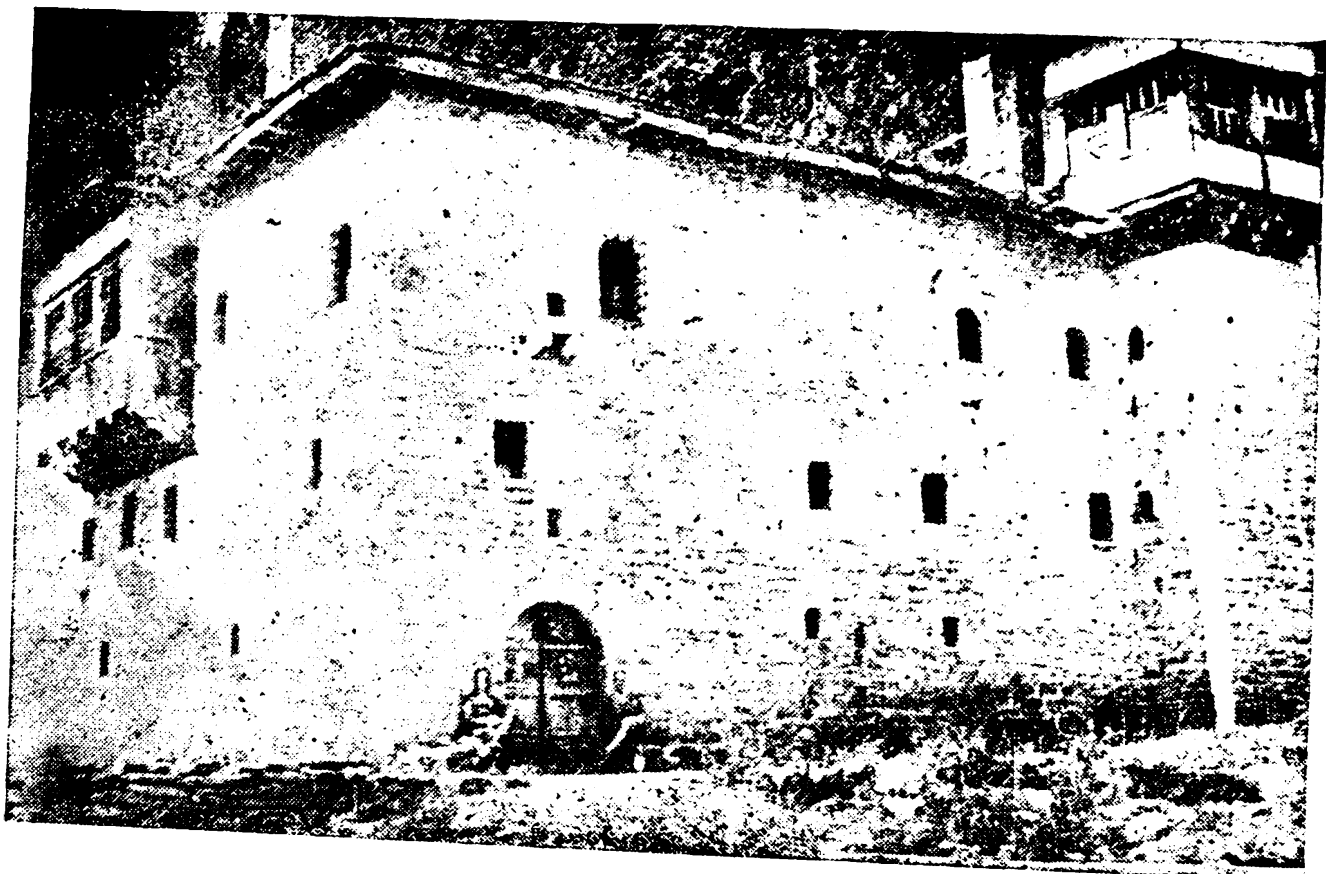
Γεράκι, τοῦ, Ῥάχη μαυροδειρῆ με κέδρα, φιλικιά, κουμαριες στο χ. Νικλίτσι

Γεράκι, θέση στο χ. Ξυλοπάροικο

Γερακίνα, ή, Ῥάχη στο χ. Νικλίτσι. Στὴ Κ. σμν. ὁ αἰτές

Γερούκου, στοῦ, μεγάλος βράχος ἀπ' τὸν ὅποιο εἰσεσε καὶ σκοτώθηκε ὁ τσιοπενης Γερούκος στο χ. Ντουσκο

ΠΥΡΓΟΣ ΓΑΚ-ΧΑΤΖΗ. (Περτοβλι)

Γιδομάντρι, ῥάχη-στό χ. Δραμίτζι

Γιδομάντρι, χωματερή ῥάχη με δρυς στο χ. Ντουσκο

Γιδομάντρι, παλιό μαντρι—στάλος γιδιών στο βουνό Μπέρτα, στο χ. Περούλι

Γιδομάντρι—γιδομάντρια zi' ἄλλου στα χωριά

Γιρουνίκου, τ', Πλαγιαστό χωράφι στο χ. Παλιοκαριά. (ἐπώνυμο)

Γιρουνίκου, Ίσιωμα στο χ. Τύρνα

Γιωργουμάνου, τ', Θέση με πουργάρια και γκρεουσιές στο χ. Κερασιά (ἐπώνυμο)

Γκαβολιόρα, ἡ, Χωριό τοῦ παλιοῦ δήμου Κωθωνίων. Μετονομάστηκε Γλύστρα. Ἄλλοτε ἀνήκε στην κοινότητα Παλιοκαριάς

Ἐτυμολογία: Ἄπο τίς λέξεις σγαβαλιά και ὄρος, ἦτοι βουνό ποῦ σάρισε, ποῦ σκάφηκε ἀπό χιονοστιβάδες

Γκαβαλιόρα, χωράφια μ' ἐλάτια δεξιά και ἀριστερά στο χ. Βαθύρεμα

Γκαβογιαννάκη Σκάλα, τού, Μονοπάτι σκαλισμένο σέ βράχο σέ ὑψόμετρο 1490 μ. στο χ. Παλιά Γουδοβάσδα (βλ. παράδ. 29 και 30)

Γκαβογιάννη, Προεξοχή μυτερή βράχου στο χ. Βαρδάρι, ἀπ' τήν ὁποία γκαβώθηκε ἕνας παλιός Βαθυρεμιώτης Γιάννης

Γκαβράσα, ἡ, Τσιουγκάνι—γούρνα με μονοπάτι, στο χ. Καμναί.

Γκάδρις, τσί, Θέση ἀπότομη με μεγάλη λάκκα, ἀνυδρη στο χ. Κλεινοβός. Ὑπῆρχε ἐδῶ ἄλλοτε ξωκλήσι τῆς Παναγίας

Γκάλα, τού, Λάκκα μ' ἐλάτια πλαισιωμένη στο χ. Λάντζο (ἐπώνυμο)

Γκαλγκάνα, τ', Χωράφι στο χ. Περούλι. (παλιό ἐπώνυμο)

Γκαντάνια, τά, Χωράφια ἀγορασμένα ἀπό τόν Γκαντάνη, Μπέλετσιώτη, στο χ. Καρβουλιπινίτσα

Γκαντέλου, τού, Θέση μέσ τά ἔλατα στο χ. Πάν Περνιάγχο. Ἐδῶ τό 1897, ὁ Σαρακατσιάνος ληστοφυγόδικοσ Νικό. Κιριμλής σκότωσε τόν ἀρχιτσέλιγκα Χαλιζιώτη, Γκαντέλο

Γκαρέλη, τ', Μαντρι τοῦ κτηνοτρόφου Γκαρέλη στο χ. Γκιόνθι

Γκάτζι ἔλατος, τού, Μοναχό ἐλάτι στο χ. Μουτσιάρα

Λαογραφία: Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ὁ παλιός τσιοπάνης Γκάτσης μαζεύοντας ὄξο (viscum album Χελ.) ἀπό ἐλάτι, ἔπεσε και σκοτώθηκε. Λένε ἀκόμα ὅτι ὁ ἔλατος χρωσάει τ' ὄνομα, σέ χωριανό Μουτσιάρη ποῦ τόν φύτεψε ἐκεῖ

Γκιόνθι, τού, Χωριό τοῦ παλιοῦ δήμου Κωθωνίων. Μετονομάστηκε Λειβαδοχώρι. Ἄπο τήν Α. γκιόνα (βλ. λέξη μέρος ΣΤ!). Γκιόνθη=ψηλό χωριό

Γκλαβās, οὔ, Σύνπλαγο—πηγή με 2 πλατάνια στο χ. Γρεβενοσέλι

Γκλαμπάτσα, ή, Βαρκοίοπι στο χ. Βστερνίκο. Οί τσιοπάνηδες σκεπάζουν τὸ βαρκὸ μ' ἐλάτινες μπάτζιες, γιὰ νὰ μὴ κολλήσουν τὰ πρόβατά τους γκλαμπάτσα

Γκόκκινου, τού, Θέση στο χ. Κερρασιά. (Ἀντὶ κόκκινο). Τόπος κοκκινωπὸς (ἀγριο-λείβαδο)

Γκορτζιό, ή, Γκορτζιά Δεσπότη, μεγάλη γκορτζιά στο χ. Βαρδάρι, ὅπου ὁ Δεσπότης ἔκαμε ἄγιασμό

Γκορτζιά, Χωματερὸ μέρος μὲ μιὰ μεγάλη γκορτζιά στο χ. Βύτζιανα

Γκορτζιά, Μέρος μὲ καρυδογκορτζιές στο χ. Κωθώνι

Γκορτζιές, Χωράφι πὺ εἶχε ἄλλοτες γκορτζιές στο χ. Βαλκάνο

Γκορτζιές, Χωράφι—βρούση—γκορτζιές στο χ. Μηλιά

Γκορτζόλα κ κ α—κάτ, Χωράφια ποτιστικά στο χ. Ἁγία Παρασκευή

Λὰ Γκόρτζου. Μεγάλη ἀγριοχλαδιά στὴν ποταμιὰ στο χ. Γουδοβάσδα. (Ἀπαντᾶ μὲ τὸ Κ. ἄρθρ. λά=ή)

Ἡ λέξη εἶναι Α. Μπῆκε ὅμως στὴν Ε. μὲ τὴν ἴδια σημασία, (Γκορτζιά Pyrus amygdaliformis Χελ.)

Γκορφάρι, τό, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Κωθωνίων. Ἀπὸ τὸ Ε. κόρφος=μικρὴ ἐσοχή, μικρὸς κόλπος στὴν ἀριστερὴ ὄχθη τ' Ἄσπρου. Ἀπαντᾶ ὡς Γκουρφάρι, Γκαρφάρι, Κουρφάρι, σὲ ἔγγραφο τῆς ἐπισκοπικῆς βιβλιοθήκης Τρίκκης τοῦ ἔτους 1649. Κατὰ τὸ ΙΖ!—ΙΗ! αἰῶνα ἀπαντᾶ καὶ ἐπώνυμον Κουρφαριώτης.

Γκουγκούτα, ή, Θέση στο χ. Αἰβάνο ὅπου φυτρώνει τὸ φυτὸ αὐτὸ μὲ τὸ πλατὺ του φύλλωμα.

Ἀπαντᾶ καὶ ὡς γουγούτα, λαπατίνα, πρατομαντήλα, προτομαντήλα (διότι τρώγεται ἀπὸ τὰ πρότα—πράτα=πρόβατο).

Ἀπὸ τὴ λατινικὴ λέξη Cucurbita=ή νεροκολοκυθιά. (Εἶδος ἀγριοκολοκυθιάς Bryonia dioica Χελ.)

Γκούμα, τού, Δάσος μὲ δρυς κοντὰ στο μαντάνι τοῦ χ. Πάν Περγιάγκο (ἐπώνυμο)

Γκούπσα, ή, Ψήλωμα—μικρὴ ῥάχη στο χ. Βιτουμά.

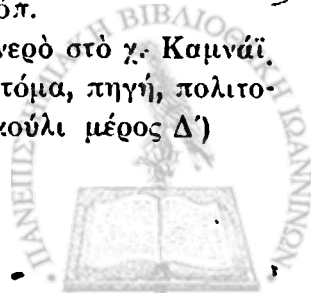
Γκούπσα, πετρωτὴ ῥάχη μ' ἀγριόδεντρα στο χ. Νικλίτσι.

Γκούρα, ή, Πηγὴ στὰ χ. Βεντίστα, Γουδοβάσδα (ὕδραγωγεῖο χωριοῦ), Δραγοβίσι, Καλογήρους, Καλογρηανή, Καμναῖ, Καστανιά, Κουκλαῖοι, Κούτζιανα (τὸ νερὸ βγαίνοντας ἀπὸ μεγάλη γούρνα στο διάσελο κοχλάζει. Ῥέοντας σχηματίζει μεγάλο ῥέμα πὰν πέφτει στὸν Περγουλιώτικο, παραποτάμι τοῦ Ἄσπρου, Κωθώνι (μὲ ὅ μεγάλα αὐλάκια), Λιτινίτσα (μεγάλη καὶ μικρὴ γκούρα, Παλιοκαριά, Παλιοχώρι, Περγουλί (στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς ῥάχης Ἀστραπῆς), Προβέντα, Πύρρα, Τύρνα, Χαλίτσι, Χουτιάνα.

Γκοῦρες, πηγὲς στὰ χ. Βαθύρεμα, Βαρδάρι, Βαλκάνο, Γαρδίσι, Γιόνινθι, Κόττορη, Κρασιά, Μηλιά, Ντοβρούι, Πάν Περγιάγκο, Πλόπ.

Γκουρίτσα, γούρνα μὲ δρυς, πὺ ἔβγαζε ἄλλοτες νερὸ στο χ. Καμναῖ.

Ἡ λέξη, Γκούρα, εἶναι Α. καὶ σμν. βρούση. Στὴν Κ. σμν. στόμα, πηγὴ, πολιτογραφήθηκε καὶ στὴν Ε. μὲ τὴν ἴδια σημασία (βλ. γκουργκούλι μέρος Δ')

- Γκουρμπίνια**, τὰ, Καστανιώνας στο συνοικισμό Ῥηάχοβο. (βλ. κουρκομπάνια)
- Γκουράλα**, ἡ, Συστάδα δέντρων καὶ κερασιῶν στο χ. Κουκλαῖοι. (Ἐντὶ κουφάλα—κούφια κερασιά ἢ δέντρο).
- Γκόφχι**, τὰ, Χωράφια κάτω ἀπ' τὸ χ. Πρόδρομος.
Ἐντὶ γκοφά, γοφά. Ἦτοι χωράφια σὲ σχῆμα λεκάνης.
- Γκρέουσο**, Πλαγιά μὲ λίγα δέντρα μὲ φύλλο σὰν τῆς ἐλιᾶς στο χ. Βεντίστα. Ἄπαντὰ μὲ τὸ Κ. ἄρθρ. λά=τό.
Θάμνος ἀειθαλῆς, τὸ φελίκι, γκρέος—γκρεοσιά (Philyrea media Χελ.)
- Γκρίτσο**, τό, Ἰσιωμά—χωράφι στο χ. Κερασιά (ἐπώνυμο)
- Γκρόζολη**, στή, Λάκκα μὲ νερ, πλαισιωμένη μὲ ἐλάτια καὶ μιὰ ἀγριοχορομηλιά στο χ. Δέση.
- Γληγουρά**, τ', Βράχος στο βουνὸ Κόζιακας στο χ. Καρβουλιπινίτσα. Πιθανὰ τὸ ὄνομα τοῦ Βυζαντινοῦ χρονογράφου Νικηφόρου Γρηγοῦρά (14 αἰῶνα).
Γ λ η γ ὀ ρ η, χωράφι στο χ. Πλόπ (ὄνομα)
- Γομαρόσκαλα**, ἡ, Μονοπάτι σὲ τσιουγκάνι—βράχο στο χ. Βετερνίκο.
Λ α ο γ ρ α φ ῖ α. Ἐπ' τὸ μονοπάτι αὐτό, κατρακύλισε στο γκρεμὸ ἓνα γαῖδουρι καὶ τσακίστηκε (βλ. π. 223)
- Γομαρόσταλα**, τὰ, Στάλος γαῖδουριῶν στο χ. Πρεβέντα, μὲς σὲ χωράφια στὸν κ.μ.π.
- Γοργογύρι**, τοῦ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Πιαλίων στὰ ἀνατολικά ῥιζὰ τοῦ Κόζιακα Ἄπο τὰ Ε. γοργός—γῦρος. Ἦτοι χωριὸ στο ὁποῖο [οἱ] δριστέλλες μαντάνια γυρίζουν γοργά.
- Γοργορούσαινα**, ἡ, Πετρωτὸ μέρος μὲ μαλόκεδρα καὶ φελίκια στο χ. Καλογρηανή.
(βλ. λέξη Γεωργορούσαινα)
- Γούβα**, ἡ, Τσιουγκάνι μὲ μαλόκεδρο, στο μονοπάτι πρὸς Δέσην, στο χ. Καρνάϊ.
- Γουδοβάσδα**, ἡ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Καστανέας.
Ἄπο τὴν Ε. Γουδί μὲ κατάληξη Σ. Μέρος σὲ σχῆμα γουδιοῦ.
Ἡ παλιὰ Γουδοβάσδα σὲ ὑψόμετρο 1031 μ. καταστράφηκε προεπαναστατικὰ ἀπὸ Ἀρβανίτες καὶ κλέφτες. Ἀναφέρεται ὡς κατοκημένος τόπος, ἀρχιερατεῦντος τοῦ Ἐπισκόπου Σταγῶν Παρθενίου καὶ διὰ τὸ 1779. Ἀναφέρεται καὶ τὸ 1777 σὲ σιγίλλιο τοῦ Πατριάρχου Ἰωαννοῦ Γ. στο ὁποῖο ὑπάρχει καὶ ἡ ὑπογραφή τοῦ Παρθενίου καὶ ἄλλων ἀρχιερέων. Τὸ 1792 ἀναφέρεται καὶ σὲ ὁροθετικὸ ἔγγραφο τὸ ὁποῖο φέρνει τὴν ἐπιβεβαίωση τοῦ Σταγῶν Παϊσίου. Ἡ νέα Γουδοβάσδα κτίστηκε πρὸ τοῦ 1872 κοντὰ στο χ. Κουκλαῖοι σὲ ὑψόμετρο 768 μ. Μετονομάστηκε Καλομοῖρα.
- Γούπατα**, τὰ, Γούπατα, γούρνες στο χ. Βαθύρρεμα.
Γούπατα, γούρνες, κοιλώματα μ' ἐλάτια, ἰτιές καὶ καρυδιές στο χ. Κωθώνι.
Γούπατα, βαθειὰ γούρνα μὲς σ' ἐλάτια στο χ. Πλόπ.
Λ α ο γ ρ. Λένε πὼς ὁ τόπος βούλιαζε γιὰτὶ ἓνας Πλοπιώτης κτηνοβάτης σὲ γίδα. (βλ. π. 42).
- Γούρνα**, ἡ, Γούρνα, λάκκες μεγάλες μ' ἐλάτια στο βουνὸ Κόζιακας στο χ. Γενέσι.

Γοῦρνα, κεδρότοπος με γοῦρνα στο χ. Βυτζίστα
» χωράφια στο χ. Μπούκορο
» λάκκες με καστανιές στο χ. Ξυλοπάροικο
» στο χ. Πλόπ

Γοῦρνες, πολλές γοῦρνες στο χ. Κουρνέσι.

Γουρνάρα, ή, Θέση, με πολλά άλλοτες δέντρα, στο χ. Παχτούρι.
Λ α ο γ ρ. Μιά άγριογούρουνα ξέσχισε στη θέση αυτή, με τὰ δόντια της, μιὰ άρκούδα (βλ. π. 178).

Γουρνοκούμασα, τά, Μέρος στο όποιο πλαγιάζουν άγριογούρουνα στο χ. Βελήτζιανα.

Γουνοσκάμματα, μέρος σκαμένο από άγριογούρουνα στο χ. Παχτούρι.

Γουσιά, ή, Μονοπάτι ανάμεσα από δυό βράχια με σπηλιά στο χ. Πόρτα.
Αναφέρεται και ως Σουκίπια=σπηλιά.

Γράβος, ού, Απαντᾶ ως γάβρος, γαῦρος, γραβάκι, γαυράκι, γαβράκι, γράβια, γαύρια, γαυριάς, γαβριάς, γραβιάς, γραφιάς.

Γ ρ α β ᾶ κ ι α Θέση στο χ. Γκιόνθι

Γ ρ ᾶ β ο ς Θέση στο χ. Γρεβενοσέλι

Γ ρ ᾶ β ο ς Ῐράχη με κέδρα Γράβια στο χ. Ζιῶλι

Γ ρ ᾶ β ο ς τσι Μαλάμους, Θέση στο χ. Βυτζίστα

Λ α ο γ ρ. Κατά την παράδοση ή γριά Μαλάμω σκοτώθηκε από άστροπελέκι καθισμένη κάτω από γράβο και βρυκολάκισσε (βλ. π. 329)

Γ ρ ᾶ β ο υ Θέσεις στα χ. Γρεβενοσέλι, Κῶθωνι, Μπούκορο.

Γ ρ α φ ι ᾶ ς Πλαγιά με πολλά γαῦρα στο χ. Ντοβρόι

(Carpinus duinensis Χελ.)

Σχετικά, Γραβιά κωμόπολη

Γ ρ ᾶ β α λ ο =κομμάτι πέτρας μεγάλο σα τον καρπό του γαῦρου.

Γραικάκι, τού, Απαντᾶ ως, γραικι, γραικία, γραικάκι σ' ὄλα τὰ χωριά.

Γ ρ α ι κ ᾶ κ ι, Θέση στο χ. Δραμίζι

Γ ρ α ῖ κ ι, Ῐράχη στο χ. Καλογήρους

Γ ρ α ῖ κ ι Τζιόμ Θέση στο χ. Καλογήρους

Γ ρ α ῖ κ ι α, Θέση στα χ. Βαθύρεμα, Πλόπ.

Γράμματο, τά, Αποκρημνα βράχια στο δρόμο Πύρρας—Δέσης, πάνω στα όποια είναι σκαλισμένα άκατάληπτα γράμματα

Λ α ο γ ρ α φ ῖ α. Όταν οί μαστόροι σπάζανε τὰ βράχια ν' άνοίξει ό δρόμος, ένας δράκος ξεπετάχτηκε και πήδησε στο ποτάμι (βλ. π. 187)

Γραμματικού, τού, Χωράφι στο βουνό Χήρα του χ. Παλιοκαριά.

Λ α ο γ ρ α φ ῖ α. Σε μιὰ άκρη του χωραφιου, σήκωσε καλύβι ένος γραμματιζούμενος και κατοίκησε εκεί άποζητώντας τή γαλήνη. Κάποια χρονιά όμως, που λυώσανε τὰ χιόνια, οί παλιοί Παλιοκαρίτες, βρήκαν στο καλύβι τὰ κόκκαλά του. Είχε πεθάνει και τον φάγανε τὰ ζλάπια. Λένε πώς βρυκολάκισσε.

Γράφς, τσί, Πλαγιοσπάνι στο χ. Γκαβαλιόρα.

Πέτρες γκρίζες που γράφουν στο χ. Κωθώνι

Γρεβενίτης, ού, Παραποτάμι τ' Άσπρου στο χ. Γρεβενοσέλι

Γρεκίνα, ή, Βλ. λέξη γερακίνα, (μέρος Δ΄.)

Γριᾶς τούν κάμπου. Άπαντᾶ με τὸ ἄρθρ τσί γριᾶς τούν κάμπου

Λαογραφία. Στο βουνὸ Λέουσα στο χ. Κουρνέσι ὑπάρχει μιὰ λάκκα, στὴν ὁποία πέθανε καὶ βρυκολάκισσε μιὰ γριά

Γρούνα, ή, Θέση στο χ. Κουρνέσι, στὴν ὁποία γέννησε μιὰ ἀγριογουρούνα

Γυαλιά, τά, Πλαγιές γυαλ στερές στο χ. Λουζέστι

Γυμνή, ή, Σουβλερὴ γυμνή ράχη στο χ. Βιτουμᾶ

Γυμνή, 'Ραχούλα με γυμνή λάκκα στο χ. Ξυλοπάροικο

Γύφτος, ού, Συνοικία στο χ. Καστανιά, στὴν ὁποία κατοικοῦν γύφτοι

Δέντρα, τά, Δέντρα κι' ἔλατα—πλαγιά στο χ. Τυφλοσέλι

Θέση με λίγα δέντρα στο χ. Τυχᾶϊ

Δέντρα (τρία δέντρα) στο χ. Πᾶν Περνιάγκο

Δέντρα (ψηλὰ δέντρα) στὰ χ Κουρνέσι, Πλόπ

Δεντράκι θέση στο χ. Βαλκάνο

Δεντράκια, λίγα ἀγριόδεντρα, στο δάσος Βαθὺ στο χ. Περ-
τούλι

Δέντρο (μοναχὸ δέντρο) χωράφια μ' ἓνα μεγάλο δέντρο στο χ.
Κερασιά

Δέντρο (στοὺν μοναχὸν δέντρο) Χωράφια στο χ. Γκιόνθι
(ὑπῆρχε ἄλλοτες δέντρο)

Δέντρο (τρύπιο δέντρο) στο χ. Βύτζιανα

Δεντρογαλιά, ή, Μικρὸ ὄροπέδιο με χαλιά, στο χ. Γενέσι

Λαογραφία. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ἐδῶ οἱ κάτοικοι σκό-
τωσαν μιὰ μεγάλη δεντρογαλιά, τέσσερα πήχια μακριὰ καὶ χοντρή

σὰ τὸ μπράτσο, πού ἐπετέθηκε καὶ κυνήγησε ἓνα τσιοπάνη. Λένε
ὅτι ἀκοῦνε ἐδῶ τὰ σουρίσματα τοῦ σκοτωμένου φιδιοῦ

Δέση, ή, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Ἄθαμάνων, σὲ ὑψόμετρο 939 μ.

Ἄπὸ τὴν Ε. δένω=δέση—δέσιμο=τὸ φράγμα

Στὸ μεγάλο ρέμα ὑπῆρχαν τέτοιες δέσεις τοῦ νεροῦ

Δεσπότη, τού, Ἄπαντᾶ ὡς, Δεσπότη γκορτζιά, στο χ. Βαρδᾶρι

Στὸν ἥσκιο τῆς γκορτζιάς ἀναπαύτηκε δεσπότης

Δεσπότη πλάκα, τού, 'Ράχη στο χ. Τυχᾶϊ

Δημητράκη, τού, Ζυγὸς πετρωτὸς ἀνάμεσα χ. Ζιῶλι—Καλογήρους

Δημητρέλου, τού, Βουνὸ με λάκκα στο χ. Λισιανᾶ

Διακοτόπι, τού, 'Ράχη με γκρεμοὺς στο χ. Μουτσιᾶρα

Διακόπι, 'Ράχη στο χ. Πρεβέντα
Σμν. Διακεκομμένα μέρη, κομμένοι τόποι. (Βλ. και λέξη γιακούπι)

Διαλονή, ή, 'Ομαλή θέση στο χ. Κρανιά όπου έχουν καλύβια σκηνίτες Σαρακατσαναίοι. 'Από τὸ διαλέγω, μέρος διαλεγμένο κατάλληλο γιά καλύβια

Διαλεμένο. Συνοικισμός τοῦ χ. Γκιόνθι
Μέρος ποῦ διαλέχτηκε γιά τὸν συνοικισμό

Διαμάντι, τ', 'Ελατόφυτη κοινή ράχη τῶν χ. Βύτζιανα, Ζιῶλι—Κούτζιανα
Διαμάντι ἢ Ψηλή Τσούμα, 'Ράχη στο χ. Κουρνέσι
Λαογραφία. 'Η Διαμάντω ἀπ' τὸ χ. Κουρνέσι, καθὼς λένε, ἀρπάχτηκε ἀπὸ ἓνα Νεραῖδο. (Βλ. π. 238)

Διάσελο, τού, 'Απαντᾶ σ' ἄλλα σχεδὸν τὰ χωριά
Διασέλα, 'Ράχη στο χ. Πρεβέντα
Διασελάκι, Στο χ. Παλιοκαριά
Διάσελο=αύχενας. Μεταφορικὸ μονοπάτι ποῦ περνάει ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τοῦ βουνοῦ στὴν ἄλλη. Πέρασμα στενὴ δίοδος, ἀτραπός.

Δίστρατο, τού, Δρόμος ποῦ χωρίζεται στὰ χ. Βύτζιανα—Κούτζιανα
Δίστρατο, μονοπάτι ποῦ χωρίζει σὲ δύο στράτες—δρόμους, πρὸς τὰ χ. Ζιῶλι καὶ Καλογήρους

Διπόταμα, τά, Παραποτάμι τ' 'Ασπρου στο χ. Βαθύρεμμα

Δοβρόρεμα, τού, 'Ρέμα στο χ. Ντοβρόϊ. 'Απαντᾶ καὶ ὡς Ντοβρόρεμα

Δοκίμι, τού, Μεγάλη ράχη στο χ. Χαλίκι ὕψους 1971 μ.
Δοκίμι, μεγάλη λάκκα στο χ. Τζιούρτζια. (Βλ. λ. Βδοκίμι)

Δρακέϊκα, τά, Χωράφια μὲ πουρνάρια στο χ. Ζιῶλι (ἐπώνυμο)

Δρακότρυπα, ή, Μεγάλη σπηλιά μεταξὺ τῶν χ. Μπούκορο—Ντοβρόϊ
'Απαντᾶ ὡς Πᾶν Δρακότρυπα καὶ Κάτ Δρακότρυπα. 'Η σπηλιά ἀρχίζει ἀπὸ τὸ σύνορο Μουτσιάρας καὶ βγαίνει στὴ θέση, Σημεῖο, τοῦ βουνοῦ Παχτουρνιάτσα καὶ φθάνει κάτω στὸν "Άσπρο.

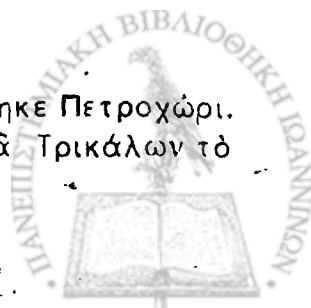
Λαογραφία. "Ενας δράκος ἔτρωγε σὲ κάθε πανηγύρι τοῦ χωριοῦ μιὰ γυναίκα. Λένε πῶς τὸν κυνήγησε καὶ τὸν σκότωσε ἡ 'Αγία Παρασκευὴ (βλ. π. 188)

Δράκου Τσικουργιά, τού, βράχος μὲ πέρασμα στο χ. Δραμίτσι

Λαογραφία. "Ενας δράκος κυνήγημένος, γιά νὰ περάσει τὸ βράχινο ἐμπόδιο, τὸ χτύπησε μὲ τὸ τσικούρι του καὶ ἔτσι ἔκανε πέρασμα. (Βλ. π. 184)

Δράκου χωράφι, στο χ. Κωθώνι (ἐπώνυμο)

Δραμίτσι, τού, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Αἰθήκων. Μετονομάστηκε Πετροχώρι. 'Απαντᾶ καὶ ὡς δραμήτσι, σὲ ἀναφορὰ πρὸς τὸν πασᾶ Τρικάλων τὸ 1848. Καὶ χωριὸ Δραμισιούς, στὴν Ἠπειρο.

Δραμπάλα, ή, Διάσελο σπανό μ' ελάτια και όξιές στις ύώρειες του χ. Βαρδάρη

Δ ρ α μ π ά λ α, πετρωτή βάχη με γκρεμούς στα χ. Βύτζιανα—Ζιῶλι
» πλαγιά μ' άγριόδεντρα στο χ. Κωθώνι

» Χωράφια σε πλάι, μ' ένα πλατάνι, στο χ. Μπούκορο
Ζ α μ π ά λ α, ή, βάχη στο χ. Βαθύρεμα
(Οί όνομασίες χρωσιένται στα παιδιά που στήνανε εκεί τραμπάλες)

Δρόσος, ού, Άμπελοτόπι στο χ. Κουκλαίοι. Άπαντᾶ με τὸ (Κ. ἄρθρ. ἄλ= του) ήτοι άμπέλι του Δρόσου

Δρυσπόλακκα, ή, Λάκκα με δρυς, καστανιές και κέδρα στο χ. Τυχάϊ. Οί χωριανοί τή νοματίζουν και Χρυσόλακκα

Έκκλησιᾶς χωράφι, τσί, Ίσιωμα, παλιό χωράφι με δρυς στο χ. Κερασιά. Είταν ἄλλοτες ἐδῶ ἐκκλησιᾶ του Αἰδημήτρη

Έλατο, τά, στά, Έλατα δύο, στο χ. Βυτζίστα

Έλατα τρία, στο χ. Τυφλοσέλι

Έλατάκια, ουστάδα ἐλατιῶν στο χ. Σκλήβαινο

Έλατάκος, στο λειβάδι Ντομνιάσκα του χ. Περτούλι. (Δέν ὑπάσχει τώρα).

Λ α ο γ ρ α φ ί α : Στόν ἐλατάκο αὐτό ἐρχόταν και καθόνταν ὁ γέρω τσέλιγκης Κώστας Σπανός ἐνηιτάρης. Τραβόντας τὸ τσιμπούκι του, διηγόταν στα παιδιά που τὸν τριγύριζαν παλιές ἱστορίες. Τὸν Αὐγούστο 1912 τὸν ἄκουσαν νά διηγιέται τήν παράδοση τούτη: «Οί Έλληνοι»: Οί παλιοί οί Έλληνοι, πιδιά μ' δέν εἶταν σάν ἡμᾶς σμέτια κι' ψουφίμια. Ἡμᾶς μᾶς βάρиси οὐ τρισκατάρατους, κι οὐόσου πᾶμε μαραζώνουμι, χαμπλόνουμι και πᾶμι κατά διαόλ' τή μάμμα. Αὐτοῦν οί Έλληνοι, εἶταν ἀψηλοί σά λεῦκις, τρανοί ὡς ἰφτά πήγια. Εἶταν κι καμπόσοι μουνάντεροι που φτάναν τὰ ἴνιᾶ πήγια. Μουνάχα τὸ κιφάλι τς ἱεφτανε ἱενο πήχυ. Τὰ γένια τς κριτόριζαν ἄπαπᾶν ἄτ' τοῦ σαγόνι κι ἔφταναν κι ἄκουμποῦσαν τὰ γόνατα. Τσί μστάκις τσί κουμπόδιντν πίσου στοῦ σβέρκου. Εἶταν χειροδύναμοι. Ίεπχιαναν τὸ κλαρί κι τὸ ξιρίζουσαν. Σήκουσαν τσί κοτρώνες κι τσί σφιντούριζαν ἄπ' τὸνα τὸ βουνί κατιπᾶν στ' ἄλλου. Πδοῦσαν ἄπ' τή μνιά βάχη στήν ἄλλη. Δρασκέλιζαν κι πιρνοῦσαν τὰ πουτάμια. Σκότουσαν τὰ λάφια, τὰ ζαρκάδια, τ' ἀνριόγιδα κι τ' ἄλλα τ' ἀγρίμια με τσί πέτρις Πλαλοῦσαν μὶ μιγάλες νταγκλιές. Χούϊζαν κι οὐ τόπους σειῶταν. Πιρπατοῦσαν κι τὸ βουνί τραντάζουσαν Ἄκούγονταν ἡ λαλιά τς ἄπ' τὸ στερφουτόπι στοῦ γαλαρουτόπι. Ίεπλιαναν τσί κορφές ἄπ' τὰ ἰλάτια τσί κουμπόδεναν κι ἔφιαναν καλύβια, βάζοντας τρουῖρου μπάτζιες ἀπὸ ἰλάτια, βαλτόχουρτο και κάτ χαμπλά στή γῆς μιγάλα κουτρώνια γύρα - γύρα. Ίεἶχαν πουλλά πράτα κι γίδια κι γιλάδες. Ίεἶχαν κι πέτρινα μαντριᾶ π' ἄρμεγαν τὰ πράτα κι τὰ γίδια. Τὰ κουπάδια τᾶχαν χῶρια. Ἄλλου τὰ φλῶρα, ἄλλου τὰ λάϊα, ἄλλου τὰ κρᾶρισ, ἄλλου τὰ ζγούρια. Ίετρωσαν κρηᾶς, μιᾶ μπουκιά τς εἶταν οὐόσου μίνια κουότα. Ίεπιναν γάλα. Ίεπχιαναν κι ψάρια. Κυνήγαγαν μὶ παγάνες, τ' ἀγρίμια. Σά μουνάντεροι που εἶταν ἱετριμαν λίγου. Οί Θηλκῆς οί

*Έλληνες εΐταν χαμπλότερες. Εΐχαν μακριά χρυσά μαλλιά μί κουσιάνες π' άκουμπούσαν στη γής. Ίέπερναν στην άγκαλιά πέντε προυβατίνες και τσι έφερναν στού καλύβι, ούόταν άρρουσταΐναν. Πουότις πουότις άρμεγαν κι τά γΐδια. Μάζουναν νάνες κι άλλες λαχανΐδες κι έφΐαναν πίτες. Τά πιδιά, όντας γεννΐένταν, εΐταν τρανά όσο μΐνια πρατΐνα. Μουνάχα οΐ *Έλληνες αΐτούνοι δέν εΐταν πουλλοΐ. Εΐταν λιγουστοΐ κι χάθηκαν.»

*Ελατάκος, ανάμεσα σε δυό χούνες του Κόζιακα, στο χ. Τύρνα.

*Ελατός, στα χ. Γκιόνθι, Κωθώνι, Μπούκορο, Πύρρα.

*Ελατός, *Απαντά στο χ. Καμνάϊ, «στούν έλατου του Σχώρα. Λαογραφΐα. Ή παράδοση αναφέρει ότι στα χρόνια του χαλασμού από τον Γιουσοφ *Αράπη τó 1778, στο μονοπάτι που βγάζει στο χ. Δραγοβΐστι, εΐταν άλλοτες σε πλαγιά ένα θεόρατο έλάτι τριγυρισμένο από 5—6 άλλα μικρότερα. Οΐ Καμνΐωτες φεύγοντας τον κατΐτρεγμό τών *Αρβανιτάδων ανέβηκαν στις ράχες. Μΐα Καμνΐώτισσα, γυναΐκα του Σχώρα μετάφερε και έστησε τον άργαλειό της κάτω άπ' τó μεγάλο έλάτι και παρά τον κίνδυνο δέν έπαψε να ύφαινει (άκρον άωτον νοικοκυρωσύνης!!)

*Έλτα, ή, *Ράχη με ΐσιωμα, βράχια στο χ. Βεντίστα. (Βλ. λέξη σελΐστα μέρος Δ΄)

*Έχένικος, οΐ, Χωράφι στο χ. Καλογήρους, στο όποΐο βρέθηκε ανάγλυφη παράσταση που παριστάνει τον *Έχένικο (Δΐ αΐώνας π.Χ.)

*Επίσης βρέθηκε και τó μαρμάρينو τετράγωνο βάθρο, τής στήλης στην όποΐα αναγράφεται:

«ΣΑΜΑ ΓΥΝΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΣ ΕΠΕΣΤΗΣ ΑΝ ΕΧΕΝΙΚΩ, ΕΙ ΤΙΣ ΚΗΝ ΑΔΑ ΚΕΙΜΕΝΩ ΕΣΤΙ ΧΑΡΙΣ»

ήτοι, Σήμα—Σημείο, ή γυναΐκα του και τά παιδιά του, στήσανε τή στήλη αΐτή στο τάφο του *Έχένικου, με τήν έλπίδα κάτι καλόν να του χαρίσουν στέν *Αδη, αν αΐτό εΐναι δυνατό.

*Ο *Έχένικος πιθανά εΐταν άρχοντας στρατιωτικός, που καταγόταν άπ' τó χωριό Καλογήρους (1)

*Ζάβατος, ού, Καστανιώνας στα χ. Βΐτζιανα, Ζιΐλι, Κούτζιανα, Τυχάι κι άλλαχου.

*Απαντά και ως Ζαβατάκο, στη θέση σκούτινα λάκκα στο χ. Δραμΐζι, ήτοι μικρός καστανιώνας.

*Από τó δημοτικό *Ηπειρωτικό έπίρρημα ζαβά=λοξά, ανάποδα, μέρος κακό, άπότομο. Μεταφορικά ό Καστανιώνας.

ΣΗΜ. (1). *Ο *Ακαδημαΐκός και καθηγητής Πανεπιστημΐου Κ. Ρωματος έπαινει τή Θεσσαλική συντεχνΐα στην όποΐα ανήκε ό γλύπτης του *Έχένικου λέγοντας ότι ή επαγγελματική αΐτή συντεχνΐα έπερνε τις έμπνεύσεις της από τούς μεγάλους καλλιτέχνες τής έποχής του Δΐ αΐώνα π. Χ. που δΐνανε σε πΐο σπουδαΐα έργα τά μέσα τής έκφρασης και λύνανε τά ζητήματα τής συμμετρΐας και διακοσμΐσεων. (Βλ. Θάρρος 24 Φεβρουαρίου 1937).

Ζουνάγκα, ή, Μεγάλο στεφάνι με σπηλιά στο χ. Δραμίζι.

Ἡ λέξη τσουγκάνι παραποιημένη

Λ α ο γ ρ. Λένε πὼς μιὰ γυναίκα, πήγε καὶ κα οἶκησε στὴ σπηλιά, δπου φιλιώθηκε μετὸ δράκο πὸ βρῆκε ἐκεῖ μέσα (βλ π. 189)

Ζουνάρα, ή, Τσουγκάνι σὲ σχῆμα ζουναριοῦ, με πλατεῖα δίοδο, στο χ. Παχτούρι

Ζουρλή, ή, Σπανόραχη καταμεσῆς στὸν κάμπο, με χωράφια γύρω στο χ. Πρεβέντα

Ζουρνατζέϊκα, τά, παλιὰ χτήματα ἐγκαταλειμένα στο χ. Καλογήρους (ἐ-πώνυμο)

Ζυγός, οὐ, Ράχη στὰ χ. Βακούφι, Βανακούλια, Καρβουλιπινίτσα, Λισιανά, Ἄγ. Παρασκευή, Παχτούρι, Πρεβέντα, Πρόδρομο. (Πρβλ. Ζυγὸς Μετσόβου σὲ ὑψόμετρο 1806 μ.)

Ζωμικό, τού, ζυγὸς ἀνάμεσα δυὸ γκρεμῶν στο χ. Λισιανά

Θεσσαλία, ή, Ἡ χώρα στὴν ὁποία περιλαμβάνεται τ' Ἄσπροπόταμο.

Ἐ τ υ μ ο λ ο γ ῖ α. Ἀπὸ τὸ Πελασγικὸ Τασσάλα ἢ θασσάλα, ὡς ρῆμα σημαίνει πλουτίζω δίχως νὰ ταξιδέψω, παραμένοντας στὸν τόπο μου, διότι ἄλλοι ἦτοι γειτόνοι ἔρχονται καὶ προμηθεύονται ἢ ἀγοράζουν ἀπὸ μένα τ' ἄφθονα προϊόντα τοῦ τόπου μου

Ἡ Πελασγικὴ λέξη Τουσάλ ἢ Θουσάλ σημαίνει τ' ἄφθονα νερά πὸ διχοχετεύονται καὶ ρέουν στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ἀκόμα δὲ ἄφθονίαν προϊόντων καὶ μεγάλην συγκομιδὴν (1)

Θηλιές, οἱ, Ἄσπρο τσουγκράκι πάνω ἀπὸ τὸ χ. Καρβουλιπινίτσα, με ντί-ραν—δρομίσκο. Ἐδῶ στήνανε παγίδες—θηλές καὶ πιάνανε ἀλεπές καὶ κουνάβια

Θιμιλοῦ, ή, Γοῦρνες ἀπὸ τίς ὁποῖες ἀναβλύζει ἕνερό στο χ. Βαρδάρι

Θοδωράτικα, τά, Χωράφι στο χ. Βύτζιανα (ὄνομα)
Θοδωρίνα ἀλώνι στο χ. Βαλκάνο

Θυμιάμα, ή, Κοκκινόχρωμο πετροβούνι με σάρες καὶ γκρεμοὺς κατάστιχτο ἀπὸ δέντρα, ἐλάτια, σφεντάμια, καστανιές στο χ. Χουτιάνα (Ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ παλιοῦ προύχοντα Χουτιάνας Θύμιου Εὐθυμιάδη)

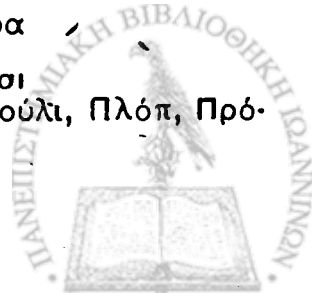
Θύρα, ή, Θύρα ἢ πορτοπούλα, στενωπὸς σὰν πόρτα, ἀνάμεσα ἀπὸ δυὸ στεφάνια στο χ. Κουρνέσι
Βράχος στο στενὸ πέρασμα στο χ. Παλιοκαριά πρὸς Μπουκοβίτσαν Ἄγραφων
Θύρα ράχη στο χ. Πόρτα πρὸς Μδουζάκι Ἄγραφων

Θώμου, τοῦ, Μονοπάτι σὲ βουνὸ τοῦ χ. Κρανιαῖς

Λ α ο γ ρ Σκοτώθηκ: ἀπὸ τὸν ληστή Ζαρογιάννη, ἕνας Ἑλληνοαρβανίτης Θώμος (βλ. παράδ. 209)

Ἰβρυτό, τὸ, Μέρος πὸ ἀναβρῦουν νερά στο χ. Βετερνίκο. (βλ. λ. ἀναβρυ σκά). Ἀπαντᾷ μετὸ Κ. ἄρθρ. λ—τὸ)
Νεβρυτό, ἀνάβρα νεροῦ στο κακόρεμα στο χ. Πύρρα

Ἰσιώματα, τά, Ἰσιώματα με 20—30 στρέμματα στο χ. Γενέσι
Λάκκες στὰ χ. Κούτζιανα, Πάν Περνιάγκο, Περτούλι, Πλόπ, Πρό-

δρομος, Τύρνα και άλλαχοῦ
Ίσιάδια με λίγα ἔλατα στο χ. Πλόπ

Ίτάμι, τού, *Ενας Ἴταμος μες στα ἔλατα στο βουνό Βίγγα τῷ χ. Περτούλι
Ίταμος, Ράχη στα χ. Γκαβαλιώρα, Πάν Περνιάγκο, Πόρτα (Takus
baccata Χελ)

Ίτιά, ἡ, Ίτιά, (παλιά Ιτιά) στο χ. Βαρδάρι (σήμερα δὲν ὑπάρχει. *Ἐγιναν
στο μέρος αὐτό σπίτια)
Ίτιά στο καγκέλι, τῷ χ. Δραμίζι
Χωράφια με Ἰτιά στο βουνό θυμιάμα στο χ. Χουτιάνα
Ίτιές στα χ. Βετερνίκο, Βιτουμᾶ, Πλόπ, Περτούλι κι' ἄλλοῦ. (Salix
Babylonica Χελ.)

Καθρορέματα, τά, Ξηρικά χωράφια στον κάμπο στο χ. Πρεβέντα
(Ἄπο τὴν ὑπαρξή στο ρέμα καβουριῶν, νοματίσθηκαν ἔτσι)

Καβούρια, τὰ, Δεντρόφυτες ραχοῦλες με ρεμα στο χ. Πόρτα
(Σύνορα με χωριό Πορτή Ἄγραφων)

Καγκέλια, τά, Καγκελωτό μονοπάτι στα χ. Γκαβαλιώρα, Δραμίζι, Λιπινί-
τσα, Περτούλι κι' ἄλλοῦ

Καζανάρι, τού, Σπανολάκκι σὲ σχῆμα καζανιοῦ, βαθούλωμα κατῶ ἀπ' τὴ
Μεγάλη ροχὴ στο χ. Ντουσκο
Καζάνι (1), παλιό ὑδραγωγεῖο με κιούγκια χωματένια στο χ. Κλει-
νοβός
Καζάνι, βύραγκας στο παραποτάμι τ' Ἄσπρου στο χ. Λι-
πινίτσα
Καζάνια, μεγάλη σπηλιά με νερά στο χ. Πύρρα

Καινούργιο, τού, Πετρωτό μέρος, στο συνοικισμό Κόρη, στο χ. Ξυλοπάροικο

Κακάβια, τά, Κακάβια, γοῦρνες κατῶ ἀπὸ τὸ τσιουγκάνι Λάππα στο χ'
Δραμίζι
Ρέμα πὸ ξεκινᾶ ἀπ' τὸ βουνό Κακαρδίτσα στο χ. Μουτσιάρα
Κακάβια, γοῦρνες ἀνάμεσα ἀπὸ βράχια τοῦ Κόζιακα σὲ σχῆμα κα-
καβιῶ στο χ. Τύρνα
Κακάβι=ἀγγεῖο χάλκινο

Κακό, τού, Ἄποκρημος βράχος με μονοπάτι στο συνοικισμό Ριάχοβο στο
χ. Ζιῶλι

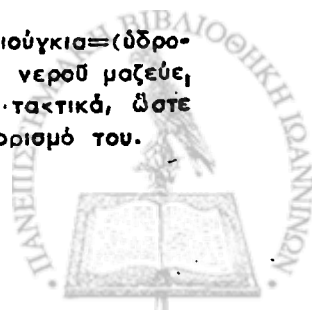
Κακόπλογο, τού, Ἄποτομη πλαγιά με σφεντάμια και ἔλάτια στο χ. Δραμίζι

Κακοράχι, ἡ, Ἄποτομη ράχη στο χ. Τύρνα

Κακόρεμα, τού, Ἄποτομο ρέμα με ὀρμητικὲς κατεβασιὲς στο χ. Βερτενίκο,
Βύτζιανα, Δέση, Ζιῶλι, Πάν Περνιάγκο Πύρρα, Τύρνα κι' ἄλλοῦ

Κακούραινα ἢ Κακουρίνα, ἡ, Ράχη σπανὴ μ' ἔλατα στις πλαγιὲς στο χ. Κλει-
νοβός. Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει, ὅτι στα παλιά χρόνια τρι-
γύριζε στὴ ράχη αὐτὴ μιὰ ἀντρογυναίκα πὸ τὴν νομάτιζαν Ρίνα.
Ἡ γυναίκα αὐτὴ εἶταν πολὺ κακιὰ και κανένας τσιοπάνης δὲν τολ-
μοῦσε νὰ βγεῖ στὴ ράχη με τὰ πρόβατά του, γιατί ἡ Κακορίνα τὸν
κυνηγοῦσε πετροβολώντας τον, με κοτρώνια

ΣΗΜ. (1) Τετράγωνο ἢ κυκλικό κτίσμα π' ἀνοίγεται και κτίζεται ἀνάμεσα στα κιούγκια=(ὑδρο-
σωληνες) και σὲ ἀπόσταση 500 μέτρων τῶνα ἀπ' τ' ἄλλο. Ἡ ροὴ τοῦ νεροῦ μαζεύει,
στο καζάνι τὰ τσάχολα, τὰ ὁποῖα ὁ ὑδρονόμεος σπεύδει νὰ καθαρίσει τακτικά, ὥστε
τὸ κιούγκι νὰ μὴ βουλώνη και τὸ νερὸ ἀκάλυτα νὰ φτάνει στον προορισμὸ του.

- Καλόμι**, τού, Ράχη στο χ. Νικλίτσι.
Καλάμια στα χ. Γουδοβάσδα, Τζουραναίοι.
Καλαμιές—Μεγάλος καλαμιώνας σέ κλειστό όροπέδιο τῶν θουνῶν
Κιάτρας, Πύρρις. Είναι ὁ μοναδικός καλαμιώνας στ' Ἀσπροπόταμο
καί σέ ὕψος 1500 καί πλέον μέτρων. (νεροκαλαμιά, πετροκαλαμιά
(Arundo donax Χελ.)
- Καλαρύτη Μνήμα**, τού, Ραχούλα μέ γκρεμούς πλαισιωμένη μ' ὀξείες στο χ.
Μουτσιάρα. Λαογρ. Κατά τήν παράδοση ἐδῶ, σκοτώθηκε ἀπ
τούς Καλαρυτινοὺς, ἕνας κλέφτης πού ἀταφος βρυκολάκιασε καί
σκούζει τίς νύχτες. Τό μέρος τὸ λένε καί ὀξυά.
- Καλέντζι**, Ράχη μέ μεγάλο ὀροπέδιο καί μικρή λίμνη.
Πηγή μ' ἐξαίσιον νερό στο χ. Κρασιά
Ἄπαντᾶ μέ τὸ Κ. ὄρθρ. λά Καλέντζι. (Ἄπ' τὸ Ε. καλός μεταφερμένο
στὴν Κ. ἦτοι πηγή μέ καλὸ νερό
- Καλημιὰ**, ἡ, Ράχη στο χ. Παλιοκαριά. Ὑπῆρχε ἄλλοτε μιὰ καλὴ καρποφό-
ρα μηλιά (Pyrus malus Χελ.)
- Καλιακούδα**, τού, Χωράφι στο χ. Δραμίζι (ἐπ.)
Σπανομέρι κάτω ἀπ' τὸ βουνὸ Αὐγὸ στο χ. Κούτζιανα.
- Καλεντζή**, τού, Πλαγιά μέ μιὰ μεγάλη δρυ στο χ. Μπούκορο (ἐπ.)
- Καλόγερο**, στοῦ, Θέση μέ καστανιές στο χ. Βιτουμᾶ, (Σκοτώθηκε ἐδῶ ἀπὸ
κλέφτες ἕνας καλόγηρος):
Καθαροσπάνι μ' ἐλάτια κάτω στο χ. Δολιανᾶ
Καλογερομάντρι Χτήμα—λειβάδι ἀνάμεσα Κούτζιανα—
Βετερνίκο. Ἄνήκει στο μοναστήρι Δουσίκου
Καλογήρου μνημα, ράχη στο χ. Πρεβέντζ
Καλόγρια Νησι πού σχηματίζεται ἀνάμεσα ἀπὸ δύο ἐλατο-
σκεπασμένα ρέματα στο χ. Βαθύρεμα
Παρομοίωση τοῦ ἐρημικοῦ νησιοῦ, μέ καλόγριαν.
Λαογρ. Πέθανε ἀπ' τὸ φόβο της μιὰ καλόγρια μόλις ἀντίκρυσε
τίς νεράιδες (βλ π. 237)
Καλογριᾶς κτίσμα, θέση στο χ. Βιτουμᾶ δπου σκοτώθη-
κε ἀπὸ ληστές μιὰ καλογριά. Πιθανᾶ Καλογριάς μνήμα
Λαογρ. Ληστές σκοτώσανε ἐδῶ μιὰ καλογριά (βλ. π. 315).
Καλόερο, Πλαγιά μ' ἐλάτια στο χ. Παλιοχώρι
Καλοερομάντρι Μαντρί καί κελλιὰ καλογηρικὰ ἐρειπωμένα
στο βουνὸ Κόζιακα στο χ. Τύρνα
Καλόερος Θέση στο χ. Λεπινίτσα.
- Καλόγεροι**, οἱ, Χωριό τοῦ παλιοῦ Δήμου Αἰθήκων. Τ' ὄνομα ὀφείλεται στοὺς
καλόγηρους τοῦ Μοναστηριοῦ Ἀἰπροκόπη Ζιωλιοῦ. Ἡ ἐτυμολογία
I. Παπασωτηρίου, ἀπ' τὸ καλοῖ (μεγάλοι) γέροι δέν φαίνεται πιθα-
νῆ. Ἐπίσης ἀπίθανες εἶναι οἱ ἐτυμολογίες ἀπ' τὸ Καλός—ἀγέρας,
ἢ καλό—Ἐαρ, ἦτοι χωριὸ εὐάερο, ἢ χωριὸ μέ καλὴ ἀνοιξη. Ἄπαντᾶ
ὡς καλογέρους σ' ἀναφορὰ τῶν κατοίκων Ἀσπροποτάμου πρὸς τὸν
Πασᾶ Ὑρικόλων τὸ 1848
Σέ Τουρκικὲς βουῦλες ἀπαντᾶ τὸ 1847 ὡς «καλὸ ἔρος» τὸ 1861 «Κα-
λοέρους»

Καλογριανή, ή, Χωριό τοῦ παλιοῦ δήμου Χαλκίδος παρ' ἀσπροποτάμου, σέ ὑψόμετρο 909 μ.

Λ α ο γ ρ. Οἱ νεράιδες τῆς Καλογριανῆς, πετοῦνε ψηλά στὸν ἀέρα, καβάλλα σὲ ἀλογα (βλ. π. 235)

Καλόνερο, τό, Πηγή στὸ χ. Κάτω Περνιάγκο

Κάλος, οὐ, Τσιουγκάνι μὲ λίγα ἐλάτια νερατζιές ξηροπλατάνια στὸ χ. Λουζέστι

Κάλουρα ἢ Κάλστα, τά, Ρέμα μ' ἀγριόδεντρα στὸ χ. Κουκλαῖσι

Καλούσι, στοῦ, κοινὴ ράχη χ. Γκαβαλιώρα Γκορφάρι

Κάλουτα, ή, Σπανομέρι τριγυρισμένο μὲ ἐλατα καὶ ὄξιές, στὸ χ. Κότορρη

Καλοχτένι, τοῦ, Λάκκα μὲ κλαδιὰ στὸ χ. Βιτουμᾶ

Καλοχώραφο, τοῦ, Θέση χωραφιῶν στὰ χ. Βαρδάρη—Γκιόνθι

Κάλτσα, ή, Μεγάλῃ ράχη στὸ χ. Κρανιά ὕψους 2057 μ.

Κ α λ τ σ α, Λάκκα στὸ βουνὸ Κόζιακα στὸ χ. Τύρνα

Καλτοῦ, τοῦ, Χωράφι στὸ χ. Μπούκορο (ἐπώνυμο)

Καλύβια, τά, Ξήλινα καλύβια σκηνιτῶν Σαρακατσαναίων καὶ τσιοπάνηδων τῶν χωριῶν στὰ χ. Βαντακούλια, Γκαβαλιώρα, Γρεβενοσέλι, Καλογρηανὴ Καστανιά, Κρανιά, Κωθῶνι, Ξυλοπάροικο, Ἁγία Παρασκευή, Χουτιάνα κι' ἄλλοῦ

Κ α λ ὄ β ι α Βαγγέλη στὸ χ. Λιπινίτσα.

Κ α λ ὄ β ι α Μάρκου, λοφίσκος χωματερός μὲ δέντρα στὸ χ. Λουζέστι

Λ ἄ κ α λ ὄ β ι, τριάντα—σαράντα καλύβια κοντὰ σὲ χωράφια στὸ χάνι Τρύπα, στὸ χ. Καστανιά

Καμόρα, στ', Μονότοξο, Βυζαντινὸ γεφύρι στὸ χ. Παλιοκαριά.

Κ α μ ἄ ρ α, Γ ε φ ὄ ρ ι μεγάλο πέτρινο μονότοξο τοῦ Ἁγίου Βησσαρίωνα στὸ χ. Πόρτα

Κ α μ ἄ ρ α Ράχη στὸ χ. Ντοβροῖ

Κ α μ ἄ ρ ι ς, γεφύρι στὸ χ. Κωθῶνι

Π α λ ι ο κ α μ ἄ ρ α, παλιὰ καμάρα στὸ ρέμα ἀνάμεσα στὸ χ. Μπούκορο—Ντοβροῖ.

Καμέλια, ή, Μέρος ποῦ βγαίνουν ἄσπρα λουλούδια, εἶδους καμέλιας (camelia) στὸ χ. Χαλίκι

Καμίνια, τά, Ἄσβεσταριές στὸ χ. Κερασιά

Κάμπο Κρῦο, στοῦν, Θέση στὸ χ. Λιπινίτσα. Ἄπ' τὸ Α. κρῦε=κόκκινος ἦτοι κοκκινοκάμπι.

Κ ἄ μ π ο υ, Λάκκα κάτω στήν ποταμιὰ στὸ χ. Λουζέστι

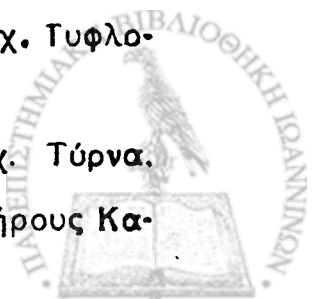
Κ ἄ μ π ο υ τσί γριᾶς, κάμπος τῆς γριᾶς στὸ χ. Κουρνέσι

Κ ἄ μ π ο υ ἄ λ ι μ ἄ ῖ λ ι=κάμπος τῆς γριᾶς (Κ.) στὸ χ. Τυφλοσέλι

Κ ἄ μ π ο υ μ ἔ γ α, μεγάλο ὄροπέδιο στὸ χ. Ζιῶλι

Κανόβια, τά, Λάκκες στὶς ὁποῖες σπέρναν ἄλλοτες λινάρι στὸ χ. Τύρνα. (Nymphaea alba Χελ.) ἢ νεροκολοκυθιά

Κ α ν α β ο τ ὄ π ι α χωράφια μὲ καρυδιές στὸ χ. Καλογήρους Καναβοτόπια χωράφια, στὸν κάμπο στὸ χ. Πρεβέντα.

Καναβού, τοῦ, Χωράφι στό χ. Βαλκάνο).

Κανακάρη, τοῦ, Ἰσιάδα—Πλαγιές μέ ξηροπλατάνια, καρυδιές καί δρυς στό χ. Καπρό
Κανακάρη, μέρος μέ καρυδιές στό χ. Βυτζίστα

Κανακίστη, τοῦ, Παραποτάμιο Χωράφι μ' ἔλατα γύρω στό χ. Πύρρα

Καναλάκι, τ'. Καναλάκι, μέρος πετρωτό μέ δρυς στό χ. Κουκλαῖοι
Καναλάκια, ράχη μ' ὄξιές στό χ. Παλιοκαριά
Στά καναλάκια, μαντρί στό βουνό Κάη Γκράς στό χ. Καμνάϊ
Καναλάκος λάκκα μέ δέντρα στό χ. Ζιῶλι, Βετερνίκο
Κανάλες Πλαγιὰ διχαλωτὴ σάν κανάλι—μέρος σπανό στό χ. Βαλκάνο
Κάναλος στό χ. Μπούκορο, Σκληνιάσα Σκλήβαιο Γκαβαλιώρα.
(Κανάλια ξύλινα στά ὁποῖα μαζεύεται τὸ νερό καί ποτίζουνται τὰ πρόβατα)
Ἄπό τό Ἰταλικό Canali=αὐλάκι, δίοδος

Καναρά, τοῦ. Κοντορραχούλα, μέ λάκκες κέδρα καί ἑλάτια στό χ. Κούτζιανα

Καντηλάκι, τοῦ, Χωράφι πρὸς τὴ μεγάλη πηγὴ Γκούρα στό χ. Κούτζιανα

Καπνὸς Ἀράπη, Ραχούλα μέ χαμόκλαδα στό χ. Ντοῦσκο. Ἄπαντᾶ ὤς, στοὺν καπνὸ τ' Ἀράπη

καπνουσάκλα, ἡ, Θέση στό χ. Κωθώνι στήν ὁποία βρέθηκε μιά καπνοσακούλα

Καραβίδα, τοῦ, Θέση μεταξύ χ. Γαρδίκι—Μουτσιάρας
Λαογρ. Ἐδῶ σκοτώθηκε ὁ Γαρδικιώτης ποιητὴς Καραβίδας. (Βλ. παραδ. 282)

Καράβα, ἡ, Κοινὴ ράχη χ. Παλιοκαριάς—Ροποτοῦ—Κνισόβου Ἀγράφων. Παράδοση ἀναφέρει ὅτι ἐδῶ στὴ ράχη κάθισε ἡ Κιβωτὸς τοῦ Νῶε (1) Καράβα=μεγάλο καράβ.

Καραγιάννη, τοῦ Χωράφι στό χ. Βιτουμᾶ
Καραγιάννη, χωράφι στόν κάμπο στό χ. Γενέσι

Καραγκιόζη, τ' Θέση στό χωριὸ Κρανιά
Τοπικὰ τὴν νοματίζουν καί μουσλα=ὕγρὸ μέρος

Καραϊσκάκη, στοῦ, Πλαγιὰ στό βουνό Κουρούνα στό χ. Καστανιά πού τό 1824 λημέριασε ὁ Καραϊσκάκης (2)

Καρακονήσι, στό, Τσιούμα μέ ἐρειπωμένο μοναστήρι πάνω, τῆς Παναγιάς Καραγκουνισιάς ἢ Καρακονησιώτσας στό χ. Κωθώνι
Λαογρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ἡ εἰκόνα τῆς Παναγίας περπάτησε καί βγῆκε στήν Ἄρτα

Καρακοφωλιά, ἡ, Βαθὺ ξηροπήγαδο στὴ ράχη Νεράϊδας πάνω ἀπ' τὸ Μαντρ Μποτούρα στό χ. Περτούλι, ὅπου φιάνουν φωλιές τὰ κοράκια

καράμπη, τ' Ζευγαρολεῖβαδο—Ἰσιάδια ἀνάμεσα σὲ ράχες στό χ. Λισιανὰ.
Λάκκοι στό βουνό Κόζιακας στό χ. Τύρνα

ΣΗΜ. (1) βλ. L. Heujey, ἐκδρόμῃ στὴ Τούρκικη Θεσσαλία 1858

ΣΗΜ. (2) βλ. σχεδιάγραμμα, μέ Θρυλικὴν πορείαν τοῦ 'στ' Ἀσπροπόταμο.

Καραμπέρη, τ' Χωράφι στο χ. Καστανιά (έπωνυμο)

Καραμπίλια, τ' Σύπλαγο με καρποκλάρια στο χ. Βυτζίστα (έπωνυμο)

Καραούλι, του, Καραούλι στο χ. Βαρδάρι, Γρεβενοσέλι

Καραούλι ραχούλα πετρωτή με γράβια στο χ. Κοθώνι

Σπανόραχη μ' έλάτια στα χ. Βαλκάνο, Κουρνέσι

Καραούλια ράχη μ' έλάτια πουρνάρια στο χ. Παλιοκαριά

Καραούλι μονοπάτι σε βράχο στο χ. Ντοβρόι

Καραούλι Σουλιώτη, πλαγιά γαῦρα στο χ. Ντοβρόι

Καράσι, στ' Ίσιωμα με δάσος δρυῶν στο χ. Μηλιά. (Από τὸ Τ. Καρᾶς=μαῦρος. Προεπαναστατικά κατοικοῦσαν ἐδῶ λίγες οἰκογένειες μαύρων ἀραπάδων)

Καρβουλιπιχίτσα, ἡ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Πιαλίων, στὰ ἀνατολικά ριζὰ τοῦ βουνοῦ Κόζιακα σὲ ὑψόμετρο 214 μ. Μετονομάσθηκε Πιαλία Ἐτυμολογία. Ἡ λέξη εἶναι σύνθετη ἀπὸ τὴν Ε. κάρβουνα καὶ ἀπὸ τὴν σλαβικὴ λέξη Λιεπίτι=κολλημένη, ἦτοι χωριὸ κολλημένο στοῦ βουνό. Χωριὸ ποὺ βγάζει καὶ κάρβουνα.

Καρβουνίστρα, ἡ, Βράχος ἀμαυρός στο χ. Τύρνα

Καργιά, ἡ, Καργιά χωράφι με καρυδιές στο χ. Παν. Περγιάγκο

Καριές χωράφι στὴ πηγὴ Γκούρα στο χ. Κούτζιανα

Καργιόνα Χάνι, παλιὸ χάνι ἀνάμεσα ἐς πρὸς πολλές καρυδιές (τώρα σώζονται λίγες) καὶ καστανιές στο χ. Λάντζο.

Καροῦλα, θέση στο χ. Βαλκάνο

Καρυδιές, συστάδες ἀπὸ καρυδιές στα χ. Χουτιάνα, Τύρνα

Κούτζιανα, Τυχάι, Γουδοβάσδα

Πέντε καρυές, λάκκα ποὺ εἶχε ἄλλοτε 5 καρυδιές στο χ. Τυφλοσέλι.

(Καργιόνα=ὀ καρυώνας)

Καρδάματα, τὰ Μέρος με κάρδαμο στο χ. Πρεβέντα

Καρλάτικα, τὰ, Ρέμα με πλατάνια βούλες στο χ. Καλογήρους (Πρβλ λίμνη Κάρλα Λαρίσης)

Καροπούλα, ἡ, Μικρὴ καρυδιὰ στο χ. Βετερονίκο

Καρούτια, ἂ, Παλιὸς συνοικισμὸς τοῦ χ. Κλεινοβός. Πιθανὰ τ' ἀρχαῖο γωρυτός ἢ χωρυτός=Θύλακος

Καρούτια=ξύλινη σκάφη ἢ βαρέλι. Μέρος γουβωτό, εἴτε μικρὸ εἴτε μεγάλο σὲ βράχια καμωμένο φυσικὰ ἢ τεχνικὰ. Χωριὸ με πολλές καρυδιές γιὰ πάτημα τῶν σταφυλιῶν.

(Πρβλ. Κουρίττα=ξύλινη σκάφη ποὺ βάζουν οἱ χωρικοὶ τὴν τροφή γιὰ τὰ σκυλλιά ἢ γουρούνια.

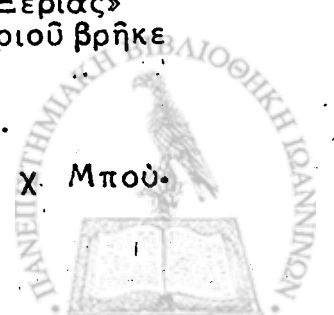
Ἡ λέξη ἀπαντᾷ στὰ Παλιοχώρια τ' Ἀσπροποτάμου.)

Καρπούζα, ἡ, Βάθη—βυρός τοῦ παραποταμιοῦ «Περτουλιώτικος ἢ Ξεριᾶς»

Λαογρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ὁ Πριονᾶς τοῦ χωριοῦ βρῆκε κάπου ἐδῶ ἕνα κοριτσάκι βλ. π. 158.

Καρπούνια, ἡ, Μέρος πετρωτό με δέντρα στο χ. Ἁγία Παρασκευή.

Καρτέρι, τοῦ, Πετρωτό στεφάνι με μονοπάτι πρὸς Ντοβρόι. στο χ. Μπούκορο

Καρυδιές, οί. Συστάδα καρυδιῶν στο χ. Χουτιάνα Τύρνα

Καρφιά, τά. Μονοπάτι στο βουνό Μπουντούρα στο χ. Περτούλι

Κασιδιάρης, ού, Κοινή ράχη, γυμνή, τῶν χ. Ζιῶλι και Βύτζιανα

Καστανάς, ού, Δασωμένο λοφάκι με άγρια βάτα με λάκκες στο χ. Γενέσι
(είχε άλλοτε καστανιές)

Σχετικά τά: Καστανέτου, μικρός καστανιώνας στο χ. Καστανιά (ή λέξη καστανιώτης μεταφερμ. στην Κ.)

Μεγάλη καστανιά ράχη στο χ. Λισιανά

Καστανιά πλαγιά μ' άγριόδεντρα στο χ. Τυφλοσέλι

Καστανιάς χωράφι με διάφορα δέντρα στο χ. Ξυροπάροικο.

Καστανιά, ή, Χωριό του παλιού δήμου Καστανέας σε ύψόμετρο 822 μ. Στις αρχές του 19ου αιώνα, αναφέρεται, ότι στο χωριό συντηρούνταν Ἑλληνική Σχολή, που διήρκεσε μέχρι του 1820. Το 1815 έδίδαξε στη σχολή αυτή, ο Βασίλης Κωστόπουλος από τη Ρεντίνα τῶν Ἀγράφων ικανής παιδείας κάτοχος

Το 1832, οί καπεταναίοι τῆς Πίνδου, Γρεβενῶν, Μετσόβου, Ὑπάτης, ένωμένοι με άρβανίτες κλέφτες υπό τον Ταφίλ Μπούζη, μπήκαν στο χωριό και το λεηλάτησαν άγρια. Σχετικό δημοτικό τραγούδι έξιστορεί τά όργια, τίς άρπαγές, τίς λεηλασίες και ώμότητες που διαπράξαν εις βάρος τῶν κατοίκων.

«..... Σ' έσας άρχόντοι Καστανιάς, σ' έσας Κοτζαμπασίδες
Στείλτε μας έκατό πουγκιά, ψωμιά και κρασοράκια
χίλια τσαρούχια έτοιμα και χίλιαις φουστανέλλαις,
νά πιούν τά παλληκάρια μας, νά φάν και νά φορέσουν.»

Καστανιές, οί. Θέση με 2 παλιές—μεγάλες καστανιές στο χ. Βαλκάνο
Καστανιές και κακοπλαγιές στο Ἴταμος, γεμάτες από άγροκα-
στανιές, στο χ. Πόρτα
Καστανιές, σε βαθουλώματα και πλαγιές σποραδικές
Καστανιές στο χ. Τύρνα. (Castanea Sativa Χελ.)

Κάστρο, του, Ψηλό βουνό με γκρεμούς με δυο στενώτατα μονοπάτια (σύρματα) ανάμεσα χ. Κωθώνι—Μυρόκοβο.
Στο βουνό υπάρχει μια βαθειά τρύπα, που βαστά χιόνι όλο το χρόνο.

Κατεβόθρα, ή, Μεγάλο βαθούλωμα—βαθύ γούπατο, πίσω από την πετρό-
ραχη του μοναστηριού Ἀϊνικόλας Σιαμάδων και πάνω από το χ.
Νέα Γουδοβάσδα.

Λαογρ. Λένε ότι φώλιαζε εδώ ένας δράκος που τρωγε ανθρώπους και ζῶα. (βλ. παράδ. 45)

Καταβόθρα, βαθύ κοίλωμα—νεροφαγιά στο χ. Χαλίκι

Κατέρραχο, Ἀκρώρεια του βουνού Κόζιακα στο χ. Περτούλι. (Από την κορυφή Ἀστραπή προς Χουτιάναν). Ἀπαντά και ως καταρράχι, καταρραχιάς.

Καταρραχιάς, ού, Ράχη στο χ. Τζούρτζια. Νοματίστηκε με τ' όνομα του ληστανάρτη του 1834, περιβοήτου Καταρραχιά.

Καταράχτης, ού, Μεγάλος καταράχτης, ύψους 15 μ. στο φαράγγι τῆς Μάννας στο χ. Περτούλι.

Καταράχτης στο παραποτάμι Διπόταμα στο χ. Βαθύρρεμα.

Καταράχτης στο ρέμα Μύτικας στο χ. Δραγοβίτσι

Καταφίκι, τού. Πετροράχη μ' ἐλάτια στο χ. Βεντίστα
Μεγάλος βράχος με σπηλιές στο χ. Μπουροβίκο. (Αντί καταφύγι)

Καταφίλι, τού, Ἄπαντᾶ καὶ ὡς καταφύδι. (πιθανὰ καταφύγι)
Σύπλαγο χωματερό με χαμόκλαδα στὰ χ. Βύτζιανα, Παλιοκαριά.
Τὸ μέρος ἔχει ἀγριογκορτζιές, πουρνάρια καὶ φελίκια)
Καταφίλι, Σπανοβούνι στο χ. Γρεβενοσέλι.
Καταφίλι, ψηλὸ βουνὸ σπανὸ στο χ. Παχτούρι
Καταφύγι, πυκνὸ δάσος ἀπὸ ἐλότια στο χ. Καπρό
Καταφύδι, ψηλὸ καὶ σπανὸ βουνὸ με βράχια καὶ λίγα ἐλάτια
στο χ. Βυτζίστα
Λαογρ. Οἱ ἀρματολοὶ καὶ κλέφτες καταφεύγανε ἐδῶ στις δύσκο-
λες ὥρες (βλ. παράδ. 314)

Καταφύϊ, βουνὸ ἀνηφορικὸ σὰν σπαθί, ἀνηφοριά, στο δρόμο στο χ. Γαρδίκι.

Κάτω Βούζι, τού, Θέση με βούζια στο χ. Χουτιάνα

Κατέα, τού, Λάκκες ἀνάμεσα ἀπὸ βράχια τοῦ βουνοῦ Κόζιακα στο Χ. Τύρ-
να. Σκοτώθηκε ἐδῶ ἀπὸ ληστὲς, ὁ Τυρνιώτης Κατέας

Κατερίνα, ἡ. Πλαγιά με χωράφια καὶ δένδρα στο χ. Βεντίστα.
Κατερίνη, βρύση με δυὸ κανάλια στο χ. Παν. Περνιάγκο

Κάτ' Μπαλουμένος, οὔ, Χωράφι στο χ. Γκιόνθι. (παρατσούκλι Παλιοῦ Γκιον-
θέτη)

Κατσαντώνη, τού. Ράχη στο χ. Λιπινίτσα. (Ἄπὸ τ' ὄνομα τοῦ γνωστοῦ προε-
παναστατικοῦ κλέφτη)

Κατσάουни, τού, Δασώδης ἔκταση στο χ. Τυχάϊ

Κατσάρη, τού, Χωράφι—ἐλατα ἀραιὰ στο χ. Καλογήρους

Κατσιβελο, τού. Συστάδα δέντρων στο χ. Πάν Περνιάγκο

Κασικὰ, τού, Χωράφια στὸν κάμπο, κοντὰ στο μῦλο, στο χ. Πρεβέντα

Κασιλέϊκα, τὰ, Μέρος με γράβια καὶ κέδρα στο χ. Γκιόνθι

Κασιμπα, τού, Χωράφι στο χ. Παλιοκαριά (Ἐπίθετο)

Κάτω Βρύση, ἡ, Ρέμμα πὶὸ πάνω ἀπ' τὸ ξωκλήσι Ἁϊλιάς στο χ. Λάντζο

Κάτω Λάκκος, οὔ Χωράφι με παλιομάντρια στο χ. Ντοβρόϊ

Καφιά, τὰ Μέρος βαθουλὸ σπανὸ στο χ. Βαλκάν
Κοίλωμα μ' ἐλάτια καὶ καστανιές στο χ. Καλογήρους
Κοντοραχούλες μ' ἐλάτια στο χ. Καλογήρους
Ράχη στο χ. Τύρνα
Θέση πετρωτή στο χ. Τυχάϊ
Καυκούλα ράχη στο χ. Τύρνα
Καφιά ράχη σπανή στὰ χ. Βαθύρρεμο, Κουρνέσι, Γκάβαλιώρα
(Εἶδος ξυλίνου ἀγγελίου)

Καψάλα, ἡ, Καψάλα, τοποθεσίες με καμμένο δάσος, στὰ χ. Λισιανὰ, Βετερ-
νίκο, Περτούλι, Παλιοχώρι

Ράχη πετρωτή με πουρναρόκεδρα στο χ. Πρεβέντα

Καψάλια, χωράφια σὲ πυρπολημένο ἐλάινο δάσος στο χ. Πα-
λιοχώρι.

Καψάλιες, μέρος πυρπολημένο πρὸς Καλογρηανὴν στο χ. Πάν
Περνιάγκο

Καψούρες, λάκκες με παλιούρια στο χ. Βακούφι
Καψούρες, καμμένο μέρος στο χ Βαλκάνο

Καψάλι, τού, Μικροσυνοικισμός του χ. Πλόπ

Καψόρραχη, ή, Ράχη κοντά στη πηγή 'Αναβρυσούλα, στο χ. Δραμίτσι

Κεδρόλακκα, ή, Πλαγιά με πουρνάρια, κέδρα στο συνοικισμό Ριάχοβο στο χ. Ζιῶλι

Κέδρος, ού, Κέδρα, τοποθεσίες με κέδρα στα χ. Γκορφάρι—Ντοβρόι
Σ τ ο ὺ ν Κ έ δ ρ ο, κέδρος πάνω σε ράχη ανάμεσα στα χ. Βαλκάνο=Κωθώνι

Κ έ δ ρ ο ς, ράχη στα χ. Βύτζιανα, Γκιόνθη, Πύρρα. Τύρνα, Τυχάϊ
Κ έ δ ρ ο Λ α ῖ ν α, πλαγιά με κέδρα κάτω πηγής 'Αναβρυσούλας
Μ ε γ ά λ ο ς κ α ῖ μ ι κ ρ ό ς κ έ δ ρ ο ς, ράχες με κέδρα στο χ.
Κότορη (Juniperus communis Χελ.)

Κελλιά, τὰ, Τσουγκάνι μεταξύ χ. 'Αϊβάνο—Καλογρηανή, Πάν Περνιάγκο.

Κ ε λ λ ι ά, δυο=τρία μικρόσπιτα, φτωχόσπιτα στο βυζαντινό γε-
φύρι του χ. Παλιοκαριά (Γεφύρι Κωστάκη)

Κ ε λ λ ι ά, έρειπια—πηγάδι—άλώνι κοντά στο μοναστήρι 'Αϊτα-
ξιαρχῶν στο χ. Πάν Περνιάγκο

Κ ε λ λ ι ά, μικροκτίσματα—έρειπωμένα πίσω από τη ράχη Νεράϊ-
δα στο χ. Περτούλι ('Ανήκαν στο μοναστήρι 'Αγίας Κυριακῆς του χ.
Περτούλι)

Κ ε λ λ ι ά, στο βουνό Κόζιακας στο χ. Τύρνα. (Σώζονται έρειπωμέ-
να κτίρια, ή 'Αγία Τράπεζα (μεγάλη, όριζόντια τοποθετημένη
πλάκα)

Τὰ κελλιά άνήκαν σε παλιά μοναστήρια. Κτιζόταν δέ σε άπόμερες
ράχες και τσιουγκάνια. Σ' αυτά διέμεναν οί. καλόγηροι φύλακες
των ζῶων των μοναστηριῶν

Κ ε λ λ α ρ ά κ ι α κοντά στη θέση 'Οβριός του βουνού Νεράϊδας
στο χ. Βέτερνίκο

Κέντρωμα, τού, Χωραφότοπος κοντά στη θέση Λόζινα, στο χ. Βεντίστα

Κεραμαριά, τὰ, Μέρος με ξινόχωμα άπ' τό όποίο κάμναν τὰ κεραμίδια στα
παλιά χρόνια, στο χ. Λάνιζο.

Κεραμίδα, τού, Στεφάνια μ' άρχιά φιλικία, πουρνάρια στο χ. Παλιοκαριά
Κ ε ρ α μ ι δ έ ῖ κ α, χωράφα στο χ. Ζιῶλι. (έπίθετο)

Κερασιά, ή, Ρέμμα που πηγάζει από τη βρύση Γιάννη και χύνεται στον
Πηνειό, στο χ. Γουδοβάσδα

Π λ έ σ ι α Κ ε ρ α σ ι ά ἴσιωμα με κήπους στο χ. Κερασιά

Κ ε ρ α σ ι ά, ρέμα στο χ. Γκαβαλιώρα

Κ ε ρ α σ ο ὺ λ α, γκρέμευρας στο χ. Κωθώνι

Κ ε ρ α σ ι ά χωράφια στο χ. Ζιῶλι. 'Υπήρχαν άλλοτες κερασιές

Κ ε ρ α σ ι ά, ράχη στα χ. Κωθώνι, Παχτούρι

Κ ε ρ α σ ι έ ς πολλές κερασιές στο χ. Παληά Γουδοβάσδα

Λ α ο γ ρ. Οί νεογουδοβασδινές γυναίκες κορίτσια και παιδιά, σ'
ώρισμένη μέρα τ' 'Αλωνάρη με τραγούδια, πάνε στο ψαλιό χωριό
τους και μαζεύουν τὰ κεράσια

Κ ε ρ α σ ο ὺ λ ε ς, θέσεις με κερασιές, στα χ. Κάτ Περνιάγκο,
Μπούκορο, Καμνάϊ, Πόρτα, Βαθύρρεμα, Καρβουλιπινίτσα, Πρόδρο-
μος, Βαλκάνο, (Prunus anium Χελ.)

Κ ε ρ α σ ο ὺ λ α, γούρνα μ' άγριοκερασούλα, στο χ. Βαρδάρι

Λ α ο γ ρ «Κερασούλα». 'Η παράδοση αναφέρει ότι στην Κερα-

σούλα αυτή μαζεύουνταν τις νύχτες οι διάβολοι, για να πάνε να πειράξουν τους ανθρώπους και τα ζώα. Οι διάβολοι παρουσιάζονται σαν μαύροι ήσκιοι κι' άλλοτες με μορφή ζώου, γίδας. Τά μάτια τους βγάζουν φλόγες. Όταν π ρ ν ο υ ν, τὰ γιδοπρόβατα, προγγάνε και οί τσιομπάνηδες σκιάζονται πολύ. Σταυροκοπιένται κι' έτσι οι διάβολοι φεύγουν δίχως να βλάψουν

Κεφαλόβρυσο, τού, Νεροπηγές στό χ. Παλιοκαριά, Βιτουμά.

Κεφαλοπόταμος, ού, Μεγάλη νερομάννα στό χ. Γοργογύρι.

Λ α ο γ ρ. Λένε πώς ένας κλέφτης τσοπάνης σφάγηκε άπ' τ' άφεντικό του και τὸ κεφάλι του πεταμένο σέ τρύπα νερογκούρας, βγήκε στό χωριό του. (βλ. π. 202).

Μ ι κ ρ ὸ ς κ ε φ α λ ο π ὄ τ α μ ο ς. κεφαλάρι νερού που βγαίνει από τρύπα σέ θέση Χαλάσματα τού συνοικισμού κόρη τού χ. Ξυλοπάροικο.

Κεχρί, τού, Πλαγιά στό χ. Κουρνέσι, στήν όποία άλλοτες σπέρνανε κεχρί. (Sorghum Halepense Pers. Χελ.)

Κήπια, τὰ, Ίσιώματα με χωράφια κοντά στις βρύσες στό χ. Καμνάι
Κ ἦ π ο ς λακούλα κάτω από στεφάνι στό χ. Γρεβενοσέλι. (Είταν κήπος που σάρισε)

Κίντα, τού, Χωράφι στό χ. Μπούκορο. (έπίθετο)

Κίσσα, ή, Άκρόραχη τού βουνού Κόζιακα στό χ. Βιτουμά

Κίτσα, τού, Άπαντά ως «κίτσα νεράκι». Λίγο νερό που βγαίνει κοντά στή θέση Ίτιά στό χ. Δραμίζι

Κλεισούρα, ή, Στενό ανάμεσα από βράχια, διασφάγα, Κ λ ε ι σ ὠ ρ ε ι α στό βουνό Κόζιακας στό χ. Χουτιάνα. Άπό τὸ Α.—Clausura—ae= κλεισώρεμα, φρούριο

Γλέφτη, τού, Τοποθεσία, στό χ. Βύτζιανα, στήν όποία σκοτώθηκε κλέφτης

Κλήματα, τὰ, Άδεντρη πλαγιά στό χ. Καπρό

Κληματιά, ή, Σπίτια με κλήματα στό χ. Δραμίζι. (Vitis vinifera και clematis flampula Χελ.)

Κληρονόμοι, οί, Χωράφια με πουρνάρια στό χ. Βύτζιανα, τὰ όποία άνήκαν σέ πολλούς κληρονόμους

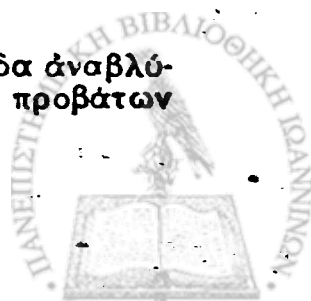
Κλουπατσέλο, τού, Χωράφια στό συνοικισμό Καρούτια τού χ. Κλεινοβου. Πιθανά τὸ Κ. κλόπουτου=κουδούνη μεταφευμένο στήν Ε. ήτοι μέρος στό όποίο τὰ νερά προκαλούν κουδουνισμούς

Κλοῦρι, τού, Στρογγυλή σπανή ράχη με κοντοκλάδια στις ύψώρειες στό χ. Πρεβέντα
Κ λ ο ὕ ρ ι α. γκούρα χουχλαστή μες σέ δέντρα (τώρα δέν υπάρχουν) στό χ. Βακούφι. Τὸ νερό σχηματίζει τὸ ποτάμι Μπουφαυτάς που χύνεται στό παραπόταμο τού Πηνειού, Άνάποδο

Κόγκια, τὰ, Χωράφια με λίγα έλατα στό χ. Παλοχώρι

Κόκκα, ή, Κόκκα, ύψωμα σέ σχήμα (ν), στό χ. Κερασιά.
βουνό σχισμένο στή μέση στό χ. Τύρνα. Άπό τή σχισμάδα αναβλύζει λίγο νερό. Καί κόκα, διακριτικό σημάδι σ' αὐτιά τῶν προβάτων

Κόκκαλη, τού, Χωράφι στό χ. Μπούκορο (έπίθετο)

Κοκκαλόχορτο, τού, Θέση όπου φυτρώνει το φυτό αυτό με το γυαλιστερό φύλλωμα και άσπρες ρίζες σε σχήμα μικρών κοκκάλων στο χ. Τύρνα, κι' άλλοι. Οι χωρικοί το μεταχειρίζονται για τη θεραπεία των ρευματισμών (Ephedra procera Χελ.)

Κόκκινη μηλιά, ή, Τοποθεσία στο χ, Βελήτζιανα, όπου υπήρχε άλλότες μηλιά που έκανε κόκκινα μήλα

Κόκκινο, τού, Μεγάλος λόφος πευκόφυτος στο χ, Γουδοβάσδα

Κόκκινο λιθάρι, τού, Κόκκινη πλαγιά, με πλατάνια στο χ. Γρεβενοσέλι
'Απότομος κοκκινωπός βράχος στο βουνό Κορίθιανος του χ.
Κλεινοβός
Κόκκινη πέτρα, ύψωμα με δρυς και με μία κόκκινη πέτρα στο χ. Κερασιά

Κοκκινοπήλι, τού, Μέρος με χαμόκλαδα σε κοκκινωπό έδαφος στο χ. Γοργογύρι
Κλαροτόπι με κόκκινο χῶμα στο συνοικισμό Ριάχοβο του χ.
Ζιῶλι
Πλαγιά με κόκκινο χῶμα άπέναντι χ. Κουρνέσι
Σπανό κοκκινωπό βουνό προς βαρδάρι στο χ. Κούτζινα
Σύπλαγο κοκκινωπό στο χ. Τυχάι

Κόκκινος, ού, Πετρωτό σπανοβούνι με λίγα πεῦκα στο χ. Μπουροβίκο
Κόκκινος, ράχη στο χ. Ντοβρόι
Κόκκινος, ποτάμι στο χ. Παχτούρι. Οι ὄχτες του κοκκινόχρωμες

Κόκκινο στεφάνι, τού, Τσουγκάνι κοκκινωπό στο χ. Παχτούρι
Κοκκινόστέφανο, βράχος έρυθρωπός στο χ. Περτούλι

Κοκκινόχωμα, τού, Ράχη στο χ. Κερασιά. 'Ημισή είναι σπανή και ή άλλη μιση με δάσος δρυός

Κολοθή, ή, λάκκα με πλατάνια και δέντρα στο χ. Μπούκορο

Κολοκδόραχη, ή, Ράχη στρογγυλή σε κολοκύθι στο χ. Γοργογύρι

Κολοκύθι, τού, κλεισούρα μ' έλάτια και βρύση στο χ. Βιτουμά
Κολοκύθι πετρόραχι σε σχήμα κολοκυθιού στο χ. Χουτιάνα

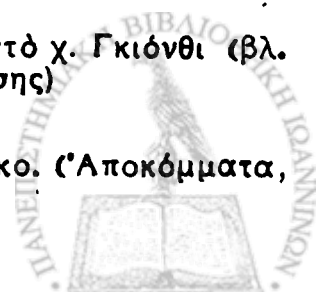
Κολοσφύντζιρος, ού, Πλαγιές με κέδρα και δέντρα, ίσιωμα στο χ. Βυτζίστα (έπίθετο)

Κόμανο, Στεφάνι στο χ. Γαρδίκι. 'Απαντά με το Κ' άρθρ. λά=τό
Κόμανο, παληός έρειπωμένος συνοικισμός του χ. Γαρδίκι
Λαογρ. "Άλλοτες είταν έδῶ χωριό. Λένε πώς ὄσοι πεθάνανε έδῶ από τη χολέρα βρυκολακιάσανε και τις νύχτες σουρίζουν. (βλ. π. 324)

Κομένο, τού, Μέρος με δέντρα, στο χ. Ζιῶλι. Το μέρος διαρκῶς σαρίζει, κόθεται
Κομένο, βουνίσιος λαιμός που καταλήγει σε γκρεμό ανάμεσα χ. Γαρδίκι—Τζιούρτζια

Κομμένη γῆς, μεγάλο ὄροπέδιο κομένο στο χ. Γκιόνθι (βλ. κομμένη γῆς στο δημόσιο δρόμο Τρικάλων—Λαρίσης)

Κόμματα, τὰ, Χωράφια στο χ. 'Αϊβάνο.
Χωράφια κοντά στα μαντάνια του χ. Πάν Περνιάγκο. ('Αποκόμματα, τεμάχια χωραφιῶν)

Κονάκια Σούρλα, τὰ, Ποιμνιοκαλύβες τοῦ τσέλιγκα Σαρακατσιάνου Σούρλα στοῦ χ. Χουτιάνα

Κόνισκα, (Ἀπαντᾷ μὲ τὸ Κ. ἄρθρ. λὰ—ή)

— ὄνι σκα ὄροπέδιο μὲ πεῦκα στοῦ χ. Γουδοβάσδα

Γοῦπατο, χωράφι στὴ θέση Κροῦνες στοῦ χ. Καστανιά

Καί, Κονισκὸς χωριὸ στὸν παλιὸ Δῆμο Τυμφαίων, στοῦ βουνὸ Χάσια)

Κόνισμα, τοῦ, Εἰκονοστάσι πλαῖ τῆς καμάρας τοῦ Ἀρέντα στοῦ χ. Βαλκάνο. Λεκανοπέδι μὲ τριφυλλοχώραφα στοῦ δρόμο Βετερνίκο—Πύρρα, ὅπου ὑπάρχει ἐρειπωμένο ὑποστατικὸ τοῦ μοναστηριοῦ Ἁγίας Παρασκευῆς Τσοῦκας Βετερνικιοῦ μὲ εἰκόνισμα.

Κόνισμα, μικρὸ εἰκονοστάσι στοῦ βουνὸ Λέουσα, στοῦ δρόμο Χά. νία Σιμ. πρὸς Βυτζίσταν.

Ἱστορία. Τὸ 1823. στοῦ εἰκονοστάσι αὐτὸ γίνηκε ἡ μεγάλη μάχη μεταξὺ τῶν Σουλιωτῶν καὶ τῶν ἐνωμένων Νικ. Στορνάρη—Γ. Καραϊσκάκη. (βλ. Κασσομούλην Ν. Α'. Τόμος)

Κόνταρη, τοῦ, Χωράφι τοῦ παλιοῦ Γκιονθίτη Κόνταρη ἢ Κόναρη, στοῦ χ. Γκιόνθι

Κοντεέλατα, τὰ, Χωράφι μὲ μικρὰ—κοντὰ ἐλάτια στοῦ χ. Παλιοχώρι

Κοντοϊάννη, τοῦ, Χωράφι τοῦ παλιοῦ Κοντογιάννη στοῦ χ. Κωθώνι

Κοντοκλάδι, τοῦ, Ὑψωμα μὲ χαμοκλάδια δρυὸς στοῦ χ. Πρόδρομο

Κοντοκώστα, τοῦ, Μέρος μεταξὺ Βετερνίκο—Πύρρας

Λαογρ. Ἐδῶ σκοτώθηκε ὁ Βετερνικιώτης Κοντοκώστας, ἀπὸ τσιοπάνηδες Πυριῶτες. (βλ. π. 290)

Κοντοσύλι, τοῦ, Κομμένα ξηροπλατάνια, ποὺ φαντάζουν σὰν παλούκια—σύλια στοῦ χ. Γαρδίκι.

Κοντοχρήστου, τοῦ, Χωράφι στοῦ χ. Τυχάϊ (ἐπώνυμο)

Κοντοχριστὲ, οὔ, Ράχη μὲ μαυρόπετρες καὶ κέδρο στοῦ χ. Νικλίτσι. (ἐπ. Κοντοχριστὸς)

Κοπάνες, οἱ, Κοπένες, Γκιωμα στοῦ βουνὸ Κόζιακα μὲ ὄξιές καὶ ἔλατα στοῦ χ. Κόρη.

Ὅροπέδιο σὲ σχῆμα κοπάνας σὲ ὑψόμετρο 1890 μ. Κοινὸς ζυγὸς χ. Λιπνίτσας—Σκληνιάσας—Χαλικιοῦ

Κοπάνες, λάκκουμα, πλάτωμα, βρύση στοῦ χ. Τυφλοσέλι

Κόρακα, τοῦ, Ἰσιωμα—πλαγάκι. λειβάδι στοῦ χ. Δραμίτσι

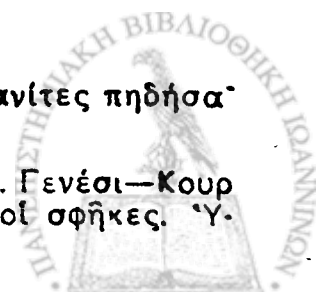
Κόρδα, ἡ, Χαλιάς στοῦ χ. Ζιῶλι. Καὶ χωριὸ στὸν κάμπο Καρδίτσας

Κόρη, ἡ, Συνοικισμὸς παραθεριστικὸς κατοίκων Σαμαρίνης στοῦ βουνὸ Κόζιακα στοῦ χ. Ξυλοπάροικο. Ὁ συνοικισμὸς γίνηκε μετὰ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1854 ἀπὸ Σαμαριναίους καταδιωγμένους ἀπ' Τουρκοαρβανίτες. Τ' ὄνομα δόθηκε γιὰ νὰ συμβολίζῃ ὡς κόρη τῆ γενέτειρα τῶν Σαμαριναίων Μακεδονικὴν κώμην Σαμαρίναν

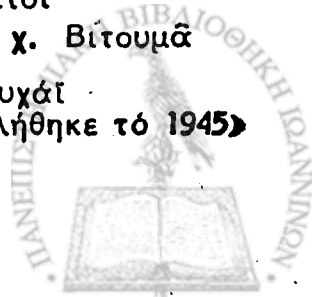
Κοριτσαμπήδημα, τοῦ, Γκρεμὸς μὲ καταρράχτη στα Κούτζιανα

Λαογρ. Τρία κορίτσια κυνηγημένα ἀπ' τοὺς Ἀρβανίτες πηδήσανε ἀπὸ τὸ β. ἄχο καὶ σκοτώθηκαν. (βλ. π. 155)

Κορκομπάνια, τὰ, Βουνοπλαγιά μ' ἓνα μεγάλο δέντρο στοῦ χ. Γενέσι—Κορκομπάνια ἢ κορκομπάνια (τοπικὴ λέξη) λέγονται οἱ σφήκες. Ὑ-

- πῆρχε ἐδῶ καὶ ἓνας μεγάλος δέντρος μὲ φωλιές ἀπὸ σφῆκες. Γιὰ ν' ἀπαλλαγοῦν οἱ χωριανοὶ ἀπ' τὶς σφῆκες, κάψανε τὸ δέντρο.
- Κορομηλιά, ἢ Κορομπλιά,** ἢ, Συνοικισμὸς τοῦ χ. Πρεβέντα, καμωμένος ἀπὸ κατοίκους τοῦ Μακεδονικοῦ χωριοῦ Περιβόλι, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1854
- Ράχη μὲ ἀγριοκορομπλιές στὰ χ. Ἀἰβάνο. Καὶ κορομπλιές θέσεις στὰ χ. Λιπινίτσα, Μηλιά, Περτούλι, Καμναί, Γκιόνθι, Πλόπ. Βαλκάνο, Πόρτα, Βυτζίστα, Γενέσι, Πρεβέντα, Βύτζιανα, Βετερνίκο, Καρβουλιπινίτσα καὶ ἄλλαχοῦ
- Κορομπούλα, ἀντὶ κορομπλούλα, μικρὴ κορομηλιά στὸ χ. Πόρτα Παναγιά. (*Prunus pseudoarmeniaca* Χελ.)
- Κόρτσαλι,** Μέρος τοῦ δάσους στὸ χ. Δέση, στὸ ὁποῖο πηγαίνανε τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ νὰ κόψουν ξύλα. Ἡ λέξις κορίτσια μεταφερόμενη εἰς τὴν Κ. μὲ κατάληξιν τὸ ἄρθρον λι=τὰ
- Κοσαῖτου,** τ, Πλαγερὸ χωράφι μὲ δρυὸς στὸ χ. Κουκλαῖοι. (ἐπώνυμο)
- Κόσιανζος,** οὐ, Ράχη μὲ δάσος δρυὸς στὸ χ. Βανακούλια
- Κουκινᾶ,** τοῦ, Μέρος ἀπότομο μ' ἔλατα καὶ νερατζιές στὸ χ. Τυφλοσέλι
- Κοτρώνο,** ἢ Λοφίσκος μὲ δέντρα καὶ ἓνα μικρὸ κοτρώνι στὸ χ. Λουζέστι
- Κοτρώνι. μεγάλο κοτρώνι στὸ χ. Δραμίζι. Μετονομασίᾳ τοῦ χ. Δραμίζι εἰς Κοτρώνι
- Κοτρώνι Γεροῦκου, ἀσβεστόβραχος στὸ χ. Ντούσικο, ὅπου εἶχε μαντρί ὁ Γεροῦκος
- Κοτρώνια, μεγάλα κοτρώνια στὰ χ. Βύτζιανα, Βαρδάρη, Καλογήρους
- Κοτλέρι,** τ' Ραχοπούλα χωματερὴ μὲ δέντρα στὸ χ. Νικλίτσι. Ἀπαντᾶ καὶ ὡς Κουτζλέρι
- Κουβᾶς,** οὐ, Θέση στὸ χ. Βελήτζιανα σὲ σχῆμα κουβᾶ—κοῖλο μέρος
- Κουβάτα,** ἢ Λάκκα σὲ σχῆμα κουβά στὸ χ. Βελήτζιανα
- Κούγκα,** ἢ, Ράχη μὲ ἀπότομα μεγάλα βράχια καὶ πάνω ὄροπέδιο, στὸ χ. Γενέσι
- Κουκλαῖοι,** οἱ, Χωριὸ τοῦ παλαιοῦ Δήμου Καστανέας. Ἀπαντᾶ ὡς «Κουκουλαῖους», χωριὸ πού παρῆγε κουκούλια. Ἀναφέρεται καὶ μὲ τὰ ὀνόματα Κόκκολος ἢ Κοκοτσός, στὸ Τουρκικὸ κτηματολόγιον καὶ σὲ παλιὰ συμβόλαια
- Κουκνᾶρι,** τ', Μεγάλῃ λάκκα 15 στρεμμ. μὲ χαμόκλαδα γύρω στὸ χ. Γοργογύρι. Πιθανὰ ὑπῆρχε ἐδῶ τὸ γνωστὸ δέγτρο κουκουναριά (*Pinus pinea* Χελ.)
- Κοῦκος,** οὐ, Κοῦκος. δάσος μὲ ἐλάτια καὶ δέντρα δψυ πρωτολαλεῖ. ὁ κοῦκος στὸ χ. Πλόπ.
- Πετρόρα χ' μ' ἓνα βράχο εἰς τὴν κορυφῇ, πού μοιάζει. κούκου στὸ χ. Χαλίκι
- Στοῦ κοῦκου, ραχοῦλα δασωμένη στὸ χ. Νικλίτσι
- Κουκουδιάρα, ψηλὴ ράχη μ' ἀγριόδεντρα στὸ χ. Βίτουμᾶ
- Κουκούλα,** ἢ, Ἐλατοπλαγιά ἀνάμιχτη μὲ καστανιές στὸ χ. Τυχάι
- Κουκούλι, ἐλατοράχη στὸ χ. Βεντίστα. (Πυρπολήθηκε τὸ 1945)
- Κουκουρέλος,** οὐ, Σουβλερὴ ράχη στὰ χ. Βαλκάνο, Δραμίζι

Λόφος, στο χ. Κούτζιανα. Λαογρ. Λένε πώς είδανε έδω πα-
ράξενους ανθρώπους (βλ π. 280)
Χωματολόφος με δρύς στο χ. Ντούσικο
Ράχη με καστανιές στο μοναστήρι Γκούρας, στο χ. Πόρτα

Κουλουϊάννη, τ' χωράφι κάτω στο βουνό χήρα, του κουλου (χωλού) Γιάννη
στο χ. Παλιοκαριά

Κούμα, τ' Πλαγιά, χωράφι, βρύση στο χ. Ντοβρόι

Κουμαριά, στ' Θέση πλάι στο κοτρώνι του χ. Δραμίζι. Ύπηρχε άλλοτες έδω
κουμαριά (Arbutus unedo Χελ.)

Κουματάκια, τὰ, Μικρά τεμάχιο χωραφ.ων στο χ. Μπούκορο

Κουμπλές, οί, Σύπλαγο χωματερό με συστάδα αγριοκορομηλιών στο χ, Βύ-
τζιανα

Κουμπλιά, ή Θέση με μιὰ ξυνομηλιά στο χ. Μιρόκοβο' (Αντί κορομηλιά)

Κουμπόρος, στούν, Όμαλές πλαγιές με κέδρα. πουρνάρια, κοπάνες νερού
για ποτισμό προβάτων στο χ. Δραμίζι

Κούνια, ή, Άπαντᾶ, ως πάν.καί κάτ Κούνια. Σπανοβούνια στο χ. Κερασιά.

Κουντζέλλο, Μεγάλη πέτρα, στην δχθη τής Κάπρα Ρίας άπ' την όποιαν τρέ-
χει νερό, στο χ. Χαλίκι. Άπαντᾶ με τό Κ. άθρ. λά=του
Κουντρι μεγάλος βράχος δασωμένος με πουρνάρια στο χ. Ντοβρόι
(βλ κοντριά. μέρος Δ')

Κουπιό, τὰ, Τσακιστό μέρος με διάφορα αγριόδεντρα στο χ, Καπρό

Κουρκούλι, Βουνό πετρωτό στο χ. Κωθώνι

Κουρνέσι, του, Χωριό του παλιού Δήμου Κωθωνίων. Μετονομάστηκε Μοσχό-
φυτο. Σε αναφορά Άσπροποταμιτών προς τον πασᾶ Τρικάλων τό
1848 αναφέρεται ως «κορνέσι».

Πιθανά από τό ρήμα κουρνιάζω. Μέρος κλειστό, ασφαλισμένο, προ-
φυλαγμένο, στο όποιο κατέφυγαν και κούρνιασαν κάτοικοι διαφό-
ρων χωριών λόγω των έπαναστάσεων και των άρβανίτικων έπι-
δρομών.

Κουρνιάτα, ή Έλατόδασος άνόμιχτο με νερατζιές κι' αγριολεύκες στο χ.
Βεντίστα (Νερατζιά άγριονερατζιά (Citrus bigaradia και άγριόλευκα
Populus tremula Χελ.) (βλ. λ. κουρνέσι)

Πλαγιές—ισιώματα—χωράφια, δάσος στο χ. Λουζέστι

Κούρσα, ή, Μέρος άπότομο με άγριονερατζιές, άγριοκαστανιές, λίγα έλά-
τια στο χ. Πύερα

Κούρτη, του, Χωραφόλακκα στο χ. Περνιάγκο (Έπ.)

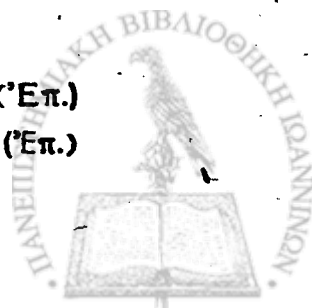
Κουσιαβγιέρα, τ', Πλαγιές μ' άμπέλια στο χ. Πρεβέντα (Έπ.) Άπαντᾶ ως
Κουσιαβγιέρα=Κουτσός Αύγερης

Κουτσάρα, τ' Χωματοβούνι μ' έλάτια στο χ. Μπούκορο (Έπ.)

Κουστιμπα, τ', Γεφύρι στο ρέμα του χ. Κούτζιανα (Έπ.)

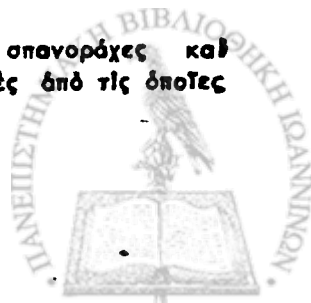
Κουστινίκα, τ', Πλαγιά μ' έλατα, βρύση στο χ. Καλογήρους (Έπ.)

Κουταλίδα, τ', Πετρώραχη με γάβρια και κέδρα στο χ. Ζιῶλι (Έπ.)

- Κούτρα**, ή, Ἐπαντᾶ ὡς μεγάλη καὶ μικρὴ Κούτρα. Ράχες στὸ χ. Βανακούλια
- Κουτρουζέλα**, ή, Ὀμαλὸς λόφος ἄδενδρος στὸ χ. Πρόδρομος
- Κουτρουλή** (1), ή, Σπανόραχη τριγυρισμένη μ' ἐλάτια στὸ χ. Περτούλι
Κουτρούλια, στεφάνι ἀσπρόμαυρο στὸ χ. Καπρὸ (τ' ὀνοματίζουν καὶ
Κακοτρέπιλο (ἀντὶ κακοπέτρινο)=ἀνώμαλο, κακιὲς πέτρες
Κ ο υ τ ρ ο υ λ ι ᾶ στρογγυλὲς ράχες μὲ δρυὲς στὸ χ. Μπούκορο
- Κουτελίτσα**, Σπανοράχη, μὲ ἔλατα καὶ πεῦκα στὶς κλιτεῖς στὸ χ. Κουκλαῖοι
(κυρπολήθηκε τὸ 1946)
- Κουτσιανίτες**, στί. Ἰσιωμα μὲ χωράφια στὸ χ. Βακούφι
- Κουτσιλιὰ**, τοῦ, Χάνι στὸ χ. Βανακούλια. (ἐπ.)
- Κουτσιομύτιδες**, οἱ, Χωράφια στὸ χ. Πόρτα (Ἄνηκαν σὲ δυὸ ἀδέρφια πού ἡ
μύτη τους εἶταν μισοφαγωμένη, πιθανὰ ἀπὸ κληρονομικὴ συφυλῖδα)
- Κουτσέρω**, ή, Ραχοπούλα χωματερὴ μὲ δέντρα στὸ χ. Νικλίτσι.
- Κουτσομύλι**, τ, Θέση στὸ χ. Δραμίτσι
- Κουτσοπιές**, οἱ. Μέρος μὲ χαλιάδες καὶ μὲ κουτσοπιές στὸ χ. Γενέσι
Cercis Siliquastrum Χελ.)
- Κούτσορο**, τοῦ, Κούτσουρο, κοντοραχούλες, μὲ δέντρα. ἐκχερωμένες
(Πρεμνοκομμένα δέντρα, κούτσουρα) στὸ χ. Καβουλιπινίτσα
Ἰσιὰδι μὲ καστανιὲς καὶ φτέρες στὸ χ. Κούτζιανα.
Κ ο ὕ τ σ ο υ ρ α, συνοικ.—πλάτανος στὸ χ. Μυρόκοβο
- Κουτσοχέρι**, τοῦ, Ἰσιὰδα μὲ παλιὰ ἐρείπια στὸ χ. Ντοβρόι
Λ α ο γ ρ. Παράδοση ἀναφέρει ὅτι εἶταν ἐδῶ, παλιὸ χωριὸ
- Κούφαλο**, στοῦ, Ράχη μὲ χωράφια στὸ χ. Πόρτα
- Κουφορίτου**, Ἐπαντᾶ καὶ ὡς Κουκουρίκου μὲ Κ. ἄρθ. λά=στοῦ
Ἰσιωμα μὲ ἐλάτια καὶ λεφτοκαριὲς στὸ χ. Βεντίτσα
(Κουφορίτου=δειλὸς στὴν Κ.)
- Κοφίνισ**, τὰ, Ράχη, λεκάνη μὲ χαμόκλαδα στὸ χ. Πρόδρομο
Κ ο φ ῖ ν ι α, χωραφότοπος, μέρος σὲ σχῆμα κοφινιοῦ, στὸ χ. Κούτζιανα
- Κοψολαίμης**, οὐ, Χορτολείβαδο στὸ χ. Λεσιανὰ.
Λ α ο γ ρ. Ἐδῶ, ἕνας Λεσιανίτης παλάβωσε κι' ἔκοψε τὸ λαιμὸ του
(βλ. π. 301),
- Κράβαρη**, τοῦ, Μέρος ἄγωνα στὸ χ. Μυρόκοβο. Κατ' ἄλλους χωράφι παλιοῦ
Μυροκοβίτη, κατ' ἄλλους μέρος μὴ παραγωγικὸ, μέρος σὰν τὰ Κράβ
βαρα τῆς Ναυπάκτου
- Κρανια**, ή, Κ ρ α ν ι ᾶ, μιά μεγάλη κρανια σὲ πετρωτὸ μέρος τοῦ Κόζιακα
στὸ χ. Γενέσι Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου χαλκίδος παρ' Ἀσπροποτά
μου, σὲ ὑψόμετρο 1142 μ. Ἐπαντᾶ στὸν Ἀραβαντικὸ περὶ Κουτσο
βλάχων ὡς Παληοκρανια. Στὴν Κ. προφέρεται Κόρνου=Κρανια (δέν-

ΣΗΜ. (1) (Κουτρουλή εἶδος σκληροῦ σιταριοῦ ποὺ σπέρνεται στὰ δουνά, στίς σπανοράχες καὶ
σπανοπλαγιές, ποὺ οἱ χωρικοὶ νοματίζουν κουτρουλή ἢ κουτρουλιές ἀπὸ τὴς ὁποῖες
πῆρε καὶ τὸ ὄνομά του).

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ ΠΑΔΙΑΝΩΝ

τρο) (Cornusmas Χελ.

Κρα νι ᾶ, χωράφι στο χ. Κωθώνι

Κρα νι ᾶ, γραφική τοποθεσία με λάκκες—βρύσες—βράχια στο βουνό Κόζιακας, πάνω από τό μοναστήρι Ντουσίκου

Κρα νι ἔς, νεκροταφείο στο χ. Βυτζίστα. Ὑπῆρχαν ἄλλοτες ἐδῶ κраниές

Κρα νι ἔς, χωράφια—ἔλατα χ. Γκιόνθι.

Κρα νι ἔς, χωματερὴ πλαγιά με δάσος ἐλάτης καὶ δέντρων στο χ. Μηλιά

Κρα νι ἔς συστάδες ἢ μεμονωμένες κраниές στα χ. Περτούλι, Βετερνίκο, Γκορφᾶρι, Γκαβαλιώρα, Γενέσι, Λεσιανᾶ, Βυτζίστα, Νικλίτσι, Δραμίτσι, Παχτούρι κι' ἄλλοῦ.

Κρασόϊα, τὰ, Χωράφι στο χ. Ζιῶλι. Ἄλλοτες εἶταν ἀμπέλια καὶ φιάνανε κρασί (κρασοτόπια)

Κρεββάτια, τὰ, Λακούλες, σὲ σχῆμα κρεββατιοῦ, στο βουνό Μαρόσα, στο χ. Βετερνίκο

Κρέκουρας, οὐ, Ράχη στο χ. Γρεβενοσέλι

Ἡ λέξη εἶναι σλαβικῆς καταγωγῆς. Κρεᾶκου—κρεᾶκορ=τόπος ἀπόκρημνος. Μπήκε στή Κ ὡς κρέκου=ὁ βράχος καὶ στήν Ε. ὡς κράκουρο—α=ἀκρώρειες' τὰ μυτερά βράχια τῆς πιό ψηλῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ

Κρεμανταλά, τ', Γυμνοράχη με λειβάδι στις ὑπώρειες, στο χ. Μηλιά

Κρεμασμένου, στούν. Μνήμα σὲ λάκκα ἀνάμεσα ἀπὸ ἐλάτια στο χ. Περτούλι

Λαογρ. Τὸ 1870 οἱ Τουρκοαρβανίτες κρεμάσανε ἀπὸ μεγάλο ἐλάτι, ἓνα γεροβοσκὸ ἀπὸ τό χ. Λάντζο. (βλ. π. 17)

Κριθάρια, στα, Γοῦρνες, πού σπέρνανε κριθᾶρι στα χ. Βαρδᾶρι, Γκιόνθι, Κωθώνι, Πλόπ, Χουτιᾶνα κι' ἄλλοῦ

Ἄπαντᾶ καὶ ὡς κριθαράκια, κριθαριά

Σπανόραχη στα χ. Κόττορη, Τζιούρτζια

Κρίτσα, Χωράφι στο χ. Βελήτζιανᾶ (ἐπ.) Ἄπαντᾶ με τό Κ. ἄρθ. ἄλ=τοῦ

Κρόσαρη, Χωράφι με καρυδιές, μηλιές στο χ. Κουκλαῖοι (ἐπ.) Ἄπαντᾶ με τό Κ. ἄρθ. ἄλ=τοῦ

Κρούσταλλα, τὰ, Ἀπότομα στεφάνια ἀπ' τὰ ὁποῖα τρέχει νερὸ καὶ σχηματίζονται πολλές καὶ μεγάλες σειρές ἀπὸ παγοκρύσταλλα στο χ. Παχτούρι

Κρύα Βρύση, ἢ, Συνοικισμὸς στο χ. Βανακούλια. Τὸν νοματίζουν καὶ Καρούτια (βλ. λέξη)—Ἱστορία. Τὸ 1823, ὁ καπιτάν Γρηγόρης Λιακατᾶς, τ' ἄρματολικιοῦ Κλνεινοβοῦ, ὀχυρωμένος ἐδῶ, κατανίκησε τοὺς Τουρκοαρβανιτάδες τοῦ Δερβέναγα, Σούλτσε Κόρτζια

Κυδωνιᾶ, ἢ, Μεγάλη σπανοράχη με ὀξιές καὶ ἐλάτια στις ὑπώρειες, στο χ. Κούτζιανᾶ. Ὑπῆρχε ἄλλοτες ἀγριοκυδωνιά (Styrax officinalis Χελ.)

Ἱστορία. Τὸ 1824 γίνηκε μεγάλη μάχη στή πλαγιά τῆς Κυδωνιᾶς μεταξὺ στρατευμάτων Στορνάρη—Καραῖσκάκη κατὰ τῶν Σουλωιτῶν τοῦ Τζαβέλα.

Κυργουλη, ἢ, Μεγάλη σπανόραχη στο χ. Αἰβάνο (ἐπ.)

Ράχη τοῦ τσέλιγκα κύρ—Γούλη (Γεωργούλη)

Κυργούση, τοῦ, Χωραφοτόπι στο χ. Μπούκορο (ἐπ.)

Κυρνάσιου, τού. Δρυοσυστάδα με βρύση στο χ. Κουκλαίοι (έπ.)

Κωθώνι, τού. Χωριό του παλιού Δήμου Κωθωνίων. Αναφέρεται σε αναφορά Άσπροποταμιτών προς πασάν Τρικάλων τὸ 1848 ὡς «κοθόνι» Ἐτυμολογία. Ἡ ὑπαρξη στο χωριό Κωθώνι, μεγάλου ἐρειπωμένου χτίσματος καὶ ἄλλων παλιῶν ἐρειπίων, κάτω ἀπ' τὰ ὁποῖα βρέθηκαν σπασμένα πιθάρια, βυζαντινά κεραμίδια καὶ ἄλλα ἀγγεῖα γίνηκαν ἀφσρμὴ νά πλαστοῦν θρύλοι καὶ παραδόσεις πού μιλοῦν ἀόριστα γιά παλιό ἀνάχτορο κάπιο βασιλιᾶ Κώθωνα, στὸν ὁποῖο χρωστᾶει τὸ χωριό καὶ ὁ Δῆμος τὸ ὄνομά του.

Τὸ πρῶτο χτίσμα δίνει τὴν ἐντύπωση ἀναχτόρου, πού ἀνήκε κατὰ τὴν γνῶμη μου, ὄχι στὸν ἀύπαρκτο βασιλιᾶ Κώθωνα, ἀλλὰ πιθανά στο βασιλιᾶ τῶν Ἀθαμάτων Ἀμύνανδρο, τοῦ ὁποῖου ἦταν τὸ θερινὸ ἀνάχτορο. Δὲν ἀποκλείω ὁμως τὸ χτίσμα αὐτὸ νά ἦταν καὶ ἀρχαῖος ναός, ἀφιερωμένος σὲ κάπια θεά, ἴσως τὴν Ἄρτεμη.

Τὸ δεῦτερο χτίσμα—παλιὰ ἐρείπια—ἀνήκει στο μοναστήρι Σωτήρος Κωθωνίου. Τόσο ὁ θρύλος ὅσο καὶ ἡ παράδοση, εἶναι λογιωτατικὰ κατασκευάσματα ἢ φανταστικὰ δημιουργήματα, παλιῶν κατοίκων τοῦ χωριοῦ

Ὁ φίλος Δ. Βλαχοδῆμος ἀπὸ τὸ Κωθώνι, ὑποβλήθηκε τόσο ἀπὸ τὰ ἐρείπια, ἰδίως τοῦ ἀναχτόρου, ὥστε νά πιστεύει ὅτι ὑπῆρχε πραγματικὰ ἀρχαῖος βασιλιᾶς Κώθων ἀπὸ τὸν ὁποῖο πῆρε τὸ χωριό τὸ ὄνομα. Μάλιστα τὸ 1914 ὁ Βλαχοδῆμος, ἔσπευσε νά κάνει καὶ σφραγίδα τῆς Κοινότητος Κωθωνίου με παράσταση γενειοφόρου ἄντρα, πού παριστᾷ τὸ βασιλιᾶ Κώθωνα! Τὸ θρύλο τὸν παράλαβε καὶ ὁ καθηγητῆς τοῦ Γυμνασίου Τρικάλων Ἰ. Παπασωτηρίου καὶ τὸν ἀναφέρει ὡς παράδοση, γράφοντας στὴν ἔκτακτη ἔκδοση τῶν «Θεσσαλικῶν Χρονικῶν» (σελ. 308) ὅτι: «ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι τόσο ὁ Δῆμος Κωθωνίων ὅσο, καὶ τὸ χωριό, χρωστοῦν τὸ ὄνομα στὸν ἀρχαῖο βασιλιᾶ Κώθωνα»

Παρὰ τὶς ἔρευνές μου, δὲν κατώρθωσα νά βρῶ βασιλιᾶ με τ' ὄνομα Κώθων. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο εἶναι βέβαιο, εἶναι ὅτι ὁ Δῆμος Κωθωνίων ὀφείλει τ' ὄνομά του, στο χωριό Κωθώνι, πού προὑπῆρχε τῆς ὀνομασίας τῶν Δήμων πού γίνηκε τὸ 1881 κατὰ τὴν προσάρτηση τῆς Θεσσαλίας.

Ἡ ἐξήγηση τοῦ τοπωνυμίου «Κωθώνι» πρέπει συνεπῶς νά ἀναζητηθεῖ ἄλλοῦ. Θέτω στὴν κρίσι τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων καὶ στὴ σκαπάνη τῶν ἀρχαιολόγων τὶς πὶδὲ κάτω βάσιμες ὑποθέσεις.

Κατὰ τὴ μιὰ, ἡ ὀνομασία τοῦ χωριοῦ πρέπει νά προῆλθε ἀπὸ τὴν ἀρχαία λέξη «Κώθων» καὶ ὑποκοριστικὰ «Κωθώνιον». Τὰ ντόπια καὶ ξένα λεξικά ἐτυμολογοῦν τὴ λέξη πῆλινη στάμνα εἶδος ξυλίνου ποτηριοῦ με χερούλια γυριστὰ πρὸ τὸ μέσα μέρος χεῖλια—τάσι καυκί, ἀγγεῖο πῆλινο με μιὰ λαβή, λακωνικὸ ποτήρι γιά χρῆση στρατιωτῶν με μικρὲς λαβὲς καὶ παχειὰ χεῖλια, πῆλινο, μετάλλινο, ἢ χάλκινο, δοχεῖο στρατιωτικὸ με λαβὴ ἢ στενὸ ἢ γυριστό με λαιμὸ μετάλλινο, δοχεῖο κύπελο ἀπὸ τὸ ὁποῖο πίνει κανεὶς Type de vase antique mal connu, grand coupe lacedemonienne a l'usage des soldats

Ἡ ὑπαρξη λοιπὸν, σπασμένων πιθαριῶν καὶ ἄλλων ἀγγείων στα ἐρείπια Κωθωνιοῦ, δείχνει ὅτι ὑπῆρξαν σπουδαῖοι ἀγγειοπλάστες τεχνίτες, πού κατασκεύαζαν διάφορα πῆλινα ἀγγεῖα, χρησιμοποιώντας ντόπιο ἢ φερτικὸ πηλό. Ὁ Ἄγγλος ἀρχαιολόγος Hamilton πού ἐπισκέφτηκε τὸ χωριό, ἀνακοίνωσε ὅτι ἡ κατασκευὴ τῶν ἀγγείων γινόταν κατὰ διάφορο τρόπο τῆς κατασκευῆς ἀγγείων σὲ ἄλλους τόπους. Οἱ ἀγγειοπλάστες Κωθωνιοῦ κατασκεύαζαν καὶ ἄλοιφαν—γάνωναν τὰ ἀγγεῖα με ἀδιαπέρχστη ἀλοιφή, ταυτόχρονα. Ἡ εἰδικὴ αὐτὴ κατασκευὴ πρέπει νά κατέστη τὰ Κωθωνιάτικα ἀγγεῖα φημισμένα.

Τέτια άγγεία άσφαλώς χρησιμοποιούσαν οί όπλίτες του βασι-
λιά 'Αμύνανδρου. Επίσης πρέπει νά δεχτεί κανείς ότι και τό χωριό
Κωθώνι θά είχε άλλο όνομα. Ίσως νά λεγόταν Κάστρο, ίσως 'Αργη-
θέα (παλιά τοπωνύμια) ίσως άλοιώς κάπως.—Τά δέ άγγεία Κώ-
θων ή Κωθώνιον πού κατασκευαζόταν εκεί θά ήταν γνωστά μέ τό
πρώτο όνομα του χωριού. Τό προσδιοριστικό επίθετο, Καστριώτικο
ή 'Αργιθεάτικο κλπ. μέ τήν πάροδο του χρόνου εξέλιπε και έμεινε
τό ουσιαστικό κώθων—ιον, πού έμεινε και για όνομα του χωριού.

Κατά τή δεύτερη υπόθεση. ή όνομασία του χωριού, προήλθε από
τή γεωγραφική θέση στην όποία υπάρχει τό χωριό. Η τοποθεσία του
χωριού μέ τά τριγύρω σπανά και γυριστά προς τά μέσα βουνά, μέ
τό πλαγιανό άνοιγμα του παραποταμιού 'Αρέντα σέ σχήμα άφτιού
—λαβής, δείνει τήν εικόνα άγγελίου Κωθώνιον.

Και κατά τήν τελευταία, ή όνομασία του χωριού, προήλθε από τό
όνομα του έπικουστή Κωθώνα. Αυτό όμως δέν είναι πιθανό, καθό-
σον ό Κωθώνας πρέπει νά πήρε τό όνομα του χωριού του κατά τό
άρβανίτικο σύστημα κατά τό όποιο ό πρώτος, ό καλλίτερος του χω-
ριού, ό προύχοντάς του, έπερνε για επίθετο τό όνομα του χωριού.

Κώστα, τού, 'Απαντά, ως προσήλιο Κώστα. Θέση πού φύλαγε ό άγροφύλσ-
κας Κώστας στό χ. Κουκλαίοι

Κ ω σ τ ά κ η γεφύρι, Βυζαντινή μονότοξη πέτρινη γέφυρα στό Πα-
λιοκαρίτικο ρέμα. παρακλάδι του Πορτιάτη στό χ. Παλιοκαριά. 'Από
τ' όνομα του παλιού Παλιοκαρίτη Κωστάκη, πού καθότανε πλάι στό
γεφύρι

Κωστάντι, Περίοπτος θέση στό χ. Βεντίστα από τήν όποία τό πρώτο φαίνε-
ται ή Βεντίστα άνεβαίνοντας από Καλαμπάκαν, άπαντά μέ τό Κ.
άρθ. λά=ή

Λαβράκια, τά, Γούρνες στό χ. Βαρδάρι.

Λ ά β ρ ι, λάκκα μέ έλάτια στό χ. Τζιούρτζια.

Λ ά β ρ ο, λάκκα μέ μιá καστανιά στό χ, Καρβουλιπινίτσα

Λ ά β ρ ο, στό χ. Καλογήρους.

Λ ά β ρ ο ς, θέση μά λάβρα (κλαριά) στό χ. Τύρνα

Λ ά β ρ ο υ στό χ. Βαρδάρι *Iamium purpureum*=νεροτσουκνίδα Χελ.)

Οί κάτοικοι τή βράζουν και πείνουν τό ζουμι για νά πολεμήσουν
τή δυσουρία

Λαγκάδες, οί, Λογγόδεντρο στό δρόμο προς Μυρόκοβο στό χ. Κώθωνι.

Λαγομόντρια, τά, Πολλές συνεχόμενες πλαγιές δασωμένες στό χ. Κερασιά.

Τό μέρος έχει λαγούς.

Λ α γ ό ς, λόφος μέ δάσος πουρναριού στό χ. Μυρόκοβο.

Λ α γ ο ύ τ σ ι κ ο, πλάι δασωμένο μέ δέντρα και κέδρα στό χ. Κα-
λογήρους.

Λάζαρη λειβάδι, τ', Λάκκα, λειβαδοτόπι μέ κέδρα στό χ. Γενέσι (έπ.)

Λαιμό, στού, Χωματερός αύχένας μέ καστανιές, στό σύνορο συνοικισμού
Ριάχρβο, προς τό χ. Βύτζιανα. 'Απαντά και ως λαιμό—ζάβατο, λόγω
του καστανιώνα πού υπάρχει εκεί (βλ. λ. ζάβατος)

Λ α ι μ ό, Σπανοβούνι μ' άγριόδεντρα στό χ. Βιτουμά και Μηλιά.

Λ α ι μ ό. Στροφή του ποταμιού 'Ασπροπόταμος στό χ. Μυρόκοβο.

Λαίνα, τ', 'Απαντά ως «Λαίνα κέδρο» στό χ. Δραμίζι. (έπ.)

Λάκκα, ή, Γούρνα στό χ. Παλιοκαριά.

Λ α ο γ ρ. Μιά γυναίκα άρπάχτηκε έδω από δράκο. (βλ. παραδ. 43)

Λάκκα, ὄμορφη πεδιάδα μὲς σὲ ἐλάτια στὸ χ. Παχτούρι
Λάκκα Πελεκούδα, λάκκα μὲ δάσος καστανιάς καὶ δέν-
τρα στὴ θέση Κρανιά τοῦ βουνοῦ Κόζιακα στὸ χ. Πόρτα Παναγιᾶ
Βαθειᾶ Λάκκα στὸ χ. Βυτζίστα (βαθὺ γούπατο)
Στοῦ Φλώρου Λάκκα, λακκούλα, μ' ἐλάτια στὸν Ἀϊλιᾶ
στὸ χ. Γρεβενοσέλι.

Λάκκες θέσεις—χωράφια στὸ χ. Γρεβενοσέλι, Ντοβρόι, Πάν
Περνιάγκο

Ὁμορφη Λάκκινά, μεγάλη λάκκα μ' ἐλάτια τριγύρω στὸ
χ. Μπούκορο

Ἄπὸν καὶ Κάτω Λάκκισα, λάκκες στὸ χ. Κωθώνι
Λακκόματα (πέρα καὶ πὸν λακκόματα). Μέρος πετρωτὸ μὲ
καταβόθρες στὸ χ. Μυρόκοβο. Λαογρ. Λένε ὅτι τὸ μέρος βού-
λιαξε γιὰτὶ ἓνας Μυροκοβίτης ἔκλεψε τὰ χρήματα τοῦ μοναστη-
ριοῦ (βλ. π. 44.)

Λακκοπούλα, λάκκα δυὸ στρεμμάτων ἀνάμεσα ἀπὸ τσιουγκά-
νια στὸ χ. Λακκοπούλες στὰ χ. Μπούκορο, Βακούφι, Παν Περνιά-
γκο, Ζιῶλι, Πόρτα Παναγιᾶ, Βαλκάνο, Πόρτα, Τυχᾶϊ, Γκορφάρι, Γαρ-
δίκι, Χαλίκι, (στὴν τελευταία σκοτώθηκε ὁ ἀρχιεπισκοπὸς Τσιοτσιομη-
τσος)

Λάκκος, λάκκα ἀνάμεσα σὲ σπανὸ βουνὸ μὲ λίγα ἐλάτια στὸ
χ. Παχτούρι

Λάκκου, γούρνα στὸ χ. Κρανιά. Ἀμπελότοπος ἰστὸ χ. Βεντίστα.
Χωροφότοπος στὸ χ. Πόρτα

Ὁροπέδιο μὲ μικρολίμνη στὸ βουνὸ Καλέντζι Κρανιάς

Λακκούλα, πλαγιὰ πετρωτὴ μὲ χωράφι στὸ χ. Ντοβρόι

Λακκούλες στὰ χ. Τυχᾶϊ, Πύρρα, Πρεβέντα

Λάκκουμα, λάκκες μὲ λίγα ἐλάτια στὴ θέση Κριθάρια στὸ χ.
Τζιούρτζια

Λαμνί, τ' Πετρωτὴ σπανὴ κορυφὴ μὲ δέντρα στὸ χ. Καρβουλιπινίτσα

Λαμνί, (ζευγαρολείβαδο) ράχη στὸ χ. Νικλίτσι

Λαμνιά. ράχη στὸ χ. Ξυλοπάροικο

Λαμπίρι, τ' Χωράφι στὸ χ. Γενέσι (ἔπ.)

Λαμπίρια, κοντορέμματα δασωμένα μ' ἀγριόδεντρα στὸ χ.
Γενέσι

Λάντζο, τοῦ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Αἰθήκων. Μενονομάστηκε Βροντερό.

Λάξ, στὴ, Ράχη ποὺ λούζεται ὀλημερίς ἀπὸ τὸν ἥλιο στὸ χ. Κωθώνι.

(Ἡλιος=ἡλάκι=λάξ.) Στὴ Σαντορίνη οἱ ἀγωγιάτες φωνάζουν τὰ
ζῶα γιὰ ν' ἀνέβουν στὴ πόλι προφέροντας τὴ φράση «ντέ λάξ»

Λάπατα, τὰ, Ὁμαλὸ μέρος ποὺ βγάζει λάπατα (ξυνηθρες) στὸ χ. Βυτζίστα.
(*Artiplex hortensis* Χελ.)

Λαπατάκια, θέση μὲ μικρολάπατα στὸ χ. Πλόπ

Λάπατο, μέρος ποὺ βγάζει ἀγριολάπατα στὰ χ. Λάντζο, Παλιο-
καριά, Βύτζιανα. (Λαϊκὴ ὀνομασία «Μπροῦστρες, *Rupex Cræcus* Χελ.)

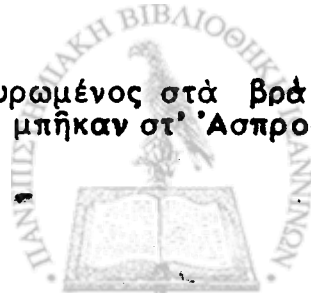
Λάπατο, ράχη στὸ χ. Λιπινίτσα

Λάπκα, ἡ, Λειβαδοχώραφο μ' ἐλάτια καὶ κέδρα στὸ χ. Κλεινοβὸ

Λαπούσια, τὰ, Θάμνος σὲ ὕψος 30 ἑκατοστ. μὲ μεγάλο πλατὺ φύλλο, στὸ χ.
Παλιοχώρι (*Petasites officinalis* Χελ.)

Λάππα, τοῦ, Ράχη μὲ δυὸ τσιουγκάνια στὸ χ. Δραμίτσι.

Ἴστορία. Ὁ ἀρματολὸς Λάππας τὸ 1822 ὀχυρωμένος στὰ βρά-
χια αὐτὰ πολέμησε τοὺς Τουρκοαρβανίτες, ποὺ μῆκαν στ' Ἀσπρο-
πόταμο (βλ. π. 81) (βλ. Κασομούλην Α'. τόμον)

Λάτσα ρόσα, Ἐντὶ λά τσάρα ρόσα (συγκεκριμένη Κ. φράση) Σμν. στό κόκκινο χῶμα, στό χ. Δολιανά.

Λατσούδα, ἡ, Λάκκα μ. ἐλάτια στὲν κόζιακα στό χ. Τύρνα

Λέγγου, τ' Τσιουγκάνι—ρέμμα καὶ κάτω χωράφι στό χ. Πλόπ (ἐπ.)

Λειβαδάκια, τὰ, Μαγουλίτσα (γῆλεφος) στό χ. Βακούφι. Ἡ ἀνασκαφή του ἔφερε σὲ φῶς ἀρχαῖα νομίσματα, διάφορα οπασμένα ἀγγεῖα καὶ κομμάτια ἀπὸ μεγάλο σκελετό

Λ α ο γ ρ. «Ἡ ραχουκουκαλιά, τὰ τρανὰ τὰ κουότσια, οἱ μακριές μεγάλες ἀρίδες πού βρῆκαν μὲς τοῦ κιβούρι, θάταν οὔπους ἔλιεγαν στοῦ χουριό, οὐ σκέλος κανινός παλιού Γέλληνα. Βρῆκαν στοῦ μνήμα καὶ λίγα φλουριά καὶ τὴν κούπα τοῦ Ἑλληνα»

Λ ε ι β α δ ε ρ ἄ, χωράφι στό χ. Πρεβέντα.

Λ ε ι β ἄ δ ι, Ισιάδι—χορτολείβαδρ. 200 στρεμμ. στό χ. Γουδοβάσδα

Λ ε ι β ἄ δ ι, κρημνοὶ μὲ λάκκες στὰ διάμεσα στό χ. Τυχλοσέλι

Λ ε ι β ἄ δ ι Κ ω σ τ α ν τ ἄ κ η, λειβάδι τοῦ παλιού ἀρχοντα Κώστα Γώγου στό χ. Βεντίστα

Λ ε ι β ἄ δ ι Λ ἄ ζ α ρ η, χερσότοπος στό χ. Γενέσι

Λ ε ι β ἄ δ ι α, στὰ χ. Τζουραναῖοι, Γαρδίκι Μουσιάρα. Καμνάι, Καλογήρους, Ζιῶλι, Βαρδάρη, Μυρόκοβο, Γκορφάρι καὶ ἄλλου

Λ ε ι β ἄ δ ι α μ ε γ ἄ λ α, κοφτολείβαδα 400 στρέμ. στό χ. Περτοῦλι (ῶραιότατο καὶ γραφικώτατο ὄροπέδιο, διαρρεόμενα ἀπὸ τὸ παραποτάμι Περτουλιώτικος, πλαισιωμένο ἀπ' ἐλάτια, σὲ σχῆμα μεγάλου πετάλου)

Λ ε ι β α δ ο ρ ἄ χ η, τρεῖς ράχες ὀμαλές μὲ χαμόκλαδα στό χ. Πρόδρομος

Λ ε ι β ἄ τ ζ, ἐκκουτσοβλαχισμένη ἢ λέξη λειβάδια στό χ. Δραγοβίσι

Λειψιώτης οὐ, Παραποτάμι τ' Ἄσπρου στό χ. Βυτζίστα

Λέορα, ἡ, Ράχη ἀνάμεσα στὰ χ. Κκεινοβός—Καλογορηανή (βλ. λέορδα)

Λέορδα, ἡ, Λέορδα ράχη στὰ χ. Κόττορη, Τζούρτζα

Σπανοβούνη κοκκινόμαυρο κάτω ἀπὸ τὸ μικρὸ Τρόπο στό χ. Χαλίκι. Ἄπ' τοὺς πρόποδες του πηγάζει τὸ παραποτάμι τοῦ Ἄσπρου, ἢ Κάπρα Ρία, Ἐδῶ βγαίνει ἕνα χορτάρη πού μοι ζεῖσάν ἀγριοκρόμυδο ἢ ἀγριοσκόρδο, τὸ ὁποῖο οἱ κάτοικοι νοματίζουν «λέορδα» καὶ τὸ ὁποῖο τρῶνε. Στὴ τοπικὴ αὐτὴ ὀνομασία χρωστᾶται τὸ ὄνομα καὶ τὸ βουνό. (Ἄγριοκρόμυδο *allium neapolitanum* Χελ.)

Λ έ ο υ ρ δ α λειβάδι—χωράφι μ' ἔλατα στό χ. Δραγοβίσι

Μ ε γ ἄ λ η ράχη πετρωτὴ μ' ἐλάτια καὶ ὀξιές στὰ χ. Βαθύρεμα, Κουρνέσι. Ἀπὸ τὸ ὄνομα Λεωνίδας—χαϊδευτικὰ Λέος

Λ α ο γ ρ. Μιὰ γυναῖκα ἔχασε ἐδῶ τὸ γιό της καὶ μοιρολογοῦσε. (βλ. π. 337)

Λέτσα ἡ, Πλαγιὰ στό χ. Λιπινίτσα.

Λεῦκες, οἱ, Θέση μὲ λίγες λεῦκες στὰ χ. Βυτζίστα, Βιτουμᾶ

Ράχη μὲ κακοτοπιές στό χ. Δραμιζι

Λ ε ῦ κ α σπανορράχη στό χ. Κορομηλιά. (Λεῦκα *Populus nigra* Χελ.)

Λέφα, τ', Χωράφι στό χ. Κουρνέσι (ἐπ.)

Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ὁ παλιὸς Κουρνεσιώτης Γερολέφας καθισμένος σὲ δέντρο τ' ἄγονου χωραφιοῦ του, παραπονιένταν γιὰ τὸ φτωχότοπό του λέγοντας «Τὰ χουριά ποῦν' στοῦ ρέμμα

κατὰ τοῦ Χαλκίει εἰν' ἀρχοντάδες. Κατὰ τοῦ ρέμμα τοῦ Περτουλιῶ νοικοκυραῖοι. Κι' μείζ τὰ παλιοχώρια γύφτοι·

Λεφτοκαριές, οἱ, Δάσος μὲ λεφτοκαργιές στὸ χ. Καστανιά (Corylus avellana Χελ.) Λιφτουκαριές συνοικία στὸ χ. Κουρνέσι (εἶχε ἄλλοτε λεφτοκαριές)

Λιφτοκαριά θέση στὸ χ. Πλόπι, Παχτούρι (δὲν ὑπάρχουν σήμερα)

Λημέρια, τὰ, Λημέρια Τσικουραίων, μέρος ἀπότομο μὲ κρυψάνες στὸ χ. Γκαβαλιώρα. ὅπου λημέριαζαν οἱ περιφημοὶ τοῦ 19ου αἰῶνα ληστές Τσικουραῖοι

Λαογρ. Οἱ Τσικουραῖοι λένε πὼς μοιράσανε στοὺς χωριανοὺς τοὺς, τὰ λάφυρα ληστείας (βλ. π. 87)

Κρυφοτόπι κοντὰ στὸ ξωκλήσι Ἁγία Παρασκευὴ στὸ χ. Κούτζιανα

Λιά, στοὺν, Θέση στὸ χ. Βελήτζιανα (Πιθανὰ Ἁϊ—Λιά)

Λιακατᾶ, τ'. Λημέρι στὸ χ. Κόττορη. Ἐδῶ λημέριασε ὁ Καπετὰν Γρηγόρης Λιακατᾶς, ἄρματολὸς τοῦ Κλεινοβοῦ

Λιάκου, ποταμιὰ μὲ πλατάνια στὸ παραποτάμι Λειψιώτη, στὸ χ. Κορνέσι (ἐπ.)

Λιανούτσικο, στοῦ, Καστανιώνας ἀπέναντι ἀπ' τὸ χ. Κούτζιανα. Οἱ καστανιές κἀμνουν μικρὰ—λιανὰ κάστανα.

Λιάστινο, τοῦ, Ἰσιωμα—χωράφια στὸ χ. Βανακούλια

Λιβρυτό, τοῦ, Μικρὴ ἀνάβρα νεροῦ στὸ χ. Βετερνίκο (ἀπὸ τὸ λίγος—ἀναβρύω, ἀναβρυτό)

Λιθᾶρι μέγα, Μεγάλος βράχος στὸ χ. Μουτσιάρα, Ἁπάντᾶ στοῦ λιθάρι τοῦ Μέγα.

Λιθορομάντρι ἢ πετρομάντρι, μαντρί καμωμένο μ' ἀκανόνιστα μεγάλα λιθάρια—πέτρες στὸ χ. Παλοκαριά. (Σήμερα δὲν ὑπάρχει)

Λίμνες, οἱ, Λίμνες, χωματερὰ χωράφια μ' ἀνάβρες νεροῦ στὸ χ. Καλογρηανή Ράχη μὲ μαυρόπετρα καὶ φιλικία στὸ χ. Νικλίτσι

Λίμνη Κόζιακα, μεγάλη γούρνα στὸ βουνὸ Κόζιακα στὸ χ. Τύρνα—Περτούλι

Λαογρ. Λένε πὼς ἕνας δράκος ἀνοιξε τὴ λίμνη (βλ. π. 186)

Λιόντινα, τοῦ, Χωράφι στὸ χ. Βυτζιανα (ἐπ.)

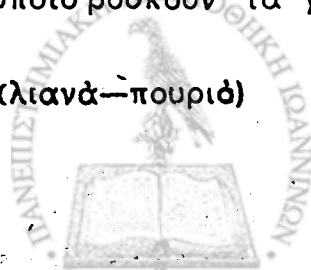
Λιοπέϊκο, τὰ, Βλαχοκαλύβες ἀπὸ σκηνίτες Σαρακατσιαναίους στὸ χ. Περτούλι. Λιούπης=ἐπώνυμο τοῦ Ἀρχιτσέλιγγα

Λαογρ. Ὁ γέρο Λιούπης, διηγόταν πὼς ἕνας Ἀρβανίτης μάζευε τοὺς φύλλους στὸ μαχαίρι (βλ. παρ. 163)

Λιοπχιότα, στή, Θέση στὸ χ. Τύρνα.

ἔτυμολογίες 1) ἀπὸ τὸ ἥλιος καὶ ὄρος, βουνὸ ἠλιόλουστο, 2) Ἀπὸ τὴν Κ. Λιόπρη=λαγός καὶ τὴ Ἐ. ὄρος ἦτοι λαγοβούνι, μέρος μὲ πολλοὺς λαγούς. 3) Ἀπὸ τὴν Σ. πού μπήκε καὶ στὴν Α. λιόπρη=γελάδα. καὶ τὴν Ἐ ὄρος ἦτοι γελαδοβούνι, μέρος στὸ ὁποῖο βόσκουν τὰ γελάδια

Λιπόρια, τὰ, Μέρος μὲ πουριά στὸ χ. Πόρτα Παναγιᾶ (λιανὰ—πουριό)

Λίτου, τού, Γήλαφος με χωράφια και άραιές δρύς στο χ. Κουκλαίοι

Λογγᾶ, στοῦ, Δέντρα δπωροφόρα—κληματαριές—βρύση στο χ. Καλογήρους.

Λογγᾶ, δέντρα—θάμνοι στα χ. Μπούκορο—Τυχάϊ, Μηλιά

Λογγιές, χωράφια, πλατάνια, δέντρα στο ποτάμι στα χ. Βετερνίκο, Καμνάϊ, Κούτζιανα, Δραμίζι

Κάτλογγιές, μέρος με καρυδιές—δρύς στον Άσπρο στο χ. Καπρό

Λόγγος δάσος από έλάτια, σφεντάμια, γράβια στο χ. Καμνάϊ (λογγιές μεταφορικά λέγονται τα ποραποτάμια χωράφια που είναι ανάμεσα από πλατάνια και άλλα δέντρα)

Ξηρολογγᾶ, στεφάνι πάνω από τον Άσπρο στο χ. Καπρό

Λουζέστι, τού, Χωριό του παλιού Δήμου Καστανέας σε ύψόμετρο 644 μ. Με το ίδιο όνομα χωριό στην Ήπειρο

Λούκα, τ', Χωράφι στο χ. Βαρδάρι

Λουλούδια, στα, Θέση με άγριολούλουδα στο χ. Βαθύρεμα

Πλαγιές με φτέρες, στις όποιες την άνοιξη βγαίνουν πολλά και ποικίλλα λουλούδια. « Τ' Μάη τὰ λουλούδια » όπως λένε οι χωρικοί στο χ. Πλόπ

Λουμπάρντα, στη, Χωράφι στους πρόποδες του βουνόλοφου Σκουμπος (ή άρχαία πόλη Φαλώρεια) και στη συμβολή που σχηματίζει τό μεγάλο ρέμμα που κατεβαίνει, άπ' τό Κόζιακα, με τό Πηνειό (Σαλαμπριά) στο χ. Βιτουμά

Τ' όνομα λουμπάρδα ή Λουβάρδα είναι τό παρεφθαμένο Ιταλικό la lombarda=ό καταπέλτης, τό κανόνι

Στό μέρος αυτό οι έπαναστάτες του 1854 είχαν στησει κανόνια για να χτυποῦν τους Τούρκους της Καλαμπάκας

Λούμπαρδο=βουνάγκαθο, άσπράγκαθο, γομαράγκαθο (Cirsium lobelli Χελ)

Όνομα Εργοστασιάρχη κατασκευής κανονιών, έξ οὔ και ή όνομασία του κανονιοῦ, ή λουμπάρντα

Λουμπάρδα, στην Άττική και Άγιος Δημήτριος ό Λουμπαρδιάρης κάτω άπ την Άκρόπολη για τόν όποιον ή παράδοση άναφέρει δι τόν βομβάρδιζαν οι Τούρκοι και δέν τόν πετυχαίνανε

Ή παράδοση άναφέρει δι ό Άγιος κατακεραύνωσε τους πυροβολητές Τούρκους

Δέν φρονῶ δι στο μέρος αυτό κατεσκήνωσαν έκρωμαισθέντες Λομβαρδοί κατά την γενομένη από τό Φλαμίνιο καταστροφή της Πόλης Φαλώρειας, που κατείχαν οι Μακεδόνες του Φιλίππου του Ε' (218 π. χ.)

Λούτσα, ή, Χωράφι μες τό όποιο άναβρύει νερό στο χ. Βαλκάνο

Λούτσες μέρος με παλιούρια και βαρκά στο χ. Βακούφι

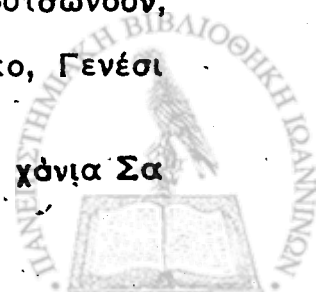
Λούτσα, λεκάνες νερού ανάμεσα από όξυές στο χ. Παλιοκαριά.
Λαογραφία: Λένε δι ένας τσοπάνης είδε έδῶ να λούζονται οι Νεραίδες μαζί με τα ζαρκάδια (βλ. π. 226)

Λούτσα ρεμματιά στο χ. Πρεβέντα. Τό νερό βγαίνει κατ' άπό βουνό σχηματίζοντας γούρνες στις όποιες ξαπλώνουν (λουτσώνουν, τοπική λέξις) τα άγριογούρουνα.

Λούτσες χωράφια με νερά στα χ. Βύτζιανα, Βετερνίκο, Γενέσι και άλλοῦ

Λούτσες Λειβάδι με άνάβρες στο χ. Κερασιά

Λούσια βρύση άνάβρες μες σε δέντρα πάνω άπ' τό χόνια Σαμαρά στο χ. Κλεινοβός (άντι λούτσια)

Λο υ σ τ ἄ ρ α ρεμματιὰ—βρύση στό χ. Καρβουλιπινίτσα

Λυκομαγούλα, ἡ, Μικρὴ ράχη (μαγούλα) ὅπου σκοτώθηκε σὲ παγᾶνα λύκος στό χ. Περούλι, Χουτιᾶνα

Λ υ κ ο μ ο ὄ ρ ι, βαθειὲς σπηλιὲς στό μονοπάτι πρὸς Μοναστήρι Ντούσικο στό χ. Πόρτα Παναγιᾶ

Λ ὕ ξ α, βαθὺ ἐλάτινο δάσος ὅπου πιάσθηκε σὲ παγίδα ἢ σκοτώθηκε σὲ παγᾶνα, μιὰ λύξα στό χ. Περούλι

Μαγκανιάρρα, ἡ, Ράχη ψηλὴ σπανὴ μὲ τσιούμ κ καὶ γοῦρα μέσα στὰ χ. Βαθύρεμα—Κουρέσι (βλ. λ. μαγκότ=μάγκα)

Μαγκλάρρα, τ', Γκρεμοτόπι μ' ἀγριόδεντρα στό χ. Βιτουμά. Ἀπὸ τὸ ἐπίθετο τοῦ ἰδιοχτήτη τοῦ κοντινοῦ χωραφιοῦ

Μαγκότ, στοῦ, Μαλιομάντρια στό χ. Κρανιὰ

Ἀπὸ τὴ λέξη μάγκα=γενιὰ, φάρα, κονάκια—μαντριά μιᾶς ὀμάδας οἰκογενειῶν σκηνιτῶν Σαρακατσαναίων

Μ ἄ γ γ α=ὀμάδα ἢ μονάδα πολεμικὴ τ' ἄταχτου Ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ τοῦ 1821

Μ ἄ γ γ α=φυλὴ Νέγρων τοῦ Σουδάν

Μ ἄ γ γ α στό Θεσσαλικὸ κάμπο, εἶναι ὠρισμένο μέρος μὲ συγκεντρωμένα σὲ ἓνα σύνορο χωράφια. Ὀμάδα ὠρισμένου ἀριθμοῦ χωραφιῶν, ὀλόκληρο κομμάτι μὲ πολλὰ στρέμματα ἀγρῶν.

Μαγκούτα, ἡ, Θάμνος ὕψους 1 μέτρου μὲ στενὰ φύλλα στὰ χ. Τύρα, Παλιοκαριά κι' ἄλλοῦ. Φυτρώνει στὶς κορυφές. Τρωγόμενος ἀπ' τὰ ζῶα προκαλεῖ φουσκώματα καὶ ἐμετοὺς (*Conium maculatum* Χέλ)

Μαγοῦλες, οἱ, Σπανόρραχη στὰ χ. Λισιανὰ καὶ Δραμίζι καὶ ράχη χωματερὴ στό χ. Ντούσκο.

Μάζια, ἡ, Ράχη ἀνάμεσα βουνῶν Αὐγὸ—Μπιστάρρα, σπανὴ στὴν κορυφὴ καὶ κάτω μ' ὄξυες στό χ. Πύρα (ἀπὸ τὸ μαζεύω μαζώνω, μάζια=μέρος ποῦ μαζεύεται, συσσωρεύεται τὸ χιόνι)

Μὰκ, στοῦ, Σπανοπλαγιά στό χ. Μουτσιάρρα μὲ λίγα ἐλάτια καὶ κρانيές

Μάκανη, ἡ, Ράχη μὲ πλαγιὲς δασωμένες μὲ βελανιδιές στό χ. Γουδοβάσδα

Μακούρλου, τ', Κήπια στό χ. Τυφλοσέλι (ἐπ.)

Μακρέϊκα, τὰ, Χωράφια μὲ σκαμιιές στό χ. Βύτζιανα (ἐπ.)

Μακριὰ ράχη, ἡ, Ράχη στό χ. Γαρδίκι

Ρ ἄ χ η Μ ἄ κ ρ υ γ ι ὄ ρ γ ο υ στό χ. Παχτούρι

Μ ἄ ν ν α ρ ἄ χ η στό χ. Πρόδρομο

Μ α υ ρ ὄ ρ α χ η στό χ. Νικλίτσι

Μ ε γ ἄ λ η ρ ἄ χ η στό χ. Δραμίζι, Βανακούλια

Μ ε σ ι α κ ἔ ς ρ ἄ χ ε ς στό χ. Δραμίζι

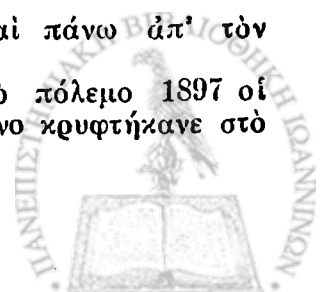
Μακρυγιώργου, τ', Χωράφι στό χ. Σκλήβαινο (ἐπ.)

Μακρυλέκα, τ'. Μαντρί στό χ. Γαρδίκι (ἐπ.)

Μαλέσι, Ἀπαντᾶ μὲ τὸ Κ. ἄρθρον λά=ἡ

Λάκκα μὲ δάσος ἐλάτης ἀνάμεσα ἀπ' τὸ βουνὸ Σκλίβα καὶ πάνω ἀπ' τὸν Ἄσπρο στό χ. Κόττορη

Νεώτερον Ἱστορία: Κατὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸ πόλεμο 1897 οἱ Κοτοριτες γιὰ ν' ἀποφύγουν τὸν Τουρκοαρβανίτικο κίνδυνο κρυφτήκανε στό μέρος αὐτὸ

Πιθανή ἔτυμολογία. Ἀπὸ τὴν λατινικὴν manus=κακὸς ἤτοι κακοσπία—κρυπτόσπος

Μαλισέδα, τ', Λάκκα μὲ φτέρες, χωράφια ἐλάτια στὸ χ. Κουρνέσι

Μάλφα, τοῦ, Λάκκα μὲ χωράφια στὸ χ. Λάντζο (ἐπ.)

Μάμαλη, τ', Στεφανόραχη στὸ χ. Καστανιά
Μ α μ α λ ῖ τ σ ο υ γ γ ἄ ν ι γιδοτόπι στὸ χ. Μουτσιάρα

Μάμπλα, ἡ, Λάκκα μὲ χωράφια, τριγυρισμένη μ' ἐλάτια στὸ χ. Καρνάϊ. Ἀπὸ τὸ
ἄπλα—ἀπλωμένη λάκκα

Μανάκου, τ', Θέση—χωράφι στὸ χ. Δραμίζι (ἐπ.)

Μάνη Τσιούμα, τ', Ράχη σουβλερὴ στὸ χ. Μπουροβίχο (ἐπ.)

Μάνδη, τοῦ, Ὑψωμα μὲ λίγες δρυς καὶ μὲ λάκκα στὸ χ. Πρόδρομο

Μάννα, ἡ, Πηγὴ—κεφαλᾶρι νεροῦ στὰ χ. Βετερνίκο, Ἀϊβάνο, Ζιῶλι, Νικλίτσι, Περ-
τούλι

Μ ἄ ν ν α χωματερὴ πλαγιά μὲ ρέμμα καὶ γαῦρα στὸ χ. Δραμίζι

Μ ἄ ν ν α τ ο ὕ ν ε ρ ο ὕ, ἐλατοπλαγιά μὲ βρύση στὸ χ. Καρνάϊ

Μ ἄ ν ν α ρ ἄ χ η ἄ δ ε ν τ ρ ο ς στὸ χ. Πρόδρομος

Μανναχνοῦ, στοῦ, Κήπια, χωράφια στὸ χ. Δραμίζι

Μάνου, τ, Χωράφι στὸ χ. Πάν Περγιάγκο (ἐπ.)

Μανούρα Κώστα, τ', Χωράφι στὸ χ. Λισιανά (ἐπ.)

Μαντάγρια, τὰ, Λεκάνη τριγυρισμένη μὲ χαμόκλαδα στὸ χ. Πρόδρομο

Μαντάδια, τὰ, Πλαγιές—λόγος ἀπὸ γαῦρια στὸ χ. Κόρη

Μαντάνια, τὰ, Λαϊκὰ ἀργαστήρια, ἐγκατεστημένα σὲ νερορέματα καὶ ἀκροποταμιές,
στὰ χ. Κλεινοβό, Πάν Περγιάγκο, Μουτσιάρα, Παληοκαριά, Πύρρα, Γοργο-
γύρι, Βετερνίκο, Λιπινίτσα, Γαρδίκι (γνωστὸ ὡς μανιάνι Μπατατέγα) Μαντέ-
νι (τὸ Ε. μαντάνι στὴν Κ.) λάκκα μ' ἐλάτια πλατάνια καὶ κατεστραμμένα
μαντάνια τοῦ μοναστηριοῦ Δολιανῶν

Σ η μ ε ἰ ω σ η: Τὰ μαντάνια δουλεύουν μὲ τὴ πτώση τοῦ νεροῦ καὶ χρη-
σιμοποιοῦνται γιὰ τὴ τελικὴ ἐπιξεργασία τῶν μαλλίνων εἰδῶν. Οἱ ξύλινοι με-
γάλοι—πλατεῖοι κόπανοι τ ὕ μαντανιοῦ ἀνεβοκατεβαίνονταξ ἐναλλάξ, χτυ-
ποῦν τὰ βρεμένα εἶδη, τὰ ὁποῖα ἔτσι σφύγγουν, φθίνουνται πιὸ στέρια, ἀπο-
χτοῦν γυαλάδα καὶ πέρνουν ἓνα ἰδιότυπο ἀκαθόριστο ἀλλὰ πολὺ εὐχάριστο
ἄρωμα

Π ι θ α ν ῆ ἔ τ υ μ ο λ ο γ ῖ α. Ἀπὸ τὰ λατινικά, manus=χερὶ ἢ τὸ
ρῆμα mano=στάζω—ρέω

Μαντέμι, τοῦ, Μέρος πετρωτὸ στὸ χ. Καλοχρηανή

Μαντζάρα, τ', Πλαγιά μὲ μεγάλη πέτρα, κάτω ἀπ' τὴν ὁποία ἀναβλύζει μεγάλη πη-
γὴ στὸ χ. Γενέσι

Μαντιανοῦ, ἡ. Ἰσιωμα πετρωτὸ τριγυρισμένο μὲ δρυς στὸ χ. Πρόδρομο

Μάντρα Χόντζια, ἡ, Χοντροσπάνι, βουνὸ μὲ ὀξυές στὶς πλαγιές στὸ χ. Χαλίτσι

Μαντρί, τοῦ. Θέση στὰ χ. Βαλκάνο, Παχτούρι

Π α λ η ὀ μ α ν τ ρ ῖ θέση στὸ χ. Γκιώνθι

Μ α ν τ ρ ῖ Τ ζ ῖ κ α χωράφι μὲ δέντρα στὸ χ. Λουζέστι

Μαντρι τρανό σπανόραχη στό χ. Τυφλοσέλι
Μαντρι Φασούλα χωράφι με δάσος ἐλάτης στό χ. Παληοχώρι
Μαντριά, Ράχη με κομιμένα ἐλάτια στό χ. Καρβουλιπινίτσα. Τή νομα
τίζουν και ράχη Μαντρινιά

Μαντριά Γάκη Χατζή στό χ. Περούλι

Σημείωση: Ὁ μέγιστος τῶν Θεσσαλικῶν βουνῶν τ' Ἀσπροποτάμου
ἀρχιτέλιγγας Εἶχε 12 χιλιάδες πρόβατα, 1500 γίδια 80 γελάδια, 60 ἄλογο
μούλαρα. Προεστὸς τοῦ χωρίου Περούλιου. Ἡ δημοτικὴ μούσα τὸν τρα-
γούδισε :

«Ἐσεῖς βουνὰ τ' Ἀσπροποτάμου, βουνὰ τοῦ κερατᾶ
τοὺς βλάχους τὶ τοὺς κἀνατε, τοὺς Σαρακατσιάνους

Γάκη Χατζῆς δὲν γράφεται δὲν θέλει νὰ ὑπογράψῃ
τοὺς ἔχει βαπτίσει τὰ παιδιά, τοὺς ἔχει και κουμπάρους

Ματρινές, θέση στά χ. Βύτζιανα, Βιτουμά

Μάραδος, οὐ, Στεφάνι μ' ἀγριόδεντρα στό χ. Κουρνέσι. Φυτρώνει ἐδῶ μάρ-
θος (foeniculum capillaceum Χέλ.)

Μαράθια θέση στό χ. Βαρδάρι

Μάραντος, ψηλὴ ράχη με λίγα μαράθια στό χ. Λουζέστι
Teucrium polium Χέλ.)

Μαργάρα, ἡ, Κλιτεῖς ἐλατοσκεπασμένες τοῦ βουνοῦ Μπισιρτσιάου με βρύση
στό χ. Δολιανὰ

Μαρκάκη, τ', Χωράφι στό χ. Βύτζιανα (ἐπ.)

Μαρκοτάδες, οἱ, Λάκκες με βελανιδιές στό χ. Βελήτζιανα

Λαογραφία. Λένε πῶς ἕνας καλόγερος, φάντασμα φυλάει τὸ
μέρος αὐτὸ. (βλ. π. 288)

Μαρόσα, ἡ, Σπανόραχη στό χ. Βετερνίκο

Προέρχεται ἀπὸ τὸ ὄνομα Μαρία στή Κ. Μαρόσα· Μαρουσιάνω

Λαογραφία. Δύο πλούσια κορίτσια τοῦ χωριοῦ, φεύγοντας
τοὺς κλέφτες, ἀνεβῆκαν στὰ βουνὰ και χαθήκανε. (βλ. παρ. 304)

Μάρου, τ' Ἀπαντᾶ ὡς «τ σ ἰ Μ ἄ ρ ο υ» φτερουλογιὰ μ' ἐλάτια στό χ. Τυχάι

Μαρτσάδα, ἡ. Κοντόρραχη στό ζευγαρολεῖβαδο στό χ. Καρβουλιπινίτσα

Μαστροχρίστου, τ' Θέση στό χ. Κωθώνι, ὅπου εἶχε τ' ἀργαστήρι του ὁ Κα-
λαρυτινὸς γύφτος Μαστοροχρίστος, κατασκευαστῆς—ἐπιδιορθωτῆς
γεωργικῶν ἐργαλείων

Μαυρῆ, ἡ, Ράχη με λίγα δέντρα μεταξύ χ. Δραμίζι—Ντοῦσκο (ἡ ἀμαυρῆ
ράχη)

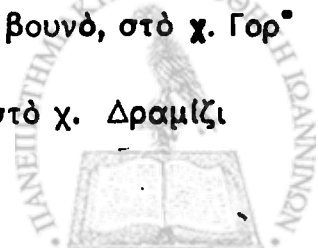
Μαυροβούνι, τοῦ, Ράχη τσουγκάνια μεταξύ χ. Κουτζιανα και Καλογήρους

Μαυρογιάννη, τ', Ράχη μ' ἐλάτια πάνω ἀπὸ τὸν πύργο Παπαστέργιου στό χ.
Λιπινίτσα

Μαυροδυρὸ, τοῦ, Βάθη στό ποτάμι με μαυρογάλαζο-νερὸ, στό χ. Τυφλοσέλι
(μαυροδυρὸς ἀντὶ μαυροβυρὸς=μαῦρος βυρὸς μσύρη βάθη ποταμοῦ)

Μαυρολίδια, τὰ, Σειρές ἀπὸ μαῦρες πέτρες χωμένες στό βουνὸ, στό χ. Γορ
γούρι

Μαυρομάτα, ἡ, Πετροστέφανο. μεγάλη πέτρα με Ἰσιωμα στό χ. Δραμίζι

Μαυροπούλι, τού, Ράχη βραχώδης και απότομη μεταξύ χ. Καλογήρους—Κούτζιανα. Αναφέρεται (από Ν. Κασσοπούλην Στρατ. ένθυμήματα Α' Τόμον) ως Μαύρη Πούλια Έδω ό Καπετάν Νικολός Στορνάρης τό 1823 άντέστη κατά τών Τουρκοαρβανιτάδων του Δερβέναγα Σούλτσε Κόρτζια
Λ α ο γ ρ α φ ί α. Οί σκοτωμένοι Άρβανίτες βρυκολακιάσανε (βλ. παρ, 310)

Μαυρόραχη, ή, Στρογγυλή πετρωτή ράχη μή φιλικία στο χ. Νικλίτσι

Μαυρόρεμα, τού. Ρέμα με χῶμα και πέτρες μαυροδερό στο χ. Κουρνέσι

Μαυροσκαμνιά, ή, Μεγάλη σκαμνιά με μαύρα μούρα στο χ. Χουτιάνα

Μαυροστέφανο, τού, Όλοπέτρινη ακρόραχη του Κόζιακα μεταξύ χ. Δραμί-
ζι—Ντουσκο—Πόρτα Παναγιά

Μαυροχώρι, τού, Έρείπια με σπασμένα παληά κεραμίδια κοντά στην Κρύα
Βρύση του χ. Βανακούλια

Μέγα Ίσιωμα, τού, Λάκκα με χωράφια στο χ. Δέση

Μέγα κάμπο, στούν, Χερσότοπος στο χ. Ζιῶλι

Μεγάλη πέτρα, ή, Πέτρα όγκώδης στο χ. Δραμίζι

Μεγάλη ράχη, ή, Ράχη με δρυς και γάρια στο χ. Ντουσκο

Μέγα Ρέμα, τού, Ρέμα ανάμεσα χ. Ροπωτού—Πόρτα; Παναγιάς

Μέγα Στάλο, τού, Πλαγιά με έλάτια στο χωριό Γρεβενοσέλι, όπου στα πα-
λιά στάλιζαν τα πρόβατα

Μελίσια, τὰ, Ράχη πετρωτή με άγριογκορτζιές, όπου οι κάτοικοι του χω-
ριου Μπούκορο βρήκαν παλιό άγριομελίσι σε μεγάλη τρύπα
Μ ε λ ι σ ο μ ά ν τ ρ ι, μέρος στο όποιον υπάρχουν τοποθετημένα
τά μελίσια του βακουφιού του χωριού Παχτούρι
Μ ε λ ι σ ο μ ά ν τ ρ ι α, στο μοναστήρι Ντουσκο, κάτω από τσιουγ-
κάνι. Οί καλόγεροι είχαν κτίσει τό μπροστινό μέρος και μέσα είχαν
τά μελίσια

Μεράντα ή Μεράντζα, ή, Γούρνα μ' έλατα και μεράντζες στο χ. Μπούπορο
(*Ostrya carpinifolia* Χελ.)

Μέριο, τὰ, Χωράφια, μ' έλότια στο χ. Πύρρα

Μ έ ρ ι ν η, σύπλαγο με χωράφι στο ξωκλήσι 'Αϊλιās στο χωριό
Δραμίζι

Μερμήγκι, τού, Σπανόραχη μεταξύ χ. Δέσης—Κρανιάς με δυο πηγές και φω-
λιές μερμηγκιών

Μεσιακές ράχες, οί, Σπανόραχες με λιγα δένδρα, ανάμεσα χ. Λισιανά—
Ντουσκο

Μεσοβούνι, τού, Ράχη στο χ. Λιπινίτσα

Μ ι σ ο β ο ύ ν ι, λάκκες γκρεμός άγριόδενδρα στο χ. Πύρρα. Θ έ
σ η στο χωριό Δέση. Β ο υ ν ό μ' έλατα στο χ. Σκληνιάσα

Μετόχι, τού, Κτίσμα παλιό, με έκταση σε Ίσιώματα—χωράφια, που ανήκαν
στη μονή Χουρσίνου και στον προύχοντα Κλεινοβίτη Πίσπα στο χ.
Κλεινοβό. Σῶζονται έρείπια του κτιρίου

Μετόχι, συγκρότημα κτιρίων στην άκρη του χωρίου Ντουσκο που άνηκον στη μονή Ντούσικο. (Πυρπολήθηκε τόν Ιούνιο του 1943 από τούς Ιταλούς)

Μετόχι, κτίσμα μέ πλατάνια περιτυλιγμένα μέ ξουδία (κισσό άγριαμπελη κλπ.) στο ξωκλήσι Άϊπαρασκευή του χωρίου Βαλκάνο.

Μηλιά, ή, Χωρίο του παλιού δήμου Χαλκίδος Άσπροποτάμου. Ο Leon Henjey τήν αναφέρει ως άρχαίο χωριό μέ τ' όνομα Παλιομηλιά. και ως κτήμα των πλουσίων κατοίκων του χωρίου Χαλίκι

Τά 2)3 άνήκαν στη μονή Δολιανών. που συγχωνεύτηκε στη μονή Άγιού Στεφάνου Μετεώρων

Κατά Λαμπρίδην (τεύχος Δ. σελ. 7) τ' όνομα όφείλεται πιθανώς σ' ένα είδος χώματος που καλείται «Μηλιά γή»

Ο Ι. Παπασωτηρίου (έκτακτη έκδοση Θεσσαλικών Χρονικών) λέγει ότι καταστράφηκε πρό του 1800 από Πανούκλα

Μηλιά, μιá μεγάλη άγριομηλιά (δέν ύπάρχει σήμερα) μεσ' έλάτια στο βουνό Κιάτρα του χωρίου Πύρρα.

Μηλιές, λάκκες—χωράφια μ' άγριομηλιές στο χ. Βαθύρεμα

Μηλιά, πλαγιά μ' έλατα και μιá άγριομηλιά στο χ. Κούτζιανα

Μηλιές, θέσεις στα χωριά Γαρδίκι, Βαλκάνο

Μηλιά, ράχη στο χ. Τζουραναίοι

Μηλίνα, θέση μέ μηλιές, μηλιώνας, στο χ. Κουκλαίοι

Μηλιορίνα, πλαγιά μέ χωράφια και μιá μικρή μηλιά στο χωριό Κουκλαίοι

Μηλο, ράχη στο χ. Πρεβέντα

Μητρέϊκο, τ', Χωράφι στο χ. Βαλκάνο (έπ.)

Μητρογιώργη, Χωράφι στο ρέμμα Ντόβα στο χ. Περούλι.

Μήτρου, ράχη στο χ. Μηλιά (δν. Δημήτριος—Μήτρος)

Μία, Ράχη στο χ. Λιπινίτσα. Άπαντá μέ τό Κ. άρθρο λά=ή

Μιζιωτά, τά, Λάκκα στο βουνό Κόζιακα, μέ δέντρα στο χ. Καρβουλιπινίτσα

Μίκονης, ού, Παραποτάμι του Πηνειού στο χ. Κερασιά. (Κοινά Μουργκάνης)
Μίκανη κάμπος—χωράφια 400—500 στρέμ. στο χ. Κερασιά

Μιλίσια, τά, Είκονοστάσι Άγιώργη στο χ. Κερασιά. Υπήρχαν άλλοτε έδω μελίσια

Μιλίστρα, ή, Πλαγιές—χωράφια—έλατα (τόπος χρώματος μελί) στο χ. Παλιοχώρι

Μισόπετρα, ή, Μεγάλο γκρίζο τσουγκάνι μέ τρύπες, που φωλιάζουν μελίσια στο χ. Κορομπλιά

Μιράνζα, ή, Θέση στο χ. Κουρνέσι (βλ. λ. μεράντζα)

Μισόραχη, ή, Ράχη μ' έλάτια στο χ. Τυφλοσέλι

Μιχαλάκη Πύργος, τ', Πύργος του παλιού τσέλιγκα Μιχαλάκη, στο χ. Χαλίκι (Μιχαήλ Τριανταφύλλου ή Φύλλου

Λαογρ. Ο Πύργος άρπάχτηκε από τόν Άλή Πασσά και τό 1822 κάηκε από τόν άρματολό Λιακατá, μαζύ μέ τούς φύλακες Άρβανιτάδες, που βρυκολακιάσανε. (βλ. π. 51)

Πύργια, πέτρινα κτίσματα στα όποια προφυλάγονται άπ' τόν άγέρα οι τσοπάνηδες στο βουνό Ρόνα του χ. Χαλίκι

Μνήμα Παπαδημήτρη, του, Θέση που τάφηκε ό παλιός παπάς Παπαδημήτρης

στό χ. Μπούκορο

Μόκραйна, στή, Διάσελο στό χ. Καστανιά πρὸς Σκληνιάσαν

Μονοπάτι, τοῦ, Στενὸ δρομάκι στά βρόχια στό χ. Παλιοκαριά

Μονόπλατη, ἡ, Λάκκα μὲ πουρνάρι στό χ. Ζιῶλι

Μοναστήρι, τοῦ, Ἐρείπια μοναστηριοῦ στό παλιὸ χωριὸ Ὅριάχοβο στό χ. Βεντίστα

Μοναστήρι στά χ. Λιπινίτσα, Μυρόκοβο, Πύρρα

Λαογρ. Τὸ μοναστήρι κτίστηκε μὲ λεπτά τοῦ μοναστηρίου Μυροκόβου. (βλ. π. 136)

Μοναστήρι Ντούσικο. Λαογρ. Τὸ μοναστήρι ἔχτισε ὁ Ἅγιος Βησσαρίων (βλ. π. 91)

Μοναστήρια κήπια μὲ κερασιές, σκαμνιές, δαμασκηνιές στό χ. Ξυλοπάρικο

Μσοχολάχана, τὰ, Θέση στό χ. Βαρδὰρι (Tordylium arulium Χέλ.)

Μουζάρου, στοῦ, Βουνὸ μὲ τσουγκάνια στό χ. Κούτζιανα

Μουνοστόρα, Παλιὸ μοναστήρι, πού βούλιαξε στό χ. Δέση. Ἄπαντᾶ μὲ τὸ Κ. ἄρθρο λά=τοῦ

Μουριάνο, Συνοικία χωρίου Καστανιάς. Ἄπαντᾶ μὲ τὸ Κ. ἄρθρ. Ἰλά=τοῦ, πῖ θανά μέρος μὲ μουριές, ὁ μουριώνας

Μουῦρλις, οἱ Γούρνα μὲ φτελιᾶδια—σφέντάμια—ἐλάτια στό χ. Καμνὰι

Μουρτζιῶ, ἡ, —Θέση μὲ μουρτζιές στά χ. Λιπινίτσα, Τυφλοσέλι, Βοθύρρεμα, Σκληνιάσα κι' ἄλλοῦ (Craetaegus oxycantha Χέλ.)

Μουρτούνι, στοῦ, Θέση στό χ. Λιπινίτσα

Μουσιαμᾶς, οὔ, Ράχη στό χ. Βαλκάνο. Ἄπαντᾶ ὡς «μσιαμᾶς» ἦτοι ράχη καθαρὴ σὰν μουσαμᾶς (καθαροσπάνι)

Μπαζίκλου, Χωματερὰ βουναλάκια μὲ δρῦς στό χ. Κουκλαῖοι. (Ἄπὸ τὸ μπᾶζα=χώματα κομμένα. Μικρὸ μέρος μὲ κομμένα σαρισμένα χώματα) Ἄπαντᾶ μὲ τὸ Κ. ἄρθρο λά=τοῦ

Μπακόλα, στοῦ, Θέση στό βουνὸ Μποντούρα καὶ θέση στό βουνὸ Κόζιακας στό χωριὸ Περτούλι Λημέριασε ἐδῶ ὁ ἄρματολὸς Γῶγος Μπακόλας τὸ 1820

Λαογρ. Ὁ Μπακόλας (1) διηγήθηκε ἐδῶ, πῶς τὸν ἔστειλε ὁ Ἄλῃ Πασᾶς στὴν Πόλη. (βλ. παρ. 66)

Μπαλαλᾶ, στοῦ, Θέση στὸν Κόζιακα, κοντὰ στό λόφο Σκουμπο (ἀρχαία πόλη Φαλώρεια) στό χ. Πρεβέντα

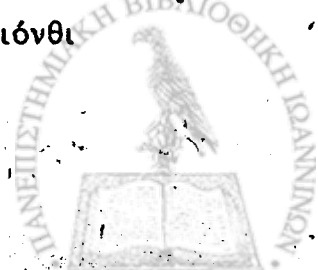
Πιθανὰ τ' ὄνομα τοῦ Βυζαντινοῦ χρονογράφου Ἰωάν. Μπαλαλᾶ

Μπαλαούρα, τοῦ, Σπηλιὰ στό βουνὸ Κόζιακας στό χωριὸ Τύρνα ὅπου σκοτώθηκε ὁ κλέφτης καπιτάν Μπαλαούρας

Μπάλαρος, οὔ, Μπάλαρος, κεφαλονέρι στό χωριὸ Βύτζιανα. Τὸ νερὸ ἔρχεται μπάλα—ἀπότομα, ἀπὸ ράχη

Ράχη πάνω ἀπ' τὶς πετρόσκαλες τὶς Βυτζιανίτικες στό χ. Κούτζιανα

Μπαλουμένος, οὔ, Ἄπαντᾶ ὡς Κάτ μπαλουμένος θέση στό χ. Γκιόνθι

Μπάρα, ή, Μπάρα θέση με νερά στά χ. Κρανιά, Λισιανά, Γούρνα με νερά στο ξωκλήσι Αιγιώργης στο χ. Πρεβέντα. Μπάρες νερά, έλη, έλάτια στο χ. Αϊβάνο

Μπάρδα, στού, Μαντρι του άρχισέλιγκα Μήτσου Μπάρδα (1) στο χ. Κόττορη

Μπαρδαλή, ή, Ρέμμα με χούνη και κέδρα στο χ. Μπούκορο (ή Παλδαλή)

Μπαρκιδύμι, τ', λάκκα μ' έλατα στο χ. Τυφλοσέλι (Παλιό όνομα, Θύμιος Μπάρκας)

Μπάρμπα, τ' Χωράφι—δρυς—βρύση στο χ. Λουζέσι. Θέση στο χ. Μπουροβίκο.

Μπάσια, τὰ, Χωράφια—Ισιώματα—δένδρα στο συνοικισμό Καρούτια Κλεινοβοϋ
Μέρος μπασμένο, μπασιά απόμερα χωμένο χειμαδιό

Μπατζέϊκα, τὰ, Δυό νερομούλια στο χ. Περτσύλι

Μπαφέρη, τ' "Ισιωμα μεσοχώρι στο χ. Κουκλαίοι

Μπέη, τ', Λάκκα ανάμεσα χ. Τύρνας—Καρβουλιπινίτσας

Μπελόη, τ', Χωράφι στο χ. Γενέσι

Μπέλου, του, Δάσος με δρυς στο χ. Κερασιά

Μπέρτις, οί, Χωράφια στο χ. Μηλιά

Μπέτσι, τ', Θέση μ' έλάτια—μουρτζιές όπου μένει ο γαλατάς μάστορας, στο χ Κουρνέσι. (Πιθανά όνομα παλιού γαλατά)

Μπιεράκι, Πετρωτή σπανόραχη στο χ. Γουδοβάσδα. Απαντιά με τό Κ. άρθρ. λα=ή

Μπικιάρης, ού, "Ισιωμα στον Κόζικκα στο χ Γενέσι. Στην άκρη του υπάρχει βαθύ γούπατο με δυό μεγάλα βράχια πλάι. Είχε στάνες έδω ο παλιός Γενεσιώτης Μπικιάρης

Μ π ι κ ι ά ρ η ς, θέση στο χ. Τύρνα, όπου ο ληστής Μπικιάρης έκρυψε τ' άρματά του

Μπικουράρου, του, θέση στο χ. Κούτζιανα Έπώνυμο που προήλθε από την Κ. Πικουράρου=τσιοπάνης

Μπινιτσούκι, στού, Βράχια πέτρες κοντοπούρναρα στο χ. Ντοβροϊ

Μπιντένια, τὰ, Χωράφια στο χ. Καρβουλιπινίτσα

Μπόζιου, ή, Ράχη σπανή μ' ένα μεγάλο έλάτι στο χ. Καμναϊ

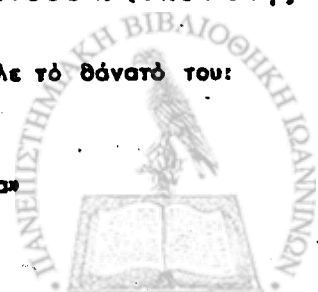
Μπορδένιες, οί, σύρραχο στο χ. Ντοβροϊ στο όποιο βγαίνουν τὰ φυτά αυτά (βλ. μπουρτένι)

Μποτιστής, ού, Πηγή μ' έλάτια, και πλατάνια στο χ. Γρεβενοσέλι (όποτιστής

ΣΗΜ. "Ενας άπ' τούς πιό μεγάλους τσελιγκάδες. Η δημοτική μοσσα έφαλε τό θάνατό του:

—«Έκλαιγε ο Πίνδος έκλαιγε οά μοναχό τρυγόνι

«Μόν κλαίγω γιατί έχασα τόν πρώτο τσελιγκά μου, τό δόλιο μου, τό ψυχογιό, τό Μήτσο μου τό Μπάρδα»

Μπουζάνια, τὰ, Θέση στο μοναστήρι Χρυσίνου, στο χ. Κλεινοβό

Μπουζάρου, στού, Τριφυλλοχώραφα, στο χ. Παλιοχώρι

Ράχη με βράχια στο χ. Βύτζιανα

Μ π ο υ ζ ι ά ρ ι θέσι σπανή μ' ἐλάτι στο χ. Κούτζιανα

Βουνό πετρωτό στο χ. Παλιοκοριά

Μπουλημένος, ού, Λειβαδοτόπι στο χ. Παλιοκαριά πρὸς χ. Μπουκοβίτσα Ἀγράφων (ἀντὶ πουλημένος, λειβάδι—τόπος ποὺ πουλήθηκε)

Μπούκιρ, στού, Θέση στο χ. Τζουραναῖοι

Μπούλμπου, τοῦ, Θέση στο χ. Χουτιάνα

Μπούμπου, τοῦ, Πλαγιά δασώδης, δρυς στο χ. Κερασιά

Μπούνη, στή, Βουνό πετρωτό μ' ἐλάτια καμμένα—γούρνες στο χ. Καρβουλιπινίτσα (πιθανὰ τὸ Κ. μπουν=καλὸς ἦτοι καλὸ βουνό)

Μπουρλί, στού, Πλαγιά στή θέση Γκαβόζου στο χ. Σκληνιάσα

Μμουργμπουταιλιές, οἱ Θέσεις με μμουργμπουτσιλιές στο χ. Γκιόνθι—Πλόπ. (Craetagus oxyacantha Χέλ.)

Μπουρνάζιο, τὰ, Χωράφια με λεφτολαριές—γαύρια στο χ. Γοργογύρι

Μπουρνιάς, ού, Συνοικία στο χ. Μυρόκοβο. με πουρνάρια (Πουρνιάς=μέρος με πουρνάρια)

Μπουρντούβαλη, τ', Χωράφια στο χ. Καρβουλιπινίτσα (ἐπ.)

Μπουρντένι, τοῦ, Θέση με θάμνους ὕψους 1 μέτρου με στενά φύλλα στο χ. Βελήτζιανα. (Λαϊκὴ ὀνομασία) Ἐπιστημον. ὀνομασία ἡ μέλισσα ἢ μελισσόχορτο ἢ μελισσοβότανο. (Melissa officinalis Χέλ.) (Οἱ ἔγγυες γυναῖκες γιὰ νὰ γεννήσουν ἀγόρι πείνουν σκόνη ἀπὸ τοὺς βολβούς τῆς ρίζας του)

Μπουσογάνι, τό, Ράχη στή Λιπινίτσα (χωριὸ στο Νομὸ Ἀϊδινίου Μικρ. Ἀσίας). Πιθανώτατα ὄνομα Τούρκου κτηνοτρόφου ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὸ χωριὸ αὐτό.

Μπουτάϊα, Ἄγριο ἀπόκρημο ψηλὸ βουνὸ ἀπάτητο καὶ ἄβατο καὶ σὲ γίδια ἀκόμα στο χ. Χαλίκι Ἀπαντᾶ με τὸ Κ. ἄρθ, λά=ἠ

Μπούτλα ἔλατος, τοῦ, Ὀχτάδερφος ἀστραποκαμμένος ἔλατος πάνω ἀπ' τὸ ρέμα Συκαβαλιά στο χ. Περτοῦλι.

Λ α ο γ ρ. Κάτω ἀπ' τὸν ἔλατο ἀστραποκάηκε ὁ τσιοπάνης Μπούτλας με τὰ πρόβατά του (βλ. π. 299)

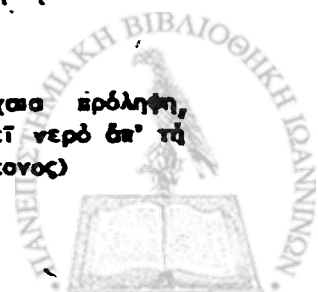
Χ ρ ι σ τ ο υ ν ἔ λ α τ ο υ, ἐλάτι στο χ. Βαρδᾶρι στο ὁποῖο κεραυνοβουλήθηκε ὁ τσιοπάνης Χρῆστος

Μπουτόκ, Ἀντὶ πότοκας—ποτόκι (1) ποτιστῆς στα χ. Γαρδίκι καὶ Τζιούρτζια (Ἀπαντᾶ με τὸ Κ. ἄρθ. λά=οὔ

Μ π ο τ ο ὕ χ α ρέμα στο χ. Βαρδᾶρι

Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι οἱ διάβολοι μεταμορφωμένοι σὲ ἀνθρώπους, σὲ γίδια, σὲ σκυλιὰ, ξεκινούσαν ἀπ' τὸ ρέμα αὐτὸ γιὰ νὰ πάνε νὰ βλάψουν ἀνθρώπους καὶ ζῶα

ΣΗΜ. Ὁ Ι. Ν. Ἰσορώνος (Παναθήναια 1901—2, τόμ. Γ. σελ. 282) ἀναφέρει πανόρχαια πρόληψη, ποὺ καλοῦνται ποτόκια καὶ κατὰ τὴν ὁποῖα, ἔπιος ἀνὴπαντρος ζένος πιεῖ νερό ἀπ' τὴ θρύση αὐτὴ εἶν' ὀδύνατο νὰ φύγη ἀπ' τὸ χωριὸ, χωρὶς νὰ παντρευτεῖ (Μύκονος)

Ρέμα με δέντρα στο χ. Κουκλαίοι (άντι γκουφάλα) κουφάλα φωλιά
μπούφου

Μπούφουλ, Κήπια ανάμεσα χ. Καστανιάς—Βεντίστας. 'Η λέξη μπούφος μετα-
φερμέγη στη Κ. με τὸ ἄρθρ. λά=ή, οὐ

Μπουφουτᾶς, παραποτάμι πὺ πηγάζει ἀπ' τὴν καρβουλιπινίτσα καὶ χύνε-
ται στὸν Ἀνάποδο

Μπράτζιλες, οἱ, Πλαγιά—ἰσιωμα με ξηροπλατάνια στὸ χ. Καπρὸ. Ἀπὸ τὸ
χόρτο «μπράντζι» τοπικὴ ὄνομασία

Μπριλοκώστα, τ' Μαντρί τοῦ Κώστα Μπρέλα, στὸ χ. Πλὸπ

Μπρίσκα, ἡ, Μισοπλαγιά—χωράφια στὸ χ. Κουκλαίοι

Μπριτζούνα, ἡ, Βαρκοτόπι στὸ χ. Γρεβενοσέλι

Μπριτσούρες, σσι, Χοῦνες με καστανιές—λάκκες στὸ χ. Καρβουλιπινίτσα

Μπρόστινα, ἡ, Ριζὸ με δέντρα στὸ χ. Κορομπλιά (ἐμπρὸς—μπροστὰ—μπρό-
στινος)

Μπρουσιά, ἡ, Λόφος μ' ἓνα πουρνάρι στὸ χ. Μυρόκοβο.

Λ α ο γ ρ. Στὰ παλιὰ χρόνια εἶχε γινεὶ δῶ ὕψωμα καὶ ἐπακολούθη-
σε γεῦμα (Ἀντί ἄμβροσία) (βλ. παράδ. 111)

Μσικιά πατλούλα, ἡ, λάκκα στὸ χ. Βαλκάνο (ἡ μεσιακιά λάκκα)

Μσονήσι, τοῦ, Νησὶ με δέντρα μεταξὺ Ἀσπρου καὶ Γκούρας τοῦ χ. Θοδῶ-
ριανα Ἀρτης στὸ χ. Γρεβενοσέλι

Ράχωμα γυμνὸ στὸ χ. Ντοβρόϊ

Μ σ ο ν ἡ σ ι α, νησιά πὺ σχηματίζει τὸ ρέμα Διακόπια στὸ χ. Μου-
τσιάρα

Μτσιάρα, ἡ, Βαρκοτόπι—χωράφια—ἀγρογορτζιές πουρνάρια στὸ χ. Κορομ-
πλιά (βλ. λ. μουτσιάρα)

Μυλογόζι, τοῦ, Συνοικισμὸς τοῦ χ. Μυροκόβου. (Ἀντφέρεται ὡς «Μιλογκίζι»
Μελιγούσι, βουνίσσιος λειβαδότοπος Ν. Κασομούλης σημ. 1. σελ.
333) δηρημένος εἰς πᾶν καὶ κατ Μυλογόζι με 15 σπίτια. Μέρος ἀπό-
τομο με σάρες καὶ πουρνάρια καὶ λίγα κήπια

Μῦλος, οὐ, Μῦλο, ρέμα στὸ χ. Πρεβέντα

Ν ε ρ ο μ ὺ λ ι α στὰ χ. Κλεινοβός, Μουτσιάρα, Ζιῶλι, Βύτζιανα,
Πόρτα, Πύρρα, Γοργοῦρι, Πρόδρομος, Βανακούλια, Κούτζιανα, Μυρό-
κοβο, Βιτουμᾶ, Δραγοβότσι, Πᾶν Περλιάγκο, Τυχάϊ, Βετερνίκο, Περ-
τούλι

Λ α ο γ ρ. Ὁ Μῦλωνᾶς Μπαρμπαθᾶνος εἶδε στὸ ποτάμι κάτι παρά-
ξενα ξωτικά, φοβήθηκε καὶ ἔφυγε ἀπ' τὸ μῦλο. (βλ. π 180)

Μ ὺ λ ο ς Σ ι ὀ μ στὸ χ. Πόρτα

Νακέϊκου, τ'. Χωράφια ανάμεσα ἀπὸ ἐλάτια στὸ χ. Παλιοκάρια (ἐπ. πὺ
προῆλθε ἀπ τὸ ὄνομα, Ἰωάννης, Γιαννάκος, Νᾶκος)

Νέμα, τ' Χωράφι, σπίτια, κήπος με κερασιές, καρυδιές, κраниές στὸ χ. Βυ-
τζ(ιστα (ἐπ.)

Νεράγκαθα, τᾶ, Ρέμα ἀνάμεσα Καλογήρευς—Τυχάϊ—Κούτζιανα, με νεράγ-
καθα (ripisacus fullonum Χελ)

Ν ε ρ ᾶ γ κ α θ α, θέση στὸ χ. Βαθύρρεμα

ΓΕΦΥΡΙ ΠΟΡΤΑΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Νεράϊδα, ή, Μεγάλη ράχη—βουνό ύψους 2067 μ. στο χ, Βετερνίκο. Λ α ο γ ρ. Ένας τσοπάνος είδε μιὰ νύκτα ν' άνεβαίνουν και νά κολλοῦν στὸν οὐρανό ἑπτὰ φωτάκια (βλ. π. 148)

Νεράϊδα, ράχη στὰ χ. Κερασιά Γρεβενοσέλι, Ζιῶλι, Γενέσι
Νεράϊδα, μετονομασία τοῦ χ. Γρεβενοσέλι τοῦ παλιοῦ Δήμου Κωθωνίων

Νεραϊδόβρυση, ή, Μεγάλο στεφάνι με σπηλιά ἀπ' τὴν ὁποῖαν τρέχει νερό στο χ. Μυρόκοβο

Λ α ο γ ρ. Λένε πῶς στὰ βάθια τῆς τρύπας κατοικεῖ μιὰ νεράϊδα (βλ. παρ. 241)

Νεράκια, τὰ, Ρέμα με πλατάνια στο χ. Ντοβρόϊ

Νερόγροβα, τὸ, Ρέμα με νερόγαβρα στο χ. Γενέσι (Ballota acetabulosa Χελ.)

Νεροσπηλιά, ή, Ἐπαντᾶ και ὡς Ἐνάβρα. Σπηλιά σὲ βράχο στὴ δεξιά ὄχθη τοῦ Πεοτουλιώτικου παραποταμοῦ τ' Ἀσπρου, μέσα ἀπ' τὴν ὁποῖαν βγαίνει πολὺ νερό, (ἴσως τὸ νερό τῆς Μάνας, ποὺ χάνεται στο γεφύρι τῆς Γριᾶς και ὑπόγεια βγαίνει στὴ σπηλιά) στο χ. Περούλι.
Λ α ο γ ρ. Ὁ πριονᾶς τοῦ χωριοῦ βρῆκε ἐδῶ ἕνα κοριτσάκι. (βλ. π. 158)

Νήλια, τὰ, Πλαγιά μ' ἀγριόδεντρο στο χ. Γοργοῦρι—Σᾶρες στο χ Μουτσιᾶρα. (Ἐνήλια—Ζερβι)

Νίγιστη, Βραχόρραχη στο χ. Κλεινοβό. Ἐπαντᾶ με τὸ Κ. ἄρθ. λά=ή

Νιζάμικα, τὰ, Ἐλατόλοφος στὰ Πεοτουλιώτικα λειβάδια, στο χ. Περούλι ὅπου οἱ Ἐρβανίτες εἶχαν κάζάρμα

Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι οἱ Νιζάμιδες ποὺ σκοτώθηκαν ἐδῶ ἀπὸ κλέφτες, τὶς νύκτες οὐρλιάζουν σάν λύκοι. (βλ. π. 321)

Νικλίτσι, τοῦ, Χωρίο στὴ ρίζα τοῦ βουνοῦ Κόζιακα. Ἐνήκει στὸν παλιό Δήμο Πιαλίων

Νίρλα, ή, Λάκκα μ' ἀραιὲς δρυὲς στο χ. Καλογρηανή

Νοῖματα, τὰ, Χωράφια στο χ. Τυχᾶϊ (Ἐνοῖγματα—Νοῖματα)

Νταγκλάρα, τ', Ποταμιὰ στὸν Καστανιῦτῆ παραποτάμι Σαλαμπριᾶς στο χ. Λουζέστι (ἔπ.)

Ντάλα, ή, Μέρος πετρωτὸ μ' ἔλατα στο χ. Καλογρηανή
Ν τ ᾶ λ α, λάκκα με δρυὲς στο χ. Καλογρηανή

Νταλαγιώργου, τ', Ράχη στο χ. Γοργοῦρι

Νταλαμάγκου, τ', Συνοικία στο χ. Κουρνέσι

Νταλαμήτρου, τ', Χωράφι στο χ. Βαρδᾶρι (ἔπ.)

Ντάλια, ή, Ράχη στο χ. Βεντίστα
Ἐροπέδιο μ' ἔλάτια στο χ. Βελήτζιανα

Ντασκέϊκα, τὰ. Χωράφι με δρυὲς στο χ. Καλογρηανή (ἔπ.)

Ντάτση, τ', Ράχη στο χ. Τζουραναῖοι

Νταφέκη, τ, Μαντρί στο χ. Γαρδίκι (ἔπ.)

Ντγάνι, τοῦ, Ράχη τῆς ὁποῖας ή μιὰ πλευρὰ εἶναι σπανή και ή ἄλλη μ

- όξιές και έλάτια στό χ. Βαθύρρεμα (άντι τηγάρι. Μοιάζει σάν τηγάρι ή σπανή πλευρά της)
- Ντέβ**, τού, Χωράφι τού παλιού Κουτζιανίτη Ντέβου στό χ. Κούτζιανα
- Ντιλιγιάννη μαντρί**, τού. Στάνη κατάρραχα στό βουνό Κάπ—γκράς στό χ. Καμνάι
- Ντιλιγιώρη**, τού. Χωράφι στό χ. Ζιῶλι (έπ.)
- Ντόβα**, τού, Ρέμα στό χ. Περτούλι.
Λ α ο γ ρ. Παλιοί Περτουλιώτες σκοτώσανε έδῶ 12 λάφια (βλ. π. 103)
- Ντόκο**, στού, Θέση στό χ. Γαρδίκι
Λ α ο γ ρ. 'Ο Γαρδικιώτης Ντόκος σκοτώθηκε μ' άγριο τρόπο από ληστες (βλ. π. 276)
- Ντόνα**, τού, Ράχη στό χ. Κάτ Περνιάγκο
- Ντούμες**, οί. Μέρος σπανό τριγυρισμένῳ από έλάτια και όξιές στό χ. Κότ, τση
Ν τ ο ύ μ α, ύψωμα στό χ. Κερασιά
- Ντούπσια**, ή. Σάρα κοντά στό Ζάβατο, στό χ. Δραμίζι
- Ντούσικος**, ού, Λάκκα 15 στρεμ. με τσιούμες δασωμένες με μικροπούρναρα στό χ. Κορομπλιά (βλ. λ. ντούσκο)
- Ντρόποτσα**. ή, Λάκκα 15 στρεμ. μ' έλάτια—βρύση στό χ. 'Αϊβάνο
- Ντρέστι**, οί, Πλαγιές—χωράφια—έλάτια—φτέρες στό χ. Καμνάι
- Ντριγκή**, ή, Κορυφή Κόζιακα με 3 κοντορραχούλες και λάκκες στό χ. Γε-
ιέσι. (Παραποιημένη ή λέξη τρίκορη)
- Ντρούγγα**, ή, Στεφάνι στό μοναστήρι Αϊπροκόπη στό χ. Ζιῶλι. 'Υπήρχε άλλοτες στρούγγα έδῶ. ('Αντί στρούγγα)
- Ξανθάκι**, τ', Θέση στό χ. Κωθώνι
- Ξάνδη**, τ', Συνοικισμός 5—6 σπιτιῶν στη δεξιά και άριστερη όχη του παρα-
ποταμιού 'Αρέντα στό χ. Κωθώνι
- Ξανοίματα**, τά, Χωράφια στό χ. Ζιῶλι—Τυχάι (άντι ξανοίγματα)
- Ξεζόνато**, τού. Μέρος στό χ. Μπούκορο, που άλλοτες εΐταν ζωμένο από δέντρα και σήμερα δέν ύπάρχει σκιά δέντρου
- Ξηράδι**, Ράχη στό χ. Ξυλοπάροικο
- Ξηρικά**, τά, Χωράφι στό συνοικισμό Ριάχοβο στό χ. Ζιῶλι
Ξ η ρ ι κ á χ ω ρ á φ ι α, με δρυς στό χ. Λουζέστι. Θέση στό χ. Βαρ-
δάρι
- Ξηρόβαρες**, οί, Χωράφι στό χ. Λάντζο
- Ξηροβούνι**, τ', Ράχη στα χ. Κότση, Δραγοβίσι, Βετερνίκο, Παλιοκαριά, Βαθύρρεμα, Βαρδάρι, Κουρνέσι. Βαλκάνο, Κωθώνι, Τυφλοσέλι κι' άλλου. 'Απαντά και ως Ξεροβούνι
- Ξηρόκαμπο**, τού, Πετρωτή λάκκα που χρησιμεύει ως γαλαροτόπι, στό χ. Νι-
κλίτσι
- Ξηροκρανιά**, ή, Κρανιά στό χ. Κουρνέσι. Τώρα δέν ύπάρχει. Φύτρωσαν έλόται

Ξηρολαγκά, στού, Λογγᾶς—στεφάνι σιόν Ἀχελῶο, στού χ. Καπρό

Ξηροπλατάνια ἢ Ξυροπλάτανα, τὰ, Θέσεις μὲ πλατάνια στὰ χ. Βελήτζιανα, Μουτσιάρα, (Βαθύρεμα δὲν ὑπάρχουν πιά). Βαρδάρι, Ντοβρόϊ, Μπούκορο

Ξηρόραχη, ἢ, Ραχούλα στού χ. Βαρδάρι

Ξηρόρεμα, τοῦ, Ρέμμα, στού χ. Πόρτα Παναγιᾶ
Ρέμμα ποῦ πηγάζει ἀπ' τὰ τρία πύργια στού χ. Πλόπ. (μόνο τὸ χειμῶνα ἔχει νερό)

Ξούδια, τὰ, Ἀγιόκλημα, σὲ πλατάνια στού χ. Βαλκάνο
Λ α ο γ ρ. Ἐνας ζωοκλέφτης κρύφτηκε στὶς φυλλωσιές τοῦ πλατανιοῦ. Σὲ λίγο εἶδε πῶς τὰ κλωνάρια ἀπ' τὸ ἀγιόκλημα εἶχαν γίνει φίδια Ἀπ' τὸ φύβο του ἔπεσε κάτω καὶ σκοτώθηκε. (βλ. π. 161)

Ξυλογέφυρο, τ', Ξύλινο γεφύρι στού παραποτάμι Περτουλιώτικο στού χ. Βετερνίκο

Ξυλόπορτα, ἢ, Φράγματα ξύλινα μὲ πόρτες γιὰ νὰ ἐμποδίζουν τὴν εἴσοδο στὰ λειβάδια τῶν ζώων στού χ. Σκληθαινο

Ξυπόλητη, ἢ. Θέση στού χ. Βετερνίκο
Λ α ο γ ρ. Ὁ γέρω Σούκτας ἔχασε τ' ἄλογά του. Πῆγε στὴ θέση αὐτὴ δπου ἀντίκρουσε μιὰ ξυπόλυτη γυναῖκα νὰ ὀδηγεῖ τὰ ζῶα του. (βλ. παρ. 250)

Ὄβουρος, οὔ, Ἐρειπωμένοι τοῖχοι σὲ σχῆμα κυκλικὸ τὸ ὁποῖον χρησίμευε γιὰ στάλες τῶν ἀγελάδικων στού χ. Βυτζίστα
Λ α ο γ ρ. Λένε πῶς ἓνα μοῦρκο γομάρι μπήκε στού σταῦλο καὶ δάγκωνε τὰ γίδια. (βλ. παρ. 224). Λέξη σημιτικῆ. Σμν. ὁ γελαδόσταλος. Καὶ σλαβικῆ Σμν. μέρος ποῦ φυλάγεται ἡ ἀγέλη. αὐλή σπιτιοῦ, Καὶ Ἀλβανικῆ obor=τοῖχος, περίφραγμα, αὐλή

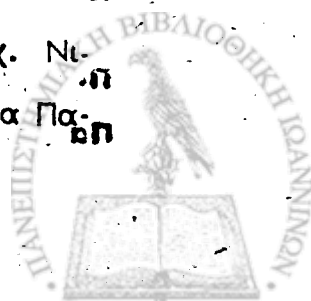
Ὄβριος, οὔ, Πηγὴ στού βουνό Νεράδα στού χ. Βετερνίκο
Λ α ο γ ρ. Ἐνας ὄβριος ἤπιε νερό καὶ πέθανε. (βλ. παράδ. 308)
Πιθανὰ πρόκειται γιὰ τὸ φυτὸ (Ὄβριες = *Tamus communis* οὐβριά = *Pallenis spinosa* Χέλ.)
(Ὄβρυος ἢ βρυός=τὸ βρύο βλ. Ἠλία Τσιτσέλη, συλλογὴ ὀνομάτων φυτῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ)

Ὄβοιπόρος, οὔ. Συνοικισμὸς τοῦ χ. Δέση. Τὸ γοματίζουν καὶ φορτῶσι=μέρος γιὰ βοσκή, ποῦ τὸ φορτῶνουν μὲ περισσότερα, ἀπ' ὅσα πρέπει ἀπ' τὸ κανονικὸ. πρόβατα

Ὄξια, ἢ, Ὄξια θέση μὲ 1—2 ὀξιές μὲς στὰ ἔλατα. στού χ. Ἀϊβάνο, Βετερνίκο, Περτοῦλι, Τυφλοσέλι
Βουνό μὲ δάσος ὀξιάς στὰ χ. Βαρδάρι, Βεντίστα, Σκληνιάσα.
Ὄξια δεσπότη σὲ ὑψόμ- 1839 ἀνάμεσα στὰ χ. -Σκληνιάσα, Χαλίκι
Λ α ο γ ρ. πέθανε ἓνας δεσπότης ἐδῶ (βλ. παράδ. 316)
Ὄξια μοναχὴ στού χ. Παλιοκαριά

Ὄρθη, ἢ, Μεγάλη ὀρθή, μαύρη πέτρα ὕψους 3 μέτρων στού χ. Γενέσι Π

Ὄρνια, στὰ, Ράχη μαυρειδερὴ μὲ τσουγκάνια μ' ἀγριόδεντρα, στού χ. Νικλίτσι Π
Ὄρνιοφωλιές, βράχια στού θολωτὸ πέτρινο γεφύρι στού χ. Πόρτα Παναγιᾶ Π

Τρύπια βράχια, όπου φωλιάζουν όρνια στο χ. Δραμίζι
Πάνω όρνοφωλιές, στεφάνια—σάρες—σκάλες στη θέση Κρασιά στο
βουνό Κόζιακα στο χ. Δραμίζι

Ουθάρια, στά, Θέση στο χ. Γκορφάρι (Άντι κουθάρια) βλ. λ. σταβάρια

Ουραγκίνα, ή, Μέρος που παίρνει το χρώμα τ' ουρανού, όταν ο ήλιος βασι-
λεύει στο χ. Γαρδίκι

Λ α ο γ ρ. Λένε ότι ένας γέρος εξηγώντας το φαινόμενο έλεγε ότι
θα γίνει κάποιο μεγάλο θάμα. (βλ. π. 145)

Ουρανός, ού, Σπανόραχη στο χ. Γενέσι. (Ράχη ψηλή που γυρίζει τον ουρανό

Ουρείδες ή Ρουσίδες, οί, Βουνό με χαλιάδες στο χ. Κωθώνι. (Μέρος στο ό-
ποίο κατεβαίνουν—σαρίζουν άπ'ήτο βουνό χαλιάδες. (ρούσουν=ρέουν)

Όφαλός, ού, Πετρωτή ράχη σε σχήμα όφραλου στον Κόζιακα στο χ. Περούλι

Όχτια, τά, Όχτες του παραποταμιού στο χ. Βαρδάρι

Παγώνι, τού, Χωματερό βουνό στρογγυλό σαν αύγό στο χ. Βακούφι. (Έδω
ύπήρχαν φωλιές που γενούσαν τά παγώνια του Τούρκου Μπέη του
χωριού)

Παλέντζι, Σύρραχο πετρωτό με κέδρα και λίγα έλατα στο χ. Γαρδίκι (Κάτω
άπ' το σύρραχο άκούγεται ή βουή του νερού, χωρίς να φαίνεται ά-
πό που, από πο.ό μέρος ποιά διεύθυνση. έρχεται).

Στεφάνι στο χ. Τζιούρτζια. Άπαντά με το Κ. άρθρ. λά=τό

Παλιασπράγκι, τ' Παλιά άσπρουδερή άπότομη ράχη στο χ. Δέση

Παλιάχουρο, τ', Ράχη με ισιάδια και δέντρα στους πρόποδες του βουτού
Κουκουρέλος στο χ. Ντουσκο

Παλιοβετερνίκο, τού, Παλιός συνοικισμός του χ. Βετερνίκ.

Λ α ο γ ρ. Λένε πως παρουσιάζονται φαντάσματα (βλ. π. 277)

Παλιόθλασσα, ή, Θέση στο χ. Μπούκορο

Παλιοθράδυσο, τού, Λάκκα μ' έλάτια στο χ. Νικλίτσι

Παλιογκορτζιά, ή, Χωράφια με γκορτζιά στο χ. Κουρνέσι
Ζυγός στο χ. Πόρτα Παναγιά

Παλιόελατος, ού, Χωράφια στο χ. Μπούκορο, με γέρικο έλάτι (δέν υπάρχει
σήμερα)

Παλιοκαζάρμα, ή, Θέση στο χ. Περούλι, όπου ύπήρχε καζάρμα

Λ α ο γ ρ. Μές στη καζάρμα σκοτωθήκανε πολλοί Έλληνες άπ'
τους Άρβανίτες (βλ. παρ. 98)

Παλιοκάκαθα, τά, Τσουγκάνι σε σχήμα κακαβιών στο χ. Τύρνα

Παλιοκάλυθα, τά, Λάκκα τριγυρισμένη με δρυς στο χ. Καλογρηανή, (είταν
άλλοτε καλύβι έδω)

Παλιοκάμαρα, ή, Παλιό γεφύρι (λισιά) στον Άσπρο, στο χ. Μπούκορο

Παλιοκαριά, ή, Χωριό του παλιού Δήμου Αιθήκων με τρεις συνοικισμούς. 1)
Κάτ Παλιοκαριά, 2) Ροδιά, 3) Πάν Παλιοκαριά
Άναφέρεται σε άναφορά των κατοίκων Άσπροποτάμου προς πασό

Τρικάλων τὸ 1848 ὡς Παλιοκαργιά
Θέση στὸ χ. Πόρτα Παναγιά
Παλιοκαργές, γοῦρνες μὲ 2—3 παλιές καρυδιές στὸ χ. Ντοβρόϊ
Παλιοκαρίτης, παραποτάμι τοῦ Πορταϊκοῦ στὸ χ. Παλιοκωριά

Παλιόκαστρο, τοῦ, Ἐρείπια τοίχων στὸ χ. Βακούφ
Τείχια ἐρειπωμένα (ἰσοδομία) στὸ χ. Βιτουμᾶ
Καὶ ράχη στὸ χ. Βύτζιανα
Σουβλερὴ μεμονωμένη ράχη μὲ παλιὰ ἐρειπωμένα κτίσματα, (κᾶσ-
τρο) στὸ χ. Γοργογύρι
Τσιουγκάνι πάνω ἀπ' τὸ μοναστήρι Ἀϊπροκόπης στὸ χ. Ζιῶλι
Τείχια ἐρειπωμένα μὲ μεγάλες πέτρες πελεκητές στὸ χ. Καλογήρους
Παλιόκαστρο, ἀπόκρημνος ἀτόφιος λόφος σάν πυραμίδα στὸ χ. Καρ
βουλιπινίτσα
Λ α ο γ ρ. Λένε πὼς κατοίκησε ἐδῶ ἕνας βασιλιάς (βλ. π. 61)
Βράχος στὸ χ. Λουζέστι
Λ α ο γ ρ. Λένε πὼς βλέπουν ἐδῶ σκέλους (βλ. παρ. 97)
Πάν Παλιόκαστρο γυμνός πέτρινος λόφος μὲ χαμοκλάδια
στὸ χ. Παλιοκαριά
Κάτ Παλιόκαστρο, σπανόλοφος κάτω ἀπ' τὸ χ. Παλιοκαριά
Ἐρείπια, μεγάλες πέτρες, ντουβάρια πεσμένα, στὸ χ. Πρόδρομος

Παλιοκλήσι, τοῦ, Ὑψωμα μὲ κλαρί καὶ παλιὸ ξωκλήσι (πιθανὰ τοῦ Ἀϊαν-
τώνη) στὸ χ. Γρεβενοσέλι
Ἐρειπωμένο ξωκλήσι Ἁγίας Τριάδας στὸ χ. Μπούκορο
Μέρος μὲ πουρνάρια ὀλότελα ἐρειπωμένο ξωκλήσι. (πιθανὰ ξωκλή-
σι Ἀἰσωτεῖρα) στὸ χ. Μυρόκοβο
Μεγάλο παλιοκλήσι, Μέρος μὲ δρυς καὶ εἰκονοστάσι Πα-
ναγίας στὸ χ. Κουκλαῖοι
Λ α ο γ ρ. Λένε πὼς ἀπὸ τὰ βουλιάγματα βγαίνει κακοντυμένη γυ-
ναῖκα (βλ. παρ. 130)

Παλιοκόνακο, τὰ, Ράχη στὸ χ. Βαρδάρι ὅπου στὴν πλαγιά της εἶταν ἄλλο-
τε βλαχοκαλύβες τῶν Σαρακατσαναίων
Θέσεις στὰ χ. Γρεβενοσέλι, Μπούκορο
Παλιοκόνακα, Ἰσιωμα μὲ παλιὰ κονάκια στὸ χ. Ντοβρόϊ. (Ὑ-
πῆρχαν ἐδῶ πολλὰ μελλίσσια)

Παλιοκόπη, τ', Θέσεις στὰ χ. Βαθύρρεμα, Βαλκάνο, Γενέσι, Γκίόνθι Γοργο-
γύρι, Δραμιζι, Ζιῶλι, Κούτζιανα, Λισιανὰ, Παλιοκαριά, Παλιοχώρι.
Πλόπκι ἄλλοῦ
Ραχοῦλα μὲ δρυς στὸ χ. Καμναί
Παλιοκαπράκι, Θέση στὸ χ. Γκαβαλιώρα

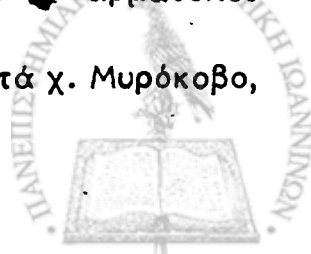
Παλιοκορομπλιά, ἡ, Ἰσιὰδι μὲ γαῦρα, κέδρα καὶ κορμπλιά στὸ χ. Ντοβρόϊ.
Θέση στο χ. Παχτούρι

Παλιοκούκλα, ἡ, Ὑψωμα μὲ ὀξιές στὸ χ. Σκληνιάσα

Παλιοκούλια, ἡ, Παλιὸ οἶκημα μὲ μικρὸ δωμάτιο πάνω σάν παρατηρητή-
ριο στὸ χ. Βανακούλια

Παλιόλακκα, ἡ, Χωράφια στὰ χ. Κωθώνι, Ριάχοβο
Παλιόλακες ἢ πολέμιστρα, μέρος στὸ χ. Κουρνέσι
Λ α ο γ ρ. Στὰ παλιὰ (1823) χρόνια πολέμησαν ἐδῶ οἱ ἄρματολοι
μὲ τοὺς Ἀρβανίτες

Παλιολισιά, ἡ, Παλιὸ γεφύρι (λισιά=ξυλοχέφυρο βλ. λέξη) στὰ χ. Μυρόκοβο,
Μπούκορο

Παλιόλογκα, τ', Θέσεις—χωράφια στο χ. Γαρδίκι—Μπούκορο

Παλιομονάστηρο, του, Παλιά έρειπωμένα κτίσματα—μοναστήρια στα χ. Βελήτζιανα, Γκιόνθι, Γοργούρι, Πάν Περνιάγκο, Περτούλι κι' άλλο

Παλιομάντρι, τ', Στάνες παλιές στα χ. Βανακούλια, Βαρδάρι, Κουρνέσι, Κότορη, Κούτζιανα, Μπούκορο, Ντοβρόϊ, Πλόπ, Τύρνα

Παλιομάντρια, ράχη πλάϊ στη βρύση Καρβελοῦ στο χ. Χαλίκι

Παλιόστανη, μαντρί για τ' άρμεγμα τῶν γαλαριῶν προβάτων στα χ. Γρεβενοσέλι, Παχτούρι

Παλιόστανεσ, θέσεις στα χ. Γρεβενοσέλι, Κλεινοβό, Παλιοκαριά

Παλιομέλα, ή, Πετρωτή κλιτύς με δρυς στο χ. Σκλήβαιο

Παλιόμλο, του, Παλιοί μῦλοι στα χ. Καλογήρους, Κουκλαῖοι, 'Κούτζιανα' Μπούκορο, Τυχάϊ

Παλιοπρίνο, του, Ξυλοπρίονα στα χ. Λάντζο. Περτούλι και Παλιοπρίνο στο ρέμμα 'Αγ. Κυριακῆς στο χ. Περτούλι

Πολιοντριστέλες, οί, Νεροτριβές κάτω από γκρεμό μ' άγριόδεντρα στο χ. Πύρρα κι' άλλο

Παλιόραχη, ή Ράχη με δρυς στο χ. Μπούκορο

Παλιόρμα, τ', Μεγάλο ρέμα στο συνοικισμό Ροδιάς στο χ. Παλιοκαριά

Παλιόρογγο, τ', Χωράφι σ' έκχερωμένο δάσος στα χ. Κάτ Περνιάγκο, Πόρτα, Βορδάρι, Γκαβαλιώρα, Καπρό. Παλιοκαριά, Παχτούρι, Τυχάϊ

Λαογρ. Λένε ότι τῆς νύχτες βγαίνουν οί νεράιδες και χορεύουν (βλ' π. 231)

Παλιοσάμρα, τὰ, Ράχη με λίγα έλάτια στο σχῆμα σαμαριοῦ στο χ. Βαρδάρι Χωράφι στο χ. Γκιόνθι

Παλιοσκουάλα, ή, Παλιό σχολείο στο χ. Σκληνιάσα (ή λέξη σχολείο μεταφερμένη στην Κ.)

Παλιόσπιτα, τὰ. Παλιά κτίρια χαλασμένα στο χ. Μπούκορο (Σήμερα έγείναν άλλα νέα)

Πολιόστρουγγα, ή, Και θέση, παλιό μαντρί, στο χ. Βανακούλια Λάκκα όπου εἶταν άλλοτες στρουγγα στο χ. Βιτουμά

Παλιοτάρατσα, ή, Λάκκα με χωράφια στο χ. Ζιῶλι. Υπήρχε καλύβα έδῶ που είχε τάρατσα

Παλιοτσέλαρα, τὰ, Παλιά έρειπωμένα κελλιά στο χ. Γαρδίκι

Παλιού, τ', Χωράφι στο χ. Βετζίστα

Παλιούρι, τ', Χωράφι με παλιούρια στο χ. Βακούφ (Paliurus australis Χέλ.) Ράχη με ρουπάκια κι' άγριογκορτζιές στο χ. Καρβουλιπινίτσα

Παλιοφόραδα, ή, Πλαγιές με χωράφια, όπου ψόφησε μιὰ φοράδα στο χ. Μπούκορο

Παλιοχορτάρι, του, Λάκκα, πάνω από γκρεμό, που βγάζει σπανοχόρτι στο χ. Γρεβενοσέλι

Παλιοχώραφα, τὰ, Παλιὰ ἐγκαταλειμμένα χωράφια' πού δὲν σπέρνονται πιά
στά χ. Βετερνίκο, Παχτούρι

Παλιοχώρι, τού, Χωριό τοῦ παλιοῦ Δήμου Χαλκίδος παρ' Ἀσπροποτάμου
σὲ ὕψος 857 μ.

Π α λ ι ο χ ώ ρ ι — α, συνοικισμοὶ, χωράφια, θέσεις λειβάδια ἐρείπια παλιῶν
χωριῶν στά χ. Μπούκορο, Καρβουλιπινίτσα, Βετερνίκο, Παχτούρι, Καλογρια-
νὴ, Κερασιά, Δέση, Τυφλοσέλι, Βεντίστα, Καστανιά, Κούτζιανα, Χουτιάνα,
Βυτζίστα (Γαρδίκι. Λ α ο γ ρ. Λένε ὅτι τὰ φίδια ἀνεβήκανε στὶς κούνιες
τῶν παιδιῶν (βλ. παρ. 41)

(Μηλιά, βρῆκαν στά ἐρείπια μνήματα κι' ἀγάλματα) Βανακούλια. Λ α ο γ ρ.
Ὅταν πέρασε ὁ Πάτερ Κοσμᾶ, στά Βανακούλια, εἶταν καθαρὰ Δευτέρα, οἱ
Παλιοχωριῖτες θέλησαν νὰ μαγερέψουν κι' αὐτὸς τοὺς ἀπότρεψε λέγοντας—
«Μοῦ φτάνουν τὰ χόρτα τῆς αὐλῆς πού πέρνουν τὴ δροσιά τους κάθε πρωί».

Παλιοχωριῖτης, οὐ, Παραποτάμι τοῦ Ἀσπ.ου στό χ. Παχτούρι

Παλούκι, τ'. Ράχη στό χ. Βαλκάνο

Κ έ δ ρ α π α λ ο ὑ κ ι α, στό χ. Κάτ Περνιάγκο
Ράχη σουβλερὴ σάν παλούκι στό χ. Τύρα

Πάλτινου, τού, Βουνὸ μὲ λίγα ξηροπλατάνια στό χ. Σκληνιάσα

Παναῖα, ἡ, Συνοικισμὸς στό βουνὸ Ἀϊλιάς, στό χ. Κωθῶνι

Παναγιώτικα τὰ, Λειβάδια—λάκκεσλίχο πιὸ πέρα ἀπ' τὸ μεγάλο θολωτὸ γιο-
φύρι στό χ. Πόρτα

Πάν Βούζι, τού, Θέση μὲ βούζια στό χ. Χουτιάνα

Πανέλα τ' Χωράφι στό χ. Παλιοκαριά

Πανόβλακο, τού, Αὐλάκι στό παλιὸ συνοικισμὸ Λιάστιανο, στό χ. Κλεινοβὸ

Παντεύγενη, ἡ, Ἰσιάδια. μὲ δέντρα, κρانيές, ἀγριοκερασιές στό χ. Μουτσιάρα

Παπᾶ, τ', Ράχη τριγυρισμένη μ' ἔλατα σὸ χ. Βαθύρεμα

Π α π ᾶ Π ο υ ρ ν ᾶ ρ ι, σπανὴ τοιμούλα—λοφάκι μὲ πουρνάρι στό χ.
Νπουσκο

Παπαβαγγέλη, τ', Χωράφια στά χ. Βαθύρεμα, Κούτζιανα

Παπαγιάννη, τ', Χωράφι στό χ. Μηλιά

Π α π α γ ι ᾶ ν ν η μ η λ ι ᾶ, θέση στό χ. Δέση (ἐπ.)

Παπαγιώργη, τ', Χωράφια στά χ. Βελήτζιανα, Τζουραναῖοι

Παπαδάκος, οὐ, Χωράφια στό χ. Δραμίτσι

Παπαδημήτρη, τ', Περιβόλι τοῦ παλιοῦ παπᾶ Ἰω. Παπαδημήτρη στό χ. Γουδο-
βάσδα

Μ ν ῆ μ α τ α Π α π α δ η μ ῆ τ ρ η, στό χ. Μπούκορο

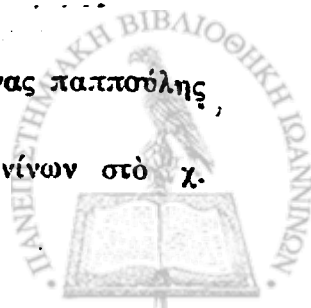
Παπαδήμου, τ', Χωράφια στό χ. Γκαβαλιώρα

Παπαϊαννέϊκα, τὰ, Χωράφια μὲ δρυς στό χ. Βύτζιανα

Παπανίκου, τ', Χωράφι στό χ. Λισιανὰ (ἐπ.)

Παπούλι, στ', Γκρεμὸς στό χ. Γκιόνθι, ἀπ' τὸ ὁποῖον γκρεμήστηκε ἓνας παπούλης,
τσιοπάνης

Παραλλαγή, ἡ, Παραλλαγή τοῦ δημοσίου δρόμου Καλαμπάκας—Ἰωαννίνων στό χ.
Κερασιά

Παρασπόρι, (Ι), τ', Χωράφια στὰ χ. Βαλκάνο, Δραγοβίστι, Καρογήρους
Ράχη στὸ χ. Βελήτζιανα

Παρόσχη, ν', Λόφος μὲ δρυς—χωράφια στὸ χ. Κουκλαῖοι

Παρεκκλήσι, τοῦ, Ἄπαντᾶ ὡς Παρεκκλήσι Παναγίας τοῦ μοναστηριοῦ Ἀϊπροκόπης
στὸ χ. Ζιῶλι

Παρλαπάνη, τ', Χωράφι στὸ χ. Κάτ Περλιάγκο (ἐπ.)

Πασχαλιόρι, τοῦ, Συνοικισμὸς τοῦ χωριοῦ Δέση (ἀπὸ τὸ Πάσχα καὶ ὄρος ἦτοι βου-
νὸ, μέρος πού ξεχιονίζεται τὸ Πάσχα)
Λ α ο γ ρ. Λένε πὼς τὴν Πασχαλιά τριγυρνᾶ τίς ράχες] ἕνας ἄγγελος (βλ.
παράδ. 115)

Πατίντζια, στὰ, Μέρος ὁμαλὸ μὲ δέντρα στὸ χ. Γαρδίκι (Μέρος πού πατιέται ἀπὸ
τὸν ἄνθρωπο)

Πατλιά, ἡ, Θέση μ' ἀγκαθωτοὺς θάμνους—εἶδος ἀγριομουρτζιάς μὲ νερογάλαζους
καρπούς στὸ χ. Νικλίτσι. Οἱ χωρικοὶ λένε ὅτι ἡ πατλιά ἀγουροπράσινη βελα-
νίζει=βγάζει βελάνι, καρπὸ
Π α τ λ ο ὕ λ α, θέση μὲ κλαρι ἀγκαθωτό στὸ χ. Βαλκάνο

Πατματάκι, τ'. Θέση στὸ χ. Γκαβαλιώρα (μικρὸ πάτημα σὲ πέτρα, ἀχνάρι)

Πατμασιόου ἁλ' Ἀλεξάντρου, Τὸ πάτημα τοῦ ἀλόγου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάντρου
σὲ πλάκα στὸ χ. Δραγοβίστι (μεταφερμένη στὴ Κ.)
Λ α ο γ ρ. Λένε πὼς τίς νύχτες βλέπουνε νὰ περνᾶ ἀπ' ἐδῶ ἕνας ὁμορφος
καβαλλάρης (βλ. παράδ. 54)

Πάτουμα, τοῦ, Μικρὸ ἐπίπεδο στὸ χ. Παλιοχώρι

Παχτούρι, τοῦ, Χωριὸ τῶ παλιοῦ Δήμου Κωθωνίων (ἀπὸ τὴ Λατινικὴ Pactum=
συνθήκη, ὁμολογία, συμφωνία)
Π α χ τ ο υ ρ ν ῖ τ σ α βουνὸ στὸ χ. Παχτούρι ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ πῆρε τὸ
ὄνομα

Πθήματα, τὰ, Ράχη μὲ μαύρη πέτρα καὶ ἀγριόδεντρα στὸ χ. Νικλίτσι, (ἀντὶ Πηδή-
ματα)

Πεζούλια, τὰ, Βράχια ἀπέναντι Μοναστηριοῦ τοῦ χ. Λιπινίτσης
Ἵψωμα λάκκες—πέτρες ὅμοιες σὰν πεζούλια στὸ χ. Περδρόμο

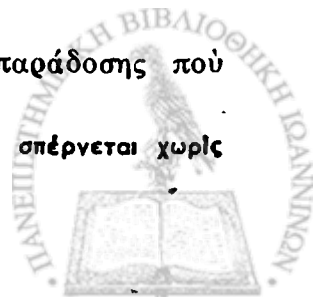
Πεθαμένου, στούν, Θέση στὸ χ. Παλιοκαριά
Λ α ο γ ρ. Πέθανε ἕνας παλιὸς Παλιοκαρίτης καὶ βρουκολάκισε

Πελεκήματα, τὰ, Θέσεις στὰ χ. Κουρνεσι. Γκαβαλιώρα πού οἱ κάτοικοι πελεκοῦσα
τὰ ξύλα

Πελεκούδα, τ', Θέση στὸ χ. Πόρτα Παναγιά

Πέντε ἀδέρφιρ, στὰ, Πέντε πεῦκα ἐνωμένα σ' ἕνα τεράστιο στὸ χ. Γουδοβάσδα
Λ α ο γ ρ. Στὰ πεῦκα αὐτὶ ληστὲς σφάξανε πέντε ἀδέρφια (βλ. παράδ 312).
Πέντε κορομπλιὲς ἀδελφωμένες στὸ χ. Μπούκορο
Λ α ο γ ρ. Λένε πὼς ἕνας ὀλόμαυρος ἄνθρωπος γυρίζει ἐκεῖ τὰ βράδυα (βλ.
παράδ. 195)
Π έ ν τ ε ἀ δ έ ρ φ ι α, θέση στὸ χ. κάτω Περνιαγκο
Λ α ο γ ρ. Ὑπάρχει καὶ ἄλλη ἐκδοχὴ τῆς ὑπ' ἀριθ. 312 παραδόσης πού

ΣΗΜ. Παρασπόρι, λέγεται τὸ χωράφι, ἕλλης ντάμκας (τεμαχίου χωραφιῶν πού σπέρνεται χωρὶς
νὰ μείνει σὲ ἀγρανάπση, γιὰ τὸ λόγο ὅτι εἶναι γερὸ χωράφι

φέρνει τὸ ὄνομα «Πέντε ἀδέρφια» ἢ «λά κίνου ντί λά ποῦσκλη». Ἀπ' τὴ Λατινικὴ *ripus* = ὁ πεῦκος μεταφερμένη στὴ Κ. ὡς κίνου καὶ ἀπὸ τὴν ἐπίσης λατινικὴ *rustula* = ἡ φλύκταινα, ἡ πανούκλα μεταφερμένη στὴν Κ. ὡς πούσκλη ἤτοι ὁ πεῦκος τῆς πανούκλας

Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὅτι στὸ μέρος αὐτὸ παρουσιαζόταν ἓνα φάντασμα ποῦ ἔτρωγε τοὺς ἀγρωγιάτες καὶ τοὺς διαβάτες. Ὑστερὰ τὸ φάντασμα πηγαίνει καὶ κοιμούνται ἀνάμεσα στὰ πέντε πεῦκα. Οἱ χωριάτες παραμονέψανε ἓνα βράδυ κι' ὅταν τὸ φάντασμα χορτασμένο γύρισε καὶ κοιμήθηκε, αὐτοὶ δέσανε γερὰ τὶς κορφές ἀπὸ τὰ 5 πεῦκα. Ἔτσι τὸ φάντασμα βρέθηκε κλεισμένο στὸ πεῦκινο δίχτυ. Προσπάθησε νὰ βγῆ, οὐρλιαξε, χτυποῦσε δῶθε πέρα, μὰ μάταια. Ἀποκαμωμένο ψόφησε καὶ γλύτωσε ὁ κόσμος. Τὰ 5 πεῦκα τράφηκαν ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ φαντάσματος, ἐνώθησαν, θέριεψαν καὶ γίνηκαν ἓνα γιγάντιο στοιχειωμένο πεῦκο

Περβασίλη, τ' Μέρος τσακιστὸ μὲ γκρεμοὺς στὸ χ. Κόττορη. (Πέρασμα τοῦ Βασίλη. Πιθανώτερον ἀπὸ τὸ Κ. πέρου = ἀχλαδιά, ἤτοι ἀχλαδιά τοῦ Βασίλη. Ὑπῆρχε ἄλλοτε ἐκεῖ μιὰ μεγάλη ἀγριοχορτζιά

Πέρδικο, ἡ, Ράχη στὸ χ. Μουτζιάρια
Μεγάλος βράχος μὲ σχισμάδες καὶ τρίπες στὸ χ. Μπούκορο, ὅπου φωλιάζουν οἱ πέρδικες

Περιβολάκι, τοῦ, Θέση κάτω ἀπ' τὰ 3 πύργια στὸ χ. Πλόπ
Π ε ρ ι β ὀ λ ι, Θέσεις στὰ χ. Βετηρνίκο, Λιπνίτσα
» Πλαγιές — χωράφια (ἄλλοτε ἀμπέλια) στὸ χ. Βεντίτσα
» Ράχη στὸ χ. Πλόπ
» Λάκκες — οἰκόπεδα στὸ χ. Πόρτα
» Δάσος μὲ ἐλάτια — χωράφια ὅπου σπέρναν ἄλλοτες βροίξες
στὸ χ. Τυφλοσέλι

Περιστερί, τοῦ, Μεγάλο βουνὸ στὸ χ. Χαλίκι. ὕψους 2295 μ.

Περιστεφανο, τοῦ, Τσουγκάνι μὲ τρύπες στὶς ὁποῖες φωλιάζουν ἀγριοπερίστερα στὸ χ. Γαρδίκι. (ἀντὶ περιστεροστέφανο)

Περλέκου, τ' Λάκκα τριγυρισμένη μ' ἐλάτια στὸ χ. Λιβάνο (ἐπ.)

Περτούλι, τοῦ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Αἰθίωνων σὲ ὕψος 1139 (πιθανὰ ἀπ' τ' ὄνομα φυλάρχου Μέρτα — Μπερτούλι. ἢ ἀπὸ τὸ Πορτούλι, μικρὴ πόρτα, πέρασμα, διόδος

Λ α ο γ ρ. Λέγε ὅτι οἱ νεράϊδες βγαίνουν ἀπὸ τὶς σπηλιές κατεβαίνουν στὸ ποτάμι ὅπου λουζοῦνται, χορεύουν, παίζουν ὄργανα (βλ. παρ. 234)

Ἀπαντᾷ ὡς Περτούλη τὸ 1741 σὲ κατάστιχο τῆς Μονῆς Μετεώρων. Ἀναφέρεται δὲ σὲ κώδικα τῆς Μονῆς Βαρλαάμ κυρίως τοῦ 10ου αἰῶνος ἀρχομένου μεταξὺ ἄλλων ἀστροποταμίτικων χωρίων ὡς Περτούλη (8α). Ἐπίσης σὲ ἀναφορά τῶν κατοίκων τ' Ἀστροποταμίου πρὸς τὸν Πασᾶ Τρικάλων τὸ 1841 ὡς Περτούλι καὶ ὡς Πορτούλη. (Ἀραβαντινὸς περὶ Κουτοσβλάχων)

Περτουλιώτης, οὔ, Παραποτάμι τ' Ἀσπρου

Ὁ κάτοικος τοῦ χωρίου Περτούλι

Λ α ο γ ρ. Στὸ δεξιὸν ὄχτο τοῦ παραποταμίου, πάνω σὲ πλάκα, βρίσκεται πετρωμένη πέστροφα. Λένε πὼς εἶταν Νεράϊδα ποῦ πετρώθηκε (βλ. π. 154)

Πέτρο, ἡ, Μεγάλη μονοκόμματη πέτρα ἀνάμεσα χ. Βαρδάρι — Κουτζιανα.

Π έ τ ρ α σχισμένη στὰ χ. Ζιῶλι — Βυτζιανα

Π έ τ ρ α κόκκινη, μεγάλη κοκκινωπὴ πέτρα στὸ χ. Κερασιά.

Ἄσπρη μεμονωμένη μικρὴ πέτρα πάνω ἀπ' τὸ χ. Κουκλαῖοι

Π έ τ ρ α, γούρνα μὲς τὴν ὁποία ὑπάρχει μεγάλη ἄσπρη πέτρα στὸ χ. Μπούκορο

Λάκκες με πέτρες στο χ. Μυρόκοβο

Πέτρα Χρόνη, σπανός βράχος ύψους 15 μ. στο χ. Γρεβενοσέλι

Πετρίτσια, χαλιάδες στα χ. Κόττορη, Χουτιάνα

Πετρίτσια, ράχη στο χ. Κούτζιανα

Πετρόσκαλες, οί, Λαξεμένες στο βράχο σκάλες, στα χ. Βαλκάνο, Βετερνίκο, Γρεβενοσέλι, Δέση, Κωθώνι, Παλιοκαριά, Πύρρα

Λαογορ. Κάτω απ' την πετρόσκαλα του Κωθωνιού βγαίνουν τὰ φαντάσματα (βλ. π. 284)

Πετρομπᾶ, τ' Ράχη μ' ἐλάτια στο χ. Μυρόκοβο

Πετρωτός, ού, Ὑψωμα με πέτρες—δρυς—νερατζιές στο χ. Πρόδρομο

Πέτσιο, ή, Ράχη μ' ἐλάτια στο χ. Κλεινοβός

Πηγαδούλια, τὰ, Ρέμα με πλατάνια στο χ. Σκλήβαιο

Πηνειός, ού, Τὸ μεγάλο ποτάμι πού πηγάζει ἀπὸ τὸ Ζυγὸ Πίνδου, τὸ γνωστὸ μετ' ὄνομα Σαλαμπριά στο χ. Κερασιά. (Ἀπὸ τὸ Πελασγικὸ φηνεὶ ἢ πηνεὶ ἢ καὶ ἀφνὲς ἀπ' τὸ ὁποῖο τὸ ἑλληνικὸ ἀφνειός) Σμν. ὁ πλουτοποιός, ὁ διαχέων, ὁ σκορπίζων πλούτη. (Σ η μ. βλ. Ἐλευθεριάδη Πελασγικὴ Ἑλλάς)

Πιάζα, τ' Μικρὸ ὄροπέδιο πάνω σὲ ἀποτομιά, μες στο χ. Κρασιά (ἐπ.)

Πιαλία, ή, Ἡ μετονομασία τοῦ χωριοῦ Καρβουλιπινίτσα τοῦ παλιοῦ Δήμου Πιαλίων.

Πιάστερι, Ἀπαντᾶ μετὸ Κ. ἄρθρο λά=ή

Μέρος γυμνὸ, ξαίθρα στο χ. Βετερνίκο (ἀντὶ ξάστερο). Πιθανὰ ἀπ' τὸ λατινικὸ rascο μεταφερόμενο στὴ Κ. ὡς παστείρε=βόσκω, μέρος πού βόσκουν τὰ οἰκόσιτα ζῶα τοῦ χωριοῦ

Πιζούλι, τοῦ, Ράχη στο χ. Λιπινίτσα

Πιζοῦλια, στεφάνια πρὸ βουνὸ Κόξιακα, πού ἐξέχουν σὰν πιζούλια στα χ. Γενέσι, Πρόδρομο

Πιδόκα, Θέση μες τὸ Βασιλικὸ δάσος Στρούγγου, στο χ. Καστανιά (ἴσως ἀπ' τὸ πιθανὸς μεταφερόμενο στὴν Κ. μέρος σὲ σχῆμα πιθαριοῦ). Ἀπαντᾶ μετὸ Κ ἄρθρ. λά=ή

Πικρόλακκα, ή, Βράχια—λάκκες στα χ. Κόττορη—Τύρνα

Πικρόχορτο, τοῦ, Ράχη στο χ. Παχιούρι, ὅπου φυτρώνει ἓνα εἶδος φυτοῦ με κίτρινα λουλούδια σὰν τοῦ καπνοῦ (Sisymbrium irio Χελ.) Τρωγόμενο ἀπὸ τὰ ζῶα προκαλεῖ δηλητηρίαση, μ' ἀποτέλεσμα συνηθῶς τὸ θάνατο τοῦ ζῴου

Πινακᾶ, τοῦ, Δάσος δρυός στο χ. Γοργοῦρι

Πινακάδες, ἴσιωμα—οἰκόπεδα στο χ. Πρεβέντα

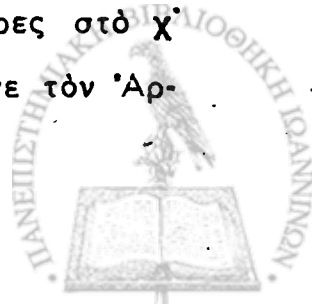
Πίνδος, ή, Τὸ γνωστὸ Ἑλληνικὸ βουνὸ (1). Ἀπ' τὸ πελασγικὸ Πούνδ ἢ Φούνδ. Σμν. ἢ ἀπέραντη μεγάλη ἀτέλειωτη, á perte de vue ὄροσειρά, τῆς ὁποίας δέν μπορεῖ κανεὶς μετὸ μάτι νὰ διακρίνη τίς δύο ἅκρες τῆς

Πισκόϊα, Ὄνομα παλιοῦ κατοίκου τοῦ χ. Κρασιά, πού παράμεινε καὶ ὄνομα παμπάλιας γιγαντόκορμης καρυδιάς του.

Ἀπαντᾶ μετὸ Κ. ἄρθρ. ἀλ=τοῦ

Πλαγιά, ή, Ἀπαντᾶ σ' ὅλα τὰ χωριά ὡς πλαγιά, Πλαϊά, πλάγιο, πλάϊ, πλάϊα, πλαερό, πλαγερό, Θέσεις με χωράφια στα χ. Βαρδारी. Ζιῶλι, Πόρτα κλπ.

- Πλάκα**, ή, Ράχη στο χ Κόττορη
Μεγάλη άσπρη πλάκα στο χ Μπούκορο
Πλάκες στα χ. Βαρδάρη, Γενέσι, Λάντζο
Πλάκες, κρημνοί με πλακωτές πέτρες στο χ. Γενέσι
Θέσεις με πλάκες στα χ. Κερασιά, Κρανιά, Κούτζιανα
Μονοπάτι προς Παλιοκαριάν
Πλάκανιθρες στο χ. Περτούλι
Πλάκα γυμνή, στο χ. Μηλιά
Πλάκα Δεσπότη, δάσος ελάτης με βρύση στα χ. Καλογή-
ρους, Τυχάϊ. (*Εκατσε ψηλά ξνας Δεσπότης)
Κόκκινη πλάκα στο χ. Πλόπι
Πλάκα Παναγιῶς στο χ. Κλεινοβός
Πλακέβι, πλακερό μέρος στη βυτική πλευρά του Κόζιακα στο
χ. Κάτ Περνιάγκο (βλ. παράδ, 73)
Λαογρ. Έδω έγινε συμπλοκή του Καπετάν Σπανοβαγγέλη με τους
Τούρκους
- Πλασταρά**, τ', Όνομα βυζαντινού όφικιαλίου σε θέση, του χ. Καρβουλιπι-
νίτσα
Λαογρ. Η παράδοση λέει ότι ένα βασιλόπουλο ήρθε και κατοί-
κησε έδω (βλ. παρ. 55)
- Πλαστόρι**, του, Θέση—χωράφι στο χ. Λιπινίτσα
- Πλαστηρέϊκα**, τὰ, Παλιά έρειπωμένα κτίσματα στο χ. Βύτζιανα (έπ.)
- Πλατάνια**, τὰ, Άπαντὰ σ' όλα τὰ χωριά, ως πλάτανος, πλατάνη, πλατάνοι,
πλατάνια πλατανιάς, πλατανιές, πλατανάκι, πλατανάκια (συνοικι-
σμός του χ. Κουρνέσι) Δασιά, πλατάνια στο χ. Ντοβρόϊ, λόγγος
στα πλατάνια στο χ. Κούτζιανα, τρανά πλατάνια στο χ. Πρεβέντα,
πλάτανο ρέμα στο χ. Γκαβαλιώρα, πλάτανο ράχη στο χ. Κωθώνη.
(*Platanus orientalis* Χελ.)
- Πλατειά**, ή, Ράχη—λάκκα πετρωτή με δρυς στο χ. Πρόδρομο
- Πλάτη**, ή, Μέρος σπανό (μιά πλάτη βουνοῦ) μ' όξιές κι' ελάτια κάτω στο
χ. Πύρρα
- Πλατύπουρος**, οῦ, Πόρος—πέρασμα πλατύ, στον Άσπρο στο χ. Μυρόκοβο
- Πλέσια**, στήν. Θέση στο χ. Βετερνίκο. Λέξη Σ. σμν. ό φαλακρός, μέρος σπα-
νό, ή βάθη, ή μικρολίμνη
- Πλιάντζια**, στήν, Θέση ανάμεσα χ. Βετερνίκο—Πύρρα
- Πλιάτσιακα**, τ' Πηγή—ρέμμα—πλατάνια στο χ. Παλιοχώρι
- Πλιν ή Πλούν**, στοῦ, Στεφάνη με λίγα ελάτια στο χ. Γαρδίκι
- Πλόκια**, στά. Βράχια άπέναντι μοναστηριού χ. Λιπινίτσα (βλ. λ μέρος Δ')
- Πλόπι, ή Πλόπι**, του. Χωριό του παλιού Δήμου Κωθωνίων
Λαογρ. Από στεφάνη γκρεμίστηκε μιά γυναίκα Πηνελόπη (βλ.
παρ 313) (βλ. λ. Πλόπι, μέρος Δ).
- Πόδους**, ή. Χωράφι στο χ Μουτσιάρα (ποδιά, παρυφή)
- Πολεμίστρα**, ή, Λάκκα περιτριγυρισμένη με πέτρες. με πολεμίστρες στο χ'
Κουρνέσι
Λαογρ. Άπ' έδω ό άρματολός Ν. Στορνάρης πολέμησε τον Άρ-
βανίτη Σούλτσε Κόρτζια (βλ. π 92)

Πολιάνα, ή, Χωριό τοῦ παλιοῦ Δήμου Πιαλίων (1) Σλαβική σμν. μικρὴ ὀμα-
λὴ τοποθεσία, ἢ μέρος μὲ λεῦκες
Λ α ο γ ρ. Παράδοση ἀναφέρει ὅτι δυὸ ἀδελφές πριγκηπέσες Βυ-
ζαντινές ἢ Ραυλιὰναι καὶ ἡ Suliana, ἐξορισμένες ἤρθαν καὶ ἔμει-
ναν ἐδῶ στὴ Θεσσαλία, στὸ κάμπο τῶν Τρικάλων, ὅπου χτίσανε τὰ
δυὸ σημερινὰ χωριά Πουλιὰναι καὶ Ζούλιανη

Πολύκοινο, τοῦ, Ράχη—Ισιάδα—σάρες—γκρεμοὶ μ' ἐλάτια στὸ χ. Μουτσιάρα

Ποντίκι, τοῦ, Ραχούλα μὲς σὲ δάσος ἀπὸ ὄξιές καὶ ἔλατα στὸ χ. Βαθύρε, α

Πορδαλιὰ, ή, Πετρωτὴ ράχη μὲ 2 πουρδαλιές στὸ χ. Καρβουλιπινίτσα (Rhus
cotinus Χελ.)

Ποριά, τὰ, Μέρος μὲ ποριά, πλατάνια, στεφάνια, ρέμα μὲ πολὺ νερὸ στὸ χ.
Γενέσι

Π ο υ ρ γ ι ἄ, παλιές πέτρες στὸ χ. Γκιόνθι

Π ο υ ρ ι ἄ, στὰ χ. Βαλκάνο, Καρβουλιπινίτσα. Χουτιὰναι, Πάν καὶ
Κάτ πουριά στὸ χ. Ζιῶλι

Πόρος, οὐ, Ποταμιὰ τ, *Ἄσπρου, πού στὸ μέρος αὐτὸ πλαταίνει, στὸ χ. Μυρὸ
κοβο. Ἄπαντᾶ (στοὺν πόρου)

Πόρτα, ή, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Αἰθήκων. Μετονομάστηκε Πύλη
Ἄπαντᾶ ὡς Πόρτα—Παζάρ (λόγω τῆς ἐτησίαις ἐμποροπανήγυρης
πού γίνεται στὶς 23 Αὐγούστου—τῆς Παναγίας). Ἡ Πόρτα εἶναι κτί-
σμα μετεπαναστατικὸ. Ὁ κάτοικος λέγεται Πορτινὸς

Πόρτα Παναγιὰ, ή, Παλιὸ χωριὸ, ἀπ' τοὺς κατοίκους τοῦ ὁποίου προῆλθε τὸ
χωριὸ Πόρτα. Τώρα εἶναι συνοικισμὸς τοῦ γνηκε ἀπὸ κατοίκους
ἄλλων χωριῶν

Λ α ο γ ρ. Τὸ 1854 οἱ Τοῦρκοὶ βάλανε φωτιὰ νὰ κάψουν τὴν ἱστορι-
κὴ Βυζαντινὴ ἐκκλησίαι (βλ. παρ. 141)

Πορτί, τοῦ, Τσουγκάνι ἀπὸ δυὸ μέρη καὶ κάτω γκλαβανή, στὸ χ. Πόρτα. Μικρὸ
πέρασμα. πορτάκι

Π ο ρ τ ή, χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Γόμφων Καρδίτσης

Πορτιάτης, οὐ, Ἄπαντᾶ καὶ ὡς Πορταϊκὸς. Παραποτάμι τοῦ Πηνειοῦ.

Ὁ Σουηδὸς περιηγητὴς Adolphe Stuzzenbecker (1784) στὸ ἀνέκδοτο
ἡμερολόγιό του, τὸν ὀνομάζει «Ἄσπρος ποταμὸς». Γράφει δὲ, ὅτι ἔ-
τσι τὸν ὀνομάζουν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Πορτινοί, ἐπίσης

Περτοπούλα, ή, Μικρὴ διάβαση ἀνάμεσα ἀπὸ 2 τσουγκάνια στὸ χ. Κουρνέσι
Λ α ο γ ρ. Ἐνας δράκος ἔσπασε τὸ τσουγκάνι καὶ πέρασε (βλ.
παρ. 185)

Ποτάμι, τοῦ, Θέση στὴ ποταμιὰ τοῦ Ἄσπρου στὸ χ. Μουτσιάρα

Π ο τ ἄ μ ι Καστανιώτικο στὸ χ. Αἰβάνο (ἔχει πολλὰ ἀγριοκαστα-
νιές, στὶς ὁποῖες χρωστᾶει τὸ ὄνομά του)

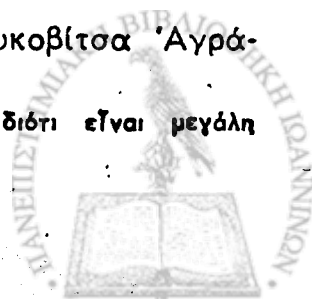
*Αἰβανιώτικο ρέμα βαθὺ στὸ χ. Αἰβάνο

Ποτιστὴς, οὐ, Θέσεις μὲ νερά χ. Ντοβροῖ, Βοθύρεμα, Βαλκάνο

Π ο τ ι σ τ ι κ ἄ, χωράφια 200 στρέμμ. κοντὰ στὸ Πηνειὸ, στὸ χ.
Ἄγ. Παρασκευῆ

Πουλημένο, τοῦ, Θέση στὴν Ἄπὸν Παλιόκαριὰ πρὸς χ. Μπουκοβίτσα Ἄγρᾶ-

ΣΗΜ. (1) Δὲν ἀνήκει στὸ τοπωνύμιο τ' Ἄσπραποτόμου. Ἄνοφέρεται ὄμως, διότι εἶναι μεγάλη
στάση τῶν Ἄσπραποταμίτικων καρβανιῶν

φων (βλ. λ. μπουλημένος)

Πουλιά, στά, Θέση ανάμεσα στά χ. Τυχάϊ—Λάντζου

Λ α ο γ ρ Λένε ότι περάσανε απ' έδω πουλιά πού δέν εΐταν πουλιά, αλλά τό τάγμα τών διαβόλων (βλ. παρ. 266)

Πούλιος, ού. Λάκκα μ' έλατα στό χ. Τυφλοσέλι

Πουρδαλιά, ή, Βλ. λ. πορδαλιά—στό χ. Κρρβουλιπινίτσα

Πουριά, τά, Βλ. λ. ποριά (πῶρος λιθος)

Που ναράκια, τά, 'Απαιτῶ σχεδόν παντού στά χωριά ὡς πορνάρι, πουρνάρι, πορναράκια, πουρναράκια, πουρναράς, πούρνος. άρκουδοπούρναρο, ζαρτζοπούρναρο

Π ο υ ρ ν ά ρ ι, ὠραιότατο ὄροπέδιο μέσ σ' έλάτια μέ άφθονο νερό στό χ. Κρασιά. 'Απ' έδω άρχίζει ή Βάλια—'Αράου=άγριοπόταμος, χείμαρρος, άγριο ρέμμα

Π ο υ ρ ν α ρ ά κ ι α, συνοικισμός στό χ. Μυρόκοβο

Π ο ὕ ρ ν ο ς, δάσος πουρναριῶν στό χ. Ζιῶλι (Quercus Smilax Χελ) Ζαρτζοπούρναρα, κοντοραχούλες μέ πουρνάρια, κέδρα στό χ. Γενέσι

Πραζά, τ' Ράχη μέ ζυνόδεντρα και μαντριά στό χ. Γενέσι (έπ. 'Αμπράζης, εΐχε μαντριά κάτω από τή ράχη)

Πρατασκάλα, ή, Καί πρατόσκαλα, ανάμεσα στά χ. Γκαβαλιώρα—Μυρόκοβο:

Λ α ο γ ο. "Ενας ζωοκλέφτης πιάστηκε μαζί μέ τή κλεμένη προβατίνα έδω (βλ. παρ. 123)

Πρετσινίκα, τ' Καί Πριτσινίκα, χωράφι στό χ. Καρβουλιπινίτσα (έπ.)

Πριόβολο, τ', Χωράφι στό χ. Ζιῶλι. ('Επίθετο—παρατσούκλι. 'Από τό πῦρ και βολή. Πριόβολο=τό κοινά λεγόμενο τσακμάκι μέ τήν τσακμακό πετρα μαζύ)

Πριόνια, τά, Ξυλοπρίονα—νεροπρίονα—παλιοπρίονα σέ πολλά χωριά

Π ρ ι ό ν ι α, πηγή μέσ σέ έλάτια και σφεντάμια στό χ. Πάν Περνιάγκο

Πριπόρια, τά, Ράχη μέ πλαγιές στό χ. Βετερνίκο. Θέση στό χ. Λιπινίτσα (τό Ε. πρόποδες, προπόδια, προπόρια)

Πριτσέλι, του, Σπανοπλαγιά μ' έλατα κάτω στό χ. Γκιόνθι

Μέρος στό ὁποῖο πριτσαλιῶνται τά γίδια. ('Η ὄχλια τών προβάτων λέγεται Μαρκάλος και τών γιδιῶν, πριτσιάλος)

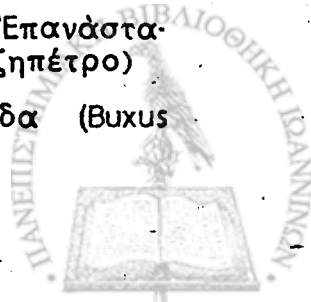
Πριτσιάσα, ή, Σπανοβούνι μέ λάκκους και έλατα στό χ. Παλιοχῶρι (βλ. Πριτσέλι)

Προσήλιο, του, Κάθε προσήλιο μέρος στά χωριά

Π ρ ο σ ή λ ι ο Κ ὠ σ τ ἰ α δραγασιά του άγροφύλακα Κώστα στό χ. Κουκλαῖοι

Πρόχωμα, του, Ράχη στό χ. Πρεβέντα. (Πρόχωμα γινομένο 'στην 'Επανάσταση του 1854 από τόν 'Ελλ. Στρατό, ὑπό τόν στρατηγό Χατζηπέτρο)

Πυξάρια, τά, Δάσος από πυξάρια στό χ. Παλιά—Γουδοβάσδα (Buxus sempervirens Χελ.)

Πύργος, ού, Πύργος Γάκη Χατζή, αρχιτεκτονικό κτίσμα του 1841 στο χ. Περτούλι

Λαογρ. Κάποιο καλό στοιχειό φυλάει τόν Πύργο δπως λένε. (βλ. παρ. 96). Πυρπολήθηκε τό 1943 άπ' τούς Γερμανούς

Πύργος Κατ ή στο χ. Καμνάϊ (Πήγε Κατ ής Τουρκος και δίκασε)

Πύργος τ' Λαμπράκη, έρειπώμένο κτίσμα στο χ. Πλόπ Λαογρ. "Ένας γέρος πού παρουσιάζεται στα χαλάσματα λένε πώς είναι ό Πλοπιώτης Λαμπράκης (βλ. π. 94)

Πύργος τ' Μιχαλάκη, δέν ύπάρχει σήμερα—είταν στο χ. Χαλίκι

Λαογρ. Τόν έκαψε ό καπετάν Λιακατάς μαζί με τούς Άρβανίνιτες (βλ. π. 51)

Πύργος Παπαστέργιου, αρχιτεκτονικό κτίσμα στο χ. Λιπινίτσα

Πύργος Τσιάφη, στο χ. Καστανιά

Τρία πύργια μέσ τά έλατα στο χ. Βαθύρρεμα

Γενικά, πύργος—πύργια είναι και άλλα μικροκτίσματα στρογγυλά δίχως στέγη, πού κατασκευάζουν πρόχειρα οί τσιοπάνηδες με μεγάλες πέτρες πάνω στις βουνοκορφές για να προστατεύονται άπ' τούς δυνατούς άέρηδες

Πυργάκο, θέση στα χ. Γαρδίκι, Καμνάϊ

Πυρολέξη, τ' Ράχη μ' άμπελοτόπια στις πλαγιές στο χ. Γουδοβάσδα

Πύρρα, ή, Χωριό του παλιού Δήμου Αιθήκων. Αναφέρεται σε άναφορά τών κατοίκων Άσπροποτάμου προς τόν Πασά Τρικάλων τό 1848 ως Πήρα

Ράχη, ή, "Όμορφη σπανή ράχη στο χ. Πάν Περνιάγκο

Μεγάλη ράχη στα χ. Δραμίζι, Καμνάϊ, Καρβουλιπινίτσα

Ράχη τρία μνήματα, στο χ. Μηλιά (ύπήρχαν έκει 3 μνήματα)

Ραχοπούλα, μικρή ράχη στο χ. Γενέσι

Ραχοπούλες, τέσσερις μικρές χωματερές ράχες με δρυς στο χ. Ποδόδρομο

Ρέθια, τά, Λάκκα με χορτάρια στο χ. Λισιανά

Ρεμετέϊκα, τά. Χωράφι με πουριά στο χ. Ζιῶλι ("Από τό έπ. Ραμνιώτης—Ραμνιωτέϊκα, Ρεμετέϊκα ή Ριμιτέϊκα)

Ρέμματα, τά, Ρέμμα Άγίας Κυριακής στο χ. Περτούλι

Ρέμμα Ντόβα, ανάμεσα χ. Περτούλι—Πάν Περνιάγκο. (Σκοτώθηκε έδῶ ό τσιομπάνης Ντόβας)

Ρέμμα Παλιοκαρίτικο στο χ. Παλιοκαριά (παραποτάμι Πορταϊκού)

Ρέμμα Κουτζιανίτικο στο χ. Κούτζιανα (παραποτάμι Πορταϊκού) (βλ. και Κακόρεμμα)

Ρεμπέλια, τά, Χωράφια στο χ. Βακούφι

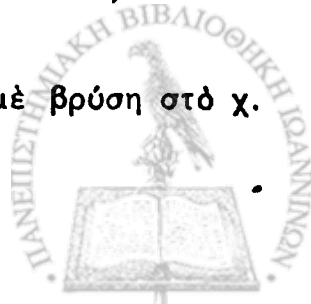
Ρέντα, ή, Όροπέδιο 200 στρεμμάτων τριγυρισμένο μ' έλατα και πεύκα στο στο χ. Βεντίτσα

Ράχη στα χ. Καστανιά—Λιπινίτσα—Τζούρτζα. (βλ. λ. άρέντα)

Ρήγανες, οί. Ράχη στο χ. Βιτουμά (ή ρήγανη *Origanum onites* Χελ.)

Ρίζου χάνι, τ'. Χάνι στο χ. Βανακούλια

Ρισγκίτσιου, Κλιτείς της σπανόραχης Κάλτσας—Μπούτζας με βρύση στο χ. Κρασιά. Άπαντά με τό Κ. λά=τού

- Ρόγγι**, τού, Ράχη στα χ. Πολιοκαριά, Ρόγγια, στα χ. Βαλκάνο, Βύτζιανα, Γενέσι, Δέση, Λάντζο, Πάν Περνιάγκο, Πόρτα, Παχτούρι
Ρόγγια Θανάση, μεγάλη λάκκα μ' έλατα στο χ. Τυφλοσέλι
Ρόγγια Κώστα, Ισιωμα μέ δέντρα στο χ. Βύτζιανα
Ρόγγια Τζήμα, σύπλαγο μέ κέδρα στο χ. Βύτζιανα
Ρογγόζια, θέση στα χ. Κάτ Περνιάγκο, Γενέσι
(Ρόγγι—έκχέρωση δάσους για χωράφι)
- Ροδιά—Ρουδιά**, ή, Συνοικισμός του χ. Παλιοκαριά (ή ροϊδιά *Punica granatum* Χελ)
- Ρόκα**, στή, Ισιωμα μέ διχαλωτό έλάτι σέ σχήμα ρόκας στα χ. Βύτζιανα, Καλογήρους
Ρόκες, πλαγιά στο βουνό Διαμάντι, στο χ. Ζιῶλι (χωράφια άλλοτες πού σπέρναν άραβόσιτο) (*eruca sativa* Χελ.)
- Ρόνα**, ή, Ράχη στο χ. Χαλίκι, μέ ύποδιαίρεση σέ μεγάλη και μικρή Ρόνα. Η πρώτη και κυρία πηγὴ τ' Ἄσπρου. Τὸ νερὸ ξεκινᾷ ἀπὸ πηγὴ πού βρίσκεται λίγο κάτω ἀπ' τὴν κορυφὴ. Ἄ άμεσα σέ δάσια ὀξιάς) (Ἀπὸ τὸ ρῆμα ρέω, δημοτικὸ ρούω. Ρόνα=μέρος βουνὸ ἀπ' τὸ ὁποῖο κατηφορίζουν. ροῦν,φεύγουν τὸ χινόπωρο γιὰ τὰ χειμαδιὰ τὰ πρόβατα τῶν Τσελιγκάδων τοῦ Χαλικιοῦ)
Πιθανὰ δὲ μέρος ἀπ' τὸ ὁποῖο ρέει νερὸ
- Ροσίδα**, ή, Ράχη πετρωτὴ πού τὴν σχίζει ἀπὸ πάνω και κάτω χαλιᾶς—σάρα στο χ. Καλογρηανή
Ροσίδια, τσουγκάνια—σᾶρες στο ποτάμι στο χ. Καμναῖ (ἀπ' τὸ ρέω—ρούω)
- Ρούβια**, τὰ. Ὑψωμα στο ὁποῖο σπέρναν ρόβι στο χ. Κερασιά. (Ρόβι *Vicia ervilia* Χελ)
Ρουβιές, χωράφι στο χ. Παλιοχώρι
- Ροῦδι**, τού, Χορτοκλάρι στο χ. Βαθύρρεμα (κατάλληλο για βάψιμο μαλλίνων εἰδῶν)
Ρέμμα πετρωτό μέ ροῦδι στο χ. Καπρό
Ροῦδι μέρος πετρωτό πού ἔβγαζε άλλοτες ροῦδι στο χ. Μπούκορο (ροῦδι *Rhus coriaria* Χελ)
- Ρουσιάδες**, οί, Πετρόρραχη μέ σπηλιές στο χ. Πόρτα. Ἱστορία νεώτερη. Οἱ Πορτινοὶ Ν. Μάντζιος και Ἄναγν. Μάντζιος, σκότωσαν τὸ 1885 τὸν ὑπὸν ἄρχιστὴ τῶν Πυργανταίων. Ὁ Ἄστυνόμος Πόρτας Ρουσιτ Ἐφένδης, ἔπιασε μέσ στίς σπηλιές τούς φονιάδες οἱ ὁποῖοι και δικάστηκαν στή Λάρισα. Οἱ Πορτινοὶ νοματίζανε τούς ζαπτιέδες=χωροφύλακες, Ρουσιάδες, ἀπ' τ' ὄνομα τοῦ Τούρκου Ἄστυνόμου
- Ρπάκια ἢ Ρουπάκια**, τ' Μέρος μέ κοντόδεντρα και γύρω κέδρα στο χ. Κουρνέσι. (Ρουπάκι *Quercus cerris robur* Χελ)
- Σακαμπέντη**, τ' Νερόμυλος στίς παρυφές τοῦ βουνοῦ Μουντζέλο στο χ. Κλεινοβός (ἐπ.)
- Σακάτικο**, τού, Σπανοράχη μέ Ισιώματα και έλάτια στο χ. Κούτζιανα
- Σάλτα**, ή, Ράχη στο χ. Καστανιά (βλ. λ. σάλτσα, μέρος Δ')
- Σαμαρᾶ Χάνι**, τ', Χάνι—ύποστατικό στο χ. Κλεινοβός (ἐπ.)
- Σαμαράκι**, τού, Θέση σέ σχήμα σαμαριῶν στο χ. Κωθώνι

Σαμάρι στένωμα μεταξύ θέσης Φονίσκας—Κούρσας στο χ. Πύρρα
Σαμάρια ύψωμα με χαμόκλαδες δρύς στο χ. Κερασιά
Ράχη στο χ. Τζουραναίοι

Σαμόμλου, τού, 'Ερειπωμένος μύλος στο χ. Βιτουμά που άλεθε σηςάμι (Sesamum orientale Χελ)

Σάνη, τ', Χωράφι με καρυδιές στο χ Βεντίστα (έπ)

Σανιδιά, ή, Ράχη—Ίσιωμα με καστανιές στο χ. Κόρη

Σανό, τού, Κριθαροχώραφο στο χ. Τζουραναίοι
Σ α ν ό, ρέμα που φέρνει άχυρα σανούδια στο χ. Κερασιά

Σάβινα, τ'. Ράχη μ' άγριόδεντρα στο χ. Γενέσι

Σγάρι, ή, Θέση στο χ. Πόρτα

Σγκαβαλιά, ή, Μεγάλο ρέμμα στο χ. Περτούλι. ('Από τó σκαβώ—σκαβαλιά μέρος που σκάφτηκε από χιονοστιβάδες)
Σ κ α β α λ ι ά στο χ. Βετερνίκο

Σγκό, τ' Χωράφι στο χ. Γουδοβάσδα (βλ. βρύση Σγκόου)

Σγουρόγραικο, τού, Μαντρί ζυγουριών προβάτων στο χ. Βιτουμά

Σέλωμο, τού. Σπανοβούνι μ' έλατα κάτω στο χ. Γκαβαλιώρα. (Κορυφογραμμή σέ σχήμα σέλλας)

Σέμου, τ', 'Ονομα αίμοβόρου Τουρκοαρβανίτη άξιωματικού στο χ. Γαρδίκι
Λ α ο γ ρ. Σκοτώθηκε έδω (βλ. παρ. 278).

Σερακιώτη, τ', Στρούγγα, σέ γυμνό ίσιωμα, τσέλιγκα κατοίκου Συράκου στο χ. Μηλιά

Σημαία, ή Σημείο διαχωριστικό όρίων μεταξύ χ. Κουκλαίοι—Στρούζια

Σήμαντρο, τού, Τό μέρος που εΐταν τοποθετημένο τό σήμαντρο τού μοναστηριού. 'Αΐπαρασκευής τού χ. Βετερνίκου

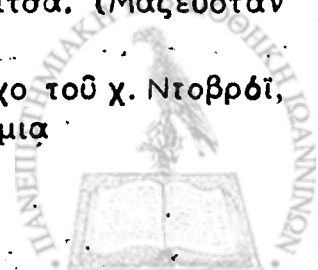
Λ α ο γ ρ. Η παράδοση αναφέρει παροιμιακή φράση τού παλιού καλογέρου τής μονής Κουτσο—Χαρίτου σέ έρώτηση επισκέπτη, άν ό ύποταχτικός του παίρνει τά γράμματα: 'Ο ήγούμενος άπάντησε. «Τά γράμματα δέν τά παραπαίρν' αλλά τού σήμαντρου τού γαμεί τή μάννα» (δηλαδή ό χτυπάει καλά)

Σημείο, τού, Σημάδι από σωρό πετρών που βάλανε στήν κορυφή τού βουνού—Κάπ—Γκράς στο χ. Καμνάι
Ξύλινο σημείο βαλμένο στο βουνό Μαυροπούλι, στο χ. Κούτζιανα από τή χαρτογραφική ύπηρεσία Στρατού
Ράχες με πέτρινα σημεία στα χ. Βύτζιανα, Καλογήρους, Πρεβέντα κι' άλλου

Σιγκούνι, τού, 'Ερείπια τοίχων κάτω από τó σημερινό χ. Κωθώνι
Λ α ο γ ρ. 'Η παράδοση αναφέρει ότι έδω εΐταν άλλότες τό χ. Κωθώνι, που καταστράφηκε από έγκατάλειψη λόγω τής πανούκλας

Σίδερη, τ', Βάθη στον 'Ασπρο πρós Κόττορη στο χ. Λιπινίτσα. (Μαζεύοταν στή βάση ή ξυλεία τού ύλοτόμου Σίδερη)

Σιδερόστημα, τού, Μονοπάτι στενό σά σύρμα, σέ βράχο τού χ. Ντοβρόι, δποο στήνανε σιδεροπαγίδες και πιάνανε τ' άγρίμια

ΛΕΙΒΑΔΙΑ ΓΕΡΤΟΥΛΙΟΥ

- Σίμ, τ'.** Πετρόσκλα στο χ. Βαθύρεμα
Λ α ο γ ρ 'Απ' την σκάλα έπεσε και σκοτώθηκε ή Σαρακατσιάνα 'Α-
σήμω. (βλ. π. 31)
Σ ί μ λάκκα ράχη στο χ. Παλιοκαριά
Σ ί μ ο υ χωράφι στα μαντάνια στο χ. Πάν Περνιάγκο
- Σιμήτα, τ'** 'Αμπελοτόπι—κηποτόπι στο χ. Κουκλαίοι
- Σιμιτέϊκο,** στα, Φτερούσια μ' έλάτια στο χ. Καλογήρους
- Σινάμι,** στού, Χωράφια στο χ. Πρόδρομο (άντι σινάπι (Brassica nigra Χελ.)
- Σιντιάσκα,** Πολλά βράχια στην άκρη του ποταμιού στο χ. Κουκλαίοι. 'Απαν
τά με τό Κ. άρθ. λά=ή
- Σιόμ,** του, Παλιός έρειπωμένος μύλος ανάμεσα χ. Μπελέτσι—Πόρτια. (Σιό-
μος έπ. κατοίκου Μπελετσιού, στον όποιον άνηκεν ό μύλος)
- Σιώματα,** στα, 'Επίπεδα—Ισιώματα με διάφορα κλαριά στο χ. Καπρό
- Σκάλα, ή,** Μονοπάτια σκαλισμένα σε βράχους στα χ. Βαρδάρι, Γκαβαλιώρα'
Δέση, Ζιῶλι, Καμνάι, Κλεινοβό, Κόττορη, Κρανιά, Κωθώνι, Ντοβρόι'
Πρεβέντα, Πύρρα, Τυχάι
Λ α ο γ ρ. Τό 1823 οί 'Αρβανίτες κάψανε την Πύρρα (βλ. παρ. 333)
Σ κ ά λ α κ α κ ή, μονοπάτι με σκαλοπάτια σε βράχο, που οδηγεί
πρός Κλεινοβόν στο χ. Βεντίστα
Σ κ ά λ α Πα λ ι ο β ε τ ε ρ ν ι κ, στο χ. Βετερνίκο
Λ α ο γ ρ. 'Απ' τη σκάλα αυτή γκρεμίστηκε ένα γαϊδούρι. (βλ. π
223)
Σ κ ά ρ α ά λ Χ ο ὀ σ ο = ή σκάλα του Χούσου στο χ. Βεντίστα
(έπ. Χούσος—είχε τό χωράφι του έδῶ πλάι)
Λ α ο γ ρ 'Η παράδοση αναφέρει ότι υπήρχαν έδῶ στο χωράφι μνη
μόρια=μνήματα σκεπασμένα με μεγάλες πλάκες. Βρέθηκαν σκελε-
τοί, πήλινα άγγεία με χερούλια δίπλα. Λένε ότι έδῶ είταν τό Νε-
κροταφείον του Παλιοχωριού Βεντίστας
Σ κ ά λ α ρ ο ὀ δ ι α στο χ. Λισιανά
Σ κ ά λ α ή Σταυρωμένο, σκάλα μ' ένα δέντρο στο όποιο υπάρ-
χει μπηγμένος σιδερένιος σταυρός στο χ. Τυφλοσέλι
Λ α ο γ ρ. Κατά τό έθιμο στη γιορτή των 'Αγίων 'Αποστόλων δ-
ταν ή πομπή της λιτανείας φτάνει στη σκάλα αυτή ό παπās στέκει
και διαβάζει εύχές και έπειτα οί κάτοικοι περιφέρουν γύρω από τό
δέντρο τά εικονίσματα
Σ κ ᾶ λ ε ς κ α ρ α ο ὀ λ ι α, σκάλα Μπαθέκα σκᾶλες Κωστάκη στο
χ. Παλιοκαριά
Σ κ α λ ί σ τ σ α, στο χ. Πόρτια Πάναγιά
Σ κ ά ρ π ε τ ρ ω τ ὀ, μονοπάτι στο τρύπιο Λιθάρι του Κόζιακα
στο χ. Κόρη
Σ κ ά ρ ᾶ λ Δ η μ ᾶ κ η=ή σκάλα του Δημάκη στο χ. Δραγοβιστι.
Λ α ο γ ρ. 'Απ' τη σκάλα αυτή έπεσε ό προύχοντας Δημάκης και
σκοτώθηκε (βλ. π. 320)
Σ κ ά ρ α, στεφάνι με σάρες προς τόν Πηνειό, στο χ. Κερασιά
Σ κ ά ρ α ᾶ λ ι μ β ι ᾶ σ τ ι λ ι,=σκάλα της νύφης στην Κ. στο χ.
Λιπινίτσα
Λ α ο γ ρ. 'Από τη σκάλα αυτή πήδησε μιᾶ νύφη και σκοτώθηκε
(βλ. π. 328)
Τ σ ' σ κ ᾶ ρ ε ς = στίς σκάλες στο χ. Βαλκάνο
- Σκαλογόμαρο,** του, Στεφάνι άπ' τό όποιο έπεσε και τσακίστηκε ένα γαϊδού
ρι στα χ. Γαρδίκι. Καμνάι, Κούτζιανα

Σκαμνιές, οί, Χωράφι με 2—3 σκαμνιές στο χ. Βακούφ. (ή σκαμνιά *morus nigra* Χελ)

Σκαντάλη, τ' Χωράφι με κέδρα στο χ. Γκιόνθι (έπ.)

Σκάρπα, ή, Θέσεις κομμένες—σαρισμένες στα χ. Χουτιάνα—Τζουραναίοι

Σκασμάδα, ή, Σχισμένος βράχος στο χ. Ντοβρόϊ (ή σχισμή—άδα)
Σκασμένη, χωματοβούνι με λιθάρι σχισμένο, κάτω απ' το ό-
ποιο αναβλύζει νερό στο χ. Λάντζο)

Λαογρ. Λένε πώς οί Λαντζονίτες πολλές φορές βρήκαν έδω, τ'
άλογά τους νάχουν τις χαίτες πλεγμένες απ' τις Νεράιδες (βλ.
π. 232).

Σκέμια, τὰ, Μέρος δασῶδες στο χ. Πρόδρομο (σκέμνι=τό δασῶδες), τοπι-
κή λέξη

Σκέντου, Ίσιάδα μ' όξιές στο χ Καστανιά. Άπαντὰ στήν Κ. με τό άρθρο
άλ=του

Σκιά, ή, Ράχη=λειβαδοχώραφα με 1 συκιά στο χ. Λισιανά
Σκιές, άγροσυκιές πάνω στή Γκούρα στο χ. Πρεβέντα, (ή συκή
fucus carica, Χελ.)

Σκίπη, του, Χωράφι ανάμεσα από έλάτια—δέντρα στο χ. Λουζέστι (πιθανά
κλάδος τής οικογενείας του κοιητή Σκίπη)

Σκλαβωτά, στα, Μέρος κλειστό—όχυρό, σε ράχη μ' άγριόδεντρα όπου οί
κλέφτες τόν παλιό καιρό φυλάγανε ούς σκλάβους στο χ Βύτζιανα.
Λαογρ. Η παράδοση αναφέρει ότι οί κλέφτες κόψανε τ' αυτιά έ-
νός σκλάβου και τ' άστειλαν στή γυναίκα του. (βλ. παρ. 305)

Σκλάκια, τὰ, Θέση στο χ. Βαρδάρι. (Τὰ σκυλλάκια)

Σκλάτινα, ή, Πλαγιά με 1—2 έλάτια, κλαριά—σᾶρες στο χ. Τζούρτζα

Σκλέκα, τ', Βουνό πετρωτό με έλάτια καμμένα στο χ. Καρβουλιπινίτσα (έπ.)

Σκλήθρα, τὰ, Θέση με σκλήθρα στο χ. Βακούφ
Δάσος από μέλιγα και 2—3 σκλήθρα στο χ, Λισιανά
Πάν Σκλήθρα, χωράφια σε σύπλαγο. Κατ' Σκλήθρα, χωράφι.
Στά παλιά χρόνια είχαν λίγα σκλήθρα κάτω στο ποτάμι στον "Α-
σπρο) στο χ. Μπούκορο. (Τώρα μικροσυνοικισμός) (σκλήθρα *Alnus*
glutinosa, Χελ)

Σκλίθα, ή, Βουνό σπανό στο χ. Κόττορη
Ράχη στο χ. Καστανιά

Σκόρδα, τὰ, Λάκκα—πλαγιές στο χ. Καρβουλιπινίτσα
Θέση μ' άγριοσκόρδα στο χ. Ντούσκο (σκόρδον *Allium neapolitanum*
Χελ)

Σκοτεινή, ή, Πυκνότατο δάσος έλατιῶν πάνω απ' τό χ. Κουρνέσι (Μέρος σκο-
τεινό)

Σκοτωμένη, ή, Θέση στο χ. Χουτιάνα

Σκοῦμπος, οῦ, Λόφος στο χ. Πρεβέντα (όπου ή αρχαία πόλη Φαλώρεια)
Ίστορία. Ο Ρωμαίος στρατηγός Τίτος Φλαμινίος, έπολιόρκη-
σε τή Φαλώρεια τήν όποία υπερασπιζότανε δισχιλίοι Μακεδόνες

τοῦ Φιλίππου Ε' καὶ ἀφοῦ τὴν κατέλαβε τὴ κατάστρεψε οὐθέμελα.
(βλ. π. 57)

Σκούτινα, (λάκκα) ἡ, Βαθειὰ καὶ σκοτεινὴ λάκκα στὸ χ. Δραμίζι
Λ α ο γ ρ, Στὴ λάκκα αὐτὴ λένε πὼς κατοικοῦσε μιά γυναῖκα πού
ἀργότερα ξαφανίστηκε (βλ. π. 279)

Σκύλλα, ἡ, Θέση στὸ χ. Βαρδάρι

Σκυλοφῆ, στή, Χωράφι μὲ κόκκινο χρῶμα, σκουλικόχωμα στὸ χ. Βύτζιανα.
Λ α ο γ ρ. Ἐνας χωριάτης βρῆκε ἕνα σκουλίκι, τῶκανε ἀλλοιφῆ καὶ
γιάτρεψε τὴν ψώρα του
Σ κ υ λ φ ι ἔ ς, χωράφια μ' ὄπωροφόρα δέντρα στὸ χ. Καλογήρους.
Μέρος μὲ κόκκινο μαλακὸ χῶμα, σκουλικόχωμα

Σμίξη, ἡ, Σμίξιμο τῶν ποταμιῶν στὰ χ. Βαρδάρι—Γκιόνθι

Σορβάλα, ἡ, Χωματερὴ ράχη μὲ σουρβιές στὸ χ. Ντοῦσκο (σουρβιά Sorbus
domestica Χελ.)

Σόργκι, Πλαγιά μ' ἀμπέλια—βελανιδιές στὸ χ. Γουδοβάσδα (ἴσως τὸ Κ. ὄρ-
γκι=οἱ τυφλοὶ) Ἀπαντᾷ μὲ τὸ Κ. λά=ἡ

Σουκόπα, τοῦ, ἢ **Σουκίπα,** ἡ, Δυὸ Τσουγκάνια μὲ σπηλιές καὶ ἀγριοπερίστε-
ρα στὸ χ. Βαλκάνο
Λ α ο γ ρ. Ἀπὸ τὸ τσουγκάνι ἔπεσε καὶ σκοτώθηκε ὁ περαστικὸς
Σουκόπας (βλ. π. 200)
(σουκίπα=κάθε βαθεῖα τρύπα ἢ σπηλιά)

Σουλινάρι, τ', Γούπατο μὲ κοντοραχοῦλες στὸ χ. Βιτουμᾶ (ἀντὶ σωληνάρι)

Σουλιώτη, τ', Χωράφι στὸ χ. Ντοβρόϊ (ἐπ)

Σουρβιές, οἱ, Σύπλαγο μὲ καρποφόρα δέντρα στὸ χ. Βύτζιανα. Εἶχε—ἄλλοτες
σουρβιές (βλ. λ. σορβάλι)
Θέση στὸ χ. Τυχάϊ

Σούρλα, τοῦ, Πλαγιά μ' ἀγριόδεντρα στὸ χ. Γοργογύρι
Πετρωτὸ σύπλαγο βουναῖ (Ἀμουντζέλου στὸ χ. Κλεινοβοῦ
Θέση στὸ χ. Πύρρα (ὄπου εἶχε καλύβια ὁ τσέλιγκας Σούρλας

Σουτίνα, ἡ, Μέρος σκοτεινὸ μὲ καστανιές στὸ ποτάμι κάτω στὸ χ. Βεντί-
στα. (ἀντὶ σκουτίνα—σκοτεινὸς)

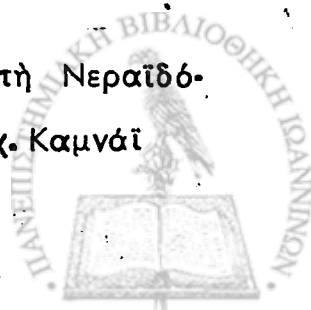
Σουφλερῆ, ἡ, Σπανόραχη πετρωτὴ μὲ μαυρολίθι στὸ χ. Καρβουλιπινίτσα
Σ ο υ φ λ ἱ, ράχες στὰ χ. Γοργογύρι, Λισιανὰ
Σ ο υ φ λ ἱ, βράχος ἀπότομος σὲ σχῆμα σουβλερὸ στὸ χ. Παχτούρι.
Σ ο χ λ ε ρ ἡ, ράχη σουβλερῆ στὸ χ. Γενέσι. Τὴν νοματίζουν λαϊκὰ
καὶ «Πέτακας», ἦτοι ράχη—γκρέμουρας, ράχη πού τὰ βράχια τῆς
φαίνονται σὰν νὰ πετάνε. Τ' ἀρχαῖο αἰγίλιψ, ἀπορρῶξ

Σπαθέϊκα, τὰ, Βλαχοκάλυβα τῶν Σαρακατσαναίων κτηνοτρόφων στὸ χ. Βαρ-
δάρι

Σπανέϊκα, τὰ, Βλαχοκαλύβες τοῦ τσέλιγκα Σπανοῦ στὸ χ. Περτοῦλι

Σπανουλάκι, τ' Σπανόραχη μὲ λάκκα στὰ χ. Βαλκάνο, Κούτζιανα

Σπανούρα, ἡ, Δαντελλωτὴ ράχη στὸ χ. Γαρδίκι
Λ α ο γ ρ. Ἀπ' ἐδῶ ξεκινᾶν οἱ νεράϊδες πηγαίνοντας στὴ Νεραϊδό-
δρυση τοῦ βουνοῦ Κάπ Γκράς (βλ. π. 233)
Σ π α ν ο υ ρ ἱ κ α. σπανοπλαγιά στὸ Κάπ—Γκράς στὸ χ. Καμνάϊ

Σπαντλάκι, τ', Λάκκα σπανή πάνω σέ κορυφή βουνοῦ στο χ. Κούτζιανα (σπανή λάκκα—σπανολάκι)
Σπανόρραχη στο χ. Παλιοκαριά

Σπηλιά Τσιούνη, ή, Μεγάλη σπηλιά στο συνοικισμό Πόρτας Παναγιᾶς, όπου είχε μαντριά ὁ Τσιούνης καὶ ἀργότερα ὁ Κ. Παπαδογιώργος

Σ π λ ι ᾶ, ἀπότομο τσιουγκάνι με σπηλιά γεμάτη ἀπ' ἀγριομελίσια στο χ. Καμνάϊ

Λ α ο γ ρ. Πάνω ἀπὸ τὴ σπηλιά σὲ ὕψος 50 μέτρων. σὲ πλάκα εἶναι ζουγραφισμένη ἡ εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Νικολάου Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι στὰ παλιά χρόνια εἶταν ρέμα πάνω ἀπ' τὸ τσιουγκάνι. Τὸ νερὸ πέφτοντας στο βράχο, χάραξε τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἐπειτα τὸ μέρος σάρισε καὶ τὸ ρέμα ἔπεσε κάτω, ἐνῶ ἡ εἰκόνα ἔμεινε ψηλά, τόσο ψηλά πὺ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ τὴν ἰδεῖ κανεὶς, ἂν δὲν φιάση σκαλωσιά 50 μέτρων. Λένε ὅτι ὅλα αὐτὰ γενήκανε με τὴ θέλησι τοῦ Ἁγίου, γιὰ νὰ μὴν τὴν φτάνουν τὴν εἰκόνα οἱ Ἀρβανίτες καὶ τὴν χαλάσουν.

Σ π λ ι ᾶ, κάτω ἀπὸ τὸ κιοῦγκι Μάννας κοντὰ στὴν ἀπάνω ἀσβεσταριά στο χ. Περτούλι

Π ἄ ν καὶ Κ ἄ τ σ π λ ι ᾶ ἡ Φοῦρνος στο βουνὸ Κεπτενέλος στο χ. Περτούλι

Σ π λ ι ᾶ Β α ῖ τ σ η στο χ. Παχτούρι

Σ π λ ι ᾶ Β ῶ π η στο χ. Κωθώνι

Κ ὸ κ κ ι ν η σ π λ ι ᾶ στὰ χ. Γαρδίκι, Πλόπ

Σ π λ ι ᾶ παλιομάντρι στο χ. Δραμιζι

Σ π λ ι ᾶ Χ ο υ λ ι ᾶ ρ α. Μεγάλη σπηλιά πὺ χωρεῖ ὄλους τοὺς κατοίκους τοῦ χ. Παχτουριοῦ

Σ π λ ο ῦ λ α κοντὰ στο ξωκλήσι Ἀϊνικόλας στο χ. Κούτζιανα

Σ π λ ο ῦ λ ε ς στο χ. Βαρδάρι

Σ π η λ ι ἔ ς — σ π λ ι ἔ ς ἄπειρες σ' ὅλα τὰ βουνὰ τοῦ Ἀσπροποτάμου

Σπινδοῦκλια, τὰ, Λάκκες στο χ. Κωθώνι (σπερδοῦκλα (*Asphodelus microcarpu* Χελ.)

Σπίτια, τὰ, 10—1 σπίτια στο βουνὸ Στορνάρι όπου ξεκαλοκαιριάζουν οἱ κτηνοτρόφοι στο χ. Βυτζίστα. Σπιτάκι μαντρί ἀκατοίκητο στο χ. Πλόπ.

Σπλόνια, τὰ, Φυτὰ, πὺ νοματίζουν σπλόνια, ὕψους 1—1 1/2 μ. με κόκκινα λουλούδια σὲ σπανόρραχη μεταξὺ χ. Αἶβάνο Κλεινοβοῦ (σπλόνος *Verbascum phoeniceum* Χελ.)

Σποριά. τὰ, Λοφίσκος με χωράφια καὶ ντραγασιά στο χ. Πρεβέντα

Σταβάρια, τὰ, Κρημνοὶ ἀπέναντι ἀπ' τὴ Κωθωνιώτικη σκάλα, στο χ. Βαλκάνο

(Σταβάρια=τὸ τιμόνι τοῦ ἀλλετριοῦ), ἦτοι μέρος πὺ μοιάζει σὰν τὸ τιμόνι τοῦ ἀλλετριοῦ καὶ πὺ βαστάει πάνω του τὰ μεγάλα βράχια πὺ ἔχουν σχῆμα τσουκαλιοῦ καὶ κουβαριοῦ) Πιθανὰ ἀντὶ στὰ κουβάρια=σταβάρια

Στάθη Χάνια, τ'. Θέση στο χ. Βύτζιανα

Στάλος, οὐ, Στάλος Χαρμπῆ στο χ. Δέση

Σ τ ᾶ λ ο ς Ψ α ρ ρ ῆ, Μαντρί πὺ σταλίζουν—στεκουν τὰ πρόβατα στο χ. Παλιοχώρι (Τέγος Ψαρρῆς ἀρχιτσέλιγκας)

Π α λ ι ό σ τ α λ ο ς, στο χ. Βαοδάρι. (Άπ' τὸ Ἴταλικὸ Stalla ἱέρος πού φυλάγονται τὰ ζῶα—τὰ πρόβατα)
Σ τ α λ ά κ ο υ ρ ά χ η στο χ. Παλιοταριά

Στανεία, χωράφι μ' ἐλάτια στο χ. Δραγοβίσι, πού ἀνήκε στὸν Δραγοβιστινὸ Ἀναστάση. (Πέθανε ἐδῶ στο χωράφι του. Στ' Ἀναστάση=Στ' ἀνάϊα)

Σταουλίνα, ἡ Καβιλλάρης χωματερός με ἀγκάθι ψηλὸ ὡς 1 μ. με κορμί χωρὶς κλωνιά στο χ. Μηλιά κι ἄλλοῦ. Βγάζει σιὴ κορυφή του ἓνα ἓνα μῶβ λουλούδι. Τὸ τρῶνε τὰ πρόβατα. Πιθανά τὸ (μοσχάγκαθο *Eryngium campestre* Χελ)
(Σταουλίνα εἶναι ἡ τοπικὴ ὄνομασία του)

Στασινάγκα, τὰ, Σύπλαγγ πετρωτὸ με χωράφι στο χ. Βύτζιανα

Σταυροκοσμᾶ, τοῦ, Σπανή ράχη στο χ. Τυφλοσέλι

Σταυρός, οὔ, Ράχες—κοντορραχοῦλες—λόφοι πάνω στοὺς ὁποίους οἱ τσοπάνηδες, βάζουν σταυρὸ τὴν ἀνοιξη σὰν ἀνεβαίνουν στὰ βουνά με τὰ πρόβατά τους

Σ τ α υ ρ ό ς, χωματοβούνι στο χ. Βακοῦφ

Σ τ α υ ρ ό ς, δίστρατο μ' ὀξιές στο βουνὸ Μοράβα στο χ. Βεντίστα.

Σ τ α υ ρ ό ς, Διάβαση τῆς κορυφογραμμῆς τοῦ βουνοῦ Κόζιακα μεταξύ χ. Γοργοῦρι—Χουτιάνας. Μιὰ ἀπὸ τὶς δυὸ διαβάσεις τοῦ κακοτράχαλου Κόζιακα. Ἡ δευτέρα εἶναι τὸ Τρύπιο Λιθάρι

Ἰ σ τ ο ρ ί α. Τὸ 1824 ὁ Καραϊσκάκης κατὰ τὴν θρυλικὴ πορεία του στ' Ἀσπροπόταμο, ὕστερα ἀπὸ μάχη στὰ Περτουλιώτικα λειβάδια με τοὺς ἐνωμένους ἄρματολοὺς Στορνάρη—Ράγκο, πέρασε τὸν Κόζιακα σὲ μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς δυὸ διαβάσεις

Σ η μ. βλ. Περιοδικὸ Μορφῆς Θεογνίκης, ἔτος 1947 τεῦχος 81

Κατὰ τὸ 1897 ὁ Γιώργης Κίτσος με 200 ἔνοπλους Ἕσμμαριναίους πέρασε στο σταυρὸ τὸν Κόζιακα καὶ ἔδωσε βοήθεια στὸν Παναγιώτη Χατζηγάκη, πού κινδύνευε στὴ κλεφτοβρυσή τοῦ Κόζιακα ἀπὸ τοὺς λησταντάρτες Λουλούδα—Νακόπουλο. Οἱ ληστὲς θέλαν νὰ αἰχμαλωτίσουν τοὺς πλούσιους Τρικαλινούς, πού κατέφυγαν σὲ Φερτούλι, ὕστερ' ἀπὸ τὴν κατάληψη τῶν Τρικάλων ἀπὸ τοὺς Τούρκους

Σ τ α υ ρ ό ς, λάκκες στο χ. Κόττορη

Σ τ α υ ρ ό ς, πετρωτὴ ράχη στὸν Κόζιακα, 2) λόφος με εἰκονίσματα, 3) γήλοφος με 3—4 δρῦς στο χ. Πρόδρομος

Σ τ α υ ρ ό ς, Τύρνας κοτρῶνι

Λ α ο γ ρ. Μὲς τὸ κοτρῶνι στὴ Τύρνα λένε πὼς εἶταν ὁ διάβολος τρυπωμένος. Διάβασε ὁ Πάτερ Κοσμᾶς καὶ ὁ διάβολος γκρεμίστηκε στο ποτάμι (βλ. παρ. 263)

Σ τ α υ ρ ό ς Καλογερότρυπα, λόφος με χαμόκλαδα στο χ. Μυρόκοβο. Λ α ο γ ρ. Σὲ βαθειὰ τρύπα κρυβόταν οἱ καλόγεροι Μον. Μυροκόβου, δταν τοὺς κυνηγοῦσαν οἱ Ἀρβανίτες. (βλ. π. 112)

Σ τ α υ ρ ό ς Τριανταφύλλη, στο χ. Βύτζιανα. Ἐβάζε τρεῖς σταυροὺς ἀνάμεσα χ. Βύτζιανα—Ζιῶλι

Σ τ α υ ρ ο ύ λ ι, ράχη μ' ἄγρια δέντρα στο χ. Γκιόνθι

Σ τ α υ ρ ο ύ τ ι κ ο υ, πετρωτὸ ὕψωμα στο χ. Βύτζιανα

Σταφυλᾶ ράχη, τ', Σπανόραχη με λίγες πουρδαλιές στο χ. Ντουσκο

Στενὸ, τοῦ, Στένωμα ἀνάμεσα ἀπὸ δυὸ τσουγκάνια καὶ ποτάμι στο χ. 'Αϊ-βνο

Στενὸ ἢ Στένωμα, θέση στενή στο χ. Κὰτ Περνιάγκο
Στενὰ, τὰ μεγάλα στενὰ ἀνάμεσα Πόρτα καὶ Πόρτα Παναγιᾶ,
τὰ γνωστὰ ὡς «Μεγάλαι Πύλαι» καὶ μοναστήρι τῶν Μεγάλων Πυλῶν,
ὄπου ἡ σημερινὴ περίφημη Βυζαντινὴ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἰδρυτῆ Μιχαὴλ
'Αγγέλου Δούκα Κομνηνοῦ (1282)

Στέρνα, ἡ, Στέρνα, θέση στο χ. Γκαβαλιόρα
Λάκκα με χαμόκλαδα καὶ βελανιδιές στο χ. 'Αγία Παρασκευή

Στερφόγραιο, τοῦ, Μαντρί γιὰ στέρφα πρόβατα στο χ. Ντοβρόι

Στεφάνι, τοῦ, Βράχος στὴ θέση Παλιόκαστρο στο χ. Ζιῶλι

Ράχη στὰ χ, Πόρτα Παναγιᾶ—Ντουσκο

Στεφάνι φοβερό στο χ. Πλόπ.

Λαογρ. (βλ. παρ. 313, λένε διτ «'Απαν' στοῦ στεφάν' στοῦ περι-
βόλι οὐ ἀνθρώπους ποὺ πέφτ' κὰτ' κόβει' στοὺν ἀέρα»)

Στορνάρη, τοῦ, Χωράφια τοῦ καπετὰν Φώτη Στορνάρη στο χ. Τυχάϊ

Στορνάρι ἢ Στουρνάρι, στοῦ, Τσουγκρί πρὸς Μεσοχώραν στο χ. Κουρνέσι
Λαογρ. 'Απ' τὸ βουνὸ πῆρε τ' ὄνομα ὁ ἀρματολὸς Στορνάρης.
(βλ. παρ. 10)

Στορνάρι, ράχη στο συνοικισμό Κόρη στο χ. Γοργοῦρι

Στορνάρι, ράχη στο δάσος Βαθύ στο χ. Περτούλι

Στουρνάρικι, θέση με γράβια στο χ. Πλόπ

Στουρνάρια, κόκκινα στο χ. Τυφλοσέλι

Στουρνάρια, τσακμακόπετρες στο χ. Παχτούρι

Στραπή, ἡ, Ὑψωμα, λόφος με δρῦς στο χ. Κουκλαῖοι (βλ. 'Αστραπή)

Στρατίκη, τ'. Χωράφι στο χ. Καλογήρους, (ἐπ.)

Στριγγιάρου, ἡ, Θέση με παλιά κούφια καρυδιὰ στο χ. Χουτιάνα

Λαογρ. Μὲς σὲ κουφάλα καρυδιᾶς λένε πῶς κατοικοῦσε μιὰ ἄ-
σχημη γριά. (βλ. π. 254)

Στρογγύλη, τ', Χωράφι στὴν πηγὴ Γκούρα στο χ. Κούτζιανα, (ἀπ' τ' ὄνομα
τοῦ ὄπλαρχηγοῦ καπιτὰν Στρογγύλη 1821)

Στρόγγυλη, ἡ, Σουβλερὴ ράχη με φιλικία στο χ. Γενέσι

Στρογγυλή, ράχη με λάκκα—γούρνες στο χ. Πλόπ

Στρούγγα Θανάση, ἡ, Ἰσιωμα γυμνὸ στο χ. Μηλιά

Στρούγγα Χρόνη, στο χ. Γρεβενοσέλι, (τσέλιγκας Σαρα-
κατσιάνος)

Στρούγγες μαντριὰ στο χ. Ζιῶλι

Στρούγου ἢ Βασιλικὸ Δάσος, (1) ὀξιᾶς μεγάλο ἀνάμεσα χ. Κα-

ΣΗΜ. (1) Μὲ τὸ ὄπ' ἀριθμ. 3 τῆς 28—12—1881 δωρητηρίου συμβολαίου τοῦ συμβολαιογραφοῦ-
τος Εἰρηνοδικοῦ Καστανιδῆς Γεωρ. Α. Μαυρογιάννη δωρήθηκε ἀπ' τοὺς Καστανιδῆτες
στον Βασιλιᾶ Γεώργιο τὸν Α' τὸ συμβόλαιο ὑπόγραψε ὁ βουλευτὴς Τρικάλων 'Αλέξ.
Χατζηπέτρος πληρεξούσιος τοῦ βασιλιᾶ καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Καστανιδῆς. Ὁ Γεώργιος
εὐχαριστῶντας ἔγραψε τοῦτο τὸ γράμμα: «Προσφιλεῖς μοι κάτοικοι τῆς Καστανιδῆς.
'Απὸ καρδίας εὐχαριστῶ διὰ τὸ ὄρατο δάσος «Στρούγγου» τὸ ὄποιον ἡ καινότης
σας μοι προσέφεραν. Ἡ δωρεὰ αὕτη θέλει εἶσθαι δι' ἐμέ καὶ τὰ τέκνα μου γλυκεῖα
ἀνάμνησις καὶ τῆς πρώτης μου ἐπισκέψεως ἐν τῇ ἀπελευθερωθείσῃ Θεσσαλίᾳ καὶ τοῦ
πρώτου σταθμοῦ τῆς κατ' αὐτὴν περιόδου μου. Ἡ δὲ χαρὰ μου ἔσεται πάν-
τοτε μεγάλη, ὅταν ἐπισκεπτόμενος τὸν τόπον σας, θέλω εἶρει αὐτὸν εὐήμεροντα
καὶ τῶν ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς εὐνομίας ἀπολοῦντα. Ὅπως εὖνους Ὑμῖν
Γεώργιος. Ἐν Τατοῖῳ τῇ 7 Νοεμβρίου 1881»

στανιά=Σκληνιάσα—Γουδοβάσδα
(Strunga=μέρος π' ἀρμέγουνται τὰ πρόβατα, λέξη Μολδαυική)

Στρομπάρες, οί, Θέση στο δάσος Μποντούρας, στο χ. Περούλι. Το μέρος βγάζει ένα φυτό μ' άσπρα λουλούδια κατάστιχτα με μαύρες βούλες, πού οί χωρικοί νοματίζουν στρομπάρα. Το φυτό είναι δηλητηριώδες
(Hyoscyamus ó μέλας)

Στρώματα, τά, Θέσεις στά χ. Βαρδάρι, Πόρτα
Σ τ ρ ὠ μ α, σπανόλακα, θέση στά 3 σύνομα στο χ. Καμνάι
Χωράφι—ισιώματα με δρυς στο χ. Μπούκορο

Στύλια, τά, Κομμένα δέντρα στο χ. Ζιῶλι (τά πρέμνα τῶν δέντρων)

Στύνις, οί, Λάκκα—χαλιάδια, στο βουνό Χούνη, στο χ. Κωθώνι (βλ. λ. στίιι, Δ' μέρος)

Συκιά, ή, Ράχη στο χ. Βανακούλια

Σύνορο, τού, Ράχη στο χ. Βύτζιανα
Σύσραχο ἐλατόφυτο μεταξύ Τύρνας—Περούλιου
Νεώτερη Ἴστορία. Το 1929 ó ἀρχιληστής Τζατζᾶς αἰχμαλώτισε ἐδῶ τὸ γερουσιαστὴ Σωτ. Χατζηγάκη καὶ ἄλλους παραθεριστὲς. Ἡ θέση μετονομάστηκε ἀπ' τὸ λαὸ, ὄχι με κανένα ἀπ' τὰ ὀνόματα τῶν προυχόντων πού αἰχμαλωτίστηκαν, ἀλλὰ με τ' ὄνομα τοῦ ἀρχιληστή «Στοῦ Τζατζᾶ»
Σύνορα τρία, μονοπάτι μεταξύ χ. Δραγοβίσι, Καμνάι, Δέση

Συνιτζίλια, τά, Τσιουγκάνι—πτερούσιο—ἀπό ἐλάτια κοντά στο ξωκλήσι Ἀϊλιᾶς, στο χ. Κούτζιανα
Λαογρ. Λένε πὼς ἕνας καλόγερος τοῦ μοναστηριοῦ Βετερνίκου ἐκλεψε σιγίλια (βλ. παρ. 131)

Συράκου, στοῦ. Μικρὸ μέρος πού παρασύρθηκε ἀπὸ χιονοστιβάδα στο χ. Κρασιά. (Ἀπὸ τὸ ρῆμα σύρω). Καὶ χωριὸ Συράκο Ἄρτης

Σύρμα, τού, Μονοπάτι με σύρμα στο χ. Περούλι, Γκορφάρι

Σύρμω, ή, Θέση στο χ. Πύρρα, (ὄνομα γυναίκας)
Λαογρ. Ἡ Σύρμω ἀνεβασμένη σὲ ἐλάτι ἔπεσε καὶ σκοτώθηκε (βλ. π. παρ. 325)

Συχαρίσι, Μέρος στο ὁποῖο ἀναγγέλθη εὐχάριστο γεγονός, τὰ λεγόμενα συχαρίκια, στο χ. Βεντίοτα. (Ἀπὸ τὸ συχαίρω)

Σφεντάμα, τά, Πλαγιά με σφεντάμια στο χ. Ντοβροῖ

Σφίγγα, ή, Ὀλοπέτρινος βράχος σὲ σχῆμα σφίγγας στο ποτάμι τοῦ χ. Περούλι
Λαογρ. Λένε πὼς ἕνας βραχος πού κατακύλισε ἀπ' τὸ βουνὸ μαζὺ με δύο νειούς. ἀναποδόγουρισμένος παρουσίασε τὸ σχῆμα Σφίγγας (βλ. π. 159)

Σωτηρήλη τ', Ὀροπέδιο με χωράφια καὶ πεῦκα στο χ. Γουδοβάσδα

Ταδράκι, τού, Στεροφτόπι στο χ. Κρασιά. (ἔπεσε καὶ τσακίστηκε ἕνας ταῦρος)

Ταμπάκου, τ', Χωράφι στο χ. Κάτ Περνιάγκο

Ταμπάρισ, τά, Μαντριά στο χ. Γαρδίκι, ὅπου οί τσιοπάνηδες κρεμοῦσαν τίς κάπρες τους. (Ἀπὸ τὸ ἰταλικὸ tabbaco=μάλλινος μαντύας)

Τατόσκαλα, ή, Θέση στο χ. Μυρόκοβο

- Τέντα**, ή, Λάκκα μ' ἔλατα στό χ. Βανακούλια
Τέντα. πλάτωμα σέ μεγάλο βουνό μέ δρυς στό χ. Πρεβέντα
- Τζεβενέλα**, ή, Ράχη στό χ. Κάτ' Περνιάγκο. (Ἀπό τήν ἰταλ. Giovanezza=νεότης)
- Τζερεμέϊκα**, τὰ. Χωράφια—καλύβια στό χ. Βαρδάρη (ἐπ.)
- Τζήμα-λημέρι**, τ', Λόφος μέ δρυς, στό χ. Λουζέστι (Λημέριασε ἐδῶ ὁ ληστής Τζήμας)
- Τζιάνη**, τ', Θέση στό χ. Λιπινίτσα (ἐπ. τσέλιγκα)
- Τζιαμπάνου**, τοῦ, Ρέμα στό χ. Λάντζου
- Τζικα**, τ', Μαντρι στό χ. Λουζέστι (ἐπ.)
- Τζιμπουκαριά**, ή, Ὑψωμα μέ χαμόκλαδα πλαίι Ἀϊγιάνη στό χ. Πρόδρομο
- Τζούλη**, τ', Χωράφι στό χ. Λουζέστι (ἐπ.)
- Τζουραναῖσι**, οἱ, Χωριό τοῦ παλιοῦ Δήμου Καστανέας
- Τηγάνι**, τοῦ, Θέση σέ σχῆμα τηγανιοῦ στό χ. Βαθύρρεμμα
- Τιλουμένου**, τ' Χωράφι στό χ. Μπούκορο (ἐπ.)
- Τόρνος**, οὐ, Ἐργαστήρι κατασκευῆς ξυλίνων ἀγγείων στό χ. Βετερνίκο
Τοῦρνος, συνοικισμός στό χ. Βαθύρρεμμα
Τοῦρνος, στό χ. Βύτζιανα
Τοῦρνος Μαντζούκα στό χ. Παλιοκαριά (ἔκαμε κλειδοπίνακα)
Τοῦρνος, λειβαδόραχη στό χ. Πρόδρομο
- Τόσκει**, τό, Θέση στό χ. Πύρρα
Λαογρ. Σκοτώθηκε ἀπό ληστὲς ἄλλος ληστής (βλ. παρ. 311)
Καὶ χωριά 1) στὸν παλιό Δῆμο Πιαλίων Τρικάλων, 2) στὴν ἐπαρχία Δωδώνης Ἰωαννίνων, καὶ συνοικισμός Τόσκεσάκι στὴν ἐπαρχία Παραμυθιάς Ἰωαννίνων
- Ταούκα**, ή, Κορυφή μέ ξηροπλατάνια στό χ. Σκληνιάσα
- Τούρκα**, ή, Ράχη σουβλερὴ τριγυρισμένη μέ στεφάνια στό χ. Καρὸ
Τοῦρκοῦ μνήμα, ὕψωμα μέ πέτρινο μνήμα στό χ. Πρόδρομο
- Τούρλα**, ή, Σπανόραχη στό χ. Βαλκάνο
- Τόφκιρο**, Τόφκιρο λαῖνι στό χ. Πόρτα Παναγιὰ (βλ. Τόφκιρο σακούλι βρύση στό χ. Τύρνα)
Στεφάνι στό χ. Δραμίζι. (Ἀντί τ' ἀτόφιο, τὸ μονοκόμματο στεφάνι)
- Τραγόγραικο**, τοῦ, Γραῖκι ἀνάμεσα ἀπὸ τίς κορυφογραμμὲς Ἀστραπῆς—Ἀρβανίτες στό βουνό Κόζιακα στό χ. Περτούλι
- Τρανό**, τοῦ, Μεγάλο χωράφι τριγυρισμένο μέ δρυς στό χ. Καλογρηανή
- Τραχανᾶ**, τοῦ, Τσοῦμα Τραχανᾶ, ράχη στό χ. Βυτζίστα
- Τρία δέντρα**, τὰ, Ράχη στό χ. Μπούκορο
Τρία δέντρα, κάτω ἀπ' τὸ μνήμα Ντόβα μεταξὺ χ. Περτούλι καὶ Πάν Περνιάγκο
- Τριάνη**, ή, Σπανοτόπι μέ λίγα ἔλατα στό χ. Σκληνιάσα
- Τριαντάφυλλο**, τοῦ, Ὅμορφοβούνι μ' ὄξιές στό χ. Καστανιά

- Τρία σύνορα**, τὰ, Ράχη τοῦ βουνοῦ Βίγλας, ποῦ ἀποτελεῖ τὰ σύνορα τῶν χ. Ἀϊβά-
νο, Πάν Περνιάγκο, Περτούλι
Ράχη ἐλατόφυτη ποῦ εἶναι τὸ σύνορο τῶν χ. Βετερνίκου, Λαντζου, Περτού-
λι. Κι' ἄλλοῦ στὰ χωριά
- Τριάφτι**, τοῦ, Βουνὸ μὲ τρεῖς ράγες, τρία ἀφτιά, στὸ χ. Βαλκάνο
- Τριγγία**, ἡ, Μεγάλο βουνὸ ἀνάμεσα χ. Κρανιας—Κλεινοβοῦ ὕψους 2.204 μ.
- Τρικοκιά**, ἡ, Θέση μὲ τρικοκιά στὸ χ. Πρόδρομο (*Crataegus orientalis* Χελ.)
- Τριμντάνες**, οἱ, Πλαγιὰ πετρωτὴ μὲ πλατάνια, βρύση στὸ χ. Καρβουλιπινίτσα
(Ἀπ' τὸ τρέμω, Τριμντάνα=τὸ τρεμούλισμα—τὸ ρίγος)
- Τριχεῖκα**, τὰ Πλαγερὰ χωράφια στὸ χ. Μπούκορο (ἐπ.)
- Τρουχαργιές**, οἱ, Ἐλατόπι μὲ πέτρες—βρύση στὸ χ. Τύρνα. (Στις πέτρες οἱ ὑλοτό-
μοι καὶ οἱ κάτοικοι τροχοῦσαν τὰ τσεκούρια καὶ μαχαίρια)
- Τρόχαλα**, τὰ, Πέτρες μεγάλες καὶ μικρὲς, χαλιάδες κάτω ἀπ' τὸ μύλο στὸ χ. Τύρνα.
(Τὸ Ε. Τρόχαλος=χαλίκι, πέτρα ποῦ στρογγυλεύτηκε ἀπ' τὰ νερά)
- Τρύπα**, ἡ, Τρύπα, στεφάνι μὲ τρύπα στὸ χ. Μπούκορο
Τρύπα τοῦ Βολιώτη, μεγάλη τρύπα στὴν ὁποία οἱ κλέφτες ρίζανε ἓνα
αἰχμάλωτο ἀπ' τὸ Βόλο, στὸ χ. Τύρνα
Τρύπα χάνι, χάνι στὸ δρόμο πρὸς Καστανιά (ἐπ.)
Τρύπια πέτρα καὶ τσουγκάνι μὲ τρύπα στὸ χ. Μπούκορο
Τρύπια ράχη στὸ χ. Βανακούλια
Τρύπιο δέντρο, δρυς στὸ συνοικισμό Ριάχοβο μὲ κουφάλια, τρύπια πέ-
τρα πέρα πέρα, στὸ χ. Ζιῶλι
Τρύπιο λιθάρι, τρύπια πέτρα ἀπ' τὴν ὁποία βγαίνει νερὸ στὸ χ. Δρα-
μίτσι
Λαογρ. Ἕνας δράκος κυνηγημένος τρύπησε τὸ λιθάρι καὶ πέρασε (βλ.
παραδ. 190)
- Τσαβαλεῖκα**, τὰ, Χωράφι στὸ χ. Βυτζίστα (ἐπ.)
- Τσαγκαρέϊκα**, τὰ, Παραποτάμιο χωράφι μὲ πλατάνια στὸ χ. Γκιόνθη (ἐπ.)
Τσαγκαροῦλη, σύπλαγο πετρωτὸ μὲ πλατάνι στὸ χ. Βύτζιανα (ἐπ.)
- Τσαγκλῆ**, τ', Χωράφι στὸ χ. Βελήτζιανα (ἐπ.)
- Τσαμπέλι**, Παλιὸ ἀμπέλι στὸ χ. Βελήτζιανα (ἀντὶ στ' ἢ τὸ ἀμπέλι)
- Τσακμακόπετρα ἢ στονόρι**, Βουνὸ πετρωδὲς ἀνάμεσα Βυτζίστα—Κουρνέσι
- Τσαντή**, τ', Ὑψωμα μὲ λάκκα καὶ δρυς στὸ χ. Πρόδρομο (ἐπ.)
- Τσαντήλη**, τ', Χωράφια μὲ ρέμα (ἀσπρόρεμα) στὸ χ. Γενέσι
- Τσαντήρια**, τὰ. Στὰ χ. Μπούκορο, Πλὸπ
Ἀπαντᾶ καὶ ὡς τσαντούρι, τσαντούρια
- Τσαπουρνιά**, ἡ, Πετρόραχη στὸ χ. Περνιάγκο
Τσαπουρνές, θέση στὸ χ. Γενέσι
Τσαπουρνι, ἴσιωμα μὲ πεῦκα καὶ λίγες τσαπουρνές στὸ χ. Γουδοβάσδα
Τσαρπνιά, ἴσιωμα πετρωτὸ μὲ πατλίες στὸ χ. Μυρόκοβο, εἶδος ἀγριο-
γκορτζιάς *Prinus spinosa* Χελ.)
- Τσαραλέκα**, τ', Ράχη στὸ χ. Γενέσι
Λαογρ. Ὁ Τσιάρας τὸ πιὸ καλὸ παληκᾶρι τοῦ χωριοῦ φύλαγε τὸν τόπο
τοῦ ἀπὸ τοὺς κλέφτες (βλ. παραδ. 82)

- Τοβάρες**, οί, Ἐντὶ στὶς—ταὶ βάρες=μπάρες, ἔλη στὸ χ. Λάντζου
- Τσέργι**, τοῦ. Ἴσιωμα μὲ χωράφια. Τώρα χαλιάς γινομένος ἀπὸ χιονοστιβάδα ἀπὸ χ. Μουτσιάρα
- Τσέτου**, τοῦ, Ἐωκλήσι στὸ χ. Πάν Περνιάγκο, μὲ τ' ὄνομα Παναϊά Τσέτου
Λ α ο γ ρ. Ἐνα ἄγριο δαιμονικὸ ἔβγαине τὶς νύχτες κι' ἔτρωγε τὰ καλαμπόκια τῶν χωριανῶν (βλ. παραδ. 114)
- Τσιαγάκι**, τοῦ, Ράχη στὸ χ. Δραμίζι, ποὺ βγάζει πολὺ τσαΐ
- Τσιάκαλου**, τ', Χωράφι στὸ χ. Βύτζιανα (ἔπ.)
- Τσιακμάνη**, τ', Δάσος μὲ δρυς στὸ χ. Κερασιά (ἔπ.)
- Τσιάμπρες**, οί, χωματότοπος μὲ κέδρα καὶ 1—2 δρυς στὸ χ. Καλογρηανή
- Τσιανάκα**, τ', Στεφάνι μ' ἀγριόδεντρα στὸ χ. Λουζέστι
- Τσιαπατόρικο**, τοῦ, Θέση στὴν ὁποίαν βόσκουν μικροκτηνοτρόφοι ἀνάμιχτα μὲ μεγάλους κτηνοτρόφους στὸ χ. Περούλι
(Λέξη τοπικὴ τσιαπατόρι=μικροκτηνοτρόφοι νομάδες)
- Τιαρί**, τοῦ, Ὀμαλὸ μέρος κάτω ἀπ' τὸ χ. Πρόδρομο
- Τσιαφάκη**, τ', Ράχη στὸ χ. Δραμίζι
- Τσιγκαρίδα**, τ', Ράχη γυμνὴ στὸ χ. Καλογρηανή
- Τσιγκόρι**, τοῦ, Ράχη πετρωτὴ στὸ χ. Παχτοῦρι
- Τσικόλα**, τοῦ, Κοντοραχοῦλες στὸ χ. Καλογρηανή
Ἐρείπια κάτω ἀπ' τὸ ξωκλήσι Ἀϊλιάς στὸ χ. Κόττορη
- Τσικλησιά**, Ράχη μὲ μιλίστρες=γκρεμοῦδια στὸ χ. Γενέσι. Ράχη τῆς ἐκκλησιάς, ράχη ποὺ ἀνήκε στὸ ξωκλήσι Ἀίπαρρασκευῆς. Ράχη βατὴ, προσιτὴ μόνον στὶς μέλισες. Μελίστρες=σάρες χρώματος μελιοῦ
- Τσικνουκάλου**, ἡ. Μικρόραχη στὸ χ. Κωθώνι, μὲ 1 μουρτζιά
- Τσιλάνκα**, τοῦ, Βάθη στὸ Λιπενιτσιώτικο παραποτάμι στὸ χ. Λιπινίτσα
- Τσιλιάσα**, ἡ, Ράχη στὸ χ. Γαρδίκι
- Τσιλίστα**, τοῦ, Χωράφι στὸ χ. Μηλιά (ἔπ.)
- Τσιόκας**, οὔ, Πλαγιά μὲ ρέμα στὸ χ. Βύτζιανα (ἔπ.)
- Τσιόκι**, τοῦ, Βουνὸ στὸ χ. Τύρνα, ποὺ ἔχει τὸ σχῆμα τσιόκου=τὸ σφυρὶ
Τ σ ι ό λ κ ι, βράχος μυτερὸς στὸ χ. Τύρνα
- Τσιόρνος**, οὔ. Βελανόδεντρο σὲ μέρος μὲ σουβλερές πέτρες ὕψους 2—3 μ' φυσικὰ τοποθετημένες κατὰ σειρὰν στὸ χ. Μπούκορο. (Πιθανὰ νὰ ὑπῆρχε ἐδῶ Τόρνος)
- Τσιότσιου**, τοῦ. Ράχη στὸ χ. Πύρρα (ἔπ.)
- Τσιούκα**, ἡ, Λόφος στὸ χ. Βαρδάρη
Βουνὸ ἀνάμεσα χ. Βετερνίκο—Πύρρα
Στεφάνι στὸ χ. Ζιῶλι
Ράχη μὲ κέδρα στὸ χ. Δραμίζι
Ράχη σπανὴ πετρωτὴ μὲ πουρνάρι στὸ χ. Πρεβέντα

Τσιούμα, ή, Ράχη στα χ. Πύρρα, Βαθύρρεμα

Τσιούμα τ' Μάνη, ύψωμα με μαύρη πέτρα στο χ. Κερασιά
Ψηλή τσιούμα στο βουνό Λέουσα στο χ. Κουρνέσι

Τσιουνάγκα, ή, 'Απάτητος βράχος στο χ. Ντοβρόϊ. Κατ' αναγραμματισμό ή λέξη τσουγκάνι=τό στεφάνι, ό γκρεμός

Τσιουνάκου, τ', Χωράφι στο χ. Βύτζιανα

Τσιουραντάνι, τ', Μεγάλη λάκκα άδεντρη στο χ. Μπούκορο

Τσίπα, του, Μεγάλος βράχος στο βουνό Μαρόσα στο χ. Βετερνίκο, άπ' τον όποιον έπεσε και σκοτώθηκε ό παλιός Βετερνικιώτης Τσίπας

Τσιρνόκια, τά, Χωράφι στο χ. Πρεβέντα (Τσέρος=τοπ. όνομασία. είδος δέντρου)

Τσιρόνι, του, Χωράφι με δρυς στο χ. Πρόδρομος

Τσούκα, ή, 'Απότομος βράχος βατός άπό μιά μονάχα φυσική σκαλωσιά στο χ. Γενέσι. 'Απαντᾶ ως τσούκα ή τσιούκα, τσιούκες, τσουκαρέλα σ' όλα σχεδόν τά χωριά. Τσουκαρέλα ή πιό ψηλή ράχη του βουνού Περιστέρι στο χ. Χαλίκι

Τσιούκα, βράχος άπότομος, συνήθως σουβλερός άβατος, σπανός ή κατάστιχος άπό λίγα άγριόδεντρα (βλ. λ. τσιούκα)

Μοναστήρι τσιούκας στο χ. Βετερνίκο, γνωστό και ως μοναστήρι 'Αϊ παρασκευής Τσιούκας (βλέπε μέρος Ζ' 'Αγιωνύμια. Από τό 'Αλβανικό tsuke=κορυφή σουβλεροπετρωτού συνήθως βουνού ή λόφου

Τσουκνίδα, ή, Ράχη μ' άγριοτσουκνίδες στο χ. Λιπινίτσα (άγριοτσουκνίδα *urtica urens* Χελ.)

Τσουλούφα χάνι, του, Παλιό χάνι ανάμεσα στο δρόμο Καλαμπάκας—Καστανιάς στο χ. Βανακούλια (έπ)

Τσούρια, τά, Χωράφια σαρισμένα στο χ. Βύτζιανα

Τσουτσούλι, του, Βουνόραχη μ' έλάτια στο χ. Κλεινοβός. Σώζονται πήλινα γκιούγκια παλιού ύδραγωγείου. Τό νερό αναβρύει όπως τό χοχλαστό νερό, πού βράζει σε καζάνι. Είναι ή κυρία πηγή του παραποταμιοῦ Κλεινοβίτη

Τσουτσουρίδα, του. Θέση στο χ. Λιπινίτσα

Λαογρ. Σκοτώθηκε έδῶ ό ληστής Τσουτσουρίδας (βλ. παρ. 89)

Τύνις, οί, 'Ισιωμα με χωράφια και στρουγκες στο χ. Κωθώνι. ('Από τη Κ. λέξη σίνις—μαντριά—στρουγκες)

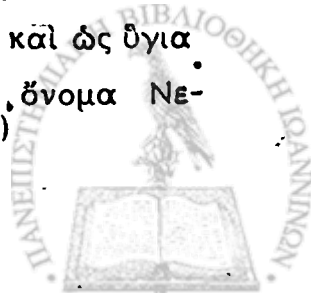
Τυφλοσέλι, του, Χωριό του παλιού Δήμου 'Αθαμάνων σε ύψόμετρο 915 μ. 'Ελληνοσλαβική, Σέλι=χωριό ήτοι τυφλοχώρι. ('Από τό τυφλό—σέλι =αύχενας τυφλός. τυφλό διάσελο, τό επικίντυνο διάσελο πού δέν βγαίνει κάπου. 'Η λέξη σέλι άπαντᾶ πολύ συχνά στην Κρήτη

Τυφλούς, σσι, Πετρωτή πλαγιά με καρυδιές στο χ. Καπρό

Τχαλόρεμα, του. Διχαλωτό ρέμα στο χ. Καλογήρους (Διχάλι=Τχάλι)

'Υα, στην, Θέση στο βουνό Θυμιάμα στο χ. Χουνιάνα. 'Απαντᾶ και ως ύγια

Μέρος στο όποιο βρέχει ταχτικά τό φθινόπωρο. (Πιθανά, όνομα Νεράϊδας. Κατά συγκοπήν οί νύφες της μυθοβογίας 'Υάδες)

Υαλιά, στά, Θέση στην όποια βρεθήκανε σπασμένα γυαλιά στο χ. Χουτιάνα—
Απαντᾶ καὶ ὡς γυαλιά

Ὑμνια, στά, Ἀπαντᾶ ὡς, στά ὕμνια, τσί ὕμνια, τσίμνια. Θέση στο χ. Χουτιά-
να ἀπ' τὴν ὁποία ἀκουγότανε οἱ ψαλμωδίες καὶ ὕμνοι τῶν καλογέ-
ων τῶν μοναστηριῶν Ἀϊταξιάρχης τοῦ χ. Κάτ Περνιάγκο

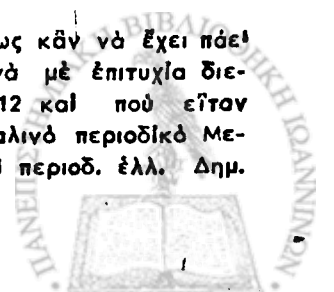
Ὑπάρχοντα, στά, Θέση πάνω ἀπ' τὸ μοναστήρι Πύρρας. (Τὰ ὑπάρχοντα ἢ
περιουσία τοῦ μοναστηριοῦ—κῆπος—λειβάδι—ξύλα—πλάκες κ.λ.π.)

Φακές, οἱ. Θέσεις στά χ. Κουρνέσι (σπέρναν ἄλλοτες φακές) καὶ Κούτζιανα.
(* Ἄγρια φακὴ *Vicia gracilis*, χελ)

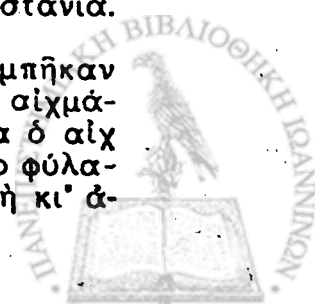
Φαράγγι Μάννας, τό, Μεγάλῃ ἀπότομη διασφάγα μεταξὺ χ. Περτούλι—Βε-
τερνίκο

Λ α ο γ ρ. Ὁ Κιπτινέλος καὶ ἡ Φούρκα (1) ἄγρια καὶ δυσπρόσιτᾶ
βουνὰ τοῦ Περτουλιοῦ, σχηματίζουν τὸ φαράγγι τῆς Μάννας, γιὰ τὸ
ὁποῖο παλιὸς γιδάρης διηγόταν τὴν κοτοπινὴ παράδοση «Τὰ δυὸ
σκυλοβούνια, ἔλεγεν, εἶταν ἄλλοτες στὰ παλιὰ χρόνια, ἀνταμουμέ-
να καὶ ἀπάνου πάνου ξεχώριζαν' δυὸ τρανὰ τσουγκριά, τὸνα πλάϊ
στ' ἄλλο. Τὶς αὐγές, σύνταχα ἕνας στερφάρης τσοπάνης, ψηλὸς σὰ
κυπαρίσι, μὲ πλατὺ τ' ἀστήθι—Κιπτινέλο τὸν κράζανε στὸ χωριὸ
του, τὸ Βετερνίκ—καὶ μιὰ τσοπανοπούλα λιαγὴ κι' ἀψηλὴ σὰ ξύλο
φούρκας—γι' αὐτὸ στὸ χωριὸ τῆς τὸ Περτούλι τὴ νοματίζανε Φούρ-
κα, βγαίνανε πάνου στὰ τσουγκριά κι' ἀγνάτευαν τ' ὄμορφα τὰ τό-
πια. Ἐνα πρωῖνὸ πού ὁ Κιπτινέλος ἀνεβασμένος στὸ τσουγκρι βα-
ροῦσε, στὴ φλογέρα του ἔρωτικὸ τραγούδι κι' ἡ Φούρκα ἀ-τίκρου
του, τὸ κλωθογύριζε σιγοτραγουδώντας, ἕνας κουρνιαχτὸς σκώθηκε
μιὰ βουὴ ἀκούστηκε καὶ τὸ βουνὸ μὲ τὰ τσουγκριά τραντάχτηκε—
σείστηκε δῶθε—κεῖθε, ἀνοιξε μὲ μιᾶς σὲ δυὸ, κύλισαν χῶματα, κο-
τρώνια γενήκανε σάρες, ροῦσαν τὰ χαλιάδια σὰ ποτάμι. Τὰ τσοπα-
νόπουλα κατρακύλισαν, βούλιαξαν πᾶν' κι' ἀκόμα πᾶν' κατ' στοὺν
ἄπατου τὸν πάτου. «Στὸ χωριὸ οἱ γερόντοι Σαρακατσαναῖοι ἔχουν
νὰ λένε, πὼς τὰ παιδιὰ πετρωμένα, βρίσκονται πίσω ἀπὸ τὴν πλα-
κανήθρα τῆς σπηλιᾶς, στὴν ὁποία στὰ χρόνια τοῦ Γιουσοῦφ Ἀράπη
καὶ τῆς Ἐπανάστασης οἱ πρόγονοὶ τοὺς κρύψανε μέσα τὶς ἅγιες εἰ-
κόνες καὶ τὰ δικά τοὺς πράματα. Λέν ἀκόμα διτὶ στὶς χινοπωριάτι-
τικες νύχτες ἀκοῦνε ἄγριες κι' ἀπελπιστικὲς φωνές νὰ βγαίνουν ἀπ'
τὰ βᾶθη τῆς σπηλιᾶς ἢ ἀπ' τὸν ὀλόρθο βράχο, πού μοιάζει σὰ με-
γάλῃ ἀσπρόκοττα. Κι' οἱ χωριάτες ξηγᾶνε πὼς οἱ φωνές βγαίνουν
ἀπ' τὰ πλακωμένα τσοπνόπουλα»

ΣΗΜ. (1) Ὁ Δασολόγος καὶ λογοτέχνης κ. Πᾶνος Γρίσπας ἀπὸ τὴ Σύρα δίχως κᾶν νὰ ἔχει πάει
στὸ χωριὸ μου τὸ Περτούλι, δίχως νὰ ἔχει ἀνεβεῖ στὰ δυὸ βουνὰ μὲ ἐπιτυχία διε-
σκεύασε τὴν παράδοσή μου τούτη, πού εἶχα καταγράψει στὸ 1912 καὶ πού εἶταν
ἐντελῶς ὄγνωστη—χαμένη. Τὴ δισκευὴ του δημοσίεψε στὸ Τρικαλινὸ περιοδικὸ Με-
τέωρα» τὸ 1919 καὶ στὸ εἰδικὸ τεύχος τῶν νέων λογοτεχνῶν τοῦ περιοδ. ἑλλ. Δημ.
Αὐγουστος 1949, μὲ τὴν ἄδειάν μου

- Φαρδόλακα**, ή, Γούρνα με πέτρες και χαμόκλαδα στο χ. Άγια Παρασκευή
- Φαρμακόλακα**, ή, Ράχη στο χ. Λιπινίτσα
- Φασκιωμένο**, τού, Θέση στο χ. Γενέσι
Λ α ο γ ρ. Μ.ά Γενεσιώτισσα γένησε ένα τέρας πού τ' άφησε έδω
(βλ. παραδ. 170)
- Φασούλα**, τ', Θέση στο χ. Παλιοχώρι (έπ.)
- Φαφούτη**, τ', Χωράφι με μурτζίες και πλατάνια στο χ. Μπούκορο. (Οι ρό-
κες στο χωρόφι αυτό δέν γέμιζαν άπ' μπομπόλια γινόταν σαν φα-
φούτες)
- Φεκακού**, τού, Πλαγιά, ίσιωμα με ξηροπλατάνια και καρυδιές στο χ. Καπρό
- Φιαστή**, ή, Μέρος στο όπαίο βρεθήκανε μεγάλα κόκκαλα—νομίσματα στο
χ. Βακούφ
- Φιλίκιο**, τά, Ράχη με φελίκια πρὸς χ. Μουζάκι. στο χ. Πόρτα (Phillyrea media
Χελ.)
- Φίλιππο**, τ', Διάσελο—κοίλωμα πάνω μ' έλάτια και κάτω με δένδρα στο χ.
Λουζέστι
- Φιλουριά**, ή, Ίσιωμα με καστανιές και φιλουριές στο χ. Καρβουλιπινίτσα
(Tilia intermedia Χελ.)
- Φλάμπουρο**, τού, Ράχη με τσουγκάνι πού μοιάζει με φλάμπουρο στο χ. Λι-
σιανά
Φ λ ά μ π ο υ ρ α, ράχη στο χ. Βιτουμά. (Λέξη λατινική=τό λάβαρο.
Απαντά και ως φλάμπουρας)
- Φλίσιου**, τού, Θέση με χορτάρι=(φλίσιου) πού την άνοιξη δηλητηριάζονται
τά ζώα στο χ. Βαθύρεμα. (τοπική όνομασία χόρτου)
- Φλουερά**, τά, Τσουγκάνια με λίγα έλάτια ανάμεσα χ. Καλογήρους—Κού-
τζιάνια. Στα έλάτια υπάρχουν σκαλισμένα γραμμια. (Από τό φλο-
γέρα—φλουέρα)
- Φλώρα**, ή, Ολόασπρο τσιουγκάνι στο χ. Δέση
- Φλώρου**, τού, Χωράφι με άγριόδεντρα στο χ. Παλιοκαρ,ά. (έπ.)
Φ λ ώ ρ ο υ λ ά κ κ α, θέση—γούρνα στο χ. Γρεβενοσέλι
- Φόϊα**, τ', Πλαγιά μ' άραιά έλάτια και λίγο νερό στο χ. Τύρνα (έπ.)
- Φόνισκα**, ή, Γκρεμός στο δρόμο Πύρρας—Δέσης. Έπεσε και σκοτώθηκε πα-
λιός ειρηνοδίκης τού. Είρηνοδικείου Πύρρας
- Φούρκα**, ή, Ράχες στα χ. Βετερνίκου, Γρεβενό, Περτούλι. Άπ' τό λατιν. Furca
Φ ο ύ ρ κ α=διχάλα. ράχη διχαλωτή)
- Φούρνια**, τά, Σπηλιές σε βράχια, στο συνοικισμό Ριάχοβο στο χ. Ζιῶλι
- Φουσανέλλα άλ Γύφτουλ**, Θέση στο βουνό Μπόλετινο στο χ. Καστανιά.
(Ή φουσανέλλα τού γύφτου μεταφερμένο στην Κ.)
Λ α ο γ ρ. Τρεις ληστές με τον Γυφτογιάννη καπετάνιο, μπήκαν
στή Καστανιά και πῆσαν αιχμάλωτο τον Νικολό Άρσο. Τόν αιχμά-
λωτο φύλαγε ένας ληστής, γύφτος άπ' τη Βεντίστα. Τήν νύχτα ό αιχ-
μάλωτος κατόρθωσε να λυθεί και να σκοτώσει τό κοιμισμένο φύλα-
κα με τό ίδιο τουφέκι του. Τά κοράκια φάγανε τό γυφτοληστή κι' ά-

πόμεινε μονάχα στο μέρος αυτό του βουνού Μπολετίνου, ή λερή φουστανέλλα. Ο γύφτος βρυκολάκιασε κι' έκτοτες γυρίζει εκεί, μαύρος, κοκκαλιάρης φορώντας τή φουστανέλλα του. Κάποτε κάποτε τόν άκούνε νά ούρλιάζει σάν τσακάλι

Φραγκάτικα, τά, Χωράφι στο χ. Βύτζιανα (έπ.)

Φραντζάτις, οι, Λάκκες με δρυς στο χ. Παλιοχώρι

Φράξου, του, Χωράφι με ένα μεγάλο φράξο στο χ. Πλόπ (Fraxinus ornus Χελ.)

Φρύδι, του. Χωράφι στο χ. Δραμίζι

Φτελιά, ού, Λάκκες στα καγκέλια, με 1 φτελιά στο χ. Δραμίζι

Φτελιά, έρείπια παλιού συνοικισμού στο χ. Καρβουλιπινίτσα
Λαογρ. Λένε ότι ο συνοικισμός καταστράφηκε από πολέμους
καί άρρώστειες (βλ. παράδ. 102)

*Άλλη έκδοχή, Είταν έδω παλιά έκκλησιά. Ή παράδοση άναφέρει
ότι ή Παναγία έφευγε από δω και πήγαινε στην έκκλησιά του χω-
ριού κι' άναβε τή καντήλα

Φτελιός, Θέση στην όποία ήτο άλλοτε τεράστιος φτελιός στο
χ. Λάντζου (Ulmus campestris Χελ)

Φτιλιά, ίσιωμα με φτιλιάδες στα χ. Βετερνίκο, Δραμίζι, Κερα-
σιά και Λάνιζο

Φτιλιάδια, θέση στα χ. Λιοιανά, Ντοβρόι

Φτέρη, ή, Συνοικισμός 5—6 σπιτιών στο χ. Μυρόκοβο

Φτερόλακα, Λάκα μ' έλατα—δέντρα στα χ. Πλόπ, Βαλκάνο
(Pteridium aquilinum Χελ.)

Φτερούσιο, περιώνας στα χ. Βελητζιανα, Γκαβαλιώρα, Πα-
χτούρι

Φυλωριά, ή, Ράχη στο χ. Πόρτα. (βλ. λ. φιλουριά)

Χάβο, ό, ή, τό, Κρημνός άπ' τά πάνω στεφάνια στο χ. Γκαβαλιώρα

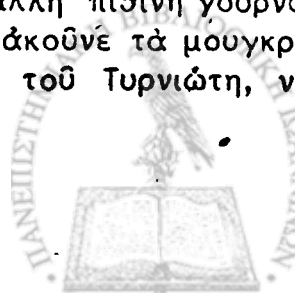
Χάβος, ράχη στο χ. Τύρνα

*Από τό Ίταλικό κανο=τό κοίλωμα, τό χάσμα

Πιθανά τό Ε. χάος

Χαντακώνουνταν, στα, Λάκκα με έλατα στο χ. Τύρνα, (Από τό χαντάκι—
χαντακόνωμαι—βουλιάζω

Λαογρ. Στα Τυρνιώτικα βουνά, ξαπλώνεται μιá λάκκα περιτρι-
γυρισμένη μ' έλάτια. Ή παράδοση άναφέρει ότι ένας άπληστος Τυρ-
νιώτης έπεχείρησε τή μέρα του Άγίου Άγναντιού (Άγίου Ίγνατίου
20 Δεκέμβρη) νά κάν χωράφι στη λάκκα αυτή και νά σπείρει σιτά-
ρι. Δέν πρόφθασε όμως νά τελειώσει τή δουλειά και ξαφνικά ό τό-
πος βούλιαξε και τόν κατάπια αυτόν και τά βώδια ή γής. Ός τά ση-
μερα φαντάζουν τρεις γούρνες πάνω στη λάκκα. Οί δύο πλαγινές,
είναι τό μέρος που βούλιαξαν τά βώδια και ή άλλη πισηνή γούρνα,
που βούλιαξε ό Τυρνιώτης. Λένε ότι τις νύχτες άκούνε τά μουγκρί-
σματα των βωδιών κι' τις άπελπιστικές φωνές του Τυρνιώτη, νά
βγαίνουν άπ' τις γούρνες

Χατζηγακέϊκα, τὰ, Πύργος Γάνη Χατζῆ—Βίλα Ἀδελφ. Χατζηγάκη στό χ. Περτούλι. (Πυρπολήθηκαν τό 1823 καί 1943.) (βλ. παράδ. 37)

Χατζηπετρέϊκα, τὰ, Ἐρείπια σπιτιῶν τ' ἀρματολοῦ καί ἀρχοντα Γ. Χατζηπέτρου στό χ. Βετερνίκο
Λ α ο γ ρ. Κόηκαν τό 1823 ἀπ' τοὺς Ἀρβανίτες (βλ. παράδ' 38)

Χαϊδεμένη, ἡ, Θέση στό χ. Λιπινίτσα

Χαλάθρες, οἱ Χαλάσματα—σάρες στό χ. Γρεβενοσέλι

Χάλασμα, τοῦ, Σαρισμένο μέρος κάτω συνοικισμοῦ Κόρης στό χ. Ξυλοπα^οροϊκο
Σάρα κάτω ἀπ' τό βουνό Τσιούκα στό χ. Πύρρα
Χ α λ ά σ μ α τ α, κομμένοι τόποι, στά χ. Κούτζιανα, Τύρνα
Χ α λ α σ μ έ ν η, μέρος χαλασμένο—σαρισμένο στό χ. Παλιοκαριά

Χαλιᾶς, οὐ, Σάρες—πέτρες στό βουνό Κύργουλη στά χ. Ἀϊβάνο, Πλόπ
Χ α λ ι ά δ ι α, στά χ. Γοργογύρι, Μπούκορο, Περτούλι, Πρεβέντα

Χαλίκι, τοῦ, Χαλίκι. χαλιᾶς—λόκκα—φτερούσιο στό χ. Γρεβενοσέλι
Χωριό τοῦ παλιοῦ Δήμου Λάκμονος (Λεγότανε παλιότερα Χαλκίς.
βλ. Γεωγραφία Μητροπολίτη Ἀθηνῶν Μελετίου)
Χ α λ ί κ ι α. χωράφια μέ πέτρες καί κέδρα στό χ. Ζιῶλι
Χ α λ κ ε ρ ά, μέρος μέ χαλκία κοντά στη Καμαρίτσα μεταξύ χ. Περτούλι—Βετερνίκο

Χαμένου, στοῦ, Ράχη στό χ. Κρανιά
Βουνό στό χ. Πύρρα

Λ α ο γ ρ. Βγαίνουν ἐδῶ οἱ Νεράϊδες καί ἀρπάζουν τὰ μικρά καί τοὺς χαμένους. (βλ. παράδ. 230 καί 239). Γελευταία χάθηκε στήν ὁμίχλη τοῦ τό παιδί τοῦ Ν. Ψαλλίδα, πού πέθανε ἀπό ἀσιτία. Εἶπαν ὅτι τό πήραν οἱ Νεράϊδες καί τοῦπχαν τό αἷμα

Χαμοβούζι, τοῦ, Σπανοπλαγιό μέ βρωμερά βούζια στό χ. Καπρό (βλ. λ. Βούζι)

Χάνια, τὰ, Συνοικισμός στό χ. Κλεινοβός
Χ ά ν ι α Σ τ ά θ η, Χάνια στήν ποταμιά στό χ. Βύτζιανα

Χαρακώματα, τὰ, Θέση στό χ. Ποεβέντα. Ἐδῶ εἶχαν ἀνοιχθεῖ ἀπό τόν Στρατηγόν Χριστόδουλον—Χατζηπέτρου τό 1854 χαρακώματα

Χατζηγάκη, τ' Ράχη μέ παλιά κονάκια καί μαντριᾶ τοῦ Γιαννάκη Χατζηγάκη (παπποῦ μου) στό χ. Νικλίτσι

Χέλι ἢ Χιόλι, τοῦ, Ράχη στό χ. Σκληνιάσα.

Λ α ο γ ρ. Ἐνας τσοπάνης ἀντίκρυσε νά μπαίνει στό στόμιο τῆς βρύσης ἓνα χέλι (βλ. παράδ. 175)

Χερόλακο, τοῦ, Λάκκα στό χ. Κωθῶνι (βλ. λ. χέρου μέρος Δ')

Χήρα, ἡ, Ράχη στό χ. Παλιοκαριά

Λ α ο γ ρ. Μιά τσοπάνισα ἔπιασε ἓνα λάφι πού δώρησε στόν Ἀλή Πασᾶ, (βλ' παράδ' 21)

Χιονότρυπα, ἡ. Τρύπα σέ βράχια στό χ. Τύρνα, πού βαστᾶ ὄλο τό χρόνο κρύο χιόνι

Χοντρή, ἡ, Θέσεις στά χ. Γκορφάρι καί Ντοβροῖ.

Χουλιέρα, τού, Σπηλιά σέ άβατο βράχο στό χ. Παχτούρι.

Χ ο υ λ ι α ρ ά δ ε ς ρέμμα—ποταμιά στό χ. Μουσιάρα. Καί χωριό στην Ήπειρο

Λ α ο γ ρ. Ένας περαστικός πού ανέβηκε στη σπηλιά νά μαζέψει άγριομέλι έπεσε καί σκοτώθηκε (βλ. παράδ. 201)

Χούνη, ή, Χούνη, στά χ. Κουρνέσι, Κωθώνι, Μυρόκοβο

Χ ο ύ ν η, μικρό κοίλωμα μέ άπότομα βράχια στό χ. Παχτούρι

Χ ο ύ ν η, πέρασμα ανάμεσα άπό βράχια στό χ. Χουτιάνα

Χ ο υ ν σ τ ε ν ή, στενή χούνη στό χ. Λιπινίτσα

Χ ν ο ύ λ α, ράχη στό χ. Γκαβαλιώρα

(Χ ο ύ ν η άντί χοάνη)

Χούτ, τού, Χωράφι μέ 1—2 έλάτια στό χ. Κούτζιανα (έπ.)

Χουτιάνα, ή, Παλιός έρειπωμένος συνοικισμός του παλιού Δήμου χαλκίδος

Λ α ο γ ρ. Τό χωριό καταστράφηκε άπό πανούκλα (βλ. παράδ. 37)

Χουχλαστήρα ή Άλογόμυιες, οί, Σπανοτόπι στό χ. Κούτζιανα

Χπάνα, ή, Θέση σέ οχήμα κοπάνας στό χ. Γρεβενοσέλι (άντί κοπάνα)

Χρόνη Πέτρα, τ', Βράχος στό χ. Γρεβενοσέλι (έπ.)

Χρυσίνο. τού, Θέση στην όποία έγείρεται τό μοναστήρι της Παναγίας Χρυσίνου στό χ. Κλεινοβό (στην Κ. προφέρεται ώς Χούρσιανο)

Λ α ο γ ρ. Λένε πώς είδανε την Παναγία νά κάθεται κάπου εκεί σέ πλακερό κοτρώνι. Άλλη παράδοση άναφέρει ότι σέ τρυπούλα βράχου βρήκαν την εικόνα της Παναγίας πού είχε περπατήσει άπ' τό παλιό μοναστήρι καί ήρθε έδω (βλ. παράδ. 132)

Χτένι, τού, Όλοπέτρινος καβαλλάρης, πού κατεβαίνει άπ' τό βουνό Κιπτινέλος καί άποτελεί τό σύνορο τών χ. Βετερνίκο, Περτούλι

Χωμένη Πέτρα, ή, Πέτρα μεγέθους σπιτιού στητή, σέ σχήμα χωριάτικου φούρνου, στρογγυλή, στό χ. Βετερνίκο, στό παραποτάμι πού πηγάζει άπ' τά Κουτζιανίτικα βουνά

Χωραφέλια, τά, Θέση μέ χωράφια στό χ. Μουσιάρα. Χωράφια Γάκη Χατζή στό χ. Περτούλι

Χωράφι Τρανό, τού, Μεγάλο χωράφι 40 στρέμματα μέ δρύς γύρω στό χ. Καλογρηανή

Ψαρò, τά, Τσιουγκάνι στό χ. Νικλίτσι, Ψαρò=άσπρόμαυρο

Ψ α ρ ή σ τ ά λ ο ς, στά χ. Κόττορη Πιλιωθώρι (έπ.)

Ψ ά ρ ι, χωράφι στό βουνό Κυδωνιά στό χ. Κούτζιανα

Ψηλή ράχη, ή, Ράχη στό χ. Βύτζιανα, Καλογήρους καί Τύρνα

Ράχη στό χ. Δραμίζι. Άπαντά καί ώς ψηλόραχη

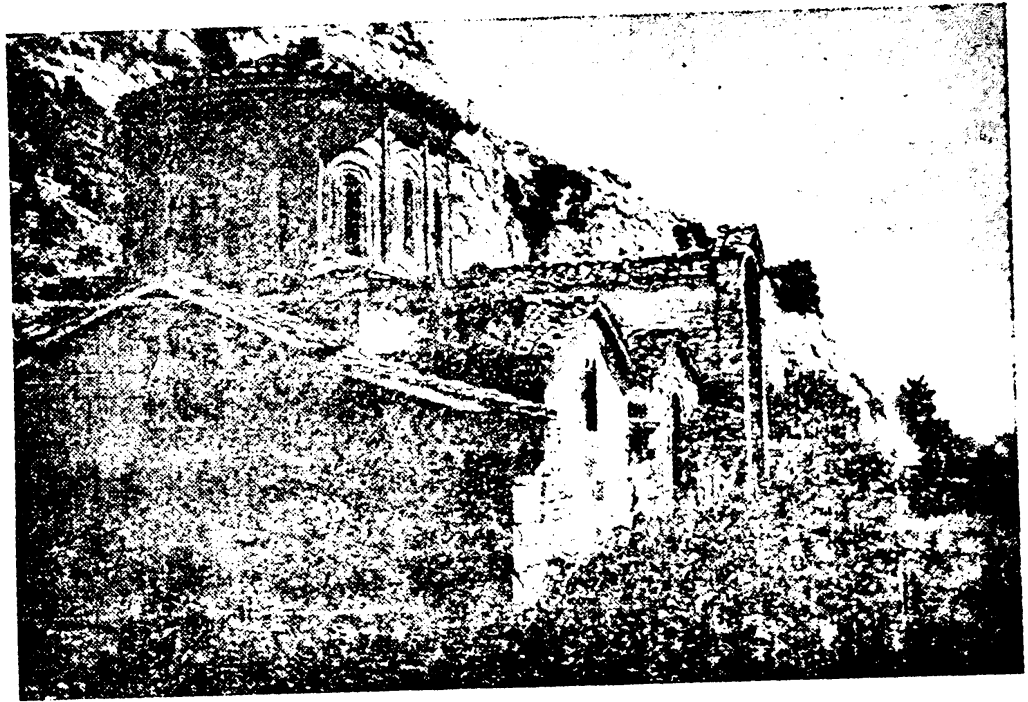
Ψύλια, τά, Γυμνή ράχη στό χ. Γοργούρι

Ψωριάρα, ή, Ράχη στό χ. Γοργούρι

Ψωρολίδια, τά, Χαλιάδια στό χ. Μποκόρο

Ώγια, στην, Άπαντά καί ώς ούγια καί στην Κ. λ' ούγια. Μέρος 'στό Βαλό-

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΡΤΑΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

ρεμα Περτουλιού στο όποιον Καραγκούνης του κάμπου στην επανάσταση του 1821, έχασε τη μηλωτή του. Τ' αρχαίο ὄμα ή ὄα=σάκος από πρόβειο δέρμα με τό μαλλι μαζύ

Ἰντάρι, στο, Ἰπαντά στην Κ. ὄς λά ούντάρι. Θέση στο πάνω μέρος του κήπου του μοναστηριού Πύρρας όπου οί αρχάριοι καλόγεροι κάτω από μεγάλο ἔλατι ψέλνανε, μαθαίνοντας τούς ἐκκλησιαστικούς ὁμνους καί τροπάρια
Τ' αρχαίο ὠιδάριον, ὕποκοριστικό τῆς λέξης ὄδη

Ἰνχτες, στοί, Ἰπαντά ὄς τσόχτες καί λά τσόχτρι στην Κ. Κίτρινη γῆ κάτω από τό βουνό Κρανιές στο ποτάμι στο χ. Λιπινίτσα. Τό χῶμα χρησιμοποιεῖται γιά τῆ βαφή τῶν νυχιῶν καί μαλλίνων ὕφασμάτων. Πιθανά τ' αρχαίο ὄχρος=λαθούρι μέρος πού βγάζει λαθούρια.
(Lathyrus Ochrus Χελ.)

Β!

Σ Λ Α Β Ι Κ Α

Αϊθάν, τ', Χωριό του παλιού Δήμου Χαλκίδος παρ' Ἀσπροποτάμῳ σέ ὑψόμετρο 832 μ. Ἀναφέρεται ἀπ' τὰ τέλη τοῦ 12' αἰῶνα στὰ σημειώματα τοῦ Κώδικα τῆς Ἐπισκοπῆς Σταγῶν (1)

Ἄπαντᾶ καὶ ὡς Γιοβᾶνον

Ἐτυμολογία. Ὄνομα σλάβου Φυλάρχου Ἰβάν

Παρετυμολογίες. (2) Α'.) Ἀπὸ τὸ Τουρκικὸ χαϊβάν=γαϊδούρι. (Χαρακτηριστικὸ τῆς ὑπομονῆς τῶν κατοίκων)

Β'.) Ἀπὸ τὸ ἐπίρρημα «αἶι» καὶ τὸ ρῆμα «βαίνω» ἦτοι χ. «αἶι βαῖνον» ἀπὸ Παλιογκορτζές, ὅπου εἶταν πρὶν, στὴ θέση Παλιοχώρι καὶ ἀπεκεῖ στὴ τωρινὴ του θέση

Μετονομάστηκε «Ἀηδόνα»

Βαλαῶρα, ἦ, Ράχη μὲ ὀλόασπρη πέτρα στὸ χ. Γοργούρι, ὅπου σώζονται ἐρείπια τειχῶν καθὼς καὶ πλῆθος σπασμένων Βυζαντινῶν κεραμιδιῶν (βλ. παράδ. 275). Καὶ χωριὸ στὴν Αἰτωλοακαρνανία. Σμν. τὸ ἄσπρο βουνό

Βαλκάνο, τὸ, Χωριὸ τοῦ παλιού Δήμου Κωθωνίων. Ἄπαντᾶ καὶ ὡς Βαλκάνι. Ἀπὸ τὸ Σ. μπαλκάν=βουνό δάσος ἦτοι δασοχώρι. βουνοχώρι. Ἄπαντᾶ πολὺ συχνὰ σὰν τοπωνύμιο στὴν Ροδόπη

Βανακούλια, τὰ, Βλ. (μέρος Α! ἑλληνικά)

Βελήτζιανα, τὰ. Βλ. λέξη (σλαβοκατάληκτα κεφ. Γ'.)

Βεντίστα, ἦ, Χωριὸ παλιού Δήμου Καστανέας σέ ὑψόμετρο 895 μ. Μετονομάστηκε Ἀμάραντος.

Ἀπὸ τὴ Σ. νουβόντι=μέρος ἄνυδρο. Καὶ Κ. Νουβόντι

Βεντίστα, Θεὰ Θρακικὴ

Στὴ Βεντίστα προεπαναστατικὰ κατοικοῦσον περὶ τὶς 50 ὄθωμ. οἰκογένειες. (3)

Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι στὴ Βεντίστα ὑπῆρχαν λίγες οἰκογένειες στὶς ὁποῖες τὰ μισὰ μέλη εἶταν Ἕλληνες καὶ τ' ἄλλα μισὰ Τρῦρκοι

ΣΗΜ. (1) Βλ. Ν. Βέη, παράρτημα Α' τῶν Βυζαντινῶν καὶ Νεοελληνικῶν Χρονικῶν σελ. 4 καὶ πρόλογον ἰδίου «Γ' -Ἀσπροπόταμο Πίνδου Ἀλεξ. Χατζηγάκη σελ. 4 σημ. 1.

ΣΗΜ. (2) Ἀναφέρονται ἀπὸ βιβλιογραφικὸ ἐνδιαφέρον

ΣΗΜ. (3) Βλ. Δώροθέου Σχολορίου Ἔργα καὶ ἡμέραι

Βετερνίκ, τὸ, Βλ. Κεφ. Δ! Κουτσοβλαχικὰ

Βυρὸλ ἄλ Χαΐδω, Βαθὺ μέρος τοῦ Ἀχελώου (βάθη) στὸ χ. Δραγοβίσι

Ἀπὸ τῆ Σ. βίρ—βίρα=ἡ πηγή, δίνη, βαθὺ μέρος τοῦ ποταμοῦ
Στὴν Κ. ἄλ. (ἄρθρο)=τοῦ—τῆς, ἦτοι βυρὸς τῆς Χαΐδω

Λ α ο γ ρ. Στὸ βυρὸ αὐτὸ πνίγηκε ἡ Δραγοβιστινὴ κόρη Χαΐδω,
μὴ μπορώντας ν' ἀνεχθεῖ τὸ μῖσος τῆς πεθερᾶς της. Βρυκολακία-
σμένη σφυρίζει ἔκτοτες ἐκεῖ στὸ ποτάμι στὸν Ἄσπρο (βλ. π. 319)

Βύτζιανα, τὰ, Βλ. λέξη σλαβοκατάληκτα κεφ. Γ!

Γαρδίκι, τὸ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Ἀθαμάνων· σὲ ὑψόμετρο 1046 μ.

Σὲ ἀρτζοχάλι (ἀναφορὰ) κατοίκων Ἄσπροποτάμου πρὸς τὸν Πασᾶν
Τρικάλων ἀναφέρεται ὡς Γαρδῆκη

Σμν. μικρὸ κάστρο, κώμη

Στὴν Κ. λέγεται Γκαρντίτσι. Καὶ τὸ ἔτυμολογοῦν ἀπὸ τῆ Κ. λέξη
γκάρντου=ξύλινος φράχτης

Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι στὸ μέρος ποὺ εἶναι τὸ χ. ὑ-
πῆρχε μιὰ καλύβα περιφραγμένη μὲ ξύλινο φράχτη, στὴν ὁποία κα-
θόταν μιὰ γριά. Καὶ λένε ὅτι ἀπὸ τὸ φράχτη, πῆρε τὸνομα τὸ χω-
ριό, (βλ. παράδ. 40)

Γκλόκοβο, στὸ, Παλιὸς ἐρειπωμένος συνοικισμὸς, ποὺ καταστράφηκε ἀπ' τὴ
χολέρα καθὼς ἀναφέρει παράδοση, στὸ χ. Σκληνιάσα. Τὸ μέρος ἔ-
χει ἰσιώματα γεμᾶτα ἀγκάθια. ρέμμα, καὶ γύρω ὀξείες κι ἐλάτια
Σμν. τ' ἀσπράγκαθο, μέρος μὲ πολλὰ ἀσπράγκαθα (*Xanthium spinosum*, Χελ.

Σχετικὸ, Γκλόκουτα, ρέμα δασωμένο στὸ χ. Δραγοβίσι

Ἀπὸ τῆ Σ. κλόκοτου=παφλάζω ἦτοι ρέμα ποὺ τὸ νερὸ πέφτοντας
παφλάζει

Πιθανὰ ἀπὸ τὶς σταλαματιὲς τοῦ νεροῦ ποὺ πέφτοντας κελαρύζει
κλούκ—κλούκ=κλόκοτας

Λ α ο γ ρ. Τὸ Γκλόκοβο εἶταν παλιὸ χωριό, ποὺ καταστράφηκε ἀπὸ
χολέρα. Λένε ὅτι ἀκοῦνε σουρίσματα ἀπὸ τὶς βρυκολακισμένες ψυ-
χὲς τῶν κατοίκων του (βλ. π. 331)

Γουδοβάσδα, ἡ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Καστανέας σὲ ὑψόμετρο 768 μ.

Ἀπαντᾷ κτὶ ὡς Κουστοβάστα (Ἀραβαντινὸς περὶ Κουτσοβλάχων)
Μετονομάστηκε Καλομοῖρα

Ἡ παλιὰ Γουδοβάσδα σὲ ὑψόμετρο 1031 μ. καταστράφηκε ἀπὸ τὶς
ἐπιδρομὲς τῶν Ἀρβανιτᾶδων καὶ ληστανταρτῶν. Σῴζεται μόνον ἡ ἐκ-
κλησιὰ της, Ἁγία Παρασκευῆ. Ἀναφέρεται ὡς κατοικημένος τόπος
ἐπὶ Ἐπισκόπου—Παρθενίου τὸ 1779 Ἡ νέα Γουδοβάσδα κτίστηκε
ἀργότερα, σὲ πλαγιά, κοντὰ στὶς πηγὲς τῆς Σαλαμπριάς

Ἐτυμολογία. Ἀπὸ τὴν Ε. καὶ Σ. Γουδοβάσδα=μέρος σὲ σχῆμα
γουδιοῦ

Γρεβενὸ ἢ Γρεβενοσέλι, τὸ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Κωθωνίων. Μετονομά-

στηκε Νεράϊδα. Ἀπὸ τῆ δημοτικὴ λέξη γρεβενό=ρότιδι, κόκκινο χρῶ-
μα καὶ τῆ Σ. σέλι=χωριὸ ἦτοι κοκκινοχώρι. Πιθανὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρα-
βικὴ σέλι=κατεβασιὰ ἦτοι χ. τῆς κόκκινης κατεβασιάς, ποὺ προκα-

λεῖ ὁ χεῖμαρος Γρεβενίτης. Κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν Γρεβενοσέλι=κόκκι-
νο διάσελο (ἀπὸ τὸ χῶμα τῆς γῆς). Κατὰ Β. Στρεγλόν, ἡ λέξη εἶναι
Σ. γρέμπενι=κορυφογραμμὴ, ἦτοι χ, ψηλὸ

- Δραγοβίσι**, τὸ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Χαλκίδος παρ' Ἀσπροποταμίῳ σὲ ὑψόμετρο 1079 μ. Μετονομάστηκε Πολυθέα. Ἀπαντᾷ καὶ ὡς, ἢ Δραγοβίτσα (Ἀραβαντινὸς περὶ Κουτσοβλάχων)
Σμν. καλὴ Θέα. Στὴν Κ. λέγεται Ντραούσι. Καὶ χ. Δραγοβίσι στὴν Ἡπειρο
- Ζαπάντι**, Πετρωτὴ ράχη, διχασμένη σὲ δυὸ ράχες, μὲ ἐλάτια στὸ Χ. Βεντίστα, Ἀπὸ τῆς ζουπάν=ἀρχηγός, ἦτοι ράχη ψηλὴ, πού δεσπάζει ἀπ' τὶς ἄλλες ράχες
- Κατούνα**, ἢ, Βρύση μὲ δυὸ πετροκάναλα, ἀνάμεσα συνοικιῶν Ἀϊπαρασκευῆς καὶ Γκουτρουσέκου, στὸ ρέμα τοῦ χ. Κρασιά Ποιμνιοστάσιο, ράχη στὰ Χ. Περτοῦλι καὶ Δέση
Κατοῦνες, θέση μὲ ὄξιές κι' ἐλάτια στὸ βουνὸ Κυδωνιά, στὸ χ. Κούτζιανα
Θέση, μαντριὰ στὸ χ. Παλιοκαριά
Κατοῦνίτσα, λάκκα μὲ χωράφια καὶ ρέμα κοντὰ στὴ θέση Ντριάτζιου στὸ χ. Παλιοχώρι
Σμν. ποιμνιοστάσιο, μαντρί ἢ ἀπ' τὸ μεσαιωνικὸ λατιν. caluna=καλύβα, συνοικισμὸς, ἐγκατάσταση
- Κορίθιανος**, οὐ, Ράχη μὲ πλαγιές, λειβάδια, ὀροπέδια ἀνάμεσα χ. Ἀϊβάνου —Καλογρηανῆς
Ἐτυμολογία, Σ. μὲ κατάληξη Κ. ἦτοι κορίθιανος=ράχη σὲ σχῆμα σκάφης, καρούτας
- Κόττορη**, ἢ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Λάκμονος. Μετονομάστηκε Κατάφυτον. Ἀναφέρεται καὶ ὡς Κότορι. Σμν. κρημνώδης κατωφέρεια. Ἦτοι γκρεμοχώρι
Μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα χ. στὴν Ἡπειρο
Ἱστορία. Καταστράφηκε (1) μὲ ἄλλα ἀσπροποταμίτικα χ. κατὰ τὴν ἐπανάσταση Διον. Σκυλοσόφου τὸ 1600—1611
- Κουρίτα**, ἢ, Θέση πού εἶταν πεταμένη, παλιὰ ξύλινη σκάφη στὸ χ. Μπούκορο
Σμν. σκάφη τὴν ὁποίαν τροποθετοῦσαν τὴν τροφὴ τῶν γουρουνιῶν καὶ σκυλιῶν. Πιθανὰ τὸ ἀρχαῖον γωρυτός ἢ χωρυτός=θύλακος
- Κούτζιανα**, τά. Βλ. λέξη (κεφ. Γ' σλαβοκατάληκτα)
- Κράλη**, στοῦ, Ἰσιάδια μὲ παλιὰ ἐρειπωμένα χτίσματα στὸ Χ. Γρεβενὸ—Μουτσιάρα
Ἐ Πάνω ἀπὸ τὰ Ἰσιάδια ὑψώνεται στεφάνι, στὸ ὁποῖο βγαίνει ὁ καλύτερος μούσχος τ' ἀσπροποτάμου (Helicrysum plicatum Χελ.)
Κράλη=βασιλιάς (βλ. παράδ. 59)
- Λιάσουβα**, ἢ, Βλ. (Κεφ. Γ' σλαβοκατάληκτα)
- Λιάστινο**, τὸ, Παλιὸς ἐρειπωμένος συνοικισμὸς, σὲ Ἰσιώμα' στὸ χ. Βανακούλια
Τώρα χωραφότοπος. Καὶ χ. Λέστινο στὸν κάμπο Τρικάλων
Ἐτυμολογία. Σ. ἀπὸ τὸ λῖς καὶ λιές=δάσος ἦτοι δασότοπος
- Λισιά**, Ξυλογέφυρο στὸν Ἀσπροστὰ χ. Καπρὸ καὶ Μυρόκοβο

Λισιά σμν. ψάθα από κλαδιά, γεφύρι καμωμένο από κλαδιά. (1)
Μουτζιάρρα, ή, Βλ. (κεφ. ΣΤ! Άρβανίτικα)

Μπόμπουτα, στή, Ίσιωμα με χωράφι στο βουνά Καλόερο στο χ. Παλιοχώρι
Άπό τή Σ. μπομπότα=ψωμί από άραβοσίτι, μεταφερμένη και στην Κ.

Μπραϊκό, στού, Θέση με Βρύση στο έλατόφυτο βουνό Μπέρτα του χ. Περ-
τουλιού
Μ π ρ ά ι κ ο, (βλ. παράδ. 157) σμν. άδελφός

Ντοβρόϊ, τό, Χωριό του παλιού Δήμου Κωθωνίων
Έτυμολογία Σ.=καλή πεδιάδα ή από τό Σ. ντόμπρος=καλός, ήτοι
καλό χωριό
Πιθανά και Σημητική, άπ' τό Νοβορός—ούβορός=μάντρα, στην ό-
ποία φυλάγονται τ' άγελαδικά, ήτοι γελαδοχώρι. Με τό ίδιο όνο-
μα χ. στην Ήπειρο

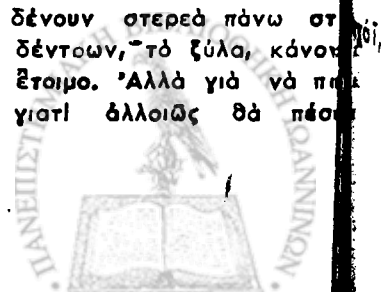
Ντόμπριτσα, ή, Βρύση με δύο κανάλια πέτρινα, σε πλαγιά του βουνού Άμου-
τζέλος, καταστρατις στο χ. Κλεινοβός
Σμν, καλή βρύση με καλό νερό

Ντόμπρω, ή, Παλιά μεγάλη καρυδιά, στο περίβολο του σπιτιού της γριάς
Ντόμπρος. στο χ. Περτούλι
Ν τ ό μ π ρ ο ς σμν. καλός
Λ α ο γ ρ. Ή πανούκλα παρουσιάστηκε με μορφή μαύρης γάτας
που πήδησε και κάθισε στα καπούλια της μούλας της γριάς Ντόμ-
προς (βλ. παράδ. 291)

Ντραγασιά, ή, Λόφος άδεντρος, στις πλαγιές άμπέλια δέντρα, στο χ. Γου-
δοβάσδα
Χωράφι στα χ. Ζιῶλι, Νικλίτσι
Ρέμα με λάκες στο χ. Καμναί
Τοποθεσία στο χ. Μουτσιάρά
Λόφος με χαμόκλαδα στο χ. Μπουροβίκο
Θέση κάτω στο νέο Νεκροταφείο πλάϊ στο είκονοστάσι "Αϊ Δημή-
τρη στο χ. Πόρτα
Ράχη στο χ. Τζιούρτζα
Ντραγατική στο χ. Μπουροβίκο
Σμν. σκοπιά άγροφύλακα, άγροφυλακείο

Ντριστέλλες, οί, Πολλαχού στα χωριά. Μεγάλες ξύλινες λεκάνες σε σχή-
μα κόλουρου κώνου, στις οποίες τοποθετούνται τά μάλλινα είδη

ΣΗΜ. (1) Στόν Άσπρο και στα παραποτάμιά του δέν ύπήρχαν, ούτε υπάρχουν πολλά γεφύρια
Γι' αυτό οί Άσπροποταμίτες' κατασκευάζουν πρόχειρα γεφύρια, πού τά νοματίζουν λι-
σιές. Σε κάθε όχητη τοποθετούν δυό μεγάλα και χοντρά ξύλα, τά όποια στεριώνουν
σκεπάζοντας τίς άκρες τους με μεγάλες πέτρες. Τό κενό πού μένει στή μέση, τή
συνδέουν με άλλα δυό παρόμοια ξύλα, πού κρρφώνουν ή δένουν στερεά πάνω στ
πρώτα. Έπειτα στρώνουν με σανίδια ή χοντρά κλωνάρια δέντων, τό ξύλο, κάνον-
τας έτσι τό κατάστρωμα, Τό στενό πρόχειρο γεφύρι είναι έτοιμο. Άλλά για νά πε-
ράσει κανείς, πρέπει νά τηρεί τίς παλμικές κινήσεις του, γιατί άλλοιῶς θα πέσει
στο ποτάμι

Ἡ δίνη τοῦ νεροῦ, πού πέφτει μέσα, περιστρέφει τὰ μάλλινα αὐτά εἶδη, πού ἔτσι σφίγγουν, ἀποχτοῦν γυαλάδα καὶ παίρνουν ἓνα ἰδιότυπο ἀκαθόοιστο, ἀλλὰ πολὺ εὐχάριστο ἄρωμα

Σμν. ἡ νεροτριβὴ ἴσως τὸ Ε. ὑδρίστρα. Κατὰ τὸν Meyer τὸ λατιν. tergo = ἀποτριβω—tersum—tersillis—terstilis—trestiala

Σιόπουτ, Ἄπαντᾶ καὶ ὡς Σιοποτό, Σιόπουτου

Βρύση σὲ ἰσιάδι στὸ χ. Μουτζιάρα

Βρύση στὰ χ. Βανακούλια καὶ Πρεβέντα

Σιόπουτ ἄλ Ἄντρέα=βρύση τοῦ Ἄντρέα. Βρίσκεται σὲ ἰσιάδια μὲ μιὰ ξύλινη κοπάνα τριγυρισμένη ἀπ' ἀγριόδεντρα στὸ χ Μπουροβίκο

Σουπιτσάλε ἢ Σουμπουτσάλε, βρύση μὲ λεφτοκαριές στὸ Παλιοχώρι τοῦ χ. Μπουροβίκο

Ἔτυμολογία Σ, σιόπουτ—μικρὴ πτώση νεροῦ, κρουνός, βρύση

Σουπιτσάλε ἀπὸ τὸ Σ. σιόπουτου μὲ Κ. ὑποκοριστικὴ κατάληξη=μικροβρυσούλα

Κληνιάσα, ἡ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Λάκμονος, σὲ ὑψόμετρο 1348 μ. Μετονομάστηκε Στεφάνιον. Ἄπὸ τὴν Κ. γκλίσ=ἡ κλεισμένη, μέρος χωριὸ κλεισμένο, περιτριγυρισμένο, ἀπὸ βουνά καὶ δάση (ὄξιᾶς)

Ἔτυμολογία. Κατὰ Βλαδ. Στρέγλόν ἀπὸ τὸ Σ. σκλονιάτσια=μέρος πού τὰ δέντρα καὶ τὰ χόρτα γέρνουν ἀπ' τὸν ἀγέρα. Ἡ ἀπὸ τὸ Σ. κλίν=σφήνα ἦτοι χωιοὶ σφηνωμένο στὸ βουνό, ἢ ἀπὸ τὸ Σ. κλονιάτι=κλίνω χ. κεκλιμένο

Τριγκίβο, τοῦ, Παλιὸς ἐρειπωμένος συνοικισμὸς στὸ χ, Κλεινοβός

Τὸ μέρος εἶναι οὐπλαγο μὲ ἐλάτια ἀπέναντι ἀπ' τὸ χωριό. Ὑπῆρχε ἄλλοτες βυζαντινὴ ἐκκλησία σὲ μνήμη τοῦ Ἁγιώργη καὶ μύλος

Ἔτυμολογία, ἀπὸ τὴ Σ. στριγκάτι ἢ στριγωτι=κουρεύω

Μέρος στὸ ὁποῖο κούρευαν τὰ πρόβατα

Τράπος, οὐ, Ἄπαντᾶ ὡς μεγάλος τράπος. στανὸ μεγάλο πετρὸβουνο πρὸς Καλαρρύτες καὶ ὡς μικρὸς τράπος. πλάι τοῦ μεγάλου, γεμάτος χαλιάδες, στὸ χ. Χαλίκι

Σμν. τὸ φαράγγι, τὸ ρυάκι, Ἡ λέξη μεταφέρθηκε στὴν Α. καὶ Κ. μὲ τὴν ἴδια σημασία

Τήρνα, ἡ. Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Αἰθῆκων. Σὲ ἀναφορὰ τῶν κατοίκων Ἀσπροποτάμου πρὸς τὸν Πισᾶ Τρικάλων τὸ 1848 ἀναφέρεται ὡς Τήρνα

Ἔτυμολογία Σ.=μέρος μὲ ἀγκάθια, ἀγκαθότοπος

Ἄπὸ τὸ Σ. τιέρεν=μικρὸς μαῦρος καρπὸς ἀγκαθωτῆς δαμασκηνιάς ἦτοι δαμασκηνοχώρι

Τιχαῖ, τοῦ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Αἰθῆκων Ἄπαντᾶ σὲ ἀναφορὰ τῶν Ἀσπροποταμιτῶν πρὸς τὸν Πισᾶ Τρικάλων τὸ 1848 ὡς Τιχαῖ

Ἔτυμολογία. Τύχι=ὁ σιγανός, ὁ ἡσυχός. Ἡτοι ἡσυχόχωρι

Λαογρ. Ὁ Στορνάρης ἀγόρασε τὸ χτήμα μὲ 300 γρόσια κί ἓνα φέσι πού χάρισε στὸ Σπαχῆ ἰδιοχτήτη (βλ. παράδ 26)

Γ!

ΣΛΑΒΟΚΑΤΑΛΗΚΤΑ

Βαλαγιάννα, ή, Ράχη και ορέμα στο χ. Κάτ Περνιάγκο
'Από την Κ. βάλια=ρέμα' το Κ. άλ=του και 'τ' ὄνομα Γιάννα, ἦτοι Βάλια άλ Γιάννα=ρέμα τοῦ Γιάννα

Βελήτλινα, τὰ, Χωριό τοῦ παλιοῦ δήμου Χαλκίδος παρ' Ἀσπροποτάμῳ σέ ὑψόμετρο 1032 μ. Ἀναφέρεται καί ὡς Βελήτσανα Μετονομόστηκε Καλλιρόη, ἀπό τὸ ὄνομα τῆς γυναίκας τοῦ Νομάρχου Τρικάλων Νικ, Λάιπα. Ἀναφέρεται ἀπ' τοὺς Βυζαντινοὺς (1) μὲ τ' ὄνομα Βελίτζιανα (2)

Επίσης σὲ ἔγγραφο ἀπὸ 20—8—1894 τοῦ ἐπισκόπου Σταγῶν Κυρ·λ·λου καί σὲ φορολογικὸ Τουρκικὸ κατάλογο

Ἔτυμογogia: α) Ἀπὸ τὸ Σ. βελῆ=ώραῖος ἀγνός ἦτοι ὁμορφότοπος, ὁμορφοχώρι. β) Πιθανὰ καί ἀπὸ τὸ Τουρκικὸ Βελῆς=ἅγιος καί τὸ λατινικὸ Diana="Ἀρτεμις ἢ Θεὰ τῶν ράχεων. Στῆ Κ. τὸ Diana γίνηκε τζιάννα=κορυφή, ράχη. Ἦτοι ὁ ἅγιος τῆς ράχης, πιθανὰ ἐκκλησίη στῆ ράχη. γ) Ἀπὸ τὸ Σ. Βελίκι=μεγάλος ἦτοι μεγαλοχώρι

Βλότοβο, **Βλότοπο**, τοῦ, Βαρκότοπος στο χ. Δέση. Πιθανὰ βουλότοπος=βούλες, ἔλη καί τόπος, κατὰ συγκοπὴν βλότοπος

Βουτίτσα, **Βουτίστα**, ή, Κήπια μὲ καρυδιές στο χ. Δραγοβίσι Μέρος ἄσπαρτο χερσολειβαδο στο ὁποῖο ὠδηγοῦσαν ἔπειτα ἀπὸ τῆ δουλειὰ, τὰ βώδια, γιὰ βοσκὴ στο χ. Παλιοκαριά Πιθανὰ ἀπὸ τὴν Ε, βούς
Λ α ο γ ρ . Λένε πὼς ἡ ἀγέλη τοῦ χωριοῦ ἀφηνίασε γιὰτὶ ἐμφανίστηκε ὁ σατανᾶς καί σούβλιζε τὰ βώδια της. (βλ. παράδ. 265)

Βύτζιανα, τὰ, Χωριό τοῦ παλιοῦ Δήμου Αἰθῆκων. Ἀπαντᾶ καί μὲ τ' ὄνομα Βήνζανα, τὸ 1848 σὲ ἀναφορὰ τῶν κατοίκων Ἀσπροποτάμου πρὸς τὸν Πασᾶ Τρικάλων (3)
Μετονομάστηκε Πετροχώρι
Ἀπὸ τὸ Σ, Βιντιέτι=θλέπω, ἦτοι χ. μὲ θέα. Πιθανὰ καί ὄνομα σλάβου φυλάρχου Βίτζι

Βυτζίστα, ή, Χωριό τοῦ παλιοῦ δήμου Ἰωθωνίων. Ἀπαντᾶ καί μὲ τ' ὄνομα Βητζήτσα σὲ ἀρτζοχάλι=ἀναφορὰ, τῶν κατοίκων Ἀσπροποτάμου πρὸς τὸν Πασᾶν Τρικάλων τὸ 1848. Μετονομάστηκε Μεσοχώρα

ΣΗΜ. (1) Πρὸλ. "Ἐκτακτὴ ἔκδοσις «θεσσ. χρονικῶν» σελ. 208

ΣΗΜ. (2) Ἡ ὑπαρξὴ ἔρειπωμένων μεγάλων τειχῶν, γύρω ἀπ' τὸ χ. ἐπέτρεψε σὲ μὴ εἰδικούς τὴν ἐξαγωγή σφαλεροῦ συμπεράσματος. ὅτι τὸ χ. αὐτὸ εἶταν ἡ ἀρχαία Χαλκίς, παρὰ τὸν Ἀχελῶον. Πλβλ. λέξη Χαλκίς

ΣΗΜ. (3) Βλ. Ἀσπροπόταμον Πίνδου Ἀλ. Χαρζηγάκη σελ. 37 σημ. Γ'

Έτυμολογία: Σλαβική. Σημαίνει τὸ ὄροθέσιο, ὄριο καμωμένο ἀπὸ ξύλα ἢ σωρούς ἀπὸ μεγάλες πέτρες
Πιθανὰ καὶ ἀπὸ τὸ Σ. Βιντιέτι=βλέπω, χ. με θεά. Κατὰ Π. Κοτρώνη
καθηγητὴν ἀπὸ τὸ Λατινικὸ ρῆμα Video =βλέπω, ἦτοι χ. με θεά

Γκάνιτσα, ἢ, Πευκόφυτη χωματόραχη, με ὄροπέδιο στὸ χ. Γουδοβάσδα

Γκατζάνι, ἢ, Βρύση κάτω ἀπ' τὸ σύρραχο Χαϊμαλι, με πολὺ νερὸ, ποὺ ρέον-
τας δέε φλοισβίζει, στὸ χ. Χαλίκι. Πιθανώτατα τὸ Ἑλληνικὸ καζάνι,
παρεφθαρμένο

Λ α ο γ ρ. Λένε ὅτι ἓνα μεγάλο στοιχειὸ παραμονεύει σκοτώνει
καὶ καταπίνει τὸ ζῶο ποὺ θὰ πλησιάσει στὴ βούση γιὰ νὰ πιεῖ νε-
ρὸ. (βλ. παράδ. 217)

Ἔχουν νὰ ποῦν ἀκόμα' στὸ χ. διτὸ φοβερό στοιχειὸ ποὺ φωλιάζει
κάπου ἐκεῖ γύρα στὴ βρύση εἶναι ἓνα κοκκι-ὄτριχο κριάρι ποὺ βα-
τεύει τὰ πρόβατα καὶ ψοφοῦν

Γκουτίκα, ἢ, Γκουτίκα τριφυλλοχώραφο, ράχη με βαλανιδιές στὸ χ. Γουδο-
βάσδα

Γ κ ο υ τ ἰ τ ζ α, μαντρί μέσα σὲ δρυς κάτω στὸ παραποτάμι τῆς
Σαλαμπριάς' στὸ χ. Καστανιά

Γ κ ο υ τ ἰ τ σ α. Ἴσιωμα—χωράφι σὲ πλαγιά με δέντρα στὸ χ.
Βεντίστα

Δολιανὰ, Ντολιανὰ, τὰ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Χαλκίδος παρ' Ἀσπροπο-
τάμῳ σὲ ὑψόμετρο 1133 μ. Ἀπὸ τῆ Σ. Ντόλιανη=βοσκότοπος' κατω-
φέρεια. τόπος χαμηλὸς

Ἄπαντὰ καὶ ὡς χ. στὴν Ἡπειρο

Κακαρδίτσα, ἢ, Κοινὴ μεγάλη βουνοσειρὰ στὰ χ. Γαρδίκι, Τζούρτζα, Μου-
τσιάρα

Ἡ δευτέρη σὲ ὕψος ράχη τῆς Πίνδου με ὑψόμετρο 2469 μ.

Καρμενίτσα, ἢ, Ξηρικὸ χωράφι, ρεβένι, στὸ χ. Καλογρηανή

Καρτσιακλίνα, ἢ, Ράχη με καστανιές καὶ βρύση στὸ χ. Βιτουμὰ

Κεράσοβο, τοῦ, Παλιὸς ἐρειπωμένος συνοικισμὸς στὸ χ. Μπούκουρο

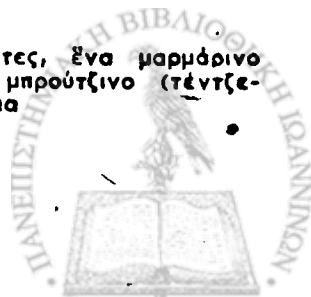
Λ α ο γ ρ. Ἡ παρῖδοση ἀναφέρει ὅτι στὰ παλιὰ χρόνια ὑπῆρχε με-
γάλο χ. με τ' ὄνομα Κεράσοβο, κοντὰ στὰ σημερινὰ χωριά, Γαρδί-
κι, Μπούκουρο καὶ Μουτσιάρα. Τὸ Κεράσοβο εἶχε καὶ φρούριον. Γύρω
τοῦ δέ, εἶταν κι' ἄλλα πιδὸ μικρὰ χωριά, ὅπως ἡ Αἰτιοιάδα, ἢ Παλιό-
βλασσα, ἢ Παλιόλαγκα, τὸ Καπράλο καὶ τὸ Παλιοχώρι. Ἡ παράδοση
ἀναφέρει ὅτι ὑπῆρχε κι' ἓνα χρυσὸ ἀρνί, σύμβολο τοῦ πλοῦτου τοῦ
χωριοῦ (1)

Τ ρ α γ ο ὄ δ ι α: Ἴον

Κ ε ρ ἄ σ ο β ο

«Στοὺν πάτου στοῦ Κεράσουβου κι' στὴ μεγάλη χώρα
Τρανὸς πόλεμος γένονταν' με Τούρκς μὲ Ρωμέους
κι' ἔχασα τοῦ σπαθὶ μ', τοῦ πουλυπλουμιστὸ μου
Τριά ντιλάλια λέβαλα κι' τρεῖς καμπανούλες
ἄν τοῦβρει νειδὸς ἄς τοῦ χαρεῖ, γέρος ἄς μοῦ τὸ δώκει
κι' ἄν τοῦβρε κόρη ἀνύπαντρη, γυναίκα νὰ τὴν πάρου»

ΣΗΜ. (1) Στὰ ἐρείπια βρέθηκε ἔδω καὶ 40 ὄρνια, ὅπως λένε οἱ Μπουκουριῶτες, ἓνα μαρμαρινὸ
ἄγαλμα με παράσταση παιδιοῦ, ἓνα χρυσὸ στεφάνι, ἓνα δοχεῖο μπρούτζινο (τέντζε-
ρης) με παραστάσεις ἰππέων ἐγχάρκτες στὴν ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια
Ἄλλα τὰ εὑρήματα πουλήθηκαν σὲ πλανοδίους γυρολόγους!

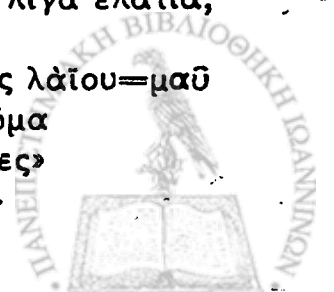
Κλεινοβός, οὔ, χωριό τοῦ παλιοῦ δήμου Χαλκίδος παρ' Ἀσπροποτάμῳ σέ ὑψόμετρο 872 μ. Ἀναφέρεται καί ὡς Γκλίνοβον
Ἔτυμολογία: Μέρος κλειστό. Μόνο ἢ κατάληξη εἶναι σλαβική. Κατά τόν Ἀθ. Μπαντέκαν Ιατρὸν ἀπὸ τὸ ἑλληνικό κλεινός=ἐνδοξος
Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι τὸ χ. γίνηκε ἀπὸ τοὺς καταστραμμένους παλιούς συνοικισμοὺς Κιάστινο, Οὐμπλιανη, Στρίγκιβο, Ριάχοβο, Μπουζάνια. Χρυσίνο, Μαυροχώρι καί Βίτου
Κατὰ παράδοση δέ, πού ἀποθησαύρισε ὁ ἀκαδημαϊκὸς καὶ Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ν. Βέης, ὁ συνοικισμὸς Κλεινοβοῦ γίνηκε τὸ 1600, ὁ ἴδιος ἀναφέρει μνείας ἀπ. τὰ νεώτερα χρόνια τὰ ἐξῆς. 1) Συνοδικὸν σιγίλιον τοῦ Οἴκουμ. Πατριάρχου Σωφρονίου Β' πού ἀπευθύνεται στὸν Ἐπίσκοπο Σταγῶν τοὺς κληρικούς, γέροντας προεστοὺς τοῦ χ, Κλεινοβοῦ, τὸν Ἰούλιον 1777
Μὲ τὸ σιγίλλιο αὐτὸ πού τὸ συνυπογράφουν ἐξ ἀρχιερεῖς, ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὸν ἀφορισμὸ στὸν ὁποῖο ὑπεβλήθησαν πρὸ δέκα ἐτῶν, ἕνας Κλεινοβίτης Κώστας καὶ ἡ γυναίκα του Μαργάρου. 2) Συνοδικὸν σιγίλλιον τοῦ Οἴκουμ. Πατριάρχου Καλλινίκου Ε' πού τὸ ὑπογράφουν ὀκτὼ ἀρχιερεῖς μεταξύ τοῦ Ὀκτωβρίου 1801 καὶ Δεκεμβρίου 1805.
Μὲ τὸ σιγίλλιο αὐτὸ ἀπαγορεύεται στοὺς παπάδες Κλεινοβοῦ καὶ ἄλλων χωρίων τῆς ἐπισκοπῆς Σταγῶν ἡ ἀνάμειξη στὰ κοσμικά. Ἀναφέρεται μὲ ἄλλα χωριά ἐν προθέσει τῆς Ἁγίας Μονῆς Μετεώρων τὸ 10 αἰῶνα ὡς Κλινοβὸ

Κόλι, τοῦ, Ἀπαντᾷ ὡς Πόρτα κόλι καὶ Κλινοβὸ κόλι. Ἀπὸ τῆ Σ=μικρὴ διοικητικὴ περιφέρεια

Κοτκουσίτσα, ἡ, Βρύση καὶ συστάδα ἀπὸ καρυδιές στὸ χ. Πρόδρομος
Ἀπὸ τὸ νεοελληνικὸ κοκόσα=καρύδι. Στὴν Κ. κουκόσου=τὸ καρύδι τὸ ὁποῖον εἶναι σλαβικῆς κατάγωγῆς
Κ ο υ κ ο υ σ ί τ σ α=καρυδίτσα, καρυδάκι

Κούτζιανα, τὰ, χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Αἰθήκων. Μετονομάστηκε Στορναρέϊκα, ὡς πατρίδα τῶν ἀρματολῶν Ἀσπροποτάμου Στορναραίων
Ἔτυμολογία: Ἀπὸ τὸ Σ. κούτζια=οἰκογένεια, ἦτοι χ. οἰκογενειακὸ. Πιθανά καὶ ὄνομα σλάβου φυλάρχου Κούτζι

Λάζιανα, ἡ. Λάζιανα, χωράφια στὸ βουνὸ Κουροῦνες στὸ χ. Βεντίστα
Λ ά ζ ι α ν η, ἀνοιχτὸ μέρος μὲ χωράφια καὶ νερὰ στὸ βουνὸ Μαρόσα στὸ χ. Βετερνίκο
Λ ά ζ ι α ν η, μέρος μὲ μαυροδειρὸ χῶμα στὸ χ. Πάν Περνιάγκο
Λ ά ζ ι ν α. σπανὸ μέρος στὸ βουνὸ Γκουντρουμάρα στὸ χ. Χαλίκι, στὸ ὁποῖο τὴν ἀνοιξὴ οἱ κτηνοτρόφοι βάζουν μαντριά, τὸ λεγόμενον ξιανοξιδὸ
Λ α ζ ν έ ς, Χωράφια καὶ βρύση περιτριγυρισμένα ἀπὸ λίγα ἐλάτια, καστανιές καὶ φτέρες στὸ χ. Καλογήρους
Ἀπὸ τὸ Α. laje=μαῦρο (λάζε) μεταφερόμενο στὴν Κ. ὡς λάϊου=μαῦρο καὶ στὴν Ε' λάϊο=μαῦρο. Ἦτοι μέρος μὲ μαῦρο χῶμα
Τὰ ἐδάφη αὐτὰ στὸν κάμπο λέγονται «μαυρὸη—μαυρόες»

Λιάσοβο, τὸ, Πλαγιές—ἰσιώματα με χωράφια, μικρόσπιτα, ἐρείπια κάτω ἀπ' τὸ ἐλατόφυτο βουνὸ Κάπ γκράς στὸ χ. Γαρδίκι

Ἄπο τῆ Σ λῖς=δάσος ἦτοι λιασοβο=δασότοπος Τὸ μέρος αὐτὸ λέγεται καὶ Τζιλιιάσα Πιθανά ἀπὸ τὴν Τ. τζελάτ=ὁ δήμιος, μεταφερμένος καὶ στὴν Κ. ὡς τῆ λιάτου=ὁ δήμιος

Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι στὸ μέρος αὐτὸ οἱ Τοῦρκο—ἀρβανίτες δερβεναγάδες φέρνανε τοὺς αἰχμαλώτους κλέφτες, πού τοὺς σκότωνε ἢ τοὺς παλούκωνε ἢ τοὺς κλεμοῦσε σὲ ἐλάτι, ἕνας δήμιος Ἀράπης

Λιπινίτσα, ἡ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Λάκμονος σὲ ὑψόμετρο 1085 μ.

Μετονομάστηκε Ἀνθούσα. Ἀπαντᾷ καὶ ὡς Λεπινίτσα

Λέξη Σ. πού σημαίνει παρακλάδι, μικρὸ ποτάμι

Πιθανώτερο ἀπὸ τὸ Σ. λιεπίτι=κολλημένη, ἦτοι χ. κολλημένο (στὸ βουνὸ)

Λισιανῶ, τὰ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Πιαλίω

Ἄπο τῆ Σ λῖς=δάσος, ἦτοι δασοχώρι

Πιθανά καὶ ὄνομα σλάβου φυλάρχου Λέση ἢ Λεούση, πού παρήχτηκε ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς Παναγίας «Ἐλεοῦσα»

Μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα χ. στὴν Ἡπειρο

Λ α ο γ ρ. Ἐνας πανώριος ἄρχοντας κατὰ τὴν παράδοση ἦρθε καὶ κατοίκησε ἐδῶ στὰ ριζὰ τοῦ Κόζιακα (βλ. παράδ 24)

Λόμιτσα, ἡ, Μέρος χωματερό με δρυς, βρύση στὸ χ. Καλογρηανή

Πιθανά ἢ λόμπια=λουβιά (Phaseolus oblongus Χελ.)

Μοράδα, ἡ, Ράχη ὕψους 1844 στὸ χ Σκληνιάσα

Μπάλντα, ἡ. Μπάλντα, κοίλωμα με ὄξεις, πλατάνια καὶ ἐλάτια στὸ χ. Παχτούρι

Μπάλντα βρύση στὸ χ. Κάι Περνιάγκο

Μ π ἄ λ ν τ α μάνε, ράχη στὸ χ. Βετερνίκο. (Μᾶρε=μεγάλος στὴν Κ.)

Μ π ἄ λ ν τ ε ς, βρύση ἀνάμεσα ἀπὸ δυὸ βράχια στὸ χ. Τύρνα

Μ π ἄ λ ν ρ ι ζ α, βρύση με πειρῶδες μέρος με κέδρα στὸ χ Κουκλαίοι

Μ π α λ ν τ ῖ τ ζ α, βρύση στὸ χ Γενέσι. Λεκάνη με πλατάνια—λεφτοκαριές στὸ Κόζιακα στὸ χ Πρόδρομο

Μ π α λ ν τ ῖ τ ζ α, βρύση—ἰσιάδα με ἐλάτια στὸ χ. Κούτζιανα

Μ π α λ ν τ ῖ τ ζ α, βρύση καὶ ράχη στὸ χ. Πρόδρομο

Ἄπο τὸ Α. balte=ἔλος, βάλτος, μεταφερμένο στὴν Κ. μπάλτου=βάλτος. Μπαλτίτζα=μικρὸ ἔλος

Μυρόκοβο, τοῦ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ δήμου Κωθωνίων

Μετονομάστηκε Μυρόφυλλο

Ἄπο τῆ Σ=καλὸς τόπος Κατὰ Βλαδ. Στρεγλὸν ἀπὸ τῆ Σ. μῦρ=σύμπαν, ἦτοι χ. με ἀνοικτὸ οὐρανὸ

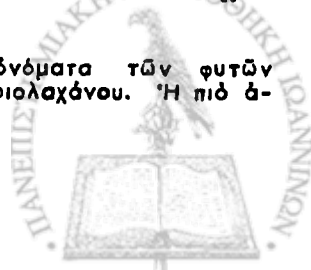
Λογιωτατικὴ ἔτυμολογία: Ἄπο τὸ ρῆμα κόπτω καὶ τὸ οὐσιαστικὸ μέρους, ἦτοι μέρος πού κόβεται, μέρος πού σαρίζει (Κατὰ Ἄθ. Παπαγεωργίου ἱατρὸν)

Νάνα (1), ἡ, Βουνὸ στὸ χ. Κόττορη. Ράχη στὸ χ. Παλιοκαριά

Ν ἄ ν ε ς, ἰσιωμα στὸ χ. Γουδοβάσδα

Λ α ο γ ρ. Τὴν Πεντηκοστή, τὰ κορίτσια καὶ οἱ γυναῖκες τῶν χω-

ΣΗΜ. (1). Ἡ λέξη εἶναι ἀθησαύριστος καὶ δὲν περιέχεται στὰ δημῶδη ὀνόματα τῶν φυτῶν στὸ Χελδρότχ ἢ ἀλλαγῶ. Νάνα—εἶναι ἕνα εἶδος τραγανοῦ ἀγριολαχάνου. Ἡ πιὸ ἀγαιητὴ σαλάτα τῶν τσισιπνήδων

ριῶν, τραγουδώντας διάφορα λαϊκά τραγούδια ξεκινᾶνε καὶ ἀνεβαίνουνε τὶς ράχες, γιὰ νὰ μᾶσουν χόρτα νᾶνες τὰ ὁποῖα ἡλιάζουν. Τὸν χειμῶνα κάνουν πίττες μὲ τὰ χόρτα αὐτά

Νίτσα, ἡ, Ράχη στὸ χ. Βεντίστα. Πιθανά ὄνομα κόρης ἀρχιτσέλιγκα

Ντραγάνου, στοῦ, Σπηλιά στὸ χ. Ἀϊβάνο

Λ α ο γ ρ. Ὁ Ντραγάνος ἕνας ξένος περαστικός στὸ χ. Ἀϊβάνο, κατῶρθωσε ν' ἀνεβεῖ στὴ σπηλιά καὶ νὰ μαζέψει τὸ ἀγριομέλι. Λένε ὅτι τὸ στοιχείο ποὺ φύλαγε τὸ μέλι ἔκοψε τὸ σχοινὶ καὶ ὁ Ντραγάνος ἔπεσε κάτω καὶ σκοτώθηκε (βλ. παράδ. 208)

Ῥόρχοβο, τ', Ἀπαντᾶ καὶ ὡς Ράχοβο, Ριάχοβο, Ὀριάχοβο, Ὀριάχοβα

Παλιὸς συνοικισμὸς ἐρειπωμένος, σὲ μεγάλη ἔκταση μὲ ὄροπέδιο, γούρνες μεταξὺ τῶν χ. Κλεινοβοῦ—Βεντίστας

Ράχοβο συνοικισμὸς κοντὰ στὸ χ. Ζιῶλι. Ἰδιοκτησία τῆς ἀρματολικῆς οἰκογενείας τῶν Στορναοαίων

(Ἀπὸ τὴ Σ. Ράχοβο=καρυδιά ἦτοι μέρος μὲ πολλές καρυδιές, καρυδότοπος. Κατὰ καθηγητὴν Ἰω Παπασωτηρίου ἡ κατάληξη τῆς λέξης Ρηάχοβο εἶναι σλαβική καὶ τὸ πρῶτο συνθετικὸ «Ρηάχ» ἴσως νὰ προέρχεται ἀπὸ τὴν Ε. «ράχεις» (1)

Ἐπάρχει μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα χ. στὴν Ἡπειρο

Οὔμπλιανη, ἡ, Παλιὸς ἐρειπωμένος συνοικισμὸς στὸ τωρινὸ συνοικισμὸ Κουρούτια στὸ χ. Κλεινοβὸς

Ἐτυμολογία. Ἀπὸ τὴ Σ. οὔ=μολα=πλησίον στὸ μῶλο.

Συνοικισμὸς σὲ προεξοχὴ γῆς στὸ Κλεινοβίτικο ποτάμι. Ἡ ἀπ' τὴ Σ. οὔ—μολιάτι=παρακλήση

Συνοικισμὸς ποὺ γίνηκε σὲ ξένο ἔδαφος κατὰ παρακλήση

Οὔμπράβα, ἡ. Ἰσιωμα μὲ φτέρες, ποὺ τὴν αὐγὴ τὸ σκιάζει ὁ Κόζιακας στὸ χ. Δραμίζι. Ἡ θέση τὴν λένε καὶ πάτωμα

Ἀπὸ τὴ λατινικὴ umbra=σκιά. Καὶ στὴν Κ, οὔμπρα=ἡσκίος, ἦτοι μέρος ἡσκιωμένο

Παγάνα, ἡ. Μέρους στὸ ὁποῖο στήσανε παγάνα γιὰ κυνήγι λύκων στὸ δάσος βαθύ στὸ χ. Περτοῦλι

Σμν.=ἡ ἐνέδρα, τὸ καρτέρι. Ὁ Meyer θεωρεῖ τὴ λέξη Σερβική, rocopna=ἡ δίωξη

Παχτουρνίτσα, ἡ, Μεγάλη σπανόραχη στὸ χ. Παχτούρι—Ντοβροῖ

Πῆρε τ' ὄνομά της ἀπ' τὸ χ. Παχτούρι Ἀπαντᾶ καὶ ὡς Παχτουρνιάτσα, Παχτουρνάτσα

Πέργιανα, **Μπέργιανα**, ἡ, Χωράφι, Μαντρι—Πλατάνια στὸ χ. Ζιῶλι, ποὺ ἀνῆκε στὴ χήρα Πέργιανα ἢ Μπέργιανα

Περνιάγκο, τὸ. Ἀπαντᾶ ὡς ἄνω καὶ κάτω Περνιάγκο τοῦ παλιοῦ δήμου Χαλκίδος Ἀσπροποτάμου. Τὸ πρῶτὸ μετονομάστηκε Χρυσομηλιά. Ἀναφέρεται καὶ, ὡς, ἡ ἄνω καὶ κάτω Πρινιάγκα. (Ἀραβαντινὸς περὶ Κουτσοβλάχων)

Ἐτυμολογία: Ἀπὸ τὰ ρήματα περνῶ καὶ ἄγω ἦτοι πέρασμα, δίοδος. Πιθανά ἀπὸ τὸ Σ Περνιάτι=παραλαμβάνω, ἦτοι χωριό, ποὺ παρελήφθηκε (ἀπὸ κάποιον ἢ κάποιους)

Πιστιριάνα, ἡ, Βρύση στὸ χ. Κατ Περνιάγκο

Πιθανά ἀπ' τὴ λατινικὴ pisticus=καθαρός ἢ pistura=στούμισμα,

ΣΗΜ. (1) Ἐκτακτὴ ἔκδοσις. Θεσσαλικῶν Χρονικῶν

ξεφλούδισμα, κοπάνισμα σιταριού, καλαμποκιού

Προπόλιανη, ή, Παλιός έρειπωμένος συνοικισμός σέ μεγάλη λάκκα στό χ. Βελήτζιανα
Σμν.=μέρος μέ λευκές (άλλοτες ύπῆρχαν—σήμερα δέν σώζεται καμιά λευκά)

Ριάχοβο—Ράχοβο, τό, Βλ. Όρέχοβο

Σάντιστα, ή, Χωράφι μέ καστανιές και λεφτοκαριές στό χ. Βεντίστα

Σκλήθαινο, τού, Χωριό του παλιού δήμου Κωθωνίων
Μετονομάστηκε Λαφίνα. Από τή Σ. κλίν=σφήνα ήτοι χ. σφηνωμένο (στό βουνό)

Σουτοβίτσα, ή, Πετρωτή ράχη μέ πληθος άπύ λιανολίθαρα στις πλαγιές
Ή μία πλαγιά μέ μαύρο στουρνάρι (λιθάρι) ή άλλη μέ άσπρολίθια, στό χ. Χαλίκι
Από τή Σ. σουτοβίτσα=διασκεδαστική ήτοι μέρος που διασκεδάζουν οι κτηνοτρόφοι βάζοντας τά μαντριά
Πιθανά και άπό τή Κ. σούτσου=στρέφω, κλωθογυρίζω και βίτσα=λεπτή βέργα. ραβδί ήτοι ράχη που έχει κλωθογυρίσματα στις κορφές της, που λυγίζει σαν τήν ψιλή τή βέργα

Στενίτσα, ή, Ράχη κρημνώδης μέ πευκά, όξιές, κέδρα και καστανιές στό χ. Βεντίστα
Απ' τή Ε. στενός, στενή, στενίτσα

Στάνη, ή, Μαντρι πολλαχού, Απύ τή Σερβική. Σμν. τό μαντρι ή στάνη

Τσαρίτσανη, ή, Βρύση σέ γούρνες στό χ. Ντοβρόϊ
Και κωμόπολη Τσαρίτσανη στην Έλασσώνα

Τσιουβρίστα, ή, Μαύρο γυαλιστερό σπανό πετρολίθι μέ βρύση μέσ τό έλατόδασος Βαθύ στό χ. Περτούλι
Κατά τόν τσιοπάνη Κώστα Σπανό τό μέρος χρωστά τ' όνομα στή βρύση, που τό νερό της τρέχοντας τσιουρίζει, σφυρίζει ψιθυρίζει σαν τή φωνή του μικροπουλιού, τσίου, τσίου, ήτοι Τσιου—βρύση=τσιουβρίστα

Τσόκανα ή Τσόκνα, ή, Βρύση μέ μεγάλες άγριοτσουκνίδες στό χ. Κόττορη (urtica urens Χελδράιχ)

Τσουλιάνα, ή, Βρύση σέ μέρος μέ λιανολίθαρα διαφόρου χρωματισμού στό χ. Κρανιά
Πιθανά άπό τή Κ. τσουλιάου=ό κορυδαλλός, ήτοι μέρος μέ κορυδαλλούς

Φρέτζιανη, ή, Βρύση μ' ένα κανάλο σιδηρένιο στό μεσοχώρι του χ. Πάν Περνιάγκο
Από τή Κ. Φραντζιάρι=σπάζω, τσακίζω. Ήτοι βρύση που της σπασανε τόν κανάλο
Λ α ο γ ρ. Όταν γεννιέται άρσενικό παιδί, για νάχει ζήση, σπάζουν μία πέτρινη κοπάνα βρύσης, Πολλές φορές τρεις κοπάνες άπό τρεις βρύσες

Χρούσιανη, ή, Βρύση στό χ. Βετερνίκο
Έτυμολογία. άπό τή Σ. γρούσσα=άχ.άδι
Βρύση μέ άχλαδιές τριγύρω

Δ.

ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΙΚΑ

Ἄγγουράτου, Χωράφι κι' ἀμπέλια στό χ. Κουκλαῖοι
Ἄπό τόν Ε. ἀγρός μεταφερόμενο στή Κ.

Ἄγγουλ ἄλ Μουνόξυλο, Ἐκταση ἀπό 50 στρέμ. κοντά στή βρύση Κουβάτα τοῦ χ. Δολιανά πού σπέρνεται πάντοτε μέ σίκαλι
Ἄπό τό Ε. ἀγρός μεταφερόμενο στήν Κ. ἦτοι χωράχι τοῦ Μονόξυλου

Ἄγγουλ ἄλ Σγαντζούρη, Λάκκα μέ χωράφια κλεισμένη ἀπό φτέρες καί ἐλάτια στό Δολιανά. Ἡ αὐτή ἐτυμολογία ἦτοι χωράφι τοῦ Σγαντζούρη

Ἄγγουτράντου, Χωράφι στό χ. Βετερινίκο
Ἄντι ἄγγου (ἄλ=τοῦ) Τράντου ἦτοι χωράφι τοῦ Τράντου

Ἄλγκινα, ἦ, Ἰσιώματα—χωράφια προσήλια μέ ἀγριολοῦλουδα, κάτω ἀπό τό πετρωτό βουνό Κουρούνες στό χ. Βεντίστα
Ἄπό τή Κ.=ἦ μέλισσα, ἦτοι μελισσόπι
Λ α ο γ ρ. Λένε πὼς ἐδῶ, εἶδανε μιά γυναίκα νά πετᾷ κατά τις ράχες, (βλ. παράδ. 242)

Ἄλμπινα, ἦ, Μεγάλος βράχος στό χ. Καρβουλεπινίτσα
Ἐτυμολογία : Ἄπό τήν Κ. ἄλμπα=ἄσπρη ἦτοι ἄσπρη πέτρα

Ἄλπινίτσα, ἦ, Μικρός βράχος στό χ. Καρβουλεπινίτσα
Ἐτυμολογία : Ἄπό τήν Κ. ἄλμπα καί νίκα=μικρή ἦτοι μικρή ἄσπρη πέτρα Ἡ πέτρα στήν Κ. λέγεται κιάρτα. Ὑπονοεῖται ὅτι ἀκολουθεῖ τις δύο λέξεις ἄλμπινα καί ἄλμπινίτσα
Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι κάτω στό βράχια αὐτά εἶναι ὁ τάφος τοῦ Ἀσκληπιοῦ (βλ. παράδ. 4)

Ἄμουντζέλος, οὔ, Βουνό στό χ. Κλεινοβός. Ἄπό τή Κ. μουντι μέ ὑποκοριστική κατάληξη, ἦτοι Ἄμουντζέλο=μικρὸ βουνό

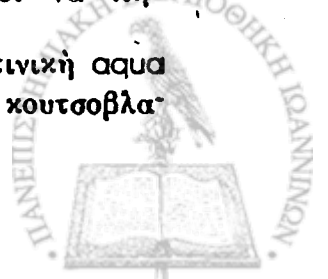
Ἄμπουρέτα, ἦ, Πευκίνας μέ μερικά δέντρα στό χ. Μπουρθεβίκο
Ἄπό τήν Κ. μπουρεάτε=μανιτάρι, μέρος μέ μανιτάρια

Ἄππα ντί ὄκλι, Βρύση στό χ. Κουκλαῖοι
Ἐτυμολογία : Ἄπό τήν Κ. ἄππα=νερό καί ὄκλι=μάτι, ἦτοι ματονέρι

Σ.Σ. Ἡ λέξη ἄππα ἀπαντᾷ σέ πολλὰ μέρη τῆς Λακωνίας

Ὁ Γ. Μανολάκος (Λαογραφία Ε'. τόμ. σέλ. 395 καί ἐπέκεινα) σέ σημείωση ἐξηγώντας τὴ λέξη γράφει ὅτι «ἄππαι εἶναι μέρη βραχάδη ἀπόκρημνα εἶτε πρὸς τὴν θάλασσαν εἶτε εἰς μεσόγειον μέρος. Πάντως δὲ πρέπει νά πηγάζει ἐξ αὐτοῦ ὕδωρ. Ἡ λέξη ἄππα σημαίνει ὕδατότοπον»

Ἡ λέξη ἄππα καθὼς προανάφερα εἶναι Κ. παρμένη ἀπ' τὴ λατινικὴ aqua =νερό. Πιθανώτατα πρέπει νά εἶναι κατάλοιπο ἀπὸ τὴν μικρὴ κουτσοβλα

χική ἐποίκηση στὸν Ταύγετο γιὰ τὴν ὁποία ἐποίκηση γράφει ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Μελέτιος στὴ Γεωγραφία του

Ἄραντζου, Μέρος μὲ πολλές ἄλλοτες καρυδιές στὸ χ. Βυτζίστα
Ἄπὸ τὸ λατινικὸ Araneum=ἰστός ἀράχνης. Ἦτοι μέρος μὲ πολλές ἀραχνοφωλιές, πάνω στὶς καρυδιές

Ἄργια λάργι, Ἄλώνι σὲ ἴσωμα στὸ χ. Βεντίστα
Σμν. πλατὺ ἄλώνι. Largus=πλατύς, ἄφθονος
Σχετικό, ἢ Ἄργαλαστή τοῦ Βόλου=πλατὺ ἄλώνι

Ἄρέντα, ἢ, Μεγάλη κοινὴ ράχη στὸ χ. Κουρνέσι—Καπρὸ
Ἄ ρ έ ν τ α ς, παραποτάμι τοῦ Ἄσπρου στὰ χ. Βαλκάνο, Κωθώνι. Ἄπὸ τὴν ἰταλικὴ Arrendamento=μισθωσις κτήματος, λειβάδι κτηνοτροφικὸ πού μισθώθηκε σὲ κτηνοτρόφους σιμίχτες
Λ α ο γ ρ. Λένε ὅτι ἓνας Γκαβαλιωρίτης Μπακογιάννης, ἀντάλλαξε τὸ βουνὸ Ἄρέντα, μὲ τὸν Τάκη Γαρδικιώτη, πέρνοντας ἓνα φέσι καὶ λίγο καπνὸ! (βλ. παράδ. 19)

Ἄρινα, ἢ, Πευκόφυτη ράχη στὸ χ. Μπουροβίκο. Ἄπὸ τὴν Κ. ἀρίνα=ἄμιμος ἦτοι ράχη ἀμουδερῆ

Ἄρμπινέσι, ἢ, Τσουγκάνι στὸ βουνὸ Κύργουλι στὸ χ. Ἀϊβάνο
Ἄπὸ τὴν Κ=οἱ Ἄρβανίτες
Λ α ο γ ρ. Ἐνας Ἄρβανίτης, κατούρισε πάνω στὸν κάναλο βρύσης τοῦ Ἀϊβάνου. Τὸ στοιχείο ὅμως πού φύλαγε τὴ βρύση τὸν πετροβόλησε καὶ τὸν σκότωσε (βλ. παράδ. 203)

Ἄρμπινιάσα, ἢ, Σπανορράχη μὲ λάκκες ἀνάμεσα χ. Κρανιας—Παλιοχωριοῦ
Ἄπὸ τὴ Κ=μέρος πού ἀνήκε σὲ ἀρβανίτη, χτήμα ἀρβανίτικο

Ἄρμπουρέτα, ἢ, Πευκόνας ἀνάμεσα στὸν ὁποῖο ὑπάρχει ουστάδα δέντρων στὸ χ. Μπουροβίκο
Ἄπὸ τὴ Κ. ἄρμπουρ=δέντρο, ἦτοι δενδρώνας

Ἄροῖνα, ἢ, Μεγάλο ἄλῶνι ὅπου ὑπῆρχε ξυνοροδιά στὸ χ. Κωθώνι
Ἄπὸ τὴ Κ. ἀροῖνα=ροδιά (runicia granatum Χελδραΐχ)

Ἄρούουλ νίκου, Ξηρόρεμα, στὸ χ. Μπουροβίκο. Ἄπὸ τὴ Κ. ἀρούου=ποτάμι καὶ νίκου=μικρὸ, ἦτοι μικροποτάμι
Τὸ ἄρθρ. (λ') ἐπιτάσσεται

Βάκαρη, στοῦ, Συνοικισμὸς στὸ χ. Δέση
Ἄπὸ τὴν Κ. βακάρου=ὁ βουκόλος ἦτοι (μεταφορικὰ) ὁ γελαδότοπος, γελαδοχώρι

Βάλια, Τὸ λατινικὸ vallis καὶ valles μεταφερόμενο στὴ Κ. ὡς βάλι καὶ βάλιουρι=τὸ ρέμμα, κοιλάδα, αὐλώνας
Β α λ ι α Ἄράου, ρέμμα=χείμαρος στὸ χ. Κλεινοβὸ
Β α λ ι α ντὶ λά Βιλίτζιανη, ρέμμα μὲ πεῦκα, τῶν Βελητζιάνων στὸ χ. Σκληνιάσα
Β ἄ λ ι α (ντὶ λά) Γκάγια, ρέμμα τοῦ Γκάγια στὸ χ. Βεντίστα
Β ἄ λ ι α (ντὶ λά) Γκαρόι, ρέμμα τῶν διαβόλων στὸ χ. Κουκλαῖοι
Λ α ο γ ρ. Λένε ὅτι διαόλοι γκρεμίσανε τὸ γεφύρι στὸ ρέμμα αὐτὸ
Β ἄ λ ι α ἄλ Κατοῆ, ρέμμα τοῦ Κατοῆ στὸ χ. Βεντίστα
Β α λ ι α ἄλ Δαίμονλου, ρέμμα τοῦ Διαβόλου στὸ χ. Χαλίκι
Λ α ο γ ρ. Οἱ ἀγωγιάτες πολλές φορές περνώντας τὸ ρέμμα ἀντικρούσανε νὰ τριγυρνᾷ ἐκεῖ ἓνα σατανᾷ (βλ. παράδ. 268)
Β α λ ι α Μάξι (γράφε μᾶρε=μεγάλε) μεγάλο ρέμμα στὸ χ. Ἀϊβάνο

- Βάλεια ἄλ Μάνου, ρέμμα τοῦ Μάνου στό χ. Βεντίστα
 Βάλεια Μάρε, ρέμμα μεγάλο στό χ. Κρασιά
 Βάλεια (ντί λά) Μέρου, ρέμμα στό χ. Μηλιά
 Βάλεια (ντί λά) Νούκα, ρέμμα τῆς καρδιάς στό χ. Καστανιά
 Βάλεια (ἄλ) Παρθένη, ρέμμα τοῦ Παρθένη στό χ. Βεντίστα
 Λαογορ. Πνίγηκε σέ κατεβασία του, ὁ χωριανὸς Παρθένης. Λένε ὅτι ὁ Παρθένης στοίχειωσε καὶ σκούζει στὶς ὄρες τῆς κατεβασιάς, κάτω—χαμπλά, στό ρέμμα
 Βάλεια (ντί λά) Πούντι, ρέμμα τοῦ γεφυριοῦ στό χ. Κουκλαῖοι
 Βάλεια Σιάκα, ρέμμα ξηρό, ξηρόρεμμα στό χ. Χαλίκι
 Λαογορ. Κάτω ἀπὸ τὸ βουνὸ Σουτοβίτσα τοῦ Χαλικιοῦ ἀνοίγεται μιά τεραστία σπανὴ ἔδαφικὴ ἔκταση σὲ σχῆμα σκαφιδιοῦ, μ' ἓνα ξηρόρεμα. Ἡ ἔκταση αὐτὴ χωρίζεται σὲ δύο μεγάλες γραφικὲς λάκκες, πού οἱ Χαλικιωτὲς νοματίζουν «Πούλιανη μᾶρι» καὶ «Πούλιανη νίκα» ἤτοι μεγάλο ἐπίπεδο μεγάλη λάκκα καὶ μικρὸ ἐπίπεδο, μικρὴ λάκκα
 Σ. (Ἀπὸ τῆ Σ. Πούλιανη—πολίτσα—κάμπος ἐπίπεδο, ὄροπέδιο). Στὸ μέρος αὐτὸ οἱ κτηνοτρόφοι χαλικιωτὲς, βάζουν κάθε ἀνοιξὴ δυὸ μαντριά μὲ 2000 πρόβατα σὲ κάθε λάκκα, καὶ γλεντοῦν μὲ τὰ βιολιά, πίνοντας κρασί. Κάθε δὲ παραμονὴ τῶν Ἀϊαποστόλων, οἱ ἄλλοι κάτοικοι τοῦ χωριοῦ μὴ κτηνοτρόφοι πηγαίνουν τὰ βιδούρια καὶ κακάβια στὰ σπίτια τῶν τσελιγκαδων πού κεῖνοι τὰ πέρνουν στὰ μαντριά τους, γιὰ νὰ τὰ γεμίσουν γιαούρτη. Τὸ πρῶτὴ τῆς γιορτῆς, τὰ κορίτσια τοῦ χωριοῦ τραγουδώντας, πηγαίνουν στὰ μαντριά προσφέρουν πίττες στοὺς τσιοπάνηδες καὶ πέρνοντας τὴ γιαούρτη γυρίζουν στό χωριό. Κατὰ τὸ ἔθιμο πρέπει ὅλο τὸ γάλα τῆς μέρας τῶν Ἀϊαποστόλων καὶ τῆς ἄλλης μέρας (ἂν δὲ φτάνει τὸ πρῶτο) νὰ δίνεται ἀπ' τρὺς τσελιγκαδες γιὰ τὴν κατασκευὴ τοῦ γιαουρτιοῦ, τῶν κατοίκων πού δὲν ἔχουν πρόβατα

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΚΟΡΙΤΣΙΩΝ ΣΤΗ ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΙΚΗ

Λά ντουντᾶρι σλά μουλτζιᾶρι
 μψάτα Ζήλα νι καφτᾶ μαρτᾶρι
 Γίνου Ζήλα στί μαρτᾶμ
 Στι ντιντέμ τζόνι πινισιτ
 —Ἔου νου βόι τζόνι πινισιτ
 κα βόι τζόνι ἄρισιτ
 Οὔνα βιᾶρ μᾶρι μᾶρι
 Σμπόρλου ἀτὸ σφισιά λά στάνη
 ἀέστου τζόνι τσὲ σάντι ἀουάτσι
 οὔνα οὔαρ σλά, τοῦ φάτσι
 Νάπαρι ντι κιᾶρι
 Τριᾶτσι οὔνα καραβάνι
 Τρι σὶ γκάρτι πριτσιᾶ ἀλί μψά-
 [τα Ζήλα
 σνού νὰ ἀκάτο φοῦρλι γκάλι
 βᾶ νὰ ντραμ ρίζιλι

Στὸ κούρεμα καὶ στ' ἄρμεμα
 ἢ ὁμορφὴ Ζήλα μού γύρεψε παντρεῖα
 Ἔλα Ζήλα νὰ σὲ παντρέψουμε
 νὰ σοῦ δώσουμε νεῖο παινεμένο
 —Ἐγὼ δὲν θέλω νεῖο παινεμένο
 ἀλλὰ θέλω νεῖο νὰ μ' ἄρσει
 Ἔνα καλοκαίρι μεγάλο—μεγάλο
 Λόγος γινόταν γιὰ σένα στό μαντρί
 Τοῦτος ὁ νεῖος πού κάθεται ἐδῶ
 μιὰ φορὰ πλένεται στὰ μούτρα
 Πέρα στό ἀπόσκιο (ἀνήλιο)
 περνᾶει ἓνα καραβάνι
 Γιὰ νὰ φορτώσει τὴ προῖκα τῆς ὁμορφῆς
 [Ζήλας
 γιὰ νὰ μὴ μᾶς πιάσουν οἱ κλέφτες στό δρόμο
 θὰ γίνουμε ρεζίλι (θὰ ντροπιασθοῦμε)

Η ΕΠΩΔΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

«Θέλω νὰ στοῦ πῶ καὶ πάλι ντρέπουμε
 κάλια νὰ τὸ πεις, μὰ πέργια νὰ ντραπεῖς»

- Βάλεια ἄλ Σιουρκέτλουι, ρέμμα τοῦ Συρακιώτη στό χ. Κόττορη. (Γκρεμίστηκε καὶ σκοτώθηκε ἓνας περαστικὸς Συρακιώτης)
 Βάλεια Σκοτιδιάσα, ρέμμα σκοτεινὸ στό χ. Βελήτζιανα
 Βάλεια Τιάσα, ρέμμα ξαπλωμένο στό χ. Βελήτζιανα

ΣΗΜ. Σχετικὰ τὰ 1) Βάλια ἄλ Μανούση, ρέμμα τοῦ Μανούση
 2) Βάλια ἄλ Μέγκουλη, ρέμμα τοῦ Μέγκουλι
 3) Βάλια Ρουᾶτι, ρέμμα τοῦ ποταμοῦ, στό χ. Μέτσοβο

Βάλια Τσουμάρι (γράφει άτσιά μάρι=αυτό τὸ μεγάλο ρέμα) στό χ. Κα-
στανιά

Βάλια (ντί λά) Φάλε, ρέμα τοῦ Πύργου στό χ. Χαλίκι. Ἐπό τό Κ. βά-
λι=ρέμα καί τό λατιν. Fala—ae=ξύλιнос πύργος

Λαογο. Ὁ πύργος ποὺ εἶταν ἰδιοχτησία τοῦ Μιχαλάκη ἀρπάχτηκε ἀπ'
τόν Ἄλῃ πασά. Τό 1822, ὁ Γρηγόρης Λιακατάς ἔκαψε τόν πύργο μαζί μέ
τούς φύλακες ἀραπάδες (βλ. παράδ. 51)

Βάλια (ντί λά) Χουάρα, ρέμα τοῦ χωριοῦ, στό χ. Κουκλαῖοι

Βετερνίκο, τοῦ, Χωριό τοῦ παλιοῦ Δήμου Αἰθήκων σέ ὑψόμετρο 1137 μ. Με-
τονομάστηκε Νεραῖδοχώρι, ἀπό τὴ βουνοκορφὴ του Νεράϊδα. Ἀνα-
φέρεται στόν ὄρεινὸ ὄγκο Γκόλι—Μπίλο Μακεδονίας τοποθεσία μέ
τό ἴδιο ὄνομα (βλ. στὰ ὄπλα ἢ Ἐλλάς σελ. 125, Νεοκόσμου Κων)πο-
λις 1920). Ἀναφέρεται ὡς Βεθερνίκου σέ ἀναφορὰ τῶν κατοίκων Ἀσ-
προποτάμου πρὸς τὸν πασά Τρικάλων τὸ 1848

Τὸ Βετερνίκ ἀναφέρεται ὑπὸ τὸν τύπον «ἢ Βετορνίκη» σέ ἐπιστολὴ
τὴν ὁποία ἀπηύθυνε τὸ 1711 ὁ διδάσκαλος τοῦ γένους Ἀναστάσιος
Γόρδιος, εἰς τὸν λογιώτατον ἱερομόναχον Χριστόφορον. Εἰς τοὺς
κληρικούς, γέροντας, προκρίτους καί λοιποὺς χριστιανοὺς τοῦ Βετερ-
νίκου κλπ. χωρίων τῆς Ἐπαρχίας Σταγῶν ἀναφέρεται σιγίλλιον τοῦ
Οἴκουμ. Πατριάρχου Καλλινίκου τοῦ Ε' διὰ τοῦ ὁποιοῦ ἀπαγορεύε-
ται στοὺς ἱερεῖς ἢ ἀνάμειξις στὰ κοσμικά κατὰ τὸ ἔτος 1801 καί
1805 (1)

Ἐτυμολογία. Κατὰ Β. Στρεγλὸν ἀπὸ τὴ Σ. βετιέρ=ἀέρας, ἦτοι ἀνεμο-
χώρι. Πιθανὰ καί ἀπὸ τὸ λατινικὸ Veter=παλιός καί τό Κ. νίκ=μι-
κρός ἦτοι παλιὸ καί μικρὸ χωριό. Ἴσως καί ἀπὸ τό Κ. μπάντε—νίκ
=μικρὸ ὄροπέδιο

Βούλι, στοῖ, Κεδρότοπος μέ ἀλεπότρυπες κοντὰ στό ποτάμι στό χ. Δέση.
Πιθανὰ παραποιημένο τὸ βούλι=ἀλεποῦ

Βούλα, ἦ, Βουνὸ μέ τσουγκάνια καί σπηλιές στό χ. Κόττορη
Τὸ Κ. (βούλι=ἀλεποῦ) ἦτοι μέρος καταφύγιο γιὰ τίς ἀλεπές

Βουργαρέστι, στί, Καλύβια καί χωματοφοῦρνοι στό χ. Πύρρα, καμωμένα ἀπὸ
ὑλοτόμους Μακεδόνες, ποὺ οἱ κάτοικοι λόγω τῆς διαλέχτου των,
καλοῦσαν Κ. βουργαρέστι=βούργαροι

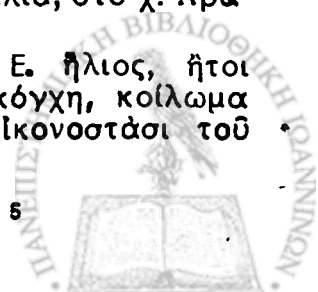
Γιασπέρι, Εἰκονοστάσι στό χ. Κουκλαῖοι
Ὁ Ἀἰσπυρίδωνας στήν κ. Γιασπέρι

Λαογο. Λένε διτι στό ξωκλήσι κοντὰ, οἱ Κουκλιῶτες παραχώσα-
νε δύο βώδια ζωντανὰ καί ἓνα ἀλέτρι γιὰ νὰ μὴν ἔρχονται οἱ ἀρ-
ρώστιες στὰ ζῶα τους (βλ. παράδ. 126)

Γίνι, Μικροράχη στό χ. Δραγοβίσι. Ἀπαντᾷ ὡς λά γίνι=στ' ἀμπέλια. Στοῦ
γίνι=στ' ἀμπέλια στό χ. Δέση
Πλαγιές στ' ἀμπέλια στό χ. Μπουροβίκο
Θέση στό χ. Κουκλαῖοι. Ἐπό τὴ Κ. Γίνι=ἀμπέλια

Γιουγκουλίου, Πηγὴ μ' ἄφθονο νερὸ, ποὺ ἀναβλύζει ἀπ' τὸ βουνὸ Τσουάνια
μέσ ἀπὸ βαθὺ κοίλωμα καί προσηλιακὸ ἀπότομο χαλιὰ, στό χ. Κρα-
νιά. Ἀπαντᾷ καί ὡς (λά=στή) Γιανκολλια

Ἐτυμολογία. Ἐπό τὴ Κ. γίκου=κοίλωμα καί τό Ε. ἥλιος, ἦτοι
προσηλιακὸς θύλαξ. Πιθανώτερα ἀπὸ τὴ Κ. γίκου=κόγχη, κοίλωμα
καί ἀπὸ τὸ Ε. Ἡλίας, ἦτοι πέτρινη κτιστὴ κόγχη, εἰκονοστάσι τοῦ

Ἄϊλιᾶ. Ἡ ἔρευνα πιστοποίησε ὅτι στὸν παλιὸ δρόμο πρὸς τὸ χ. Παλιοχώρι κάτω ἀπ' τὰ Σαρακατσιάνικα καλύβια ὑπῆρχε ἄλλοτες εἰκόνησιμα πού καταστράφηκε

Γίτσου, Πετρωτὸ μέρος μὲ χαμόκλαδα στὸ χ. Γουδοβάσδα
Ἄλλοτες εἶταν δάσος ἀπὸ βελανδιές. Τώρα ἀμπέλια τῆς οἰκογενείας Ζαλαβραίων

Ἄπὸ τῆ Κ. λά γίτσου=τ' ἀμπέλι

Γκαβάντι, Τσογκάνι πὼν ἀπ' τῆ ποταμιᾶ μὲ λίγα ἐλάτια ἀνάμεσα ἀπ' τὰ χ. Γαρδ'κι καὶ Τζούρτζα. Τὸ μέρος βαστάει πάντα χιόνι καὶ εἶναι σκοτεινὸ γκαβὸ

Ἄπ' τῆ Κ =μέρος τυφλό, ἀνήλιο

Γκαβόζου, Σπανοπλαγιὰ πάνω ἀπ' τὸ χ. Σκληνιάσα

Ἄπὸ τῆ Κ=πεταλοκάρφι (πιθανὰ βρέθηκαν ἐκεῖ τέτια παλιὰ καρφιά

Γκαβασούσα, Ξυλόπορτα στὴν πετρόσκαλα (μονοπάτι) πού ὀδηγεῖ ἀπ' τὸ μοναστήρι Ἀἰπαρασκευῆς Τσοῦκας τοῦ χ. Βετερνίκου πρὸς τὸ Πυργιώτικο ρέμμα, πρὸς τὸ μοναστήρι Πύρρας καὶ πρὸς Κρανιάν. Τὴν ξυλόπορτα κάνανε οἱ καλόγεροι τοῦ μοναστορίου γιὰ νὰ μὴ περνοῦν στὸ ἐπικίντυνο μονοπάτι τὰ ἀγελαδικὰ τοῦ μοναστηρίου καὶ τσακίζονται στοὺς γκρεμοὺς

Ἄπὸ τὴν Κ. γκάβα=τυφλὴ καὶ οὔσα=πόρτα, ἦτοι Κρυφόπορτα

Γκαλντάρι, Πλαγιὰ μὲ καστανιές στὸ χ. Βεντίστα

Ἄπὸ τῆ Κ. γκάλντιου=ζεστός ἦτοι μέρος ζεστό, προσηλίο

Γκαλτερούσα, Γκρεμὸς κοντὰ στὸ βουνὸ Τσοῦκα μὲ βρύση στὸ χ. Πύρρα

Τὸ πολὺ νερὸ, πού ἀναβλύζει, χύνεται σὰν ἀπὸ κακάβι

Ἄπὸ τὴν Κ.=εἶδος κακαβίου, ἀγγεῖο ξύλινο ἢ μπρούτζινο

Λ α ο γ ρ. Βρέθηκε ἐδῶ ἓνα κακάβι μὲ τρεῖς κρουνοὺς σὲ σχῆμα σταυροῦ. Εἶπανε πὼς ὁ κακάβι εἶταν τῆς Ἀἰπαρασκευῆς (βλ. παράδ. 116)

Γκαμνάτου, Ἰσιώματα μὲ κῆπια καὶ λειβάδια στὸ χ. Γουδοβάσδα

Ἄπὸ τὴν Κ. κάμπ=κάμπος ὄροπέδιο καὶ ἀνάτου=ψηλὸς ἦτοι κάμπος ψηλός, ὄροπέδιο

Γκαράρι, Δρόμισκος ἀνάμεσα στὸ πέτρινο βουνὸ Κρανιές στὸ χ. Λιπινίτσα.

Ἄπὸ τὴν Κ. γκαράρι=τὸ μονοπάτι

Γκαρντίνα ἄλ ἴτσα, Κῆπος τῆς Ζωίτσας στὸ χ. Κουκλαῖοι

Ἄπὸ τῆ Κ. γκαρντίνα=κῆπος

Λ α ο γ ρ. Λένε ὅτι τῆ γρηὰ ἴτσα, τὴν πήρανε οἱ Νεράϊδες (βλ. παράδ. 240)

Γκαρτίσι, Κῆπια στὸ χ. Καστανιά (βλ. γκαρτίνα)

Γκαρτίσι, βλ. (Κεφ. Β' Σλαβικά, λέξη Γαρδ'κι)

Γκιζόρου, Χωράφι στὸ χ. Κρανιά

Ἄπὸ τῆ Κ. γκίζα=εἶδος κλωτσοτυριοῦ. Μέρος στὸ, ὁποῖο παλιὸς Κρανιώτης ἔκανε τέτιο τυρὶ, γκίζαν (1)

Γκικόρου, Θέση στὸ χ. Λιπινίτσα πού ἔχει πουρὶ

Γκικόρου=τὸ πουρὶ, ὁ πῶρος λίθος

ΣΗΜ. (1) Εἶδος τυριοῦ πού γίνεται ἀπὸ τὸ ξυνόγαλο τῆς μετζήθρας μὲ βράσιμο. Λέγεται καὶ οὔρδα

Γκίμ, Ἄπαντᾶ καὶ ὡς Κίμ, Κίμπου, κίνου μὲ τὸ Κ. ἄρθρο λα=ὀ πεῦκος
Θέση πού ὑπῆρχε ἄλλοτες μεγάλος πεῦκος στὸ χ. Βεντίστα
Ἄπὸ τὸ Κ. κίν=ὀ πεῦκος, ἀγριόπευκος (Pinus nigra Χελδράιχ)

Γκόζου Γκίκου, Χωράφι μ' ἐλάτια καὶ καστανιές στὸ χ. Βεντίστα
Ἄπὸ τὴ Κ. γίκου=κοίλωμα καὶ τὸ ἐπίθετο Γκόζος ἦτοι κοίλωμα τοῦ
Γκόζου

Γκολέμι, Μεγάλη σπανόραχη ἀνάμεσα χ. Κρασιά—Παλιοχώρι
Ἄπὸ τὴ Κ. γκόλου=γυμνός ἢ τὴ Σ. γκόλο=γυμνός
Καὶ νεοελληνικὰ γκόλιος=γυμνός, ἄδειος. Ἦτοι ράχη γυμνή, ἀδεν-
τρος, σπανόραχη

Γκούβα, Τρύπα στὸ χ. Δέση (Ἄπὸ τὴν Κ.=τρύπα)
Γ κ ο ὄ β α Ἄ ρ ᾶ ψ ι λ ι, βράχια μὲ σπηλιές περιτριγυρισμένα μὲ
δέντρα, νερατζιές κάτω στὸ ποτάμι στὸ χ. Βεντίστα
Σμν. ἢ τρύπα τῶν ἀράπηδων.
Λ α ο γ ρ. Κλέφτες προεπαναστατικὰ ἀνάψανε φωτιά μπρὸς στὴν
τρύπα αὐτῆ. Οἱ ἀραπάδες πού εἶχαν κρυφτῆ ἐκεῖ σκάσανε ἀπὸ τὸν
καπνὸ (βλ. παράδ. 193)
Γ κ ο ὄ β α Ἄ λ ι ν ι σ τ ο υ ἄ ν ι, τρύπα κοντὰ στὸ βουνὸ Μπολε-
τίνο στὸ χ. Καστανιά. Σμν. ἢ τρύπα τῆς γυναίκα τοῦ Νίστου πού
κρυβόταν ἐκεῖ
Γ κ ο ὄ β α Ἄ ο ὕ ρ σ ο υ λ. τρύπα σὲ βραχῶδη πλαγιὰ τοῦ βου-
νοῦ Γκιώναλης στὸ χ. Κρασιά
Σμν. ἢ τρύπα τῆς ἀρκούδας
Γ κ ο ὄ β α Ἄ λ Σ ὀ γ κ, τρύπα σὲ βράχο πάνω ἀπ' τὸ χ. Τζιούρ-
τζια. Σμν. ἢ τρύπα τοῦ διαβόλου

Γκουλοβότε, Ὅροπέδιο σὲ πλαγιές, χωράφια, καρυδιές στὸ χ. Βεντίστα. (Μέ-
ρος στὸ ὁποῖο ἢ ἡχώ ἀποκρίνεται τόσο καθαρά, ὥστε νομίζει κα-
νεὶς, ὅτι ἢ φωνὴ βγαίνει ἀπὸ κοντινὸ ἀνθρώπινο στόμα)
Ἄπὸ τὰ Λ. gula—ae=οἰσοφάγος, φάρυξ, λαιμός καὶ vox—cis=ἢ φωνὴ

Γκουντρουσάρου, Πετρωτὴ πλαγιὰ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίᾳ Σωτεῖρα καὶ κάτω
πρὸς τὸ ποτάμι, στὸ χ. Καστανιά. Ἄπαντᾶ καὶ ὡς Γκουντρουσόρου,
Γκουντρουσάρου
Ἄπὸ τὴ Κ. γκόντρου ἢ κόντρου=κόθρος, ράχη πέτρινη
Γ κ ο υ ν τ ρ ο υ μ ᾶ ρ α, κοινὴ πετρωτὴ ράχη, μὲ λίγα ὀπωροφόρα
δέντρα στὶς πλαγιές ἀνάμεσα χ. Χαλίκι—Λιπινίτσα.
Ἄπὸ τὴ Κ. κόντρου=κόθρος καὶ μάρε=μεγάλος ἦτοι μεγάλη ράχη
Γ κ ο υ ν τ ρ ο υ σ ἔ κ ο υ, συνοικία χ. Κρασιάς
Ἄπὸ τὴ Κ. κόντρο καὶ σέκου=ξηρὸς ἦτοι ξηρόραχη, μέρος πετρώδες
καὶ ξηρὸ
Γ κ ο υ ν τ ρ ο υ σ ὀ ρ ι α, κόθροι, βράχιοι πού ἐξέχουν ἀπ' τὰ
βουνὰ στὰ χάνια Κλεινοβοῦ

Γκούρα, Πηγές—νερομάννες—σ' ὄλα τὰ χωριά τοῦ Ἀσπροποτάμου

Γκουργκούλι, Γκουργκούλι, συνοικία οἰκογεν. Μονοξυλαίων στὸ χ. Δολιανὰ.
Γ κ ο υ ρ γ κ ο ὄ λ ι, βουνὸ μ' ἓνα δυὸ καρυδιές στὸ χ. Γύρνα στὸν
Κόζιτσα
Λ α ο γ ρ. Ἐδῶ κατοικοῦσε ὁ Λάμιος (βλ. παράδ. 252)
Γ κ ο υ γ κ ο ὄ λ ι α, τσιουγκάνια στὸ χ. Δέση
Γ κ ο υ ρ γ κ ο ὄ λ ι ο, ἀπότομο πετρώδες βουνὸ στὸ χ. Δέση. (βλ.
λ. φάντν'α—γκουργκούλι, μέρος Δ')

Γκουρτζομπελίνα, Θέση μὲ δμμορφὴ φουντωτὴ γκουρτζιά στὸ χ. Κρασιά
Ἄπὸ τὸ Α. γκόρτσο=ἀχλαδιὰ καὶ τὴν Κ. μπελίνα=δμμορφὴ

Γκουσμπερντίνα, Συνοικισμός, σέ δροπέδιο μέ χορτολείβαδο άσπρα άγκάθια, βουνίσιο λαιμός στό χ. Βελήτζιανα
Άπό τή λατινική *guttur*=λαιμός μεταφερμένην στή Κ. ώς *γκουσα*=λαιμός και τό λατινικό ρήμα *perdo*=χάνομαι, ήτοι λαιμός βουνοῦ πού άποκρύβεται

Γκρεκίνα, Μεγάλη ράχη μ' άγριόδεντρα άπέναντι χ. Μπουροβίκο (βλ. λέξη γκρέκου)

Γκρέσι, Γκρέσι, χερσολείβαδο σέ πλαγιά του βουνοῦ, Συχαρίστε, στό χ, Βεντίστα
Άπό τήν Κ.=οί γκραικοί.

Γκρέμπουρ, Κρημνός στό βουνό Κιπτινέλος στό χ. Περτούλι
Άπό τή Σ.=κρημνός. μεταφερμένο και στή Κ.

Γκριζουγάν, Όμαλή ράχη μέ έλάτια και μέ χοντρόχορτο στό Χ. Κρονιά
Άπό τή Κ γκριζου=σταχτής και τό Ε. άγανο=τό χνουδωτό άγκάθι του χόρτου, ήτοι σταχτοάγανο, μέρος μέ τέτοιο χόρτο

Γκριμπότσου, Λάκκα μέσ σέ έλάτια στό χ. Δολιανά
Άπό τήν Κ. γκριμπότσου=ό καμπούρης. *Ητοι λάκκα καμπουριαστή
Λ α ο γ ρ, *Η παράδοση άναφέρει διτι άπ' τό νερό τής βρύσης αυτής πίνουν μόνο τά ζαρκάδια

Γκρόπα Τούρκου, Άπότομος βράχος στό χ. Γουδοβάσδα
Άπό τήν Κ.=ή γούρνα, τό μνήμα
Λ α ο γ ρ. *Η παράδοση άναφέρει διτι ληστές ένεδρεύοντες πίσω άπό βράχο σκότωσαν ένα διαβατικό Τουρκοαρβανίτη. Άπ' τό μνήμα του, λένε διτι τics βαθειές νύχτες, βγαίνουν φλόγες και καπνοί κι' άκούγονται βογγητά
Γ κ ρ ό π ε ς, ράχη μέ δροπέδιο στή Παλιοκαριά
Λ α ο γ ρ. Λένε διτι έδω πέθανε ό Μυροκοβίτης Γκοόπας (βλ. παράδ 46)
Άπό τήν Κ.=γούρνες, κοιλώματα
Γ κ ρ ο υ ά π ι λ ι, γούρνες στό χ. Δραγοβίσι
Γ κ ρ ο υ ά π ι ς άπ' τά ρόγγια. Γούρνες στά ρόγγια, χωράφια στό χ. Δέση

Γκρόχορ'ο, Σάρα μέ κοτρώνια και χοντρόχορτο στό βουνό Μαρδσα στό χ. Βετερνίκο
Άπό τήν Κ. γκρόσου=χοντρός και τήν Ε. χόρτο, ήτοι μέρος πού βγάζει χοντρόχορτο

Γούπι, Γούρνες—τρύπες στό χ. Λιπινίτσα
Άπό τήν Ε. γούπατα μεταφερμένο στήν Κ.

Γραντσιαλιάρι, Συνοικία στό χ. Κρανιά, Άπό τό Ε. άγριάμπελη, μεταφερμένο στήν Κ. Γραντζουλιά=άγριοκληματαριά, ήτοι μέρος πού είχε άλλοτες άγριοκληματαριές

Ζουλιάτ, Πλαγιά μέ χωράφια και λίγες άγριογκορτζιές στό χ. Βελήτζιανα
Άπό τήν Κ. Ζουλιάου ή τσιουλιάτ (βλ. κεφ. Τ'. Σλαβοκατάληκτα λέξη Ταουλιάνα)=ό κορυδαλλός, ήτοι μέρος όπου υπάρχουν, ζούν κορυδαλλοί

Ίάρμπα Μάρι Ράχη στό χ. Κρανιά
Άπό τά Κ. Ίαρμπα=χορτάρι και μάε=μεγάλος, ήτοι μέρος πού βγάζει μεγάλο χορτάρι

Ίγκλα, Ίσιωμα στο χ. Γενέσι
΄Από τή λατινική cingula=κοιλιοδεσμος, ζωστήρας σέλλας ή σαμα-
ριου άλόγων ΄Ητοι/μέρος που ζώνεται από βουνοσειρά

Καλάρι Μπάρμπα, Τετράπλευρο ύψωμα με πλαγιές δασωμένες με χαμόκλα-
δα. σε σχήμα σκεπής σπιτιου στο χ. Μπουροβίκο. ΄Από τή Κ. καλάρι
=σκεπή, τό λεγόμενο τιατι και τό Κ. μπάρμπα=θεϊός ήτοι χτήμα
του Μπάρμπα (έπίθετο) σε σχήμα σκεπής

Κάλια, Κάλια ντι Κόττορη, δρόμος από τό χ. Λιπινίτσα.
Κάλια Μάρια, ήμιονικός δρόμος που ένώνει τά χ. Βελήτζια-
να, Δολιανά, Κόττορη, Μηλιά, Τζιούρτζα ΄Από τήν Κ: κάλια=δρό-
μος και μάρια=μεγάλος
Κάλια Νάου, από τή Κ. κάλια και νάου=καινούργιος, ήτοι
νεοκατασκευασμένος δρόμος στο χ. Δραγοβίσι
Κάλια ντι Χαλίκι, δρόμος από τό χ. Λιπινίτσα

Καμνάϊ, Χωριό του παλιου δήμου ΄Αθαμάνων σε ύψόμετρο 930 μ.
΄Απαντά και ως Καμνάοι. σε άναφορά κατοίκων ΄Ασπροποτάμου
προς πασα Τρικάλων τό 1848 και σε πρόθεση τής ΄Αγίας Μονής Με-
τεώρων (1)
΄Ετυμολογία: ΄Από τις Κ. κάμα=ζέστη και άϊ=έχει ήτοι χωριό που
κάνει ζέστη, ζεστότοπος

Κανίκ ή Κνίκι, του, Λάκκα με μιá καρυδιά κάτω στο χ. Τζιούρτζια. ΄Αλλο-
τες είταν έδω κήπια. Τώρα τό νεκροταφείο
΄Από τό λατινική canis=τό σκυλί, μεταφερόμενο και στην Κ. ήτοι
μέρος στο όποιο βρέθηκε σκοτωμένο ένα σκυλλάκι

Κάπ Γκράς, του, Μεγάλο βουνό κοινό μεταξύ χ. Καμνάϊ και Δραγοβίσι,
ύψους 1930 μ.

΄Από τό Κ. κάπου=κεφάλι και γκράς=παχύς, (μεταφορικά) παχύς
τόπος, βουνό με παχύ χορτάρι

Κάπρα Ρία, Παραποτάμι του ΄Ασπρου στο χ. Χαλίκι

΄Ετυμολογία: ΄Από τά λατινικά caprea—capra=ή μαυρόγίδα μεταφερ-
μένο και στην Κ. και τό ρήμα rino—are όχετεύω. Κάπρα ρία=ή άγρι
όγίδα ή πεταμένη στο ρεϊθρο ή στην όχθη του παραποταμιου ήτοι τό
ρεϊθρο τής γίδας

Λαογρ. Λένε πως στο ποτάμι πνίγηκε μιá μαυρόγίδα που βρυ-
κολάκισσε (βλ. παράδ. 330)

Καπρόλο, Γιδοτόπι μ' άγριόδεντρα στο χ. Μπούκορο

Καπρές, λάκκες—κήπια—γιδομάντρι στο χ. Τζούρτζια

Καπριάτσα, συνοικισμός του χ. Παχτούρι

Καπρίσι, πλαγιά με πεύκα στο χ. Γουδοβάσδα

Καπρίτσι, πλαγιά με βελανιδιές στο χ. Γουδοβάσδα

Καπροβούνι, δενδρόφυτο βουνό στο χ. Καπρό

΄Ετυμολογία (για όλα) ΄Από τήν Κάπρα=ή γίδα. ΄Ητοι μέρη κατάλ-
ληλα για γιδοβοσκή.

Καπρό, Χωριό του παλιου Δήμου Κωθανίων. Μετονομάστηκε Κορυφή

΄Από τήν Κ. κάπρα=γίδα, ήτοι γιδοχώρι

Λαογρ. Πέρασε ό πάτερ Κοσμάς και γιομάτισε μ' έλιές. (βλ
παράδ. 110)

Καρατζιούνι, Σπανόραχη με δειές στις υπώρειες, κοινή στο χ. Βαθύρεμα, Βαρδάρη, Κούτζιανα

Ἔτυμολογία: Σύνθετη λέξη ἀπ' τὴν Τ. καρᾶς=μαῦρος καὶ τὴ λατινικὴ Diana=ἡ Ἄρτεμις ἢ θεὰ τῶν ράχεων ποὺ στὴν Κ. λέγεται Τζιάνα=ἡ κορυφή ἢ τοὶ μαύρη ράχη, μαυροβούνη

Καρμπούνη ἢ Κράβαρη, Μέρος με δρυς στο χ. Κόττορη, στο ὁποῖο ὁ Κοττορίτης Κράβαρης ἐπεχείρησε νὰ κἀνὴ κάρβουνα καὶ ἀπέτυχε
Ἀπὸ τὴ Λατινικὴ carbo-onis=τὸ κάρβουνο μεταφευμένη καὶ στὴ Κ.

Κάρπινου, Δάσος ἀπὸ ἐλάτια με κληματοῖδες καὶ βάτα στο χ. Δραγοβίσι

Κάσα ἢ Κρύβ, Βαθεῖα σπηλιὰ π' ἀνοίγεται ἀπέναντι ἀπ' τὸ χ. Βετερνίκο στὴν ἀριστερὴ ὄχτη τοῦ παραποταμιοῦ

Ἔτυμολογία: Ἀπὸ τὴν Κ. κάσα=σπίτι καὶ Ε. ρῆμα κρύβω

Λ α ο γ ρ. Ἡ στοματικὴ παράδοση ἀναφέρει ὅτι στὴ σπηλιὰ αὐτὴ προεπαναστατικὰ, καὶ γενικὰ στὶς ἐπαναστάσεις, κατατρυνμοὺς καὶ χαλασμοὺς τῶν χωριῶν οἱ Βετερνικῶτες κρύβανε τὰ ροῦχα τὰ πολῦτιμα ἀντικείμενα καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ εἶδη καὶ κειμήλια (1)

Κασνάσι, Παλιὰ σπίτια στο Κὰτ Περνιάγκο

Ἀπὸ τὴ Κ. κάσα=σπίτι καὶ τὸ ὄνομα Θανάσης—Νάσιος, ἦτοι σπίτια τοῦ Νάσιου

Κ α σ ν ἰ τ σ ι, Ἐρείπια σπιτιῶν στο χ. Κὰτ Περνιάγκο

Ἀπὸ τὴν Κ. κάσα=σπίτι καὶ νίτσι=μικρὰ

Κατριῖ, Ψηλὸ δέντρο ἀποκλαδωμένο στο χ. Βεντίστα

Ἀπὸ τὴν Κ. κατριτσι=ιστός πλοίου. Ἦτοι δέντρο σὰν κατάρτι πλοίου

Κεπτενέλος, Ἀπότομο καὶ ἐπικίνδυνο κοινὸ πετροβούνη ἀνάμεσα Χ. Περτούλι—Βετερνίκο

Ἀπὸ τὴν Κ. κέπτου=στήθι με ὑποκοριστικὴ κατάληξη. Ἦτοι μικρὸ στήθι, βουνὸ ὄλορθο

Λ α ο γ ρ. Σὲ σπηλιὰ τοῦ Κεπτινέλου, προεπαναστατικὰ καὶ ἐπαναστατικὰ οἱ κάτοικοι κρύψανε τὶς εἰκόνες καὶ τ' ἄλλα πολῦτιμά τους (βλ. παράδ. 23)

Κέτρου, Βλ λέξη σινκέτρου

Κ—Ἰα, Λάκκα με δρομίσκο πρὸς χ. Δραγοβίσι, στο χ. Κόττορη

Ἀπὸ τὴ Α. Γκουῖα—οὔγιον=νερό

Κιάντενου, Μονοπάτι, λεπτὸ σὰν κλωστή, ἀνάμεσα ἀπὸ χ. Χουτιάνα πρὸς μαντρί Γιάκατου Κόζιακα, στο χ. Χουτιάνα

Ἀπὸ τὴν Κ.=ἡ κλωστή, τὸ νῆμα

Κιάρη, Ράχη στο χ. Δραγοβίσι

Ἀπὸ τὴν Κ=ἀνήλιο. Καὶ Κιάρη (ἀνήλιο) χ. στὴ περιφέρεια Μετόβου

Κιάτρα, Κιάτρα ἀλὶ βούλιπλι=πέτρα τῆς ἀλεποῦς

Βράχοι με τρύπες στο χ. Βεντίστα

Λ α ο γ ρ. Ζοῦσε ἐδῶ μιὰ ἀλεποῦ ποὺ ἔτρωγε μικρὰ παιδιὰ (βλ. παράδ. 297)

Κ ι ἄ τ ρ α ἄ λ Κ ὀ ρ ἄ κ ο υ=πέτρα τοῦ κόρακα. Βράχος στο χ. Κουκλαῖοι

ΣΗΜ. (1) Κατὰ τὴν εἰσβολὴ τῶν Γερμανῶν τὸ 1943 στ' Ἀσπροπόταμο, ἡ σπηλιὰ αὐτὴ διέσωσε καὶ πάλι, ὅτι κρύφτηκε ἐκεῖ ἀπ' τοὺς Βετερνικῶτες

Λαογρ. "Ενας γεροκλέφτης σκοτώσε ένα γεράκι, πού κανείς ως τότε δέν μπόρεσε νά σκοτώσει (βλ. παράδ. 164)

Κιάτρα άλ Κουσαίτη, πέτρα=βράχος στο χ. Βεντίστα, Σμν. πέτρα του Κουσαίτη

Κιάτρα μπουάστα=ορθή πέτρα. Μεγάλη πέτρα στητή κάτω απ' τή ὀμορφη ράχη στο δρόμο, στο χ. Βεντίστα

Λαογρ. Σέ πηγάδι, κοντά στη Κιάτρα, ζούσε μιὰ νεράιδα πού εἶχε φάει πολλούς νέους και νέες και ως τήν ὥρα δέν εἶχε φάει μονάχα τὸ γιὸ τῆς χήρας. Ἡ νεράιδα γίνεται ὠραία κόρη, πηγαίνει στήν ἐκκλησιά και παρασέρνει τὸ γιὸ τῆς χήρας στο πηγάδι, ὅπου τὸν ζώνουν οἱ ὄχιές. (βλ. παράδ. 225)

Κιάτρά νιάγκα, μεγάλη μαύρη πέτρα στο χ. Βεντίστα. Ἀπό τις Κ. νιάου=χιόνι ἢ νέγκουρι=σύννεφο ἦτοι πέτρα χιονάτη ἢ πέτρα ἀμαυρή σάν σύννεφο

Λαογρ. Λένε πὼς πάνω στη πέτρα εἶδανε νά κάθεται ἡ Παναγία (βλ. παράδ. 117)

Κιάτρα άλ Σάββα, πέτρα—βράχος του Σάββα κοντά στη μονή Σιαμάδων στο χ. Καστανιά. Ὑπάρχουν γύρω μεταλλεῖα θειοφιού και χαλκοῦ καθὼς και κτίρια ἐρειπωμένα. στὰ ὁποῖα βρῆκαν δυὸ νομίσματα

Κιάτρα σταμπέτι, μεγάλος βράχος στο χ. Κουκλαῖοι. Πέτρα πού γέρνει πρὸς τὰ πίσω, βράχος πού σκαπετάει (γυρίζει) πρὸς τὰ πίσω

Παραφθαρμένο (ἀντί σκαπέτι). Ἀπό τή Κ. σκάπιτου=δύω, γέρνω, χάνουμαι, πετῶ.

Σχετικά: Τὰ κέτρι, σποραδικές μεγάλες ἄσπρες πέτρες σέ δάσος ἀπὸ χαμόκλαδα ἀνάμεσα στ' ἀμπέλια του χ. Γουδοβάδα. Σμν. πέτρες

Κιτριτσιάλι=βραχάκια κάτω απ' τὸ βουνό, Μπανταμάρι—Κουκούλι στο χ. Βεντίστα. Σμν. πετρίτσες

Κιάτρα τρανή=μεγάλη πέτρα. Χωματερό ὕψος με δυὸ μεγάλα βράχια πάνω στο χ. Τζιούρτζια

Κικουρούσα, Μέρος με κόκκινο χῶμα στο χ, Δραγοβίσι

Ἀπό τὰ Κ. Κίκου=στάζω και ἀρουάσα=ἡ κόκκινη. Ἦτοι μέρος πού οἱ στάλες του νεροῦ εἶναι κοκκινωπές

Κιπουράσα, Μεγάλη ράχη στο χ. Κρανια ὕψους 1637 μ.

Ἀπαντᾶ και ὡς Κιουπρόσα

Ἀπό τή Κ. κιπιτοάσα=μυτερή, σουβλερή, ἦτοι ράχη σουβλερῆ ἢ ἀπὸ τὰ Κ. κιούπε=πιθάρη και ἀρουάσα=κόκκινη (ἀπ' τὸ λατινικὸ rossus) ἦτοι κορυφή σέ σχῆμα πιθαριοῦ κοκκινωπῆ

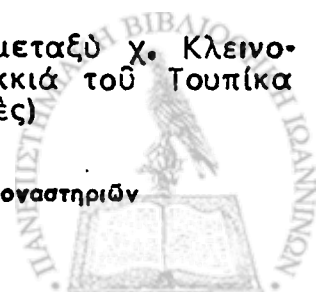
Κιστάν, Μέρος με μιὰ καστανιά στο χ. Δραγοβίσι. Σμν. καστανιά

Κιστινιέτου, Καστανιώνας μεταξύ χ. Βεντίστας και Καστανιάς Σμν. Καστανιώνας

Κοάκαζα—Κουάκοζα, Ράχη μεταξύ χ. Αἰβάνο—Περνιάγκο, με δέντρα, τρικοκκιές, ἀγριοκουτσουπιές, κοκκουκιές. (cercis Siliquastrum Χελδράιχ).

Ἀπό τήν Κ τρικοκκιά (1)

Κουάκοζλου άλ Τουπίκα, ὀροπέδιο μεταξύ χ. Κλεινοβοῦ—Κρανιας με δέντρα τρικοκκιές ἦτοι ἡ τρικοκκιά του Τουπίκα (σκοτώθηκε ἐδῶ ὁ Κρανιώτης Τουπίκας ἀπὸ ληστές)

Κοκόσι, Σπανόραχη στο χ. Καστανιά. Λοφίσκος με πεύκα και άλλότες με λίγες καρυδιές στο χ. Γουδοβάσδα. Από τη Κ.=τό καρύδι

Κόλπο Μάρε, Λάκες παισιωμένες από ελάτια στο χ. Αϊβάνο
Από την Ε. κόλπος και τη Κ. μάρε=μεγάλος

Κοντριά, Τά βράχια. Πολλαχού στά άσπροποταμίτικα βουνά.
Κόντρο μάρι. ράχη με γκρεμούς στο χ. Χαλίκι. Κόντρο=κόθρος άκρώρεια ράχη και μάρι=μεγάλος
Ντί πού κόντρο, πετρόραχη με κέδρα στο χ. Καστανιά. Η λέξη ντί—πού=πίσω ήτοι πίσω από τον κόθρο—ράχη (1)

Κόρνι, Πλαγιές με κρανιές, νερατζιές κι' άλλα άγριόδεντρα στο χ. Τζούρτζα
Τού κόρνι=στίς κρανιές

Κόρπου, Όνομασία ελατόφυτο αύχένα μεταξύ χ. Βετερνίκου χ. Λάντζου
Από τη λατινική corpus=τό σῶμα, μεταφερμένη και στην Κ. (πρβλ. και κόρμπου=τό γεράκι και γκόρμπου=ό καυμένος)
Ίστορία. Στη θέση αυτή, ό άρματολός Άσπροποτάμου Καπιτάν Νικολός Στορνάρης, τό 1823, προσπάθησε μάταια νά έμποδίσει την είσοδο σ' Άσπροπότχο του Δερβέναγα Σελιχτάρ Μπόδα (βλ. Ν. Κασομούλη Στρατιωτ. ένθυμήματα κλπ. Τόμος Α΄.)
Λαογρ. Οί Λανιζωνίτες λένε πώς είδανε κοντά στο τούρκικο Ταμπούρι, δύο σκέλους (βλ. π. 309)

Κουάρν άλι Κάπρ, Ραχούλα στο Καστανιώτικο βουνό Μπολετίνο
Συν. τό κέρατο της γίδας
Λαογρ. Έδῶ βρέθηκε ένα μεγάλο σουβλερό κέρατο και είπανε πώς είτανε κέρατο διαόλου (βλ. π. 267)

Κουάστα, Δύσβατη πλαγιά πάνω από τη βρύση Γκούρα στο χ. Δραγοβίσι
Από την Κ=πλευρό, ή πλαγιά. Μεταφορικά κλωνάρι ελάτιου σε σχήμα πλευρού
Κουάστα, πλαγιά βουνού στο χ Χαλίκι
Κουάστιλι ντί πέρι, πλαγιές με άχλαδιές στο χ. Τζούρτζια
Από τό Κουάστα και ντί πέρι=μ' άχλαδιές
Ντραγκουάστα, Ράχη στο χ Γαρδίκι. Σύνθετη από τη Σ. ντράγκα=δμορφη και την Κ. κουάστα=πλευρό, πλαγιά ήτοι δμορφοπλαγιά

Κουϊμπιλι ά όρνιλορ, Βουνό με μαύρα βράχια πλαί στη ράχι Σουτοβίστα στο χ. Χαλίκι
Από την Κ.=Φωλιές και την Ε. όρνια μεταφερμένη στην Κ.

Κουλάκου, Ξαίθρα ανάμεσα από δάσος όξιās και πυξαριού στο χ. Καστανιά
Από την Κ=κολούρα, ήτοι μέρος σε σχήμα κλούρας
Άπαντā και ως κουλάκλου σε Κ. Χριστουγενιάτικο ποίημα (2)
Λαογρ. Οί ληστές πού μπήκανε και ληστέψανε τούς Καστανιώτες είπανε ότι δέν είταν άνθρωποι αλλά διαόλοι με ούρες (βλ. παράδ. 273)

ΣΗΜ. (1) Η άκρη, ό γύρος της πίτας λέγεται κόθρος

» (2) «Κουλίμπ μελίτι
νταίν κουλάκλου τέτα»

«Κόλυντρα μόλυντρα
δῶσε μου τό κουλούρι θειά»

- Κούμιτρα**, Βράχος ἀριστερά ἀπὸ τὸ μονοπάτι πού ὁδηγεῖ ἀπὸ Πόρτα Πανα, γιὰ στὸ Μοναστήρι Ντούσικο
Ἐκ τῆ λατινικῆ *cumera*=ἡ κίστη, τὸ κιβώτιο
Ἦτοι βράχια σὲ σχῆμα κιβωτίων. Τ' ἀναφέρει καὶ ὁ Hejey
- Κουρμουτούρα**, Μέρος αὐλακιοῦ, ὅπου κόβουν τὸ νερό. γιὰ νὰ τὸ διοχετεύσουν σ' ἓνα ἄλλο αὐλάκι, στὸ χ. Δέση
Ἐκ τὸ Κ. ρῆμα *κούρμου*=κόβω
- Κουρμπινέλο**, Μικρὴ στροφή ἀνάμεσα ἀπὸ ἐλάτια στὸ δρόμο Περτουλιοῦ—Τύρνας
Κούρμπα=στροφή
- Κούρτ ντι Λούπου**, Χερσότοπος ἔξω ἀπὸ τὸ Δραγοβίσι, κοντὰ στὴ βρύση Γκούρα
Σμν. αὐλὴ τοῦ λύκοι, μέρος στὸ ὅποιο περνοῦν λύκοι
Λ α ο γ ρ. Ἐδῶ λένε ὅτι συνάζονται οἱ λύκοι καὶ βάζουν τὰ σχέδια, πῶς ν' ἀρπάζουν τὰ πρόβατα. Οἱ τσιοπάνηδες λένε ὅτι δὲν εἶναι λύκοι, ἀλλὰ διαόλοι (βλ. παράδ. 269)
- Κουρούνα**, Τσουγκάνι ἀπέναντι ἀπὸ τὸ χ. Τζιούριτζια, δασωμένο ἀπὸ τὴ πίσω μεριά
Ἐλατόραχη κάτω ἀπ' τὸ βουνὸ Κάπ γκράς στὸ χ. Καμνάϊ
Πετρόραχη στὸ χ. Γαρδίκι
Πετρόραχη μ' ἀγριόδεντρα ἀνάμεσα χ. Βεντίστα—Καστανιά
Λ α ο γ ρ. Στὶς πλαγιὲς τῆς στρατοπέδεψε τὸ 1824 ὁ Καραϊσκάκης (1)
Πάν καὶ κάτ Κρούνα, ράχες στὸ χ. Κάτ Περνιάγκο
Ἐπαντᾶ καὶ ὡς Κρούνα, Κορούνα, Κροῦνες
Ἐκ τὴν ἰταλικὴ *coruna*=τὸ στέμμα
- Κούρπινο**, Θέση μὲ κλιμασιδες, κισσοῦς, ἀγριοκλήματα στὸ χ. Δέση
Ἐπαντᾶ καὶ ὡς κουρπένια (*Humulus lubulus* Χελ.)
- Κροῦτσες**, Θέση ψηλὴ μὲ ἐμπηγμένο ξύλινο σταυρὸ στὸ χ. Κόρη. Σμν. σταυρὸς Κροῦτσια ἀλ πάπουλ, ράχη στὸ χ. Βελήτζιανα
Σμν. ὁ σταυρὸς τοῦ παπποῦ (στημένος ἀπὸ κάποιο παπποῦ τσιόμπάνη)
- Λάργι Βιάκλι**, Ἰσιάδι μὲ βρύση κάτω ἀπ' τὴ θέση Γκουντροσέκου, ὅπου οἱ κῆποι τοῦ χ. Κρανιά. Σμν. παλιά λάκκα
Λ ά ρ γ ι μ ά ρ ι, Δέση στὸ χ. Δέση. Σμν. μεγάλη λάκκα
Λ ά ρ γ ι ἀ λ μ ο υ σ ο υ ρ ὀ ν λ ο υ, Ἰσιάδι στὸ χ. Σκληνιάσα.
Σμν. ἡ λάκκα τῶν ποντικῶν
Λ ά ρ γ ι ἀ λ π ά π π ο υ λ, λάκκα στὸ χ. Σκληνιάσα. Σμν. ἡ λάκκα, τῶν παπούδων, ἡ λάκκα κοντὰ στὸ χ. πού πάνε καὶ κάθονται οἱ παπούδες
- Λισόρια ἢ Λισιόρια**, Λειβάδι—χωράφι κάτω χ. Καρβουλιπινίτσας
Ἐκ τὴ λατινικὴ *Levis*=ἐλαφρὸς μεταφερόμενο στὴ Κ. ὡς *λισόρ*=ἐλαφρὸς, μωρὸς, φθηνότοπος, τόπος μὴ παραγωγικὸς. Πιθανὰ καὶ ἀπὸ τὴ Σ. *λις*=δάσος καὶ τὴ Ε. ὄρος ἦτοι δασοβούνη
Λ ι σ ὀ ρ ι α, χαλιᾶς ἀριστερά ἀπ' τὸ σύρμα—μονοπάτι τῆς Πόρτας Παναγιᾶς πρὸς τὸ μοναστήρι Ντούσικο. Κάτω ἀπ' τὸ χαλιᾶ πηγάζει ἄφθονο νερὸ πού πέφτει στὸν Πορταϊκό. Πλάϊ. στὴ πηγὴ μιὰ ἀγροσυκιά—πετροσυκιά (*Ficus carica* Χελ.) Ἐλλοτες ὑπῆρχε δάσος ἀγριόδέντρων

Λούγκα άλ Μάμαλη, Όροπέδιο πάνω στο οποίο υπάρχουν καλύβια και στρούγκα στο χ. Βεντίστα, Προφανώς παραποιήθηκε ή λέξη τρούγκα εις λούγκα, ήτοι στρούγκα του Μάμαλη
Στήν Κ. λούγγου=ό μακρύς
Λ ο υ γ ο , μακρουλές πλαγιές με χαμόκλαδα στο χ. Μπουροβίκο

Λούνγκα μάνου, Ύψωμα στο χ. Κουκλαίοι. Σμν, μακρύ χέρι

Λούνι, Θέση στα χ. Δέση, Τυχάϊ. Σμν. οί λεφτοκαριές, οί λάσπες

Λουπάτα, Μακρόραχη στο χ. Βετερνίκο. Σμν. τό φτιάρι
Ήτοι βουνό σε σχήμα φτιαριού

Μαρτάτα, Ράχη στο χ. Δέση. Σμν. ή παντρεμένη
Λ α ο γ ρ. Λένε πως στη ράχη μιá παντρεμένη γυναίκα άρπάχτηκέ από ένα βασιλόπουλο (βλ παράδ. 83)

Μάσινες, Δάσος από έλάτια, δρυς, σφεντάμια και γράβια στο χ. Καπρό
Σμν. οί έλιές
Λ α ο γ ρ. Στή θέση αυτή βρεθήκανε άφημένα από τον Πάτερ Κοσμá λιοκούκουτσα (βλ. παράδ. 110)
Νεώτερη έρευνα Οί χωριάτες μεταχειρίζονται τή τοπική λέξη «μάσια» που σημα νει ή καλ'βα. Ήτοι μέρος με μαντριά και καλύβια.

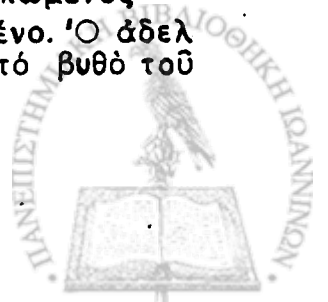
Μέρο Τσοϋε, Θέση μ' έλάτια. πεϋκα, δρυς και μιá μηλιά στο χ. Κουκλαίοι
Σμν. ή μηλιά του Τσοϋή
Λ ά μ έ ρ ο υ, χωράφι σε ίσιωμα, με άγριομηλιά στο χ. Μπουροβίκου. Σμν. ή μηλιά

Μιάλουρι, Χαλάσματα—σάρες στο χ. Κρανιά. *Απαντá ως «λά μιάλουρι»=στα χαλάσματα
Λ α ο γ ρ. Οί τοιοπάνηδες είδανε πάνω στη ράχη Νεράϊδες να τραχουδάνε και να χορεύουν (βλ. παράδ. 244)

Μιρέτζου, Θέση στο χ. Κρανιά, όπου φυτρώνει ένα χαμηλό φυτό (τό μιρέτζου κατά τή Κ: τοπική όνομασία) με φύλλα μεγάλα όσο μιá σπιθαμή, άστεροειδή. Τό μέρος έχει βδέλες

Μόρτζ, Θέση πλαϊ στο βουνό Σουτοβίτσα του χ Χαλίκι, όπου θάφτηκαν 2-3 άνθρωποι
Ήπαντá λά μόρτζ=οί πεθαμένοι
Λ ά μ ό ρ τ ς, παλιά μνήματα στο χ. Καστανιά
Λ α ο γ ρ, Λένε διτι άπ' τά βάθη τών τάφων βγαίνουν φωνές σαν τή φωνή του μπούφου (βλ. παράδ. 306)

Μουάρα, Μύλος στο χ. Λιπινίτσα. Σμν. ό μύλος
Μ ο υ ά ρ α άλ Μπουντίτσιου, στο χ. Βεντίστα. Σμν. ό μύλος του Μπουντίτσιου
Μ ο υ ά ρ α άλ Ταγάρη, στο χ. Βεντίστα. Σμν. Ό μύλος του Ταγάρη
Μ ο υ ά ρ α άλ Χατζηγιάννα παλιός έρειπωμένος μύλος με μεγάλες καρυδιές στο παραποτάμι Καστανιώτη στο χ. Βεντίστα, Σμν. ό μύλος του Χατζηγιάνη
Μ ο υ ά ρ α άλ Θάνου, μύλος στο χ. Περτούλι έρειπωμένος
Λ α ο γ ρ. Μιá κόρη του χωριού αγάπησε ένα νεοφερμένο. Ό άδελφός τής κόρης σκότωσε τον ξείο και αυτή πνίγηκε στο βυθό του μαντανιού (βλ. παράδ. 157)

Μουλτζιάρι, Καρυδότοπος σέ σχῆμα βιδουριού, (=άγγειο στο ὅποιο ἄρμε-
γαν τὸ γάλα τῶν προβάτων) στο χ, Χουτιάνα
Μουλτζιάρι=τὸ ἄρμεγμα

Μούμα, Θέση στο χ. Δέση. Σμν. ἢ μάνα
Ἐλατόραχη πρὸς Παλιοχώρι στο χ. Ἴλιβάνο

Μουντζέλο, Μεγάλο καὶ μικρὸ Μουντζέλλο, ράχες στο χ. Κρανιά
Ἐπὸ τὸ μουντι=βουνό
Σχετικὸ, ἢ Μιντζέλα Βόλου=Μουντζέλλα—Μιντζέλα=βουναλάκια

Μουντούρια ἢ Μπουντούρια, Νέο δάσος ἀπὸ ὀξιές στο χ. Σκληνιάγα (τὸ πα-
λιό κήκε)
Ἐπαντᾶ ὡς μπουντούρια ἀτσιὰ γκριάου=δάσος (αὐτὸ) δασὺ
Ἐπὸ τὸ μπουντούρε=δάσος
Μ π ο υ ν τ ο ὕ ρ α, μεγάλο δασόβουνο στο χ. Περτούλι
Λ α ο γ ρ. Οἱ σαρακάτσαναῖοι τσιοπάνηδες λένε διτ οἱ συννεφένιοι
καβαλλάρηδες ποὺ βγαίνουν ἀπ' τὸ βουνὸ Μπουντούρα εἶναι οἱ
Ἄγγελοικι ἐκεῖνοι ποὺ βγαίνουν ἀπ' τὸ βουνὸ Μαρόσα εἶναι οἱ
διαβλοῖ (βλ. παράδ. 149)
Μ π ο υ ν τ ο ὕ ρ ε μ ᾶ ρ ι, πλαγιά μὲ δάσος ἀπὸ Δρυῖ στο χ.
Κουκλαῖοι. Σμν. μεγάλο δάσος

Μουράβλου, Πλαγιά μ' ἀγριόδεντρα κάτω ἀπὸ τὴ βρύση Αὐγέρω στο χ.
Μπούκορο. Σμν. ὁ μυλωνᾶς

Μούτος, Μούτος, βουνοκορφὴ στο χ. Βελιτζιανὰ, ὅπου εἶχε καλύβι ἕνας ἄλα-
λος Βελητζιανώτης

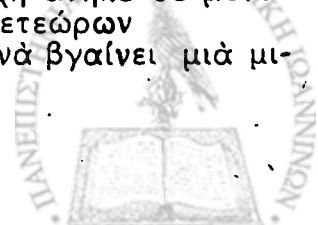
Μπάμπα, Μεγάλη σπανόραχη στο χ. Κρανιά. Σμν. ἢ γριά
Λ α ο γ ρ. Πάνω στὴ ράχη παρουσιάζεται μιὰ γριά, ποὺ λένε πὼς
εἶναι ἡ νεράιδα ἢ φάντασμα (βλ. παράδ. 287)

Μπάντι, Λάκκες μ' ἐλάτια πρὸς Πύρραν στο χ. Ἄιβάνο. Σμν. καταγῆς, Ἰσιω-
μα, ὄροπέδιο
Μ π ᾶ ν τ ι, βρύση μὲ 1 πετροκάναλο, στο βουνὸ Ρέντα τοῦ χ.
Τζούρτζια
Μ π ᾶ ν τ ι μ ᾶ ρ ι καὶ Μ π ᾶ ν τ ι ν ῖ κ α, στο χ. Δέση. Σμν. με
γάλο καὶ μικρὸ ὄροπέδιο
Μ π ᾶ ν τ ι μ ᾶ ρ ι, βουνὸ στο χ. Βεντίστα
Μ π ᾶ ν τ ι σ ο υ ρ ῖ ν ο υ, θέση στο χ. Δέση. Σμν. ἐπίπεδο προση-
λιακό

Μπιάλινη, Λειβαδοτόπι μὲ λάκκες, μὲ καστανιές—καρυδιές στο χ. Πάν Περ-
νιάγκο
Ἐπὸ τὴ Κ. μπιιάλα=μάλλινο κουμάτι δέ τὸ ὅποιο τυλίγεται ἢ
γάμπα εἰς τὸ γόνατο. Μεταφορικᾶ, μέρος ποὺ τυλίγεται, παισιώνε-
ται μὲ δέντρα
Μ π ι ᾶ λ ι σ ο υ, μεγάλη λάκκα μὲ βρύση τριγυρισμένη ἀπὸ δρυῖ
στο χ. Λουζέστι

Μπινιτσούκα, Ἐπὸ τὴ Κ. μπουνα=καλὴ καὶ τσούκα=πέτρινη ράχη, ἦτοι κα-
λὴ ράχη, στο χ. Ντοβροῖ

Μπισάρκα, Ἐρειπωμένο παλιὸ μοναστηράκι μ' ἐκκλησία σέ βουνὸ τοῦ χ.
Πύρρα (ὄνομα ὀλοκλήρου τοῦ βουνοῦ). Ἐπῆρχε ἐδῶ ἕνας ξυροπλά-
τανος καὶ σέ μικρὸ κελλί ζοῦσε ἄλλοτε ἕνας καλόγερος. Σμν. ἢ ἐκ-
κλησία. Ἐπὸ τὴν Ε' Βασιλικὴ. Τὸ μέρος—βουνοράχη ἀνήκε σέ μονα-
στήρι, εἶταν δηλαδὴ ἐκκλησιαστικὸ χτήμα τῶν Μετεώρων
Λ α ο γ ρ. Ἐπὸ τὴ ρίζα γεροελατιοῦ ἀκούγεται νὰ βγαίνει μιὰ μι-

σοβυσμένη φωνή, σαν να ψάλλει κάποιο τροπάριο. Λένε ότι κάποιος "Άγιος ψέλνει. (βλ. παράδ. 126)

Μπισιρτσιάου, "Άσπρο σπανό πετροβούνι—βρύση στο χ. Δολιανά
Σύνθετη από τὰ Κ. Μπισίρ=κλάσιμο και Κιάου κατὰ τσιτακισμόν
Τσιάου=ή Αύδοκία, βουνό στο όποιο κάποια Αύδοκία έκλασε και
περιγελάστηκε άπ' τούς άλλους συνοδοούς
Σχετικά με διφορούμενη έννοια, τὰ Πουτσι άλ Γεωργίτση=πηγάδι
του Γεωργίτση και Τζιάν γκίσι=ή πάνω στην κορυφή βρύση του αί-
δοίου (σε σχήμα αιδούου, στο χ. Μέτσοβο). Και λατινιστί Cistus=τό
αίδοιον

Μπλίντα, Δάσος άπό βελανιδιές στο χ. Κουκλαίοι
Σμν. τό πήλινο πιάτο, μέρος σε σχήμα πιάτου
Λ α ο γ ρ. Βρέθηκε έδω ένα πιάτο. Λένε πώς τό ξέχασε ξεμωρα-
μένη Νεράϊδα. (βλ. παράδ. 247)

Μπλόχουτ, Μεγάλη και βαθειά βάθη στο παραποτάμι Λιπιντσιώτη στο χ.
Λιπινίτσα
Σμν. ό βυρός, ή βάθη
Λ α ο γ ρ. Τίς νύχτες έρχονται και λούζονται στο βυρό αυτό, οι
Λιπιντσιώτικες νεράϊδες (βλ. παράδ. 247)

Μπουάρικα, Λόφος με πεύκα και κέδρα στο χ. Μπουροβίκο
"Ο άέρας έρχεται τίς νύχτες άπ' τό λόφο δροσερός
Σμν. ό δροσερός άέρας. (Πρβλ. την Τ. μπουγάζι=τό φαράγγι, μεταφο-
ρικά ό άγέρας που έρχεται άπ' τό φαράγγι, (ανάλογο με τό αγιάζι,
μπάντη αύρα κλπ.)

Μπουβουλάρου, Σπανοπλαγιά με μαντριά και πολλές λάσπες στο χ. Χαλίκι
"Από τή λατινική Βοσ—ονίς=τό βώδι, μεταφερμένο και στη Κ. ως μπόου
=βώδι και την Ε. λάσπη μεταφερμένη και στη Κ. ως λάσπε=λάσπη
"Ητοι μέρος που βόσκουν βώδια—άγελαδικά, μέρος με λάσπες

Μπουμπουτσίνα, Μεσοπλαγιές—ισιώματα μ' άμπέλια και δέντρα στο χ.
Γουδοβάσδα. Πιθανά από τή Σ Βυβοτσα=άραποσίτι, ήτοι μέρος στο
όποιο ξεφλούδιζαν τ' άραποσίτι. Ίσως κι' επίθετο «Μπαμπατσίνας»
Πιθανώτερο άπό τό ρήμα μπουμπουκιάζω, μεταφερμένο στη Κ. ήτοι
μέρος που τὰ δέντρα μπουμπουκιάζουν, άνθίζουν γρήγορα. (Κατά
Βασ. Βήκαν Γυμνασιάρχη)

Μπουγκότρου, Ράχη στο χ. Βετερνίκο Σύνθετη από τή Κ. μπουόν=καλός και
κότρου=ό κόθρος ή ράχη, ήτοι καλή ράχη.

Μπουνλόκου, Θέση στο χ. Δολιανά
Ράχη στο χ. Βελήτζιανα
Σύνθετη Κ. μπουόν=καλός και λόκου=τόπος ήτοι καλός τόπος
"Απαντᾶ και ως μπουρλόκου ή λά κάσιε. Βουνό πλαϊ στο χ. Δολιανά
με πλαγιές, έλάτια. κέδρα και έρείπια Σμν. καλός τόπος ή στα σπί-
τια (κάσα=σπίτι)
Παράδοση αναφέρει ότι έδω είταν στα πιο παλιά χρόνια τό χ. Δο-
λιανά

Μπούτζα, Μεγάλη σπανόραχη στο χ. Κρανια ύψους 2053 μ.
Σύνθετη από τίς Κ. μπούτζα=τό χείλι και νίτσι=μικρά ήτοι ράχη
με μικρά χείλια μικρές άκρώρειες
Σχετικά τὰ, Μπισινίσι. Θέση στο χ. Βαρδάρη και Μπουτζινίτσι. Ράχη
στο χ. Βιτουμά
Σμν. μικρά χείλη

- Μπούτζα άλ Μάτη,** Όροπέδιο με χωράφια, φτέρες άπέναντι τής Κιάτρας
Μπρουάστα στο χ. Βεντίστα
Σμν. τα βαρέλι του Μάτη
Άπό την άρχαία Έλληνική, βύττις ή βούτης και βουτίον=τό βαγένι.
Παράδοση άναφέρει ότι έπεσε έδω ένα βαρέλι του Μάτη γεμάτο
κρασί που έσπασε και χύθηκε τό κρασί
- Μπούτσουμο,** Ρεβένι στο χ. Κόττορη—Τζιούρτζια
Τό έλληνικό κούτσουρο μεταφερόμενο στην Κ.
- Νέγκρι,** Παλιός συνοικισμός στο χ. Λιπινίτσα. Και τό παραποτάμι τ' Άσ-
πρου στο χ. Λιπινίτσα, Νέγρης. Σμν. οί μαυροί
Λ α ο γ ρ. Είταν έδω στα παλιά χρόνια, συνοικισμός άπό Άραπά-
δες του Άλήπασα. Τό μέρος σάρισε και τούς πλάκωσε (βλ. π. 326)
- Νιστουρίτσα,** Νιστουρίτσα, ποταμιά με σκαμνιές στο χ. Βεντίστα
Νί σ τ ο υ ρ ο, συνοικία του χ. Καστανιά (βλ. φαντνά ντί λά νι-
στρου μέρος Δ'.)
- Νούκα άλ Πούλ,** Μεγάλη καρυδιά στο χ. Βεντίστα
Σμν. καρυδιά του Πούλη
- Νσαράτου,** Ίσιωμα με πλάκες κατεσπαρμένες. δω—κει, πάνω στις όποιες
βάζανε τ' άλάτι για να άλατίζουν τά πρόβατα στο χ. Χουτιάνα
Σμν. ό άλατισμένος τόπος
- Ντζιάρτα,** Ράχη στο χ. Τυφλοσέλι
Σμν. ή μαλωμένη, μέρος που κτηνοτρόφοι μαλώσανε
Λ α ο γ ρ. Σκοτώθηκε έδω ένα λάφι, που στοιχειωμένο φυλάει τό
μέρος (βλ. π. 169)
- Ντιάλε ή Ντιάρε,** Ίσιωμα—χωράφια—καρποφόρα δέντρα στο χ. Βεντίστα,
όπου κατά τή παράδοση, βρέθηκε κεφαλόδεσμος Τούρκου Βεντι-
στινού
Πιθανά άπό τό «Τιάρα»
- Ντομνιάσκα,** Λειβάδι χερσότοπος στο χ. Περτούλι
Λ α ο γ ρ. Έδω τό 1823, οί χωριανοί κρύψανε σε λάκκο τά πράγμα-
τά τους (βλ. παράδ. 293)
Ν τ ο μ ν ι ά σ κ α, Ισιώματα κήπια στο χ. Βεντίστα. Κατά τή πα-
ράδοση στο μέρος αυτό κατοικούσαν οί Βλαχότουρκοι Βεντιστινοί
Άπό την Κ. ντόμνοι=οί κύριοι, οί προύχοντες
Μεταφορικά οί Τούρκοι
Ντομνιάσκα=μέρος που άνήκε σε Τούρκο
- Ντραγκο Μπούνο** Θέση ανάμεσα χ. Κρανιάς—Πύρρας
Σύνθετη Σ. και Κ. καλό μέρος, καλός τόπος
Ντραγουλίνα, συστάδα δέντρων κάτω άπ' τό Γκρεγκίνα στο χ. Μπου
ροβίκο (βλ. λ. ντραγασιά κεφ. Β'. σλαβικά)
Ν τ ρ α γ ο υ λ ί ν α, θέση στο χ. Μουσιάρα
- Ντριάντζι,** Ντριάντζι = άγριόκεδρος (τοπική όνομασία στη Κ.) (juniperus
oxycedrus Χελ.)
Ν τ ρ ι ά τ ζ ι ο υ, λάκκες—χωράφια—βαρεία με ψιλοκλάμια και
κοντόκεδρα στο χ. Παλιοχώρι
- Ντριβόλιρι,** Τρία ρέματα μεταξύ τών χ. Δέση—Δραγοβίσι
Παραποιημένο τό Κ. τρέι—βάλιορι=τρία ρέματα (βλ. βάλικα κεφ. Δ'.)

Όλου, Λειβαδοτόπι με φτελιάδες προς Μπουροβίκο στο χ. Καστανιά
Σμν. ό φτελιάς (ulmus campestris Χελ)

Όμου, Τσουγκάγι, με πέτρα που όμοιάζει άνθρωπο προς Γαρδίκι στο χ
Τζιούρτζια
Άπαντᾶ, τού όμ=εις τόν άνθρωπον
Λαογρ. Βρέθηκε στή θέση αυτή ένα ξένος σκοτωμένος (βλ.
παράδ. 339)

Ουάκλου, Μέρος σπανό σε σχῆμα ματιού στο χ. Δέση
Σμν. τό μάτι

Ουμπάζι, Ράχη μ' έλάτια, κέδρα, χωράφια (σκοτεινό μέρος) στο χ. Δραγο.
βίστι
Άπό τή λατινική] umbro=ό άμβωνας, ήτοι μέρος ύψωμένο

Ούρμα άλ Καλογριάου, Λάκκες στο βουνό Ρέντα στο χ. Τζιούρτζια
Σμν. ή πατιμασιᾶ τῆς καλογριάς
Λαογρ. Μιά γριά καλογριά άρπάχτηκε άπ' τό κελλί της άπό
δυνατό άέρα, Λένε ότι τήν πηρε κάποιος Άγιος (βλ. παράδ. 125)

Ούρσιᾶϊ, Έλατόδαςος στο βουνό Κούκος, στο χ. Χαλίκι
Σμν. ό άρκουδότοπος

Πάδες, Λάκκα—λειβάδι—περιφέρεια πάνω άπ' τό χ. Ζιῶλι
Σμν. καταγῆς, μικρό πεδίο. Στή Σ. σμν. μικρή κατωφέρεια, χαμη-
λωμα
Πάδες, ράχη στο χ. Γαρδίκι
Πανταμάρι, βουνόραχη στο χ. Βετερνίκο
Σμν. Λάκκα μεγάλη, με βουνό πλάϊ στή λάκκα αυτή
Πάντια ά ούρσουλ, θέση στο χ. Κρασιά
Σμν.=ισιάδι τῆς άρκούδας (δπου βοσκούσε μία άρκούδα)
Πάντια κούσκίνι, θέση στο χ. Χαλίκι
Σμν. λάκκα με άγκάθια
Πάτουρες, θέση στο χ. Βελήτζιανα
Σμν. επίπεδα, χαμηλώματα
Πατούρι, θέση στο χ. Κουκλαίοι
Πατισοούρι, ίσιωμα, πλαγιές, άμπέλια στο χ. Κουκλαίοι
Σπάντι, Λάκκα έκτασης 800 στρεμμ. στο χ. Δολιανά

Πέρι, Πλαγιά με έλάτια και άγριοαχλαδιές στο χ. Τζούρτζια
Άπαντᾶ ως «Τού πέρι»=στις άχλαδιές
Περλαφούστ, θέση στο χ. Κόττορη
Σμν. πέρου=άχλαδιά, λά=του (Φούστ=Φούστη) όνομα ήτοι άχλα-
διά του Φούστη
Πέρου άλ Βασίλ, θέση στο χ. Χαλίκι
Σμν. ή άχλαδιά του Βασίλη, Βασιλάκη. (άναφέρεται και άπό τόν
L. Heujey)

Πέρτουσα, Ράχη και σπηλιά στον Κόζιακα, μεταξύ τών χ. Δραμίζι—Καρβου
λιπινίτσα—Τύρνα. Άπό τήν λατινική perdo=χάνομαι, ήτοι νερό
που χάνεται. (Στή σπηλιά ρέει νερό, που πηγάζει άπό τή βρύση
Μπέη πέφτει στή Δρακότρυπα και βγαίνει στήν Πέρτουσα προς τό
χ. Καρβουλιπινίτσα. Στή σπηλιά μπορεί νά περάσει άνθρωπος)
Πέρτούσα, τρύπιο τσιουγκάνι στο χ. Δέση
Πέρτούσα, ρέμα μ' έλάτια στο χ. Καρβουλιπινίτσα

Πια, Δάσος μ' έλάτια και μία κερασιά στο χ. Δραγοβίστι
Παλιό ξωκλήσι στο χ. Βελήτζιανα
Άπό τή λατινική pius=εύσεβῆς

Λ α ο γ ρ. Κάθε τρυγητό, λένε ότι βγαίνει στ' ἀμπέλι μιὰ Ἀραπίνα πού κυνηγáει τoὺς κλέφτες τῶν σταφυλιῶν (βλ. παράδ. 286)

Ρούσα, Θέση στὸ χ. Δραγοβίσι. Σμν. ἡ ξανθὴ

Σαλατούρα, Σπανοπλαγιά μὲ στάνη στὸ βουνὸ Ρέντα στὸ χ. Τζιούρτζια
Σ α λ α τ ο ὕ ρ α ἄλ φιάτιλορ, λάκκα σπανὴ διάσελο στὸ χ. Χαλίκι
Σμν.=οὶ ἀλαταργιές τῶν κοριτσιῶν

Λ α ο γ ρ Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι τὶς αὐγές, σύθαμπα ἀκόμα, ἐρχόταν δῶ στὴ σπανόλακκα, τὰ κορίτσια, δηλαδὴ οἱ Νεραΐδες καὶ χόρευαν, παίζοντας βιολι, νταούλια κι' ἄλλα παράξενα ὄργανα

Σάλτσα, Σπανόραχη μὲ κέδρα καὶ στὸ ρέμα ἰτιές στὸ χ. Μπούκορο

Ἰτιές στὸ ποτάμι στὸ χ. Σκληνιάσα

Λ ἄ σ ἄ λ τ σ ε, βουνὸ στὸ χ. Βεντίτσα

Λ ἄ σ ἄ λ τ σ ι, σὺδεντρο μέρος κάτω ἀπ' τὸ βουνὸ Κροῦνες μὲ ἓνα φιλιά καὶ πολλὲς ἄλλοτες, ἰτιές στὸ χ. Καστανιά

Σμν. ἡ ἰτιά (salix Babylonica, Χελ.) (Περβλ. λέξη ἰτιά μέρος Α')

Σαραντόκου, Θέση κοντὰ στὴν πηγὴ μάννα στὸ χ. Αἰβάνο

Ἀπὸ τὸ Ε. σάρα καὶ Κ. λόκου=τόπος, ἦτοι σαρισμένος τόπος

Σαρμονίτσα, Ράχη μὲ πεῦκα καὶ ἐλάτια στὸ χ. Γουδοβάσδα (τὸ δάσος κήκε τὸ 1945)

Ράχη στὸ χ. Βετερνίκο. Σμν. τὸ λίκνο, ἡ κούνια, ἦτοι βουνὸ σὲ σχῆμα κούνιας

Λ α ο γ ρ. Στὸ Βετερνίκο φυλλογάνει, οὐότι ἡ Κρουκόβιλουσ πού ἴεχασι τὴ γιλάδα του, ψάχνοντας νὰ τὴν βρεῖ πᾶν στοῦ βουνὸ σαρμανίτσα, βίγλιση πὲ κούτσικου γούπατου μίνια σαρμανίτσα μὲ ἰένα μικρὸ πιδι πού εἶταν μισουσκεπασμένου μὲ φτέρησ. Οὐόταν τοῦ πῆρε στὸ χέρι εἶδε πὼς εἶταν ἀρσενικοθῆλυκο καὶ πιθαμένου

Σγκίγκιν, Θέση στὸ χ. Δραγοβίσι

Ἀπαντᾶ ὡς σκίγκιν καὶ σγκίγκινα

Σμν. τὸ ρουδι (Rhus coriaria Χελ.)

Σελιό, Σελιὰ ἀνώμαλο μέρος μὲ δρυς στὸ χ. Σκληνιάσα

Σμν. αὐχένας, διάσελο

Σ ἔ λ ι σ τ α, δάσος μὲ ἀγριόδεντρα σὲ πλαγίεσ πρὸς Μηλιὰν στὸ χ. Τζιούρτζια

Ἀπαντᾶ καὶ ὡς «λά σάλτσι»=οὶ ἰτιές (Salix alba Χελ.)

Ἀπὸ τὴ Σ. σελι=ὁ αὐχένας, βουνὸ μὲ μικρὸ διάσελο (Περβλ. καὶ Σέλτσινα βουνὸ στὴ Μεσσηνία ὅπου τὸ 1826 κατακινήθηκε ἀπ' τοὺς Μανιάτες, ὁ Ἰμπραϊμ Πασᾶς)

Σ ἔ λ τ σ α καὶ Σ ἔ ρ τ σ α, ράχη πάνω ἀπ' τὴν παλιὰ γέφυρα Πόρτας Παναγιᾶς

Σ ι α λ ἰ σ τ και Σ ι λ ἰ σ τ ι, θέση μὲ 2 λάκκεσ στὸ βουνὸ Μπισάρκα, στὸ χ. Βετερνίκο

Σ ι λ ι ὀ, πλαγιά, ρέμα, χωράφια, ἔλατα στὸ χ. Κορνάι

Σ ι λ ἰ σ τ ι α, λειβαδοβούνη μὲ ὀξιές στὸ χ. Σκληνιάσα

(Περβλ. Σέλτσινα Χ. Ναυπακτίας, χ. Κονίτση, Σέλτσινα χ. Ἰωαννίνων, Σέλτσιου μοναστήρι στὴν Ἄρτα, κοντὰ στὸ γεφύρι Κοράκου στὸν Ἄσπρο, ὅπου οἱ Ἀρβανίτες χτυπήσανε τὸ 1804 τοὺς Σουλιώτες)

Σέμνου, Σημάδι στὸ χ. Τζιούρτζια

Ἀπὸ τὴ λατινικὴ signum=σημεῖο

Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ἐδῶ μίλησε ὁ Πάτερ Κοσμάς, μπήχνοντας ἓνα ξύλο, γιὰ σημάδι τῆσ διάβασης του

- Σέσιρο,** Ἀπαντᾶ ὡς «λά σέσουρ». Παρυφή μεῖσιώματα, χορτολειβαδο 200 στρεμμάτων στό χ. Βεντίστα. Ἀπό τήν Κ. σειρά=παρυφή, ἢ ἀπό τῆ Ε. σειρά πού μεταφέρθηκε στήν Κ. σειρά=ἡ γραμμῆ, ἡ σειρά
- Σινκέτσου,** Ξωκλήσι πάνω ἀπό τή θέση Μπουντόκ στό χ. Τζιούρτζια
Σίν=ἅγιος, κέτρου=Ἀπόστολος
- Σιρντίσι,** Κῆπος στό χ. Κραν.ά. Πιθανά τὸ Κ. γκαρντίσι—μικρὸς φράχτης μεῖ περιφραγμένο κῆπο
- Σκίνου,** Ράχη στό χ. Δραγοβίσι. Σμν. ὁ σχίνος
(Pistacia lentiscus Χελ.) ἦτοι ράχη μεῖ σχίνους
- Σκράνο,** Ἀπαντᾶ, «στοὺν κράνο». Δρόμος σὲ γκρεμνὸ κάτω ἀπ' τὸ χ Βεντίστα, καμωμένος μεῖ καλτερίμι
Σμν. τὰ σκαλοπάτια. Ἦτοι μονοπάτι σὲ γκρεμνὸ μεῖ σκαλοπατίδια
- Σούλιο,** Σπανόραχη καὶ κάτω ἐλάτια καὶ δέντρα στό χ Τζιούρτζια
Σμν. τ' ἀντί. Ἦτοι ράχη ὀρθῆ σάν ἀντί
- Σουμπουλίου,** Βουνὸ σὲ σχῆμα πυραμίδας, πάνω στό ὁποῖο εἶναι ξωκλήσι στή μνήμη τοῦ Ἀϊλιᾶ, στό χ. Κόττορη
Ἀπό τὸ λατινικὸ ρῆμα sumptio=προσφέρεσθαι τι. Ἦτοι ξωκλήσι προσφερόμενο στὸν Ἀϊλιᾶ
- Σουρίνου,** Βουνόπλαγιὰ προσήλια πάνω ἀπὸ τὰ βλαχοκόνακα στό χ. Χουτιᾶνα
Σουρίνου ἢ Σειρήνου, λάκκα καὶ βρύση κοντὰ στὸν Ἀϊλιᾶ στό χ. Τζιούρτζια
Σμν. προσήλιο. Ἦτοι βρύση προσηλιακῆ
Σορίρου, μᾶρε, δεντροτόπι στό χ. Κουκλαῖοι
Σμν. μεγάλο προσήλιο
- Σταβίνιοι,** Σταβίνερι. ἐκκλησιὰ στό χ. Τζιούρτζια
Σμν. ἡ Ἀγία Παρασκευῆ
- Στιάρμπα,** Ἰσιωμα μεῖ ὀξιές στό χ. Σκληνιάσα
Σμν. τὸ στερφοτόπι
- Στίνι,** Μαντρί στό χ. Δέση.
Στίνι, μέρος σπανὸ κοντὰ στή πηγὴ Γκατζάνι στό χ. Χαλίκι
Στίου, ὠραιότατο ὀροπέδιο κάτω ἀπ, τὸ βουνὸ Τριαντάφυλλο στό χ. Καστανιά
Σμν' τὸ μαντρί. ἢ στάνη
- Στριπαριάσα,** Λάκκες. ὄπου βόσκουν τὰ στέρφα πρόβατα' στό χ. Τζιούρτζια
Ἀπὸ τὸ Κ. στιάρμπα=ἡ στέρφα ἦτοι στερφοτόπι
- Στρισόρου,** Μικρὴ λάκκα 2—3 στρεμμάτων μεταξύ Γαρδίκι—Τζιούρτζια
Ἀπὸ τὸ (σι=στὸν καὶ σουάρι=ἡλιος) ἦτοι λάκκα ἡλιόλουστη
- Σταῖτα ἄλι Μάϊλι,** Πέτρα πλακωτῆ, μεῖ βουῖλες στό χ. Δραγοβίσι
Σμν. ἡ πίττα τῆς γριᾶς
Λαογρ. Μιά γριὰ ζύμωνε ἀπάνω σὲ πέτρα, κόνοντας μάγια (βλ. παράδ. 258)
- Ταρούσι ντί Λά Φάγκου.** Μαντρί μεῖ μιὰ μεγάλη ὀξιᾶ, στό χ. Χαλίκι
Σμν. μαντρί τῆς ὀξιᾶς
- Τασνίκ,** Πλαγιὰ—κοίλωμα κάτω ἀπὸ τὴ ράχη—μαντρί Γιάκατος τοῦ Κόζιακα στό χ. Περτούλι

Ἄπο τὴν Τουρκικὴ τᾶσι=κύπελλο καὶ Κ νικ=μικρός, ἦτοι μικρὸ κοίλωμα σὲ σχῆμα κυπέλου

Τζιάννα, Σπανόραχη χωματερὴ πάνω ἀπ' τὸ χ. Δολιανὰ
Ἄπο τὴ λατινικὴ Diana=ἡ Ἄρτεμις (Θεὰ τῶν κορυφῶν) μεταφερμένη στὴ Κ. Σμν. ἡ κορυφή
Τζιάννα ἀλὶ Μ π ο ὄ τ σ η, καθαροσπάνι μὲ μαντρί στό βουνό Τσαϊλί στό χ. Βεντίστα. Σμν. κορυφή, διάσελο τοῦ Μπούτση

Τζιόν, Βρύση—γοῦρνες μὲ βοῦλες, λίγα ἐλάτια στό χ. Ζιῶλι. Ἄπο τίς Κ. τζι=στόν καὶ ὄμ=ἄνθρωπος, ἦτοι στόν ἄνθρωπο
Λ α ο γ. Ἐνας τσιοπάνης ἀρπάχτηκε καὶ ροκανίστηκε ἀπὸ παράξενα νυχτοπούλια μὲ πριονιστὰ δόντια (βλ. παράδ. 66)
Ράχη μὲ γραϊκι στό χ. Καλογορη. ἡ Ἐλατόφυτη πλαγιά στό χ. Λάντζο
Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι περάσανε ἔδῳ πολλὰ πουλιὰ, ὅτι κοκκίησε ὁ τόπος, οἱ χωριανοὶ ζηγῆσανε ὅτι περνοῦσε τὸ Τάγμα τῶν Ἐωσφόρων. (βλ. παράδ. 266)

Τζιουμερνίκ, Ράχη στό χ. Δέση
Ἀπο τὴν ὄνομασία τοῦ βουνοῦ Τζουμέρκα καὶ τὴ Κ. νικ=μικρός, ἦτοι μικρὸ βουνό σὰν τὰ Τζουμέρκα

Τζιρτζι ἢ τζιτζι, Ἐκταση παραποτάμια στό χ. Βεντίστα, μὲ χωράφια, δέντρα, καρυδιές. Ἄπαντᾶ ὡς «λά τζιτζι»
Ἡ ὄνομασία προῆλθε ἀπὸ τὰ πολλὰ τζιτζικια

Τζουκάστρου, Μεγάλο σφεντάμι ἀπὸ βουνό Θυμιάμα τοῦ χ. Χουτιάννα
Ἄπο τὴ λατινικὴ jugaster=σφεντάμι, μεταφερμένη καὶ στὴ Κ. σφεντάμι (*Acer, obtusatum* Χελ.)

Τζουνάπριου, Μεγάλος κέδρος πάνω σὲ βράχο τοῦ Κόζιακα στό χ. Περτούλι
Ἄπο τὴ Λατινικὴ juniperus=ὁ κέδρος, μεταφερμένη στὴ Κ=κέδρος (*juniperus communis* Χελ.)

Τίσι, Ποταμιὰ μ' ἐλάτια καὶ κοιτρώνια στό χ. Μουτσιάρα
Λ α τ ί σ ι. μέρος μὲ ἀγριοκυπαρίσια στό χ. Τζιούρτζια
ὄνομασία τοπικὴ «τίσι=ἀγριοκυπάρισσο» (*juniperus hoenica* ἢ *Foetidissima* Χελ.)
ί ί σ ι α, θέση στὰ χ. Λουζέστι καὶ Πύρρα

Τράϊους, Θέση στό χ' Κερασιά. Σμν. ὁ τράγος, μέρος πού στάλιζαν τὰ τραγιά
Λ α ο γ. Στὴ θέση αὐτὴ στρατοπέδευε κατὰ τὴν παράδοση ὁ Ρωμαῖος αὐτοκράτορας Τραϊνός (βλ. παράδ. 58)

Τρέϊλι ροῦου, Τρία ποτάμια στό χ. Δολιανὰ—Δραγοβίσι—Κρανιὰ
Τὸ ποτάμι πού πηγάζει ἀπὸ τὴ Σκληνιαῖσα, συναντᾶται μὲ τὸ Δολιανίτιο κάτω στό μαντάνι Δολιανῶν, ἔπειτα τὰ δύο ποτάμια συναντοῦν τὸ Κρανιώτικο ποτάμι, καὶ ὅλα μαζί ἠνωμένα σὲ ἓνα πέφτουν στόν Ἄσπρο κοντὰ στό χ. Δραγοβίσι. Ο L. Heujey τὰ ὀνομάζει Τριπόταμος. Καὶ στὴν Κ. σμν. τρία ποτάμια

Τρέσι, Δρόμος στόν ὁποῖο περνοῦσαν οἱ χωριανοὶ τοῦ παλιοῦ χωριοῦ Δολιανὰ γιὰ νὰ πάρουν νερό ἀπὸ τὴν μεγάλη βρύση, πού βρίσκεται μὲς τὰ ἐλάτια στό χ. Δολιανὰ
Ἄπο τὸ Κ. τρέκου=περινῶ ἦτοι πέρασμα, δρομίσκος

Τριερέρι, Ίσιάδα—πλαγιές στο χ. Μπουροβίκο. Σμν. τ' άλώνι
'Από τό λατινικό tribulo=θλιβω

Τσάρα Ρόσα, 'Απαντᾶ ὡς λάτσα ρόσα ἦτοι λά τσάρα ρόσα =κόκκινο χῶμα,
μέρος σιό χ. Δολιανᾶ

Τσιαμόρι, Λάκκα τριγυρισμένη με ἐλάτια στο χ. Βεντίτσα
'Αντί «'Ατσιά μάρια»=αὐτὴ ἡ μεγάλη, ἡ λάκκα

Τσιλάρου, Δυὸ πέτρες στο χ. Γουδοβάσδα. Τὴ μιά νοματίζουν Στὴ Στύλ κα
τὴν ἄλλη Τσιλάρου. Στὴ δεύτερη πέτρα ἀνοίγεται βαθειὰ τρύπα ποῦ
χωρεῖ ὀλόρθρο ἄνθρωπο. Οἱ χωριανοὶ θεωροῦν αὐτὴ Θεόκτιστη
Σμν. τὸ κελλάρι

Τσιτσιλώνι, Παλιὰ ἀλώνια κοντὰ στὶς ἀλατὰργιές στο χ. Κούτζιανα
'Απὸ τὴ Κ. τσίτσι=πέντε καὶ τὴν Ε. ἀλώνι ἦτοι πεντάλονο
Λ α ο γ ρ, 'Αλώνια στὰ ὁποῖα γεροτσοπάνης εἶδε νὰ χορεύουν καὶ
νὰ πηδοῦν πέντε ξωτικές νεράϊδες (βλ. παράδ, 229)

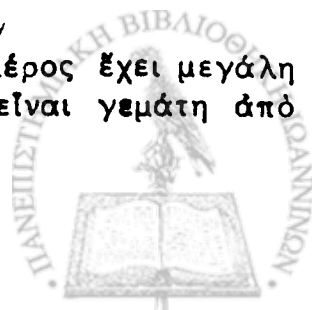
Τσιρλόκου, Θέση στο χ. Λιπινίτσα
Σμν. ὁ παλιότοπος, ὁ τσιρλότοπος, ὁ φτηνότοπος. ὁ μὴ παραγωγικὸς

Τσιμούλο, Τσιμούλα στ' ἀλώνιακι=μικρὸς λόφος με ἐλάτια (ράχη)
στο χ. Βαλκάνο
Τ σ ι μ ο ῦ λ α σ τ ὸ ζ ε ρ β ὸ =μικρὴ ράχη στο ζερβὸ στο χ Βαλ-
κάνο
Τ σ ι μ α ῦ ρ α. σουβλερὸς βράχος στο χ. Τύρνα
Τ σ ι ο ῦ μ ι ζ α. μικροκορυφὴ στο χ. Βύτζιανα

Τσιούμα, Ράχη στὰ χ. Βαλκάνο, Βύτζιανα, Γενέσι, Κουκλαῖοι, Κουρνέσι, Ντο-
βρόϊ, Κάτ Περνιάγκο, Πύρρα
Τ σ ι ο ῦ μ α ἄ ρ ὸ σ α, ράχη κόκκινη με γκρεμοὺς πρὸς Καλαρύ-
τες, πλάϊ βουνοῦ Μπουτάϊας στο χ. Χαλίκι
Τ σ ι ο ῦ μ α β α κ ἄ ρ ο υ. ράχη σπανὴ στρογγυλὴ με ὄξιές στο
χ, Χαλίκι. Εἶχε ἐδῶ καλύβι ἑνας γελαδάρης. Σμν. ἡ ράχη τοῦ γε-
λαδάρη
Τ σ ι ο ῦ μ α Κ έ τ ρ ι. ράχη με πέτρες στο χ. Λιπινίτσα
Τ σ ι ο ῦ μ α τ' Κ ω φ ο ῦ, ράχη στο χ. Δέση ἀπ' τὴν ὁποῖα κύλι-
σε καὶ σκοτώθηκε ἕνας κωφάλαλος Δεσιώτης
Τ σ ι ο ῦ μ α ἄ λ λ ο ῦ π ο υ λ, ράχη τοῦ λύκου στὰ χ. Λιπινίτσα
καὶ Σκληνιάτσα
Τ σ ι ο ῦ μ α ἄ μ π ἄ ῖ λ ε, ραχούλα μ' ἀμπέλια στο χ Βεντί-
στα. Σμν. ἡ ράχη τῆς γριᾶς
Λ α ο γ ρ. 'Αερικὰ καὶ νεράϊδες ἀρπάξανε μιὰ γριά (βλ. π. 248)
Τ σ ι ο ῦ μ α π ο υ λ η μ ἔ ν ο υ, ράχη τοῦ Μπουκουριώτη πουλη-
μένου στο χ. Μπούκορο
Τ σ ι ο ῦ μ α ψ η λ ῆ =ράχη ψηλὴ στο χ. Βαθύρρεμμα

Τσιριόπιτσα, Βλ λέξη Σιριάπιτσα

Τσουάνια, Ράχη ἀπότομη ἀπὸ τὸνα μέρος. 'Απ' ἄλλο μέρος ἔχει μεγάλη
πλάκα ἀπ' τὴν ὁποῖα ἀναβλύζει πηγὴ. 'Η ράχη εἶναι γεμάτη ἀπὸ
ὄρνιθες φωλιές. Βρίσκεται στο χ. Κρανιά

Ἄπαντᾶ ὡς «λά τσουάνι» (1). Τὸ Ε. τσουγκάνι=βράχος μεταφερόμενος στὴ Κ.

Τσουάρα, Θέση στὸ χ. Λιπινίτσα. Σμν. τὸ χῶμα

Τσουάρικου, Χωματοβούνι μὲ ρεμματιές· πάνω στὸ ὄριο εἶναι τὸ ὄροπέδιο Κριθάρια στὸ χ. Κρανιά. Σμν. ἡ κάλτσα

Τσουλιάϊ, Ἀμπελότοποι στὸ χ. Γουδοβάσδα Σμν. ὁ κορυθαλλὸς (βλ. λέξη ζουλιάϊ)

Τσόχτρες, Ἄπαντᾶ καὶ «λά τσόχτρι» (βλ. λέξη ὠχτρες μέρος Α΄.)

Φάδορο, Ράχη στὸ χ. Γουδοβάσδα. Ζευγαρολιβαδο τοῦ χωριοῦ τριγυρισμένο μὲ δρῦς
Ἄπὸ τὸ γαλλικὸ favori=εὐνοημένος ἦτοι καλότοπος

Φάγκου λά Δισπότη, Μεγάλῃ ὄξιᾳ στὸ χ. Βεντίτσα
Σμν. ὄξιᾳ τοῦ Δεσπότη (κάθησε ἐδῶ καὶ ἀναπαύτηκε δεσπότης Σταγῶν)

Φάγκου λ σίγκουρ, ράχη μὲ ἰσιωμα 20 στρεμμάτων, μὲ μιὰ μεγάλη ὄξιᾳ στὸ χ. Βεντίτσα. Σμν. ἡ μοναχὴ ὄξιᾳ

Φαντ' α, Σμν. ἡ βρύση·

» Ἀλέξη. Ἄπαντᾶ ὡς, φάντν ἀλ Ἀλέξη, ἦτοι βρύση τοῦ Ἀλέξη, στὸ χ. Δραγοβίσι

Λαοὺρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ἀπὸ τὴ βρύση αὐτὴ ἦπιε νερὸ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος

» Ἀλιμπίκη. Ἄπὸ τὸ ἄρθρο ἀλ=τοῦ, καὶ τὸ ἐπίθετο Μπίκος, ἦτοι βρύση τοῦ Μπίκου στὸ χ. Βανακούλια

» Ἀνάλτα, Ἄπὸ τὸ analtus =ψηλὸς ἦτοι βρύση μὲ κανάλι τοποθετημένο ψηλά (ψηλὴ βρύση) στὸ χ. Κόττορη

ΣΗΜ. (1) Ὁ Ἀσπροποταμίτης καὶ γνωστὸς ζωγράφος κ. Κων. Γκέσκος πού ζωγράφησε τὴν δμορφὴ αὐτὴ ράχη καθισμένος σὲ δυσπρόσιτη κρημνώδη ἐξοχὴ τῆς τὸ 1869 ἐνεπνεύσθη τὸ κάτωθι ποίημα:

«Πάνω σὲ βράχο ρημικὸ, σὲ κεραυνοσχισμένο
Τοῦ γέρου Πίνδου ἄχαρο, π' ὄλο βορρηᾶς φυσάει
Κι' ὁ πάγος ὁ ἀνάλυτος, στὸ σκοτοβυθισμένο
Καὶ μουχλιασμένο στήθος του τὰ νύχια του βυθάει

Ὅπου μιὰ ἀχτίδα του γλυκεῖα ὁ ἥλιος δὲν σκορπáει
Κι' ἓνα λουλούδι ὁ Μαῖος ποτὲ του δὲν χαρίζει
Μὸν τῶν κοράκων ἡ κραυγὴ ἐκεῖ ἀντιλαλάει
Ὅταν τὴν φέρνει ὁ ἄνεμος θρηνώντας νὰ σφυρίζει

Πάγω σ' αὐτὸ ὄλημερις, ἡ γέρικὴ του ράχη
Τὸ χωρισμὸ μας κλαίγοντας τὸ στήθος μου στενάζει
Καὶ τὰ βαθειὰ στενάγματα ἀγέρας τὰ ἀρπάζει
Τὰ δέχεται ἡ λαγκαδιὰ κι' ἀντιθρηνοῦν οἱ βράχοι

Δὲν ἔχω ἄλλον σύντροφο στ' ἀπόμερο αὐτὸ μνήμα
Παρὰ τὴν πένθιμη σκιὰ πού κρέμετ' ἐκεῖ πλάι
Ἄπὸ τὰ βράχια τ' ἄχαρα, ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὸ ρῆγμα
Σὰν νάσαι χάρου ἰσιωμα καὶ τὸ νεκρὸ πατάει

Φαντ' α Ά ρ ά τ σ ι, = κρύα ήτοι βρύση με κρύο νερό στο χ. Βελήτζιανα

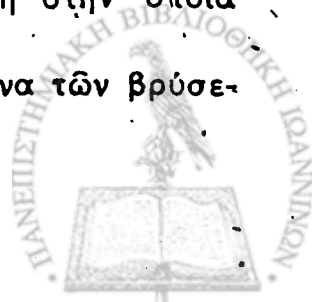
- » Ά σ κ ο ύ μ π τ α = κρυμμένη, ήτοι βρύση κρυμμένη στο χ. Χαλίκι
- » Β ο υ ρ λ ί γ κ α = περιστροφή, ήτοι βρύση που το νερό της στριφογυρίζει, περιδινούται στο χ. Χαλίκι
- » Γ κ α λ ν τ ε ρ ο υ σ α, ή, στο χ. Βετερνίκο (βλ. λ μέρ. Δ')
- » Γ κ ι κ ό ρ ο υ. Βρύση στα χ. Δέση και Κλεινοβό
Λ α ο γ ρ. Παράδοση αναφέρει ότι τη βρύση Γκικόρου στο Κλεινοβό, την έκανε πλούσιος Άρβανίτης Γκέκας
"Άλη παράδοση λέει πως την έχτισε πλούσιος Κλεινοβίτης που λεγόταν Γκέκας. Πολλοί Κλεινοβίτες έχουν να λένε, πως ένας παλιός χωριανός κατεβαίνοντας απ' το μοναστήρι και περνώντας έξω απ' τη βρύση μεσάνυχτα, είδε ένα γεροαρβανίτη ν' ανακατεύει με το ραβδί του το νερό της κοπάνας της βρύσης και να μουρμουρίζει ακατάληπτα λόγια. Είπαν ότι ο Άρβανίτης έκανε μάγια (1)
- » Γ κ ο υ ά ρ ε (λά=οί) στο χ Βεντίστα. Σμν. οί γκοῦρες
- » Γ κ ό ν ρ τ ζ (λά=στή) βρύση στή γκορτζιά στο χ. Κουκλαίοι
- » Γ κ ο υ ρ γ κ ὐ λ ι, στοῦ, στα χ Τύρνα, Λουζέστι, Βαρδάρι (το νερό βγαίνει μες από χαλιάδια χοχλάζοντας και λάγκουγκούλιου στο χ. Δολιανά
Έτυμολογία: Γκουργκούλικατ' αναδιπλασιασμό γκούρ γκούρ με υποκοριστική κατάληξη=μικρή βρύση, βρυσούλα. Και γκουργκούλιου=στρογγυλό λιθάρι. Πιθανά δέ από τη λατινική gurgulio=λάρυγγας
- » Γ κ ο υ ρ ρ μ ά ρ ι α, στα, στο χ Βετερνίκο Άπό το γκοῦρα=βρύση και μάρι=μεγάλος, ήτοι μεγάλη βρύση
- » Γ κ ρ έ κ ο υ (άλ=τοῦ) στο χ. Τζιοῦρτζια Σμν. ό ρωμηός, ό γκαράγκουνης
Λ α ο γ ρ. Κατά την παράδοση ήπια νερό απ' τη βρύση αυτή και πέθανε ένας καμπίσιος χωρικός (βλ. παράδ. 206)
Και γκρέτσι, (λά=στούς) βρύση στο χ. Περτούλι
Λ α ο γ ρ. Παράδοση αναφέρει ότι στην επανάσταση τῶν Βλαχαβαίων 1808 ήρθαν και κατασκήνωσαν στο μέρος αυτό χωρικοί του κάμπου (βλ. παράδ. 20)
- » Γ κ ρ ι μ π ό τ σ ο υ (λά=ή) στο χ. Δολιανά
Άπό τη Κ. γκρίμπόσου=ό καμπούρης, ήτοι βρύση με κάναλο καμπουριασμένο
- » Γ κ ρ ο υ ά σ ι λ ι. Άπαντā ως φαντν' α κού γκρουάσιλι=βρύση με τὰ γρόσια στο χ. Κόττορη
Λ α ο γ ρ. Στη βρύση αυτή πιάστηκε αίχμάλωτος από κλέφτες ένας αρβανίτης που για να γλυτώσει το σφάξιμο έδωσε το κιμέρι του στον καπετάνιο. Αὐτός όμως έρριξε τὰ γρόσια στη βρύση (βλ. παράδ. 85)
- » Δ ι ά κ ο υ (άλ Διάκου=τοῦ Διάκου) στο χ. Βεντίστα

ΣΗΜ. (1) 'Η παράδοση είναι μεταγενέστερο πλάσμα. Παρετυμολογία της λέξης γκικόρου προς το Γκέκας
Γκικόρου=το πουρι, ό πῶρος λίθος. Δρύση καμωμένη με πουρι

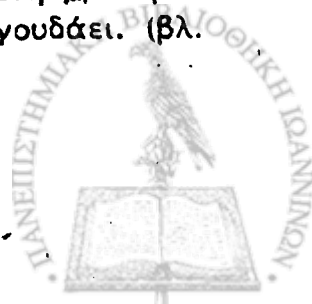

Φαντν' α Κάναλι (άλ=μέ τὸ) βρύση με τὸ κανάλι στο χ. Καστανιά

- » Κάρπινη (λά=ή) στο χ. Μπουροβίκο
Καί κάρπινου (λά=ή) στο χ. Αἰβάνο
- » Κατσιλοῦσα (λά=ή) στο χ. Πάνη Περνιάγκο
Ἐπὸ τὸ Κ. κατσάου=ή σκύλλα. Κατσιλοῦσα=ή μικρὴ σκύλλα
Λαογρ. Στὴ θέση αὐτὴ βρέθηκε μιὰ σκυλίτσα τσομπανάρικη ψό-
φια. Ἐπὸ τὸ στόμα τῆς ἔτρεχε μαυροκόκκινο αἷμα. Λένε ὅτι τὶς νύ-
χιες ἀκοῦνε ἐκεῖ γαυγίσματα
- » Κιάτρα (λά=ή) στὰ χ. Σκληνιάσα καὶ Πύρρα
Συν. ἡ πέτρα, βρύση
- » Κόϊα, στο χ. Καρβουλιπινίτσα
Ἐπὸ τὴν Α. γκουιά—οὔγιον=νερὸ, μεταφερμένη στὴ Κ.
- » Κουκλάπτι (λά=στά) στο χ. Κρανιά
Συν. τὰ κουζούνια ἦτοι βρύση πού τὸ νερὸ τῆς ρέοντας μὲς στὰ ἐ-
λάτιχ, προκαλεῖ κουδουνίσματα
- » Κούρπινο (ντέ λα κούρπινου=μέ τὴ κληματοῖδα) στο χ. Βεν-
τίστα
- » Λιγκέρι, στοῦ. στο χ. Λάντζο. Συν. τὸ μετάλλينو δοχεῖο
Λαογρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι μιὰ πέτρα πῆρε σχῆμα κο-
πάνας, ὕστερ ἀπὸ πάτημα τ' ἀλόγου τοῦ Ἀϊγιώργη. (βλ. π. 128)
- » Λοῦνι (λά=στις) στο χ. Τζούρτζια με 2 πέτρινα κανάλια. Συν.
οἱ λεφτοκαργιές Ἐπαντᾶ καὶ ὡς Λοῦνος, βρύση στὰ χ. Περτούλι καὶ
Κουκλαῖοι
Συν. τὸ φεγγάρι ἦτοι βρύσες με πολὺ νερὸ
- » Λούτου (λά=στή) στο χ. Πύρρα Συν. ἡ ἀργιλλος ἡ λάσπη
βορβορος ἦτοι θέση λασπώδικη
- » Μάρια (λά=ή) στὶ χ. Δέση. Συν. ἡ μεγάλη
- » Μβιάστιλι (άλι=τῆς νύφης) στο χ. Γουδοβάσδα
Λαογρ. Πρὶν ἢ γείνει ἡ ἐκκλησία στὴ Νέα Γουδοβάσδα, οἱ γάμοι
γινόνταν στο ξωκλήσι τοῦ Ἀϊγιωργιοῦ κάτω ἀπ' τὸ νέο χωριό. Ἡ
παράδοση ἀναφέρει ὅτι μετὰ τὰ στέφανα, ἡ πομπὴ τοῦ γάμου πῆ-
γαινε στὴ πλαγιανὴ τοῦ ξωκλησιοῦ βρύση γιὰ νὰ γίνει ἡ τελετὴ
τοῦ ἀσημάματος τῆς βρύσης ἀπὸ τὴ νύφη. Ἔτσι ὡς τὰ 1872 πού γί-
νηκε ἡ ἐκκλησία Κοίμηση τῆς Θεοτόκου, οἱ γάμοι γινόνταν ἐκεῖ στο
ξωκλήσι καὶ ἐκεῖ γινόντανε καὶ τὸ ἔθιμο ν' ἀσημώνει ἡ νύφη (νὰ ρί-
χνει νομίσματα στο νερὸ τῆς βρύσης) τὴ βρύση. Τὸ ἔθιμο σημαίνει
ὅτι πρέπει ἡ νύφη νὰ μάθει τὴ βρύση καὶ νὰ παίρνει μόνη τῆς τὸ
νερὸ, ἦτοι νοικοκυρῶσυνη
Ἐπὸ τότες ἡ βρύση νοματίστηκε, βρύση τῆς νύφης (βλ. παράδ. 196
ἄλλη ἐκδοχὴ)
- » Μολιάσα, (λά=ή) στο χ. Δραγοβίσι, ὅπου πλένανε τὰ ρούχα
οἱ γυναῖκες. Ἐπὸ τὴν Κ. μουῦλια=μαλακὴ, ἦτοι βᾶθη στὴν ὁποία
τὰ ρούχα μαλακώνουν
- » Μοῦμα. Ἐπαντᾶ ὡς (μούμα ντι λά φαντν' α=μάννα τῶν βρύσε-
ων) ἡ ἀρχιπηγὴ, στο χ. Σκληνιάσα

- **αντν' α** Μούτα (λά=ή) στο χ. Χαλίκι
Σμν. ή άφωνη. Βρύση που το νερό της ρέοντας δέν άκούγεται καθόλου
- » Μ π ι ά λ τ α (άλ=τοῦ) βρύση του Μπιάλτα στο χ. Κρασιά
 - » Μ π ι τ σ η (άλ=τοῦ) του Μπίτση στο χ. Κρασιά
 - » Μ^πο ρ ί λ α και λάμπουρίλι=τάπουριά ήτοι βρύση στα πουριά στο χ. Κόττορη. Πιθανά και από την Κ. μπούρικου (λατινιστί umbilicus=ό οφαλός) ήτοι βρύση καταμεσίς στον όφαλό του βουνού Ξηροβούνι στο χ. Κόττορη
 - » Μ^πό τ σ α (λά=ή) στο χ. Καμνάϊ.
Σμν. ξύλινο άγγείο, βουτσι
Λαογρ. Η παράδοση αναφέρει ότι ξεχάστηκε έδω ένα ξύλινο άγγείο από τους Άγίους, Αϊγιώργη ή Αϊδημήτρη ή από νεράϊδα (βλ παράδ. 245)
 - » Μ π ο υ γ κ ά τ ι (λά=ή) στο χ. Λιπινίτση
Σμν. ή βαλμένη ήτοι βρύση στην όποια βάλανε κανάλι
 - » Μ π ο ὺ ν α (στή) στο χ. Τύρνα. Σμν. ή καλή
 - » Μ π ο υ ν κ ό τ ρ ο υ, (λά=στή) στο χ. Βετερνίκο
Σμν. μπουν=καλή, κότρους=ό κόθρος, ή ράχη ήτοι βρύση καλή κάτω άπ' τή ράχη του μοναστηριού Τσιούκας Βετερνίκου
 - » Μ π ρ -ί μ π α, (λά=ή) στο χ. Τζιούρτζια, βρύση με δύο πέτρινα κανάλια τδνα άσπρο και τάλλο μαύρο
Άπό τή λατινική prima=πρώτη ήτοι ή πιό καλή βρύση, ή πρώτη του χωριού
 - » Ν ά κ α (άλ=τοῦ) βρύση του Νάκα στο χ. Λιπινίτση
 - » Ν^γ κ ά λ ι, (βρύση)=στό δρόμο στο χ. Γουδοβάσδα
 - » Ν ι σ τ ο ρ α, στή, στο χ. Σκλήβαιο
Και βρύση ντί λά νίστρο, στο χ. Καστανιά
Άπό τή λατινική nitor=στιλπνότης μεταφερόμενο στή Κ ήτοι βρύση με κατακάθαρο νερό
 - » Ό ρ γ κ ι, (λί=οί) στο χ. Δέση. Σμν. οί τυφλοί
Λαογρ. Δύο τυφλοί Δεσιώτες καθόνταν στο πεζούλι τής βρύσης.
"Ετσι ή βρύση πήρε τ' όνομα αυτό (βλ. παράδ. 152)
 - » Ο ὺ ά ρ τ ζ (λά=στά) στο χ. Χαλίκι. Σμν. τά κριθάρια
Σπέρναν άλλοτες έδω κριθάρια
 - » Ο ὺ λ ά ρ ο υ, (λά=στήν) στο χ. Πίν Περνιάγκο
Σμν. ό άγγειοπλάστης, ό τσουκαλός. Μέρος στο όπιο ύπήρχε τσουκαλάδικο
 - » Ο ὺ μ π ά ρ ο υ (λά=στή) στο χ. Δραγοβίσι. Σμν. αύλή, περίφραγμα ήτοι βρύση περιστοιχισμένη
 - » Ο ὺ μ π ρ α (λά=στή) στο χ. Κουκλαίοι Σμν. ή ήσκιωμένη βρύση
Λαογρ. Λένε πως βγαίει ένα φάντασμα και τραγουδάει. (βλ. παράδ. 283)
 - » Π ά δ η, ή, στο χ. Τύρνα. Σμν. έπίπεδο χαμηλωμα

Φαντν' α Πάπουλ (άλ=του) βρύση του παππού στο χ. Κουκλαίοι

- » Πασάκου (άλ=του) του Πασάκου στο χ. Κουκλαίοι
- » Πασαράτα (λά=ή) στο χ. Βεντίστα. Το νερό της είναι ύφάλμυρο και τα ζώα πηγαίνουν μόνα τους να πιουν το νερό της. Παραπονημένο το Κ. νασαράτα=άλατισμένη. Και τράπου νασαράτου=ρυάκι με ύφάλμυρο νερό (άλατισμένο) στο χ. Μέτσοβο.
- » Πάτερ (άλ=του) βρύση του πάτερ Κοσμᾶ στο χ. Χαλίκι
- » Πίτσιου (λά=στούν) στο χ. Περτούλι (έπίθετο)
Σμν. ὁ μικροκαμωμένος
- » Πλουάτσα (λά=στή) στο χ. Χαλίκι. Σμν. ἡ πλάκα, πλακωτή πέτρα
- » Πόρκουλ (ά=τοῦ) βρύση του γουρουνιού στα χ. Γαρδίκι, Τζιούρτζια, Βεντίστα
- » Ροῦτζι, (λά=ή) στο χ. Πάν Περνιάγκο, μ' ἓνα σιδερένιο κανάλι Ἄπο τὴν Κ. ρούτζινα=ἡ σκουριά, τό σάπισα ἦτοι βρύση με κανάλι σκουριασμένο
- » Σαατούρα (λά=ή) στο χ. Λιπινίτσα. Σμν. ἡ ἀλαταργιά
- » Σγκίκιν (λά=ή) στο χ. Μπουροβίκο. Σμν. τό ροῦδι
- » Σγκούρ (στή) στο χ. Μουτσιάρα
Ἄπο τὴ Κ. γκούρα=πηγή παραπονημένο, ὡς (στὴν γκούρα=σγκούρ)
- » Σιαλίστ και σιλίστι (λά=ή) στο χ Βετερνίκο (βλ. σελλίστα μέρος Δ'.) Καί σιλιό στο χ, Καμνάι
- » Σιριάπιτσα (λά) στο χ. Κρανια
Ἄπο τό σιριάπι=ὁ φοῦρνος και ἄππα—ἄπιτσα=τό νερό, ἦτοι βρύση κοντά σέ φοῦρνο. Πιθανά και ἀπό τό Ε. σύρω και τὴν Κ. ἄππα ἦτοι βρύση πού τό νερόν της σέρονεται. τρέχει, ρέει δίχως σταματημό
- » Σκέντου (άλ=του) Σκέντου στο χ. Καστανιά
- » Σκοτιδουάσα (λά=ή) στο χ. Βελητζιανα. Ἄπο τὴν Ε. σκοτεινή, μεταφερμένη, στὴν Κ.
- » Σκουπάτι (λά=ή) στο χ. Λιπινίτσα
Ἄπο τὴν Κ. ἀσκαπάτα=τελειωμένη. Ἦτοι βρύση πού τό νερό της σέ ὠρισμένη ἐποχή, παύει νά τρέχει, ἔχει τελειώσει
- » Σκριτα (λά=ή) στο χ. Κάτ Περνιάγκο
Σμν. ἡ γραμμένη, ἦτοι βρύση στίς πέτρες τῆς ὁποίας ἔχουν γράψει ἀκατάληπτα γράμματα και ἐπίθετα
- » Σούρντα (λά=ή) στα χ Βελητζιανα και Δραγοβίσι
Σμν. ἡ κωφή, ἡ σιγανή βρύση
- » Σταβίνιρι (λά=ή) στο χ. Καστανιά. Σμν. ἡ Ἁγία Παρασκευή, ἦτοι βρύση κοντά στή ἐκκλησιά της
- » Στιάρμπα, Σμν. ἡ στείρα, ἡ στέρφα, στο χ. Νικλίτσι

- Φαντν'** α Σ τ ρ ι ά π ι τ ς (λά=ή) στο χ. Τζούρτζια
'Από τὸ Ε, στὰ. στὴν Κ στοὶ καὶ ἄππι=νερά ἦτοι στὰ νερά
- » Τ ζ ι ο ῦ ρ τ ζ ι α ν λουῖ (άλ=τοῦ καὶ λουῖ=αὐτοῦ) στο χ. Τζιούρτζια ἦτοι βρύση αὐτουνοῦ τοῦ Τζιουρτζιώτη
 - » Τ ζ ο ῦ ν ο υ (άλ=τοῦ) βρύση τοῦ νηστικοῦ στο χ. Σκληνιάσα
 - » Τ ι ά σ α (λά=ή) στο χ. Βελήτζιανα
Σμν. ἡ ξαπλωμένη
 - » Τ (σ ι (λά=ή) στο χ. Δραγοβίσι. Καὶ τίσ α στο χ. Βελήτζιανα.
(Τσι=τοπικὴ ὄνομασία τοῦ ἀγριοκυπαρίσσου
 - » Τ ο ῦ ρ κ ο υ (άλ=τοῦ) βρύση τοῦ Τούρκου στο χ. Βεντίστα
 - » Τ σ έ ρ π ο υ λ (ά=τοῦ) βρύση τοῦ λαφιοῦ στο χ. Χαλίκι
 - » Τ σ ι α - μ ά ρ ι (λά=ή) στο χ. Βεντίστα
Αντί, ἀτσιά=αὐτὴ καὶ μάρι=μεγάλη
 - » Φ α ν τ α ν ί τ σ α (λά=ή) στο χ. Λιπινίτσα ἦτοι ἡ μικρὴ βρύση
 - » Φ ι ά τ ι λ ο ρ (άλ=τῶν) βρύση τῶν κοριτσιῶν στὰ χ. Σκληνιάσα, Βεντίστα, Βελήτζιανα
Φ ο ν τ α ν ι ά ρ α (λά=ή) στο χ. Γαρδίκι, ἦτοι μεγάλη βρύση
 - » Φ ο ῦ ρ λ ι ο ρ (άλ=τοῦ) βρύση τῶν κλεφτῶν στο χ. Κουκλαῖοι
Καὶ φαντν' α ἄλ φούρλου, βρύση τοῦ κλέφτου στο χ. Μέτσοβο
 - » Φ ύ λ λ ' ο ῦ (άλ=τοῦ) βρύση τοῦ Φύλλου (προεστοῦ) στο χ. Χαλίκι. (βλ. παράδ 9)
 - » Χ έ ρ ο υ (λά=ή) στο χ. Βεντίστα
Σμν τὸ σίδερο, ἦτοι βρύση μὲ κρῦο νερὸ σὰν σίδερο

Φριπτάλιο, Γούρνα σὲ σπανοβούνη στο χ. Γαρδίκι, ὅπου οἱ κλέφτες ψ νανε τὰ σφάχτά γιὰ νὰ μὴ φανεῖ καπνὸς
Σμν. ἡ ψησταριά, καὶ ὀλόκληρο τὸ ψητὸ ζῶο
Λ α ο γ ρ. Λένε ὅτι ἕνα χιμοδράκι παρουσιάζεται ἐδῶ καὶ δσα πρόβατα βατεύει ψοφοῦν. (βλ. παράδ 218)

Χερόλακο Θέση στο χ. Κωθώνι

Χίκο, Ράχη μὲ λισιώματα, χωράφια στο χ. Γουδοβάσδα
Χ ι τ σ ι, θέση στο χ. Τζουραναῖοι
Σμν τὸ σῦκο' τὰ σῦκα. Πιθανὰ εἶταν ἐκεῖ ἀγριοσυκιές (ficus carica Χελ)

Χόβολη, Μέρος μὲ στάχτες καὶ κάρβουνα στο χ. Δέση
'Απὸ τὴν Ἰταλικὴ fogolio =σποδός, στάχτη μὲ μικρὰ ἀναμμένα κάρβουνα

Ἦουλ, Μεγάλου σπανὸ βουνὸ στο χ. Πύρρα. Ἔχει κορυφὴ πού μοιάζει σὰν αὐγὸ
Σμν. τὸ αὐγὸ. Ἄπὸ τὸ Ε. ὠρὴν μεταφερόμενο στὴν Κ.

Ε!

ΤΟΥΡΚΙΚΑ

Άγᾶ, Βρύση στ' Άγᾶ (). Βρίσκεται λίγο πιό πάνω ἀπ' τὸ χ. Γενέσι στὸ βουνὸ Κόζιακα. Τὸ νερὸ βγαίνει ἀνάμεσα ἀπὸ χαλιᾶδια τρίγυρισμέ να ἀπὸ γαύρια καὶ νερατζιές
Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι στὴ βρύση αὐτὴ, σκοτώθηκε ἀπὸ ληστὲς ὁ Τούρκος κτηνοτρόφος Μπεκίρ Άγᾶς, Λένε ὅτι ἀκούγονται τὶς νύχτες Τούρκικα παραπονιάρικα λόγια
Στὸ Γενέσι, διασώθηκε, παροιμία τοῦ Μπεκίρ Άγᾶ «Γιαζι ἀκιλι μποῦλ μαμεσί, ἀκίλ γιαζιϊ μποῦλ μουσ», ἤτοι «τὰ γράμματα δὲν βρῆκαν τὸ μυαλό, τὸ μυαλό βρῆκε τὰ γράμματα» (2)

Άντζέμι, στ', Ἴσιωμα μὲ μιὰ ἀγριογκορτζιά στὸ χ. Βύτζιανα. Σμν. ὁ Πέρσης

Άντιρτζι, στ', Χωματερὸς λόφος μὲ λίγα δένδρα στὸ χ. Βύτζιανα
Σμν. ὁ κατασκευαστὴς ἀντεριού=ὄφασμα χρωματισμένο ποῦ μπαίνει πάνω στὸ ὑποκάμισο

Βακούφ, τοῦ, Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Πιαλίων στ' ἀνατολικά ριζὰ τοῦ βουνοῦ Κόζιακας. Εἶταν χτῆμα τοῦ Τουρκικοῦ βακουφιοῦ ἤτοι βακούφ=Ἐκκλησιαστικὸ χτῆμα
Μετονομάστηκε Ἐλευθεροχώρι

Βαρδᾶρι, τοῦ. Χωριὸ τοῦ παλιοῦ Δήμου Κωθωνίων. Μετονομάστηκε Παράμερο. Σμν. ὁ ἀγέρας. Ἦτοι ἀνεμοχώρι

Βλισίδια, τὰ, Θέση μὲ πολὺ κλαρί γιὰ τροφή τῶν γιδιῶν, στὸ χ. Κουκλαῖοι.
Βλισίδι=πλησμονή εἶδους

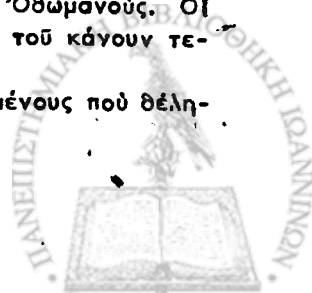
Γκιούλα, ἡ, Πετρόραχη μὲ πεῦκα στὸ χ. Καστανιά. Ἄπὸ τὴ Τ. γκιούλ=ὁ μορφος, ἤτοι ὁμορφή ράχη

Γκουρμπάτσι, στ', Ἴσιᾶδια στὸ ξωκλήσι Ἀϊαπόστολοι στὸ χ. Μουτσιᾶρα
Σμν. τὸ μαστίγιο ὁ βούρδουλας. Μέρος στὸ ὁποῖο βρέθηκε ἕνας βούρδουλας

Γκρόσιλι, Ἄπαντᾶ σύνθετη Κ. καὶ Τ. ἤτοι φαντν' κού γκρόσιλι
Φαντν'=βρύση, λέξη Κ.
Γκρόσιλι=γρόσια, λέξη Τ. μεταφερμένη στὴ Κ. ἤτοι βρύση μὲ τὰ γρόσια. Βρίσκεται στὸ χ. Κόιτορη

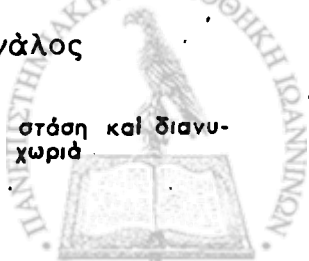
ΣΗΜ. (1) Τίτλος ποῦ ἀνῆκε σὲ πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς βαθμοῦχος. Ξεπεσμένος ἀργότερα ὁ τίτλος δινόταν σὲ κατωτέρους ὑπαλλήλους καὶ σὲ ἀγρομάτους Ὁθωμανούς. Οἱ Ἕλληνες ραγιαδες εἶταν ὑποχρεωμένοι ὁσᾶκις συναντοῦσαν ἀγᾶ, νὰ τοῦ κάνουν τεμένᾶ=ὑπόκληση

ΣΗΜ. (2) Παροιμιᾶ ἀπάντηση τοῦ Μεγάλου Ἁγίου Ἀντωνίου, πρὸς γραμματισμένους ποῦ δέλησαν νὰ τὸν εἰρωνευθοῦν ὡς ἄγραμματο.

- Δερβένι**, τοῦ, Δημέσιος βατός ἡμιονικός δρόμος ἀπὸ Πόρτα—πρὸς τὰλλα χωριά, πέρασμα στὸ χ. Πόρτα Παναγιά. Συμ πέρασμα, δρόμος, διάβαση
- Καζάρμα**, ἡ, Οἶκημα γιὰ στρατωνισμό τάγματος μεταξὺ Πόρτας Παναγιάς καὶ Δραμιζιοῦ, σὲ περίοπτο θέση τοῦ βατοῦ ἡμιονικοῦ δρόμου
- Καλαμπάκα**, ἡ, Κωμόπολη τοῦ παλιοῦ Δήμου Αἰγινίου
*Απὸ τὸ Τ. καλέ—μπάκ=φρούριο θεατό (1)
- Καλντεσίμ**, στοῦ, Δρόμος στρωμένος μὲ πέτρα στὰ χ. Περτούλι, Κωθώνι
*Απαντᾶ καὶ καλντερούμι στὸ χ. Πρόδρομο
- Καρακόλι**, τοῦ, Φυλάκειο γιὰ στρατωνισμό λίγων ἀντρῶν στὴ θολωτὴ γέφυρα τοῦ Ἀἰθησσαριῶνα στὴν Πόρτα Παναγιά
*Ἡ λέξη εἶναι σύνθετη ἀπὸ τὴν Τ. καρᾶ=μαῦρο καὶ τὴ Σ κόλι=κέντρο μικρῆς διοικητικῆς περιφερείας
Μεταφορικὰ οἶκημα γιὰ στρατωνισμό
- Καρᾶ μπέη**, στοῦ, Βρύση στὸ χ. Ντούσκο καμωμένη ἀπὸ τὸν Τούρκο Καραμπη
- Καρσούλη**, τοῦ, Σπανόραχη μὲ ἐλάτια στὶς πλαγιές στὸ χ. Βαλκάνο
Καρσούλια, στὰ χ. Βαρδάρη, Γρεββενοσέλι, Νεβρόϊ, Παλιοκαριά
Μέρος σὲ ψηλὴ ράχη ἀπ' τὸ ὁποῖο θωρεῖς καὶ ἐλέγχεις τὰ γύρω Παρατηρητήριο, σκοπιὰ
- Καρβασαράς**, οὔ, *Απαντᾶ καὶ ὡς ζυγὸς Κώστα Γώγου (στὸ ζυγὸ ὑπῆρχε χάνι μεταξὺ Παλιοκαριάς—Μπουκοβίτσας). Τουρκικὴ σύνθετη λέξη
*Απὸ τὸ *καραβάν=κουστῶδια ἀπὸ ἀγωγιάτες καὶ σεράϊ=οἶκημα
*Ἦτοι οἶκημα χάνι, γιὰ τὶς ἀνάγκες στάθμευσης, τῶν караβανιῶν.
(Πρλ. καὶ Καρβασαράς *Ἀρτης)
- Καρῆμπεη**, τ', *Ἰσιᾶδια περιτριγυρισμένα μὲ κοντορραχοῦλες. Τώρα ζευγαρολεῖβαδο τοῦ χ. Ντούσκο. *Απὸ τ' ὄνομα τοῦ παλιοῦ ἰδιοκτῆτη Τούρκου Καρῆμῆμπεη
- Κασκάν**, στοῦν, Ζυγός, διάσελο μὲ δρυς στὸ χ. Πρόδρομος. *Ἡ παράδοση ἀναφέρει, ὅτι κλέφτες σκοτώσανε δῶ ἕνα πεισματάρη Τουρκοαρβανίτη ἀγᾶ, ποὺ ἀπὸ τὸ ἐλάττωμα του, οἱ χωριάτες βαφτίσανε Κασκάν—Κασκάνη=πεισματάρης
- Κόζιακας**, οὔ, Κοινὸ μεγάλο βουνὸ τῶν χ. Γοργοῦρι, Δραμίζι, Καλογήρους, Καρβουλιπινίτσα, Ξυλοπάροικο, Περτούλι, Κατ Περνιάγκο, Πρόδρομος, Τύρνα, Χουσιάννα
*Ἡ λέξη εἶναι Τ. σύνθετη. *Απὸ τὸ Κοτζιᾶ=μεγάλος καὶ γιακᾶ=λαιμός=μεγάλος λαιμός *Ἡ ἀρχαία ὀνομασία του εἶναι Κερκύτειο ὄρος
Κοζιάκο=βουνὸ στὰ χ. Καλογρηανή, καὶ Κλεινοβὸ
Λαογρ. Στὸ Ξυλοπάροικο τοῦ Κόζιακα κατοικοῦσε ἕνας πελώριος δράκκος ποὺ ἔτρωγε μιὰ κοπέλλα τοῦ χωριοῦ τὴ μέρα τῆς Παναγιάς. Λένε ὅτι ἡ Παναγία ἔσπρωξε τὸ δράκο κάτω στὸ βουνὸ ὅπου καὶ πετρώθηκε. (βλ. παράδ. 191)
- Κοζιᾶ**, στοῦ, Μεγάλη σπανόραχη στὸ χ. Κρανιά. Κοτζιᾶ=μεγάλος

ΣΗΜ. (1) Δὲν ἀνήκει στ' Ἀσπροπόταμο. Σημειώνεται ὅμως, διότι ἐδῶ γίνεται στάση καὶ διανυκτέρευση τῶν Ἀσπροποταμίτικων караβανιῶν, ποὺ ὀδεύουν γιὰ τὸ χωριὸ

Κουμάσια, τὰ, Λάκκα τριγυρισμένη με δέντρα στο χ. Ζιῶλι
Σμν. χοιροστάσιο, ὄρνιθώνας

Κουμέρκι, τοῦ. Ἀπὸ τὴν Τ. = Σταθμὸς φορολογικὸς μεταξύ Πηνειοῦ καὶ παραποταμιοῦ του στο δρόμο Τρικάλων—Πόριας (1)

Μεϊντάν, ἢ, Ἀπαντᾷ ὡς Μεϊντάν Κερασιά χ. τοῦ παλιοῦ Δήμου Καστανέας Καλαμπάκας. Μετονομάστηκε μεγάλη Κερασιά. Ἀπὸ τὴν Τ. μεϊντάν = πλατεῖα, μέρος ξάστερο, χ. ξόστερο, ἀνοικτό

Μετζήτ Πασάκο, (2) τοῦ, Τεμάχιο. ντάμκα χωραφιῶν στο χ. Τόσκεσι—Γενέσι, πού ἀνήκε στὸν Τούρκο αὐτό

Μιζιλίσι, τοῦ, Μέρος με δάσος ἀπὸ ἐλάτια καὶ ξηροπλατάνια, μεταξύ χ. Δραγοβίσι καὶ Κρανιά

Λ α ο γ ρ Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι τὸ μέρος αὐτὸ ἀνήκε στο παλιὸ μοναστήρι Ἀϊταξιαρχῶν τοῦ χ. Βελητζιανα, καὶ ὕστερ' ἀπὸ δίκη ἐπερίηλθε στο χ. Δραγοβίσι. Ἡ δίκη χάθηκε, διότι ἕνας Βελητζιανιώτης δωροδοκῆθηκε ἀπ' τοὺς Δραγοβιστινοὺς καὶ ψευδομαρτύρησε, ὅτι τὸ μέρος εἶταν τοῦ Δραγοβιστιοῦ. Λένε ὅτι ὁ Βελητζιανιώτης αὐτὸς κάηκε ἀπὸ ἀστραπή. Τὸ τιμώρησαν οἱ ἀρχάγγελοι Μιχαήλ καὶ Γαβριήλ

Μιζιλίσι = Δικαστήριον πού τὸ ἀποτελοῦσε ὁ μουδῆρης. Καλαμπάκας καὶ αἰρετοὶ σύμβουλοι. Ἐπέλυε τὶς διαφορὰς τῶν χωριῶν

Μουρταζᾶ, στοῦ, Μέρος με παλιὰ ἐρείπια στο χ. Πύρρα
Λ α ο γ ρ Σκοιῶθηκε ἐδῶ τὸ 1823 ὁ Τούρκος ἀξιωματικὸς Μουρταζᾶ (βλ. παράδ. 232)

Μπαῖρι, στο, Θέση στο χ. Καλογήρους. Ἀπὸ τὴν Τ. μπαῖρι = χερσότοπος δασύλλιο

Μπαξέ, στοῦ, Βρύση στο χ. Δραμιζι
Μ π α ξ ἔ ς, κήπος στὸν περίβολο τοῦ μοναστηριοῦ Δουσίκου, με λίγο κυπαρίσσια καὶ λεῦκες καὶ λάχανικά
Μ π α χ τ σ ι, λάκκα πάνω ἀπ' τὸ χ. Πρόδρομος
Μπαξές = κήπος

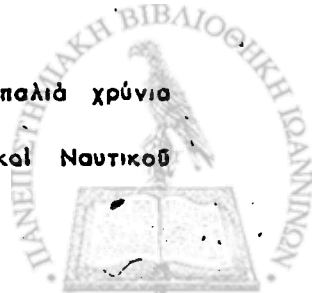
Μπιρμπίλι, στοῦ, Μικρόλοφοι ἐλατοσκεπασμένοι κοντὰ στὴ θέση Στορνάρι στο μεγάλο ἐλατόδασος «Βαβύ» στο χ. Περτούλι
Ἀπὸ τὴν Τ, μπιρμπίλι = ὁ ποικίλος, ὁ πολύχρωμος
Μεταφορικὰ τ' ἀηδόνι, ὁ ἀηδονόλαλος. Πιθανὰ καὶ μέρος πού λάλησε ἀηδόνι
Λ α ο γ ρ Ἕνας Ἀρβανίτης ἀπ' τὸ ταμπούρι τοῦ Κρεμασμένου ἐρχόταν στὴ θέση αὐτὴ καὶ γλυκοτραγουδοῦσε (βλ. π. 197)

Μπραῖμ, τοῦ, Ράχη στο χ. Τζουρναῖοι. Στάνη με δυὸ μέλιγα (δέντρα) μες σὲ ρέμα στο χ. Νικλίτσι
Λ α ο γ ρ Ἡ στοματικὴ παράδοση ἀναφέρει ὅτι στὴ θέση αὐτὴ εἶχε μαντρί ὁ Τούρκος κτηνοτρόφος Μπραῖμ ἀγᾶς
Τὰ πρόβατὰ του εἶταν σημαδιακὰ Τὰ κριάρια εἶχαν τέσσαρα κέρατα καὶ οἱ προβατίνες οὐρὲς πλατιὲς ἕνα δίμερο

Μπρισίμ, στ, Ράχη ἐλατοσκευασμένη πού χωρίζει τὸ χ. Δολιανὰ με τὸ χ. Κρανιά

ΣΗΜ. (1) Δὲν ἀνήκει στὰ τοπων. Ἀσποποταμοῦ. Σημειώνεται ὅμως, διότι στὰ παλιὰ χρόνια γινόταν ἐδῶ σταθμὸς τῶν ἀσποποταμικῶν καροβανιῶν

ΣΗΜ. (2) Τίτλος Τυρκικὸς πού δινόταν σὲ ἀνωτάτους ἀξιωματικοὺς τοῦ στρατοῦ καὶ Ναυτικοῦ

Ἐκ τῆς Τ. μπισίμι=μετάξινη κλωστή. Ἡ κορυφή τῆς ράχης δίνει τὴν ἐντύπωση, ὅτι εἶναι ζωσμένη γύρω μὲ μετάξινη κλωστή

Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, οἱ κάτοικοι τῶν Δολιανῶν γιὰ ν' ἀποφύγουν τοὺς ληστές, φεύγανε ἀπ' τὸ χωριὸ τους καὶ περνώντας μὲ μιὰ ἀνήσση τὴ ράχη Μπισίμι καταφεύγανε γι' ἀσφάλεια στὴ Κρανιά

Οἱ Κρανιώτες, κορόιδευαν ἔκτοτες τοὺς Δολιανίτες γιὰ τὴ δειλία τους, λέγοντας τὸ παρακάτω Κουτσοβλάχικο τρίστιχο:

«Ντουλιανίτι κουφορίτι
π' ν' σλέτς ντζιάννα
λί κουφορίτς λά σμίνια»

Δολιανίτες χεσμένοι
ὄσο νὰ βγῆτε στὴ κορφή
τσιρλιθήκατε στὸ βρακί

Σπροῦντζο, στοῦ, Βρύση μὲς στὸ χ. Βυτζίστα, μὲ κἀναλο χάλκινο (μπρούτζινο) Μπροῦτζος=χαλκός

Μ π ρ ο ῦ ζ ο ς, ἐπίθετο παλιοῦ κατοικοῦ τοῦ χ. Περτουλιοῦ=ὁ χαλκόχρους τὴν ὄψη

Νταμόρι, τοῦ, Βρύση στὸ χ. Τζουραναῖοι. Σμν.=τὸ λατομεῖο

Ντάμκα, ἡ, Λάκες μὲ χωράφια στὸ χ. Ζιῶλι. Ἄπαντᾶ ὡς ντάμκα πλάκες
Ντάμκα=κομμάτι χωραφιῶν αὐτοτελές

Ντάπιες, οἱ. Ράχη στὸ χ. Δραμίζι. Ράχη σπανὴ ἀπέναντι πρὸ τῆς χωματερῆς ραχοῦλα Σορβάλα, στὸ χ. Ντούσκο, ὅπου σώζονται πέτρινα χαρακώματα καμωμένα τὸ 1854 ἀπὸ τὸ στρατηγὸ Χατζηπέτρο. (βλ. παπᾶδ. 93) Λόφος χωματερός, ντάπια Τρίκαλα

Ἀπὸ τὴν Τ. ντάπια=ὄχυρό

Ν τ ᾶ π ι ε ς (1) στὸ βουνὸ Μαυροπούλι στὸ χ. Κούτζιανα

Ἐδῶ στὸ 1821 καὶ 1823 πολέμησε ὁ καπιτάν Νικολὸς Στορνάρης, ἡρματολὸς τ' Ἀπροποτάμου κατὰ τῶν Δερβεναγάδων Σελιχτάρ Μπόδα καὶ κοὶ Σοῦλτσε Κόρτζια (2)

Λ α ο γ ρ. Ντάπια τοῦ Τρικάλου. Οὐ παπούλς μ' ἔλεῖ οὐδὲ οὐ Πασιάς τοῦ Τριλάλου, κατ'ρεμένος ἀπ' τοῦ φόβου, νὰ μὴν μποῦν στὰ Τρίκαλα οἱ κλιέφτες ἱπαναστάτις ἱεβγαλι διαταγῆ, οἷλοι νὰ δουλέψ' νου νὰ φιάσουν ντάπια, μὴ μιτιρίζια πᾶν στὴν κουντουραχοῦλα τοῦ Ἀίλιᾶ. Οὐ Πασιάς διέτρεξε κι' οὐ δεσπότης τοῦ Τρικάλου μαζί μὲ τσι Χριστιανοὶ νὰ δώκουν χέρι νὰ γείνει τοῦ προῦχωμα

Ἰέτσι οἱ Τρικαλινοὶ μὴ τσάπες λισγκάρια καὶ φτιάρια μαζώχτηκαν στὴ ράχη κι' ἀρχινήσαν· ἔ νὰ σκάβουν γιὰ νὰ βάλουν στοῦ φιλότιμου τοῦν κόσμου. δούλιψαν, οὐ Πασιάς καὶ οὐ δεσπότης

Κάππουτις κι' ἀλλότις οὐ δεσπότης ἄφσι τοῦ φκιάρι κι' εἶπε στοῦν Πασιά

«Σέμ ἰχτιάρ, μπέν ἰχτιάρ

Σέμ μπαμπαλοῦκ' μπέν μπαμπαλοῦκ'
μπάρα μπάρα»

Ἰεγὼ γέροντας, ἐσοῦ γέροντας

Ἰεγὼ ἀθῶος, ἐσοῦ ἀθῶος

Ἰσια ἴσια (φτάνεια τόσο)

φνάνει τουόρα, πολὺ σκάψαμὲ

Ἰέτσι γίνηκε ἡ ντάπια τοῦ Τρικάλου στὰ 1879»

Ντιχάλα, ἡ, Ντιχάλια ἄλ Μπάτση, διχαλωμένη πλαγιά μὲ ἐλάτια στὸ χ. Βεντίστα. Ἀπὸ τὴν Ε διχάλι καὶ τὸ Κ ἄρθρο ἄλ=τοῦ, ἦτοι Ντιχάλα τοῦ Μπάστη (ἀπίθετο Βεντιστινοῦ)

Ν τ ι χ ᾶ λ α ἄ λ Καρόρα=Ντιχάλα τοῦ Βεντιστινοῦ Καρόρα

ΣΗΜ. (1) Βλ. Ἱστορ. Ἑλ. Ἐπ. Μακρυγιάννη, ντάπιες Ἀκρόπολης, Φαλήρου, Μύλους κλπ.

» (2) Βλ. Ἱστορία Ἑλλ. Ἐπαν. Ν. Κασομούλη, τόμος Α'. σελ. 302, 328

Ντιχάλια χωράφι; πού σχηματίζεται ανάμεσα από δυο πλαγιές και δυο ρέματα γιομάτο από ασράκες στο χ. Ντοβρόϊ. Μεταφερμέ ο στη Τ. από την Ε διχάλι, διχασμένο μέρος

Όγλᾱ, στού, 'Απαντᾶ και ὡς, «στοῦ Γουλᾱ». Βράχος μέ μεράντζιες, κέδρα, άγριοκρανιές, πού πάνω καταλήγει σέ ίσιωμα στο χ, Γαρζίκι. Είναι γούλιος=δίχως φυτεία, σπανός και ὑπάρχει ἐκεῖ πετράλουνο

Όγλᾱ=παιδί

Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει διτ ἀπό τὸ βράχο αὐτὸ ἔπεσε και σκοτώθηκε ἕνας μικρός γιδάρης τοῦ χωριοῦ

Όντᾶ, στοῦ, Ράχη στο χ. Παχτούρι, πάνω στην ὁποία οἱ τσιοπάνιδες φιάνουν πέτρινες μικρές κολύβες μικρές σά δωμάτιο. Μικρόλακκα μέ ἑλάτια τριγύρο, μεγάλη ὅσο ἕνα δωμάτιο κοντά στον Ἰταμο, μεταξύ τῶν χ. Πάν Περνιάγκο—Περτούλι. Ἀπό τὴν Τ. ὄντᾶς=δωμάτιο, νοντᾶς

Οὐρμάνι, τ', Δάσος βαθύ στο χ. Περτούλι και ἀλλαχοῦ. Συμ. ἐρημιό

Παζάρι, τοῦ, Παζάρι=ίσιωμα μέ χωράφια και δρύς στο χ. Κουκλαῖοι. Συμ. ἢ ἀγορά, τὸ παζάρι. Μέρος στο ὁποῖο γινόταν παζάρι

Ραμαντάν, στοῦ, Βρύση στο χ. Λισιανᾶ. Ὄνομα τοῦ ἰδρυτῆ τῆς βρύσης

Ρεβένι, τοῦ, Ὁμαλή, ἔκταση πολλαχοῦ, στᾶ χ. Βακούφ, Γενέσι κλπ, και Σ. ραναη—ρανιῖνα=ὀμαλή. ἔκταση

Ρεσ τ μπέη, στοῦ, Θέση στην ὁποία σκοτώθηκε ἀπὸ ληστές ὁ ὀθωμανός Ρεσιτ μπέης (1) στο χ Βεντίστα

Ρουσιᾶμ μπέη, στοῦ, Θέση στο χ. Κάτ Περνιάγκο, στην ὁποία σκοτώθηκε ἀπὸ κλέφτες ὁ ὀθωμανός Ρουσιᾶμ μπέης ἀξιωματικός Βρύση σέ χαλιά τοῦ Κόζιακα στο χ. Νικλίτσι. Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι στᾶ χρόνια τῆς σκλαβιάς ὁ ἀρβανίτης Ρουσιᾶμ εἶταν κλέφτης και εἶχε λημέρι του ἐδῶ πὸ πάνω ἀπὸ τὴ βρύση. Ἡ μικροσυμμορία του ξεπαστρεύτηκε ἀπ' τοὺς ἴδιους τοὺς Τουρκο-αρβανίτες Δερβεναγάδες

Ρούφη Ἀφέντη, τοῦ, Ντάμκα χωραφιῶν πο' ἀνῆκε ἄλλοτες στον Τουρκο Ρεούφ ἐφένδη (2) στο χ. Γενέσι

Σαλεπιτόπι, τοῦ, Θέση στη Βουρβόπα στο χ. Χαλίκι και ἀλλαχοῦ στᾶ χ. ὅπου βγαίνει δυὸ εἰδῶν σαλέπι. Ἰδνα εἶδος τοῦ φυτοῦ βγάζει ἄσπρο λουλούδι, τᾶλλο μῶβ (anacamptis pyramidalis Χελ)

Σαρμανίτσα, ἢ Ράχη στο χ Βετερνίκο. Συμ. τὸ λῖνκο, ἢ κούνια, βουνο σέ σχῆμα κούνιας

Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι πάνω στο βουνο μέσ σέ μικρὸ γούπατο, οἱ τσιοπαναραῖοι βρῆκαν μιᾶ κούνια μ' ἕνα μικρὸ ἀρσενικοθήλυκο παιδί, πού γρύλλιζε σάν γουρζύνη. Λένε ὅτι και σήμερα τίς νύχτες ἀκοῦνε τὰ γρυλλίσματα τοῦ παιδιοῦ

Ράχη μέ πεῦκα και ἑλατα στο χ. Γουδοβάσδα (Τὸ δάσος πυρπολήθηκε το 1945)

ΣΗΜ. (1) Τίτλος εὐγενεῖς κληρονομικός, κατώτερος τοῦ Πασῖᾶ και ὀνώτερος τοῦ ἐφένδη

» (2) Τουρκικό, τίτλος πού δινόταν στοὺς ἐγγραμμάτους και τοὺς Πρίγκητες

Σιμψί, τού, Μέρος πού βρέθηκε ένα χωματένιο τσιμπούκι (σιμψί) στο χ. Καλογήρους

Σκαμάγκι, τού, Κοινή ράχη μεταξύ τῶν χ. Βαλκάνου—Κουρνέσι

Ἐπὶ τὴν Τ. σκαμάγκι=χοντρὴ νιβάδα, ἤτοι μέρος ὅπου τὸ χιόνι πέφτει τοῦφες—τοῦφες χοντρο

Σουφαλίκι, τού, Ὑψωμα με λάκκα πάνω, στο χ. Πλόπ

Σμν. τὸ ντιβάνι, ὁ σοφᾶς, μέρος πού μοιάζει σὰ σοφᾶς

Ταμπούρι, τού, Ταμπούρι, θέση δασώδης πού κρυβόταν στὶς ἐπαναστάσεις στο χ. Θέσι

Ταμπούρια, θέσεις στὰ χ. Βελήτζιανα, Γαρδίκι

Ταμπούρια, ανάμεσα στο χ. Βύτζιανα καὶ Κουτσιανίτικες σκάλες, ὅπου εἴταν κατασκηνωμένοι Τούρκοι καὶ φύλαγαν τὸ δρόμο

Ταμπούρια, λοφίσκος, χωράφι σὲ λάκκα στο χ. Λουζέστι

Ἐπὶ τὴν Τ. ταμπούρι=κατασκήνωση στρατοῦ, λημέρι

Ταρχάνια, στὰ, Χωράφια στο χ. Βακούφι. Ἐπὶ τὸ ὄνομα τοῦ Τούρκου Στρατάρχη Τουραχάν

Τατόρου, στοῦ, Πισοπλαγιά με δάσος ἀπὸ βιλανιδιές στο χ. Γουδοβάσδα

Ἐπὶ τὴν Τ. τάταρος (1)=ταχυδρόμος. Τάταροι Τούρκοι χρησιμοποιούνταν ὡς ταχυδρόμοι

Λαογρ. Στὴ θέση αὐτὴ, καθὼς ἀναφέρει ἡ παράδοση, βρέθηκε σκοτωμένος ἀπὸ ληστὲς, ὁ τάταρος ταχυδρόμος Καστανιάς

Τεκές, οὔ, Παλιὰ κτίσματα κάτω ἀπ' τὸ χ. Λουζέστι. Εἴταν πιθανὰ ἀρβανίτικο μοναστήρι. Ἦδη εἶναι χτήμα τῶν Τακαίων. Τὰ κτίρια πυρπολήθηκαν τὸ 1743 ἀπ' τοὺς Γερμανοὺς.

Ἐπὶ τὴν Τ. τεκές=μοναστήρι

Λαογρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι εἴταν μοναστήρι τοῦ Ἀϊγιωργίου (βλ. παράδ. 88)

Τζιλέπις, οἱ, Πλαγιά με ἐλάτια στο Βαρδάρι

Τζιλέπι=φόρος. Μέρος στο ὅποιο οἱ Τούρκοι μάζευαν τοὺς φόρους τῶν χωριῶν

Τζιοφέρια, τὰ, Χωράφια στο χ. Καρβουλιπινίτσα, πού ἀνήκαν στὸν Τούρκο Τζιοφέρ βέη

Τσαϊρι, τού, Τσαϊρι, χορτολεῖβαδο στο χ. Βακούφι

Τσαϊράκι, Γυμνόραχη κάτω ἀπ' τὸ μνημα Ντόβα μεταξύ Περτουλιού καὶ Πάν Περνιάγκο

Τσιαρι, βρύση στο χ. Προδρόμο

Ἐπὶ τὴν Τ. τσαϊρι=μέρος γυμνὸ, λειβάδι

Τσακάλι, τού, Χωράφι, ἴσιωμα γυμνὸ στο χ. Μηλιά. Σκότωσαν ἐδῶ ἓνα τσακάλι

Ἐπὶ τὴν Τ. τσακάλ=θῶς, τσακάλι, ἀγρίμι

Τσαϊλι, τού, Τσαϊλι, πετρωτὸ σπανοβούνι με γκρεμοὺς καὶ βρύση στο χ. Δολιαγὰ

Τσαϊλι, σπανόραχη με λίγα ἐλάτια καὶ ὄξιες στο χ. Βεντίστα

Τσαλι, βρύση στο χ. Καλογήρους. Ἐπὶ τὴν Τ. τσαλι=μέρος με λάσπη κολλητικὴ

Τσαντούρι, τού, Μαντριὰ στὰ χ. Γαρδίκι Μπούκορο

Σμν. ἡ σκηνή. Θέση στο χ. Πλόπ

Τσαούση, στού, Καστανιώνας—βρύση στο χ. Γουδοβάσδα (Τσαούσης=ό λοχίας)
Μέρως στο όποιο μαζενόταν οί Τούρκοι

Τσάρκου, τού, Μικρόλακκες με κοντοραχούλες ανάμεσα Κιάτρα, Μπορνάστα και χ. Χολιανών. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι μιά σκοτεινή νύχτα, οί κλέφτες βάρεσαν τὸ φυλάκειο με τοὺς ἀρβανίτες. Ἀνάμεσα ἀπὸ τοὺς σκοτωμένους ἀρβανίτες εἶταν καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοὺς Τσάρκο Χασάν

Τσιαρδάκι, τού, Στάλος προβάτων καλοκαιρινός, καμωμένος στὰ σπανὰ τοῦ βουνοῦ Μαρόσσας στο χ. Βετερνίκο
Τσιαρδάκια, ἐλάτινα ὑπόστεγα ὅπου σταλίζουν πρόβατα στο χ. Βαρδάρι
Τσιαρδάκι=ὑπόστεγο

Τσουγκρί, τού, Τσουγκρι. ράχη στο χ. Γιόνθη
Τσουγκρι, μεγάλος βράχος συνέχεια ἀπὸ τὴ θέση πολεμίστρα στο χ. Κουρνέσι
Ἀκρόρραχη τοῦ Κόζιακα στὴ θέση Τασνίκ στο χ. Περτούλι
Τσουγκριάκια, βράχια πάνω ἀπὸ τὴ θέση Χαλίγια στο χ. Ζιῶλι
Τσουγκριὰ, βράχια στο χ. Βαρδάρι
Τσουγκρι=κορυφή βράχου, τσουγκάνι

Τσουμάνη, τού, Σπίτι στο χ. Περτούλι, πού καθόταν ὁ Τσουμάνης
Σμν. ὁ τριχωτός

Χαῖμαλι, τού, Σπανοβούνι με μιά πλαγιά γεμάτη ἀπὸ χαλιάδια. στο χ. Χαλίκι
Ἡ σάρα με τὰ χαλιάδια, σχηματίζει τὴν εἰκόνα ἐνὸς μεγάλου χαῖμαλιου
Χαῖμαλι=φυλαχτὸ

Χασάν, στού, Βρύση κάτω ἀπ' τὸ ζυγὸ Καταρραχιᾶ στο χ. Τζιούρτζια' (Τὸ νερὸ βγαίνει ἀπὸ βράχο)
Λαογρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι ἐδῶ σκοτώθηκε ὁ διοικητὴς Τουρκοαλβανὸς Χασάν ἀπὸ τὸν λησταντάρτη Καταρραχιᾶ (βλ. παράδ. 71)

ΣΤ!

ΑΡΒΑΝΙΤΙΚΑ

Βίγλα, ή, Βίγλα, ράχες στα χ. Βανακούλια και Κερασιά
 'Από την 'Αλβανική βίγλα=στενό ανάμεσα από βουνό, σκοπιά, από
 τό όποιο πιθανώτατα μεταφέρθηκε στην 'Αλβανική και 'Ελληνική.
 Και ρήμα ιβγλιζω=έπισκοπῶ, προσέχω, κοιτάζω, έξετάζω, καρφώ-
 νω έξεταστικά τό μάτι μευ σ' ώρισμένο αντικείμενο. Ούσιαστικά
 βίγλισμα, βίγλι, βίγκλι

Λ α ο γ ρ. 'Η παράδοση αναφέρει ότι ο προεστός Περτουλιού Πα-
 ναγιώτης Χατζηπερτούλης, πού είχε τά πρόβατά του στό Κόζιακα
 πάνω άπ' τό χ. Γοργούρι, καθισμένος κάπου εκεί με τόν καπετάν
 Γιάννη Μπούμπου, βίγλιζε ένα άρκουδοπούρναρο. 'Ο Γιάννης άντε-
 λήφθηκε τό Βίγλισμα. αλλά δέν έδωσε τότε σημασία και δέν ρώτη-
 σε τόν προεστό τί βίγλιζει. 'Ο Χατζηπερτούλης γυρίζοντας στό χω-
 ριό του Περτούλι πέθανε ξαφνικά από συγκοπή. 'Ο γιός του Γά-
 κης πού είξερε ότι ο πατέρας του είχε ένα κακάβι γιομάτο μαχμουν
 τιέδες και βενέτικα, μή βρίσκοντας στό σπίτι του τά φλουριά, πήγε
 στό Περνιάγκο και ρώτησε τόν Καπιτάν Γιάννη, άν είξερε τίποτα
 για τά φλουριά αυτά του πατέρα του, τότε μονάχα ο Γιάννης θυμή-
 θηκε τό βίγλι. Πήρε τό γιό, του φίλου του και πήγαν στό Κόζιακα.
 Σκάψανε κάτω άπ' τό άρκουδοπούρναρο και βρήκανε τό κακάβι με
 τά φλουριά (1). (βλ. παράδ. 72)

Βί γ λ α, στενό ανάμεσα από βουνό τών χ. Δραγοβιστιού και Κρα-
 νιάς, πάνω από τή βάλια μάρια

Βί γ λ α, στενό ανάμεσα άπ τά βουνά Τσούκα—Κιάτρα—Πυργιώ-
 τικά λειβάδια, στό χωριό Πύρρα

Γκιώνα, (2), ή. Μικρόρραχη σπανή στη κορυφή και έλατόφυτη στις πλαγιές
 στό βουνό Μπέκτα, στό χ. Περτούλι

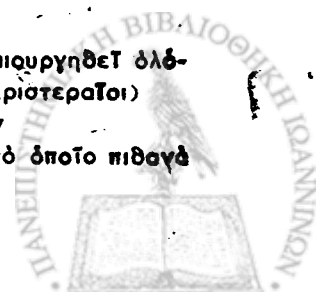
Γ κ ι ώ ν α λ η, Σπανόρραχη στό χ. Κρανιά ύψους 1913

'Η λέξη είναι πιθανά σλαυική και μεταφέρθηκε στην 'Αλβανική. Συμ.
 Θέση ψηλή

Γκουιά, στα, Χωράφι με βρύση στό χ. Ζιῶλι, 'Από την Α. ούγιουρ=μέρο (3).

Μαλόκεδρο, στού, Κέδρο κοντά στον όφαλό του Κόζιακα στό χ. Πέρτούλι
 Σύνθετη λέξη. Από την Α μάλε=τό βουνό και την Ε. κέδρος ήτοι
 μαλόκεδρος=κέδρος του βουνού

ΣΗΜ. (1) 'Η παράδοση αυτή π' αναφέρεται στό έτος 1828, γίνηκε όμορμή να δημιουργηθεί όλό-
 κληρη Ιστορία περί κρυμμένου θησαυρού στον Κόζιακα. (βλ. παράδ. Περίστερατοι)
 ΣΗΜ. (2) 'Ο Βέης στό χειρόγραφο μου. διωρθώνων, την σημειώνει ως 'Ελληνικήν
 » (3) "Αν τό υ έχει τραπέτ εις ου και τό δ εις γ έχουμε τό Ε. ύδωρ, από τό όποιο πιθανά
 κατά παραθοράν έγινε τό άλβανικό

Μουτζιάρρα, ή, Χωριό του παλιού Δήμου Ἀθαμάνων σὲ ὑψόμετρο 833 μ. Ἀπαντᾷ σὲ κατάστιχο τοῦ ἔτους 1775, γραμμένο κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Σταγῶν Παρθένιο καὶ βρίσκεται σήμερα στὸ σκευοφυλάκιο τοῦ μοναστηριοῦ Βαρλαάμ Μετεώρων. (1). Ἀπαντᾷ καὶ ὡς Μουτζιάρρα σὲ ἔγγραφο κατοίκων Ἀσπροπ. πρὸς τὸν Πασᾶ Τρικάλων (2)

Μουτσιαρά γκρουάσα. Χωράφι μὲ κασιτανιές, καρυδιές καὶ αὐλάκι νεροῦ στὸ χ. Βεντίστα. Ἀπὸ τὴ Σ. μοτσιᾶ=ἔλος καὶ τὴ Κ γκρουάσα=χοντρά, μεγάλο βαρκοτόπι

Σχετικὰ τὰ Μουτσίλα=γούρνα πού μαζεύεται νερό γιὰ πότισμα προβάτων στὸ χ. Δραγοβίσι

Μουτσιόρι—Μουτσιόρια, ράχη στὸ χ. Βετερνίκο μὲ νερά, βαρκοτόπια

Μουτσιόρα, θέση στὸ χ. Δέση

Μουτσούλι, βρύση στὸ χ. Δέση, μὲ μικρὸ ἔλος

Μπούκορο, τοῦ, Χωριό τοῦ παλιού Δήμου Κωθωνίων. Μετονομάστηκε Ἀρματωλικό. Σμν. ἄμορφος, ἄμορφοχώρι

Ἄλλη ἔτυμολ. ἐκδοχή Ἀπὸ τὴν κραυγὴ «Μπούκ—ουρού» τῶν γριοπεριστεριῶν. (3) Μέρος πού ζοῦν ἄρθονα ἀγριοπερίστερα ἦτοι περισσότεροτοπος, περισσότερόχωρο

Μπουροβίκο, τοῦ, Χωριό τοῦ παλιού Δήμου Καστανέας σὲ ὑψόμετρο 812 μ. Ἀπαντᾷ καὶ ὡς Ποροβίκον. Σμν. Παλληκαροχώρι. Πιθανά καὶ Σ. ἀπὸ τὸ μπουρικ=τρυπῶ ἦτοι χωριό σὲ ἀπόμερο μέρος

Παλιὸ Μπουροβίκο, ἰσιώματα μὲ ἐρείπια τοῦ παλιού χ. κάτω ἀπὸ τὸ δρόμο πρὸς τὸ χ. Λιπινίτσα Τώρα χωραφότοπος

Μπράτου, Μέρος μὲ πολλὰ ἐλάτια καὶ λίγες ὄξιες πρὸς Κρανιάν στὸ χ. Βεντίστα. Ἀπαντᾷ μὲ τὸ Κ. ἄρθρο λά=ὀ

Μπράντου λ ἄλ Τράντο υ=μεγάλος ἔλατος πυκνόφυλλος στὴ συμβολὴ τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ παραποταμιοῦ τοῦ Λιπιντσιώτη, στὸν ὁποῖο κρύφτηκε ὁ τσέλιγκας Τράντος κυνηγημένος ἀπὸ ληστῆς. (βλ. παράδ. 13)

Ἡ λέξη εἶναι Σ. καὶ σημαίνει τὸ ἐλάτι. Μεταφέρθηκε στὴν Α. καὶ Κ.

Νιζάμικα, στὰ, Ἐλατόλοφοι, κοντὰ στὰ Περτουλιώτικα λειβάδια, κάτω ἀπὸ τὴ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ Κόζακα, πού κατασκήνωσαν νιζάμηδες στρατιῶτες ἄρβανίτες στὸ χ. Περτούλι

Ντούσικο ἢ Ντούσκὸ, τοῦ, Χωριό τοῦ παλιού Δήμου Αἰθῆκων. Μοναστήρι Ντούσικου πᾶνω ἀπ' τὸ χ. σὲς πλαγιές τοῦ βουνοῦ Κόζιακα, ἀνάμεσα ἀπὸ δρυς. Σμν.=Χαμόκλαδα ἀπὸ δρυς

Τζιούρτζια ἢ Τζούρτζα, ή, Χωριό τοῦ παλιού Δήμου Ἀθαμάνων σὲ ὑψόμετρο 886 μ. Ἀπαντᾷ καὶ ὡς Τζιούρτζια

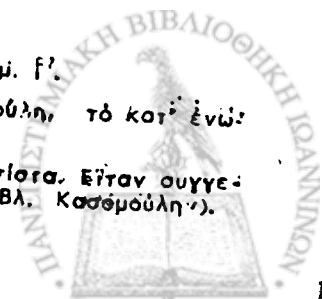
Σμν. ἢ Γεωργία (Καὶ ἢ Κορυτσᾶ ἢ ἄρθρα ἄρβανίτικα λέγεται Τζιούρτζια)

Χούζ, Ἀπαντᾷ στὴ Κ. ὡς «ἄλ Ἀλῆ ἄλ Χούζ» =τοῦ Ἀλῆ τοῦ Χούζου (τὸ σπῆτι) Ὄνομα ὀθωμανοῦ προύχοντα τῆς Βεν. ἴτι τοῦ Τούρκου αὐτοῦ Λαογρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι τὸ σπῆτι, ἴτι τοῦ Τούρκου αὐτοῦ τὸ πῆρε ὁ πρόκριτος Κώστας Γῶγος Στρογγύλη. τοῦ Γῶγου Στρογγύλη (4)

ΣΗΜ. (1)—(2) βλ. Ἀσπροπόταμον Πίνδου Ἀλεξ. Χατζηγάκη σελ. 5 καὶ 37 σημ. f'

ΣΗΜ. (3) βλ. Kart the Hou Roland E. Phillips, μετ' ἄφραση Ν. Κ. Κουρμούλη, τὸ κατ' ἐνῶς ἄρθρον ἀσπιδίου, ἐκδοσὴ σώματος Ἑλλήνων Προσκόπων 1938.

ΣΗΜ. (4) Ὁ Γ. Στρογγύλης κατήγετο ἀπὸ τὰ Κούτζιανα. Παντρεύτηκε στὴ Βεντίστα. Ἐῖταν συγγενὴς τῶς Στορναραίων καὶ τοῦ Σπύρου Χειμῶνα διὰ τὴν Κρανιά. (βλ. Κασσμούλη).

Z!

ΑΓΙΟΝΥΜΙΑ

Αϊανάργυροι, Εικονοστάσι στο χ. Κουκλαίοι

Αϊνασασιά, Ἡ πιό παλιά ἐκκλησία στο χ. Βεντίστα

Αϊαντρέας, Ξωκλήσι καταστραμμένο στο χ. Κουκλέσι. Τὸ ὄνομα μένει τωρὰ ὡς ὄνομα τῆς βρύσης πού εἶναι ἐκεῖ κοντά

Αϊαπόστολοι, Ἐκκλησίες σὰ χωριὰ Νικλίτσι, Πρόδρομο, Σκλήβαιο Τυφλοσέλι. Τυχάϊ

Λ α ο γ ρ. Στο σαρισμένο ξωκλήσι ἀκούγονται πατήματα καὶ κουβέντες. Λένε ὅτι τὰ λόγια προέρχονται ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους. (βλ. παράδ. 127)

Ξ ω κ λ ή σ ι α, σὰ χ. Βελήτζιανα, Πάν Περνιάγκο, Μουταρά

Εἰ κ ο ν ο σ τ ά σ ι, στο Νεκροταφεῖο χ. Βυτζίστα

Μ ο ν α σ τ ή ρ ι, στο χ. Κλεινοβό, με ωραιότατη ἐκκλησία ἀρχιτεκτονικοῦ τύπου, «Βασιλικὴ τρίκλιτος μετὰ τρούλων» τοιχογραφημένη. Ἰστορήθη δὲ ὁ ναὸς ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον Σταγῶν Κύρλλον καταγόμενον ἀπὸ τὸ χ. Καστανιά Ἀσπροποτάμου με συνδρομὴ τῶν καλογήρων Κυπρίου καὶ Θεοκλήτου καὶ με ἐπιστάσια τοῦ Γιάννη Σακελαρίου προεστῶτα καὶ με τὸ χέρι τοῦ ζωγράφου Μιχ. Χατζηδημητρίου. Στο τέμπλο τοῦ ναοῦ ὑπάρχει ἐπιγραφὴ γραμμένη τὸ 1789 ἀπὸ τὸν ἔγκριτο κλεινοβίτη Θεοδ. Παπαχρήστον, «εἰς ψυχὴν σωτηρίας τοῦ ἐπισκόπου Σταγῶν Παΐσιου τοῦ κλεινοβίτου». Στο δεξιὸν δὲ ὑποθόλιο τοῦ ἱεροῦ ἔχει γοαφεῖ με καλλιγραφικὰ γράμματα τὸ χρονικὸ τοῦ Ἀρχιερέα Παΐσιου τοῦ ἀπὸ Κλεινοβοῦ με ἡμερομηνίαν 1ημ. Ἰουλίου 1818. Τὸ χρονικὸν αὐτὸ γράφηκε στὴ Φιλιππούπολη καὶ ἀργότερα ἀντιγράφηκε στο ὑποθόλιο. Στο χρονικὸ ἐξιστορεῖται ὅλη ἡ σταδιοδρομία τοῦ Παΐσιου.

Αϊθαρθάρα, ξωκλήσι κάτω ἀπὸ τὸ χ. Κλεινοβός

Αϊθησσαρίωνας, Ἐκκλησία στο χ. Παλιοχώρι

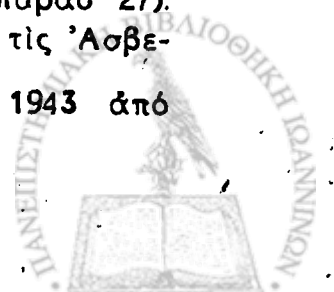
Αϊγιάννης, Ἐκκλησία στο χ. Καλογρηανή καὶ συνοικισμό Ρηάχοβο

Ξ ω κ λ ή σ ι α, σὰ χ. Βανακούλια, Βυτζίστα, Ζιῶλι, Κερασιά, Μουτδιάρα, Πρεβένια, Πρόδρομος, Τζουραναίοι

Λ α ο γ ρ. Στο Πρόδρομο πήγαινε ἓνα λάφι καὶ τὸ σφάζανε οἱ χωριανοί. Λένε ὅτι κάποτε τὸ λάφι, ξαναζωντάνεψε καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὸ καζάνι, πού κομματισμένο τὸ ρίξανε νὰ βράσει (βλ. παράδ. 27).

Καταστραμμένο ξωκλήσι μεταξὺ Πόρτας—Ντούσκο, παρὰ τὴς Ἀσβεσταριῆς.

Παρεκλήσι στο μοναστήρι Παναγίας Λιπνίτσης κήκε 1943 ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς)

Ἁγιώργης, Ἐκκλησιές στό χ. Γρεβενοσέλι, Καπρό, Καρβουλιπινίτσα, Ἐκαστανιά, Λάντζο, Μπούκορο, Πάν Περνιάγκο

Ξωκλήσια. Ἀϊβάνο, Γουδοβάσδα, Γρεβενοσέλι, Κλεινοβό, Κωθώνι, Λιπινίτσα, Μηλιά, Νικλίτσι, Παλιοκαριά, Παχτούρι, Πρεβέντα Τζουραναῖοι, Τύρνα, Χαλίκι

Ἐκκλησιά χτισμένη στό περίβολο τοῦ Μοναστηριοῦ Παναγίας Μυρόφυλλου, μέ παρεκλήσι στό θόλο της σέ μνήμη Τσξιαρχῶν

Ἐρειπωμένο ξωκλήσι στό χ. Γκορφάρι, Ἐπίσης στό χ. Μπούκορο μέ τ' ὄνομα τῶ Ἀϊόρς. Σήμερα στό ἐρείπια καί γύρω τοῦ ξωκλήσιου ὑπάρχουν σπίτια χωράφια καί ὀπωροφόρα δέντρα Μοισιήρι στό χ. Παχτούρι

Λαογρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει, ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ χ. Πάν Περνιάγκο, κτίστηκε ὕστερ ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια ἀπὸ τὴν ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλης καί ἀργότερα κήκε ἀπὸ τοὺς Ἀρβανίτες. Στις 17 Σεπτεμβρίου 1760 ἀνηγέρθηκε ἀπὸ τὰ βᾶθρα καί τὰ θεμέλιά του καί ἱστορήθηκε ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Σταγῶν Παρθένιο μέ ἀρχιτεκτονικό τύπο «βασιλικὴ τρίκλιτος» Τὸν Νοέμβριο 1943 κήκε ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς

Στό θόλο ποὺ χῶριζε τὸ ναὸ ἀπὸ τὸ γυναικωνίτη καί κάτω ἀπὸ τὴν τοιχογραφία τῆς Κοιμ. τῆς Θεοτόκου, ὑπῆρχε γραμμένη μέ βυζαντινὰ γράμματα ἡ ἔμμετρη ἐπιγραφή

«Παντάνασσα, πανάσπιλε, Κυρία Θεοτόκε
ὡς οὔσα Χαρυτόβρυτος, πηγὴ πασῶν χαρίτων
τῷ πιστοτάτῳ δούλῳ σου Κυρίῳ Δημητρίῳ
τῷ ὀλοψύχῳ τρέχοντι ἐν τῷδε σου τῷ οἴκῳ
κάμὲ παρακινήσαντι, αὐτὸν καθιστορῆσαι
εὐημερίαν χάρισε ἐν τῷ παρόντι βίῳ
καί ἄνεσιν ἀπέραντον ἐν τῷ ἐπουρανίῳ»

Ἀϊδημήτρης, Ἐκκλησιά στό χ. Γκιόνθη, Κρασιά, Λισιανὰ Πρεβέντα

Ξωκλήσια, Βεντίστα, Γοργογύρι, Μηλιά, Πάν Περνιάγκο

Λαογρ. Στό ξωκλήσι τοῦ Ἀϊδημήτρη Γοργογυριοῦ τὴ μέρα τῆς γιορτῆς τοῦ Ἁγίου κατέβαινε ἕνα φίδι καί ἔτρωγε τὸν πρῶτο τοῦ χοροῦ (βλ. παρὰδ 182)

Ἀϊζώνη, Ἐκκλησιά τοῦ μοναστηριοῦ Δολιανῶν

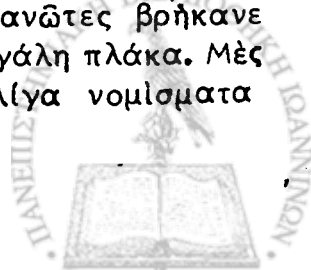
Νεώτερη ἱστορία. Τὸ μοναστήρι, οἱ ἐκκλησιές του πυρπολήθηκαν τὸ Νοέμβριο 1943 ἀπὸ τοὺς ἐκδικητὲς Γερμανοὺς, ὑπὸ τὸν βαυακὸν λοχαγὸς Χόρτμαν, διότι οἱ ἀντάρτες τοῦ ΕΑΜ—ΕΛΑΣ ποὺ εἶχαν αἰχμαλωτίσει στὸν Ὀλυμπο 88 Γερμανοὺς στρατιῶτες καί τοὺς μετέφεραν στ' Ἀσπροπόταμο τοὺς ἐξετέλεσαν στὸν περίβολο τῆς Μονῆς καί κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Ἀνταρτοδικείου τους. Ἡ ἐχτέλεση αὐτὴ γίνηκε ἀφορμὴ νὰ καταστραφεῖ ὀλόκληρο τ' Ἀσπροπόταμο

Ἀϊθανάσης, Ἐκκλησιά στό χ. Καστανιά

Ξωκλήσια στό χ. Βελήτζιανα, Βεντίστα, Γαρδίκι, Δραμίζι, Κλεινοβό, Κόττορη, Κούτζιανα, Λουζέστι. Μηλιά Μουτσιάρα, Μπούκορο, Μπουροβίκο, Ξυλοπάροικο, Κατ' καί Πάν Περνιάγκο, Πρεβέντα, Χαλίκι, Χουτιάνα

Παλιομοιάστηρο Ἐρειπωμένο μοναστήρι στό χ. Παλιὰ Γουδοβάσδα, πάνω σὲ λόφο τριγυρισμένο μέ λίγους μεγάλους γεροπεύκους καί παμπάλια δέντρα

Λαογρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ὅτι στό ξωκλήσι Ἀϊθανάσης στό χ. Βελήτζιανα, πάνω σὲ τὴν κορφή, οἱ παλιοὶ Βελητζιανῶτες βρῆκαν ὀλοπέτρινο τάφο, σκεπασμένο μέ μονοκόμματη μεγάλη πλάκα. Μὲς τὸν τάχο βρέθηκε ἕνας σκελετός ἕνα σπαθί καί λίγα νομίσματα

Λένε ότι ἀκούγονται τις νύχτες βογγητά, πού βγαίνουν ἀπ' τόν τάφο. Ἐχουν νά πούν ἀκόμα ότι εἶδανε νά τριγυρίζει ἐκεῖ ἕνας δλόασπρος μέγας ἡσκίς

Ἁκυριακή, Μοναστήρι στό χ. Γρεββενοσέλι, πυρπολύθηκε Νοέμβριο 1943 ἀπό τούς Γερμανούς. Ξαναχτίστηκε μερικῶς τό 1945 συνδρομῇ τῶν κατοίκων

Λ α ο γ ρ. Λένε ότι οἱ παλιοὶ χωριανοὶ βλέπανε πάνω σέ σπηλιά νά καίει ἕνα καντήλι, πού ἔσβυσε ἀπό τότε πού ἁγίασε ἡ Ἁγία Κυριακή (βλ. παράδ. 135)

Καταστραμμένο μοναστήρι στό χ. Περτούλι, πάνω στό βουνό Μπούτσουρα, γνωστό μέ τῶνομα Παλιομονάστερο. Τώρα ξωκλήσι στό δρόμο Τρικάλων—Περτουλιού

Λ α ο γ ρ. Ἡ εἰκόνα τῆς Ἁγίας Κυριακῆς περπάτησε κι ἦρθε καστάθηκε στό δρόμο Τρικάλων—Περτουλιού κάτω ἀπό ἐλάτι (βλ. παράδ. 137)

Ἁϊκωνταντίνος. Ἐκκλησιά στό χ. Βακούφι

Ξωκλήσια Μπούκορο, Πάν Περνιάγκο, Πλόπ, Ρηάχοβο

Λ α ο γ ρ. Στόν Ἁϊκωνταντή καταστραμμένο ξωκλήσι τοῦ Πλοπιού πήγαιναν οἱ χωριανοὶ καβάλλα (βλ. παράδ. 118)

Εἰκονοστάσι μέσ σέ χωράφια ἐλάτια καί λεφτοκαρυές στό χ. Βεντίστα

Ἁϊλιᾶς, Ἐκκλησιά παλιά στό χ. Δέση, Κόρη, Κουρνέσι, Κάτ Περνιάγκο

Ξωκλήσια. Στά χ. Βετερνίκο, Βύτζιανα, Βυτζίστα, Γκαβλιώρα, Γκορφάρι, Τρεβενοσέκι, Δραμιζι, Ζιῶλι, Καλογήρους, Καπρό, Καρβουλιπινίτσα, Κερασιά, Κλεινοβός, Κουκλαῖοι, Κούτζιανα, Κρανιά, Κωθώνι, Λάντζου, Μουτσιάρα, Μπουροβίκο, Ντούσικο, Παλιοκκριά, Παχτούρι, Κάτ Περνιάγκο, Πάν Μερνιόγκο, Πόρτα, Τζουραναῖοι, Τύρνα, Τυχάι

Λ α ο γ ρ. Στό Κουτζιανίτικο παραποτάμι, πέρασε ἕνας γέρος βάρεσε μέ τήν πατερίτσα του τήν πλαγιά καί ἀνέβλυσε νερό. Λένε ότι ὁ γέρος εἶταν ὁ Ἁϊλιᾶς (βλ. παράδ. 119)

Παράδοση ἀναφέρει ότι εἶταν ἄλλοτες στούς Κουκλαῖους μοναστήρι πού κατέστρεψαν οἱ Ἀρβανίτες. (Στήν πετρωτή ράχη ὑπάρχει τώρα μονάχα εἰκόνισμα τοῦ ἁγίου)

Τό μοναστήρι στό χ. Πύρρας, Ἰδρύθηκε τό 1859

Μοναστήρι στό χ. Χαλίκι (1)

Λ α ο γ ρ. Ἡ παράδοση ἀναφέρει ότι, οὐ Ἁϊλιᾶς μιὰ φορά κι ἕναν κερὸν εἶταν καραβουκίρις. Πέρασε πουτάμια καί οὐλη τῆ θάλασσα. Ἰέφαγε μπόρες πουλλές. Ὄντας γέραςι, ἄψι τοῦ καράβι, πήρε ἰένα κουποζύλι καί τράβηξε πᾶν καταπὸν στά βνά. Ἰέτσι στὴν πιὸ ἀψηλὴ ράχη πού κανέννας ἀπ' τούς τιομπαναραῖους, δὲν εἶξερε τί θά πεῖ θάλασσα, τί θά πεῖ κουπί. Ἰεκατσι πουλά χρόνια πᾶνου στίς ράχες μαζί μὲ τσί παπούλις μας τιοπαναραῖους τρώνοντας ἄ-

γριολαπατσιδες, νάνες, γάλα και μπουμπότα. Όπως φυλλογάνε
μνιά νύχτα φάνκε πάν στη ράχη μιὰ τρανή φλυόγα νά γβαίνει άπ'
τό καλύβι του και ν' άνβαινει κατά τούν ούρανό. Τού πρωινό, οι
τσιοπαναραίτοι δέν βρήκαν στην ράχη τούν 'Αιλιά. Τούν τράβηξε
πάν τοί ούρανούς ου Θεούλης

'Αϊμάμας, Εικόνα θαυματουργή στην τρισυπόστατη εκκλησιά της 'Αγίας Πα-
ρασκευής—Νικολάου—Τριάδος στο χ. Χαλίκι

Λ α ο γ ρ. 'Η παράδοση άναφέρει ότι με την εικόνα αυτή έκανε
άγιασμό ο παπάς του χωριού στα κοπάδια των προβάτων, στα ό-
ποία έμφανιζόνταν διάφορες έπιζωστιές και ή άρρώστεια χάρις
στην επέμβαση και παρουσία του 'Αγίου Μάμα, έφευγε

'Αϊμαρίνα, Ξωκλήσι κάτω άπ' τό περιστέφανο μεταξύ του χ. Γαρδίκι,
Τζούρτζα

'Αϊμάρκος, Ξωκλήσι στο χ. Κάτ Περνιάγκο

'Αϊμηνάς, Ξωκλήσια στα χ. Βεντίστα και Βανακούλια (πυρπολήθηκε τό 1943
άπό τους Γερμανούς)

'Αϊνικόλας, 'Εκκλησιές στα χ. Βετερνίκο, Βιτουμά, Γκαβαλιώρα, Καλογήρους,
Κόττορη, Κούτζιανα, Κωθώνι, Μηλιά, Μυρόκοβο, Παλιοκαριά, Παρα-
σκευή, Παχτούρι, Πόρτα, Τζουραναίοι, Τυχάϊ (έρειπωμένη). Χαλίκι
Μοναστήρι 'Αϊνικόλας γνωστό με τ' όνομα, Σιαμάδες στο χ. Καστα-
λιά (1)

Ξωκλήσια στα χ. Βανακούλια, Βελήτζιανα, Βεντίστα, Δέση, Καλογή-
ρους (στο νεκροταφείο) Καλογρηανή, Κουκλαίοι, Κουρνέσι, Κούτζια-
να, Κρασιά, Ντοϋσκο, Παρασκευή, Πύρρα
Παρεκλήσι, στο χ. Δολιανά. άνάμεσα άπό τά ρέματα Κρασιάς και
Δολιανών

Εικονοστάσι στο χ. Καμνάϊ

'Αϊπαντελεήμονας, Ξωκλήσια στα χ. Βετερνίκο, Γρεβενοσέλι

'Αϊπάντες, 'Εκκλησιά στα χ. Βαθύρρέμα, Λιπινίτσα

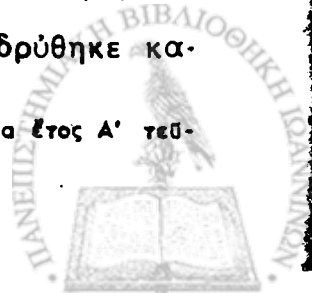
'Αϊπαρασκευή, 'Εκκλησιές στα χ. 'Αϊβάνο, Βαρδάρι, Βυτζίστα, (δέν ύπάρχει)
Γενέσι, Γκιόνθι, Γκορφάρι, Γουδοβάσδα, Ζιώλι, Καμνάϊ, Κλεινοβός,
Κρασιά, Λιπινίτσα, Λουζέστι, Μουτσιάρα, Ντοβρόϊ, Ξυλοπάροικο Πα-
λιοκαριά, Πύρρα, Χαλίκι

Λ α ο γ ρ. "Ενας δράκος στο χ. Μουτσιάρα, έτρωγε στο πανηγύρι
μιὰ γυναίκα. Τόν κυνήγησε μιὰ γυναίκα. Λένε ότι ή γυναίκα αυτή
είταν ή 'Αγία Παρασκευή (βλ. παράδ. 188)

Ξ ω κ λ ή σ ι α. Βαλκάνο, Βεντζίστα, Βανακούλια, Γρεβενοσέλι, Δέ-
ση, Δραμίζι, Καστανιά, Κερασιά, Κόττορη, Κουρνέσι, Κούτζιανα, Μη-
λιά, Μπουροβίκο, Μυρόκοβο, Παρασκευή, Παχτούρι, Κάτ και Πάν Περ-
νιάγκο, Τυχάϊ

Μ ο ν ο σ τ ή ρ ι 'Α γ ί α ς Π α ρ α σ κ ε υ ή ς ή Μοναστήρι Τσου-
κας στο χ. Βετερνίκο. 'Ιδρύθηκε, ως άναγράφεται με βυζαντινά γράμ-
ματα σε πλάκα έντειχιμένη πάνω άπό την κυρια είσοδό του, άπό
τόν 'Επίσκοο Σταγών Παΐσιον άπό Κλεινοβού την 7ην Ιουνίου 1792
'Αρχιτεκτονικός τύπος ναού «σταυροειδής τρίκλιτη Βασιλική μετά
τρούλου και χορών 'Αγιορειτικού τύπου»

'Η εκκλησιά 'Αγία Παρασκευής, Παλιάς Γουδοβάσδας, ιδρύθηκε κα-

θώς φαίνεται στο ιδρυτικό, γραμμένο με βυζαντινά γράμματα, πάνω από το θόλο που χωρίζει το γυναικωνίτη από τον ναό το έτος 1779 από τον επίσκοπον Σταγών Παρθένιον Ἀρχιτεχτονικός τύπος «βασίλική τρίκλιτη»

Ἡ ἐκκλησία Ἀγίας Παρασκευῆς Λιπινίτσης, ὡς ἀναφέρεται στοῦ ιδρυτικό γραμμένο πάνω στήν κυρία εἴσοδο ἐσωτερικά ἰδρύθηκε ἀπό τόν Ἐπίσκοπον Σταγών Θεοφάνη τό ἔτος 1736. Ἀρχιτεχτονικός τύπος μονόθολος παλιοχριστιανική. Ὁραιότατη εἰκόνα στοῦ τέμπλο ἡ Παναγία Ἐλεούσα ἱστορημένη τό 1717

Ἡ ἐκκλησία Ἀγίας Παρασκευῆς Αἰβάνου ἰδρύθηκε ἐκ θεμελίων ἀπό τόν Ἐπίσκοπον Σταγών Παῖσιον ἀπό Κλεινοβοῦ τό ἔτος 1787. Παλιό ιδρυτικό τῆς ἐκκλησίας γραμμένο σέ ἐντειχισμένη πλάκα στήν ἐκκλησία πάνω ἀπό τήν κυρία εἴσοδο καί δεξιά ἀναγράφει

«ΟΥ ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΝ ΚΤΙΣΜΑ ΕΓΙΝΕΝ ἐν ἔτει ΧΣΤΛΛ ΚΑΙΝΟΝ ΕΝ ΣΤΑΥΡΟΘΩΛΙ ἐν ἔτει ΑΩΤΖ ἀρχιερατείας κύρ Παΐσιου»

Ἡ πιθανή ἰδρυση τῆς παλαιᾶς ἐκκλησίας πρέπει νά εἶναι τό ἔτος 1688

Ἀἰπνεῦμο, Ἐκκλησία στοῦ χ. Βαθύρρεμα

Ἀἰπροκόπης, Μοναστήρι στοῦ χ. Ζιῶλι (βλ. παράδ. 121)

Ἀἰταζιάρχης, Ἐκκλησία στοῦ χ. Λουζέστι

Ἐκκλησία στοῦ χ. Γρεββενοσέλι, Σκλήβαινο

Παλιομονάστερο στοῦ χ. Αἰβάνο (ἐρείπια) καί Πάν Περνιάγκο ἰδρυτικό ἔτος 1795

Μοναστήρι στοῦ χ. Κάτ Περνιάγκο (1814) ἐγκαταλελειμένο

Λ α ο γ ρ Ἄνε δτι εἰκόνα τῶν Ταξιαρχῶν περπάτησε κι' ἄλλαξε 2—3 θέσεις ἕως οὔτου ὀριστικά κατοικήσει ἐδῶ (βλ. παράδ 138)

Αἰτριάδα, Ἐκκλησία στοῦ χ. Καστανιά, Κερασιά, Κουρνέσι, Ντουσκο, Χαλικι, Χουτιάνα

Ἐκκλησία στοῦ χ. Βιτουμά, Βύτζιανα, Γαρδίκι, Καλογήρους, Καρβουλιπινίτσα, Κλεινοβός, Μπούκορο, Πρόδρομο, Τύονα, Τυφλοσέλι

Λ α ο γ ρ Ἄνε δτι εἶταν ἄλλοτες στοῦ Γαρδίκ., μοναστήρι τῆς Αἰτριάδας (βλ. παράδ-133)

Παράδοση ἀναφέρει δτι στή Καρβουλιπινίτσα εἶταν ἄλλοτε μικρό μοναστήρι (τ ἀναφέρει κι' ὁ Σουηδός περιηγητής (Ad. Stuzzenbeeker) Μοναστηρι στοῦ χ. Δέση. Στοῦ θόλο. μεταξύ γυναικωνίτη—κυρίως ναοῦ ἀναγράφεται

«Ἀνηγέρθη ἐκ βάθρων ἐπί ἀρχιερέως Παΐσιου ἐπιτροπεύοντος τῆ Μονῆ ταύτη τοῦ κύρ Γεωργίου χ. Π. τοῦ ἀπό Βέτερνίκου ἐν ἔτει 1798» (Γ.Π = Γεώργιος Χατζηπέτρος)

Οἱ δύο εἰκόνας Παναγίας καί Χριστοῦ στοῦ τέμπλο ἔγιναν μέ ἔξοδα τοῦ Ἐπισκόπου Σταγών Παΐσιου τοῦ ἀπό Κλεινοβοῦ καί ἀφιερώθηκαν στοῦ μοναστήρι γιά μνήμη τῶν γονιῶν του. τήν 30. Μαΐου 1788

Στήν εἰκόνα τῆς Παναγίας εἶναι γραμμένες οἱ ἀφιερώσεις «Παναγία Θεοτόκε, μέμνησο καμέ τῶ δόντι ἐν ὥρα δίκης» καί «Χρυσοῦν θυμιατήριον ἀπάντων. Κιβωτόν λυχνίαν τράπεζαν ὀρώσι καί κλίνην πορφυρόστρατον», στήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ «Παΐσιου δέξαι λιτάς, τύπωμα, σόν σέβοντας, οἰκτροῦ ποιμένος»

Ἀἰτρώφνας, Ἐκκλησία στοῦ χ. Κλεινοβό (πυρπολήθηκε τό 1943 ἀπ' τοῦς Γερμανούς). Ἐκκλησία τοῦ μοναστηρίου Μυροκόβου (ἐρειπωμένο)

Ἀἰφανερωμένη, Ἐκκλησία στοῦ χ. Βαλκάνο. Βύτζιανα, Δραγοβίσι, Δραμιζι, Γοργοῦρι, Πλόπ

Ἐκκλησία στοῦ χ. Γκιόνθ, Κωθώνι

Ἄϊφανούριος. Εικονοστάσι στά λειβάδια τοῦ χ. Πετρούλιου Καστασκευῆ 1936

Εὐαγγελίστρια, Ἐκκλησιὰ σὸ χ. Βεντίστα

Ζωοδόχος Πηγή, Ἐκκλησιὰ σὸ χ. Κουκλαῖοι
Ξωκλήσι σὸ χ. Γουδοβάσα

Κοίμησι Θεοτόκου, Ἐκκλησιές στά χ Βελήτζιανα, Βεντίστα, Γαρδίκι, Καλο
γριανη, Καπρό, Καστανιά, Κερασιά, Κωθώνι, Μυρόκοβο, Κάτ καὶ Πάν
Περνιάγκο, Πετρούλι, Τύρνα

Λ α ο γ ρ. Τὸ μοναστήρι Παναγίας Γαρδικίου ἰδρύθηκε ἀπ' τὸν ἱερο
μόναχο Δαμασκηὸ (βλ. παράδ. 133)

Στὸ Κωθώνι ἀναφέρει ἡ παράδοσι, ὅτι σὸ ἅγιο Βῆμα ὑπῆρχε θη-
σαυρός (βλ. παράδ. 194)

Ξωκλήσι στά χ. Καπρό, Κλεινοβό

Μοναστήρι στά χ. Βιτουμά, Γαρδίκι, Κλεινοβό, Λιπινίτσα

Συνοικισμός Παναγία σὸ χ. Κωθώνι

Τὸ μοναστήρι Κλεινοβοῦ γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα Παναγία Χρυσίνου ἀ-
νηγέρθηκε καὶ ἱστορήθηκε ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο Σταγῶν κύρ Θεοφάνη
τὴν 2 Φεβρουαρίου 1740 (ἀρχιτεκτονικὸς τύπος ἐκκλησιὰ μονόθολος
παλαιοχρστιανικῆ)

Ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ σὸ τέμπλο «ἐγένετο διὰ χειρὸς Δανιὴλ Νι-
κολάου 1723»

Τὸ μοναστήρι Λιπινίτσης ἀνηγέρθηκε τὸ 1779 (ἀρχιτεκτονικὸς τύπος
ναοῦ τρίκλιτος βασιλικῆ μετὰ τρούλλων Πυρπολήθηκε τὸ 1943 ἀπ'
τοὺς Γερμανοὺς)

Ἡ ὥραία καὶ παλιὰ εἰκόνα τῆς Παναγίας, συγκάηκε μὲ τὸ μοναστή-
ρι ἀπὸ τοὺς ἀπογενοὺς τῶν Γότθων ἐκείνων ποὺ τὴν εἶχαν ἱστορή-
ση, καθὼς ἀναφέρεται στὴν ἀφιέρωσι ποὺ εἶναι γραμμὴ πάνω
στὴν εἰκόνα καὶ ποὺ τὴν διέσωσε ὁ γραφὼν τίς γραμμές αὐτές

«Ἡ παρούσα εἰκὼν γαλακτοτροφούσα ἐπικαλουμένη, ἀπὸ Βενετίας
ἤνέχθη, ἐν ἔτεσιν 1761 παρὰ τοῦ κυροῦ Δημητρίου Τουρτούρι, ἥτις
ἐστὶν παλαιότατη τῶν Γότθων ἱστορία καὶ οἵτινες ἐξουσίασαν ἐν
πάλαι τὴν Ἰταλίαν καὶ ἠρήμωσαν κλπ. 1788 Καλαρύτες»

Ἡ ἐκκλησιὰ τοῦ χ. Βελήτζιανα ἀνακαινίστηκε πάνω στά ἐρείπια φε-
ρωνύμου ναοῦ ἀπ' τὸν ἐπίσκοπο Σταγῶν κύρ Παρθένιου 1759

Ἡ ἐκκλησιὰ Πόρτας Παναγίας σταυρεπίστεγος τρίκλιτη βασιλικῆ
μετὰ τρούλλων ἀνεγέρθη ἐκ θεμελίων δαπάνῃ τοῦ πανευτυχεστά-
του καὶ σεβαστοκράτορος Κομνηνοῦ Ἰωάννου Ἀγγέλου Δούκα τὸ
ἔτος 6711 ἢτοι τὸ 1283 μ. Χ. Σπουδαῖες εἰκόνες ἡ τοῦ Χριστοῦ καὶ
Παναγίας (μωσαϊκὸ). Δεξιὰ σὲ ἡμιθόλιον ἡ εἰκόνα τοῦ κτήτορα

Μεταμόρφωσι Σωτῆρος, Ἐκκλησιὰ στά χ. Καστανιά, Κωθώνι, Πετρούλι καὶ
σὸ Μοναστήρι προφήτου Ἡλιοῦ Παλικίου

Ξωκλήσι στά χ. Καρβουλιπινίτσα, Μουτσιάρα, Σκλήβαινο

Μοναστήρι σὸ χ. Ντούσκο. Ἰδρύθηκε ἀπὸ τὸν Ἅγιο Βησσαρίωνα
τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἱγνάτιο ἐπίσκοπο Καππᾶ καὶ Φανορίου καὶ τὸν ἀ-
νεψιὸν τοῦ κύρ Νεόφυτον τὸ 7053 ἢτοι τὸ 1545 μ. Χ.

Λ α ο γ ρ. Ἡ ἐκκλησιὰ Σωτῆρος Κωθωνίου ἀνήκε κατὰ τὴν παράδο-
ση σὲ παλιὸ μοναστήρι (βλ. π. 134 καὶ σημ. 1 σελ. 65 παράδ. ἀσπρο
ποτάμου)

Τιμίου Σταυροῦ, Ἐκκλησιὰ σὸ Μοναστήρι Δολιανῶν

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ (1)

Τοπωνυμίων και 'Αγιωνύμων 'Ασπροποτάμου

Όνομασίες χωριών κατά Δήμους	'Ελληνικά	Κουτσουβλά- Χικά	Σλαβικά	Τουρκικά	Αρβανίτικα	Σλαβ' καταλήξεις			'Αγιώνυμα	Σύνολον
						Είς --ορον --οσα	Είς --ισα --ισα	Είς --ανα --ανη		
Χαλίκι	33	24		1			1		6	65
Λεπενίτσα	59	20			1		1		6	87
Κόττορη	17	14		1				1	2	27
Σκληνιάσα	9	2	2						1	18
Κρασιά	34	10	1	1				1	4	51
Κλεινοβός	41	3	2			3		1	11	61
Δολιανά	4	7						1	4	6
Βελήτζιανα	25	7	1					1	4	38
Δραγοβίσι	16	16	2				1		5	40
'Αϊβάν	28	7							3	38
Πάνω Περνιάγκο	51						1	2	8	61
Κάτω	34	4	1		1			2	5	48
Χωτιάνα	29	5							2	36
Παλιοχώρι	17	2							2	21
Καλογρηανή	19	1					2		4	26
Μηλιά	14	1		1					5	21
Καστανιά	34	13					1		7	55
Γουδοβάσδα	27	11	1	1			1		5	46
Λουζέστι	28			2					3	33
Τζουραναίοι	15	1							2	18
Μεϊγτάν Κερασιά	49	1		1					5	56
Κουκλέοι	39	12							2	53
Μπουροβίκ	17	8	2	2					4	33
Βεντίστα	42	25	1		1			3	7	79

ΣΗΜ. (1) Δημοσιεύτηκε στο βιβλίο μου Τ' 'Ασπροπόταμο Πίνδου
Τά τοπωνύμια έχουν κατογραφη κατά προσέγγισιν

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ (2)

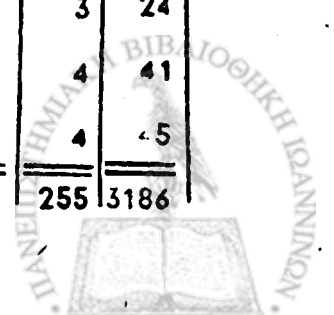
Τοπωνυμίων και Ἀγιωνύμων Ἀσπιροπότρου

Όνομασίες χωριῶν κατὰ δήμους	Ἑλληνικά	Κουτσοβλα- χικά	Σλαβικά	Τουρκικά	Αρβανίτικα	Σλαβ. καταλήξεις			Ἀγιώνυμα	Σύνολον
						Εἰς -σόν -σθα	Εἰς -ισα -ισια	Εἰς -ανα -ανη		
Γαρδίκι	32	5	1	1		1	1		5	46
Τζούρτζα	16	13		1					4	34
Μουτσιάρα	39	1	2						6	48
Καμνάϊ	22	3							2	27
Δέση	20	7				1			4	32
Τυφλοσέλι	21	2							1	24
Τύρνα	40	5	1						4	50
Περτούλι	85	8	3	6	1		1		4	108
Ζιῶλι	43	1		2		1		1	4	52
Βετερνίκ	32	8	1					2	4	47
Λάττζο	34	1							2	37
Κούτζιανα	46	2	1	1				1	4	55
Βύτζιανα	50		1			1		1	2	54
Τυχάϊ	22	2							2	26
Καλόγεροι	64			2					3	69
Δούσικο	37			2					3	42
Δραμίζι	30			2		1			4	37
Πόρτα Παναγιᾶ	31								1	32
Πόρτα	38								2	40
Παλιοκαριά	75	1		1			1		3	81
Πύρρα	40	5			1				3	49
Βυτζίστα	32			1			1		5	39
Βαθύρεμα	44								2	46
Βαρδάρι	78	1		3					1	83

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ (3)

Τοπωνυμίων και 'Αγιωνυμίων Ασπροποτάμου

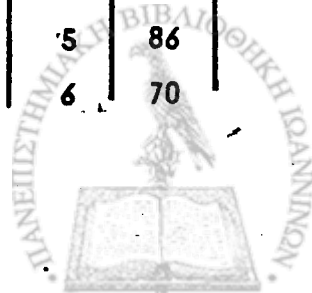
Όνομασίες χωριών κατά Δήμους	Έλληνικά	Κουτσουβλά- Χικά	Σλαβικά	Τουρκικά	Αρβανίτικα	Σλαβ' καταλήξεις			Άγιώνυμα	Σύνολον
						ΕΙς --οβαν --οβα	ΕΙς --ιτσα --ιατα	ΕΙς --ανα --ανη		
Γκιόνθι	37								3	40
Κευνέσι	45	1							4	50
Βαλκ νο	59								2	61
Κωβόνι	36	1							5	42
Μυρόκοβο	32					1			3	36
Γκορφάρι	24								2	26
Γκαβαλιώρα	40								1	41
Καπρό	18	1	1						2	22
Γρεβενό	44			1					6	51
Σκλήβαινο	13								2	15
Ντοβρόϊ	55		1	1				1	2	60
Πλόπ	28								3	31
Παχτούρι	37			1					5	43
Μπούκορο	82					1	1		3	87
Καρβουλεπένιτσα	36						1		4	41
Βακούφι	18			1					1	20
Λεσιανά	28			2				1	1	32
Γοργηγύρι	28		1						2	31
Κόρη	5	2	1						1	9
Ευροπάροικο	25								2	27
Πρόδρομος	51						2		2	55
Νικλίτσι	31	1		2					2	36
Γενέσι	49								2	51
Βιτουμάς	20							1	3	24
Πρεβέντα	37								4	41
Βανακούλια	41								4	45
	2572	252	25	30	5	9	16	20	255	3186

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ (4)

Τοπωνυμίων και Ἀγιωνυμίων Ἀσπροποτάμου

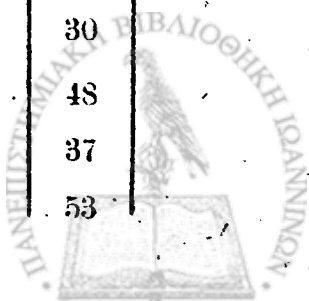
Όνομασίες χωριῶν	Ἑλληνικά	Σλαβικά	Σλαβοκατά- ληκτα	Κουτσοβλα- χικά	Τουρκικά	Ἀρβανίτικα	Ἄγιονύμια	Σύνολον
Ἄιβάνο	26	2	1	8	—	—	3	40
Βαθύρεμα	41	—	—	3	—	—	3	47
Βακούφ	19	—	—	—	3	—	1	23
Βαλκάνο	54	—	—	5	2	—	2	63
Βανακούλια	34	2	—	1	—	1	4	42
Βαρδάρι	56	—	—	3	5	—	1	65
Βελήτζιανα	21	—	2	18	—	1	5	47
Βεντίστα	30	2	5	50	3	3	9	102
Βετερνίκο	60	—	3	11	2	1	4	81
Βιτουμά	32	—	1	1	—	—	3	39
Βύτζιανα	65	—	1	2	2	1	3	74
Βυτζίστα	33	—	1	1	1	—	5	41
Γαρδίκι	43	1	2	7	3	—	5	61
Γενέσι	67	—	1	2	4	—	1	75
Γκαβαλιώρα	36	—	—	—	—	—	2	38
Γκιώνθι	42	—	—	1	1	—	3	47
Γκορφάρι	19	—	—	—	—	—	3	22
Γοργογύρι	25	1	—	—	1	—	2	29
Γουδοβάσδα	28	2	3	16	3	—	4	56
Γρεβενοσέλι	43	2	—	—	1	—	7	53
Δέση	25	1	1	25	1	2	4	59
Δολιανά	7	—	1	13	3	—	3	27
Δραγοβίσι	12	3	1	25	1	2	1	45
Δραμιζί	75	—	1	2	3	—	5	86
Ζιῶλι	55	—	3	2	3	1	6	70

ΑΡΘΗΜΕΤΡΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ (5)

Τοπωνυμίων και Ἀγιονυμίων Ἀσπροποτάμου

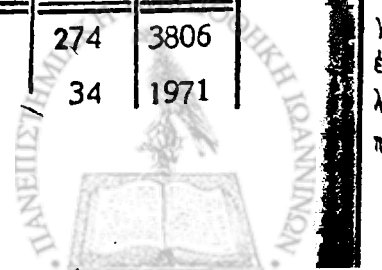
Όνομασίες χωριῶν	Ἑλληνικά	Σλαβικά	Σλαβοκατά- ληκτά	Κουτσοβλα- χικά	Τούρκικα	Ἀρβανίτικα	Ἀγιωνύμια	Σύνολον
Καλογήρους	52	—	1	1	4	—	4	62
Καλογρηανή	22	1	2	2	1	—	3	30
Καμναῖ	41	1	—	6	—	—	2	50
Καπρό	20	1	—	3	—	—	4	28
Καρβουλιπινίτσα	46	—	—	5	2	—	4	57
Καστανιά	33	—	1	23	1	—	8	66
Κερασιά	42	—	—	1	1	1	5	50
Κλεινοβός	36	2	2	5	1	—	10	56
Κόττορη	22	—	2	12	1	—	3	41
Κουκλαῖοι	35	—	1	26	3	—	5	70
Κουρνεσί	51	—	—	2	1	—	4	58
Κούτζιανα	63	1	2	4	3	—	4	77
Κρασιά	35	1	1	28	2	1	4	72
Κωθώνι	53	—	—	2	1	—	7	63
Λάντζο	32	—	—	3	—	—	2	37
Λιπινίτσα	47	—	1	20	—	2	5	75
Λισιανά	30	—	1	—	1	—	1	33
Λουζέστι	24	—	—	3	2	—	3	32
Μηλιά	28	—	—	3	1	1	6	39
Μουτσιάρα	31	2	1	3	1	1	5	44
Μπούκορο	78	1	1	4	1	1	5	91
Μπουρβίκο	7	3	—	16	—	1	3	30
Μυρόκοβο	39	1	1	1	1	—	5	48
Νικλίτσι	31	1	—	1	2	—	2	37
Ντοβρόϊ	45	1	1	3	2	—	1	53

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ (6)

Τοπωνυμίων και 'Αγιωνύμων 'Ασπροποτάμου

'Ονομασίες χωριών	'Ελληνικά	Σλαβικά	Σλαβοκατά- ληκτα	Κουτσοβλα- χικά	Τουρκικά	'Αρβανίτικα	'Αγιωνύμια	Σύνολον
Ντοῦσκο	27	—	—	—	4	1	4	36
Ευλοπάροικο	25	—	—	2	1	—	3	31
Παλιοκαριά	61	2	1	2	2	—	3	71
Παλιοχώρι	27	1	—	3	—	—	2	32
'Αγ Παρασκευή	14	—	—	—	—	—	3	17
Παχτούρι	45	—	2	1	1	—	5	54
Περνιάγκο (Πάν)	43	—	1	6	1	—	5	56
Περνιάγκο (Κάτ)	23	—	3	6	2	1	7	42
Περτοῦλι	102	2	2	12	9	4	4	135
Πλόπ	39	—	—	1	2	—	2	44
Πόρτα	59	1	1	3	3	—	3	70
Πρεβέντα	54	1	—	1	1	—	4	61
Πρόδρομος	46	—	2	—	5	—	3	56
Πύρρα	47	—	—	10	1	3	3	64
Σκλήβαιο	14	—	1	2	—	—	3	20
Σκληνιάσα	16	2	1	14	—	—	1	34
Τζουραναῖοι	12	—	—	1	1	—	2	16
Τζούρτζα	15	1	—	30	1	1	4	52
Τύρνα	66	1	1	4	1	—	4	77
Τυφλοσέλι	31	—	—	1	—	—	2	34
Τυχάτ	32	1	—	2	—	—	4	39
Χαλκι	29	1	2	30	2	—	5	59
Χουτιάνα	34	—	1	7	1	—	4	47
Πολλαπλά	2770	46	62	511	114	29	274	3806
'Απλά	1487	37	49	284	68	12	34	1971

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ Τ' ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

Ἡ μελέτη τοῦ τοπωνυμικοῦ ὕλικου τῶν χωριῶν τ' Ἀσπροποτάμου ποῦ συγκεντρώθηκε καὶ ταξινομήθηκε προηγούμενα ἐπιτρέπει τώρα νὰ ἐξαχθοῦν μερικὰ βάσιμα συμπεράσματα σχετικά μετὴ τῆ Σλαβικῆ ἐποικιστικῆ κίνηση στὴ χώρα μας.

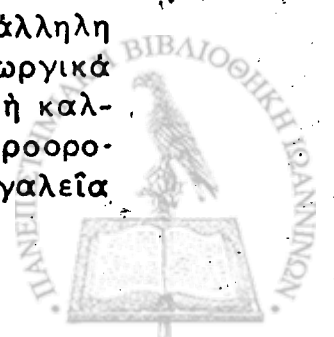
1) Στὴν Ἀσπροποταμίτικη χώρα, δὲν φαίνεται νὰ γίνηκε σοβαρὸς Σλαβικὸς ἐποικισμὸς. Αὐτὸ δὲ χρωστᾷ ὁ τόπος στ' ἀπρόσιτα βουνά του καὶ στὸ ἄγονο τοῦ ἐδάφους του.

2) Σποραδικοὶ δμως Σλαβικοὶ μικροσυνοικισμοὶ, ὑπῆρξαν. Οἱ συνοικισμοὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὡς μέσα ἀσφαλείας τῶν κατοίκων, ποῦ τοὺς ἀποτελοῦσαν, ἐξ' αἰτίας τῆς εἰδικῆς σύστασης τῆς χώρας, ποῦ παρείχε σίγουρο καταφύγιο καὶ ἀπότρεπε κάθε κίνδυνο.

3) Οἱ Σλαβικοὶ συνοικισμοὶ πιθανῶς γίνηκαν κατὰ πατριᾶς καὶ περιελάμβαναν 15—25 τὸ πολὺ 50 οἰκογένειες, ἀνάλογα μετὸ σύστημα τῶν νομάδων Σαρακατσαναίων τσοπάνηδων. Καὶ τοῦτο γιὰ τὸ εὐκόλο τῆς μετακίνησης ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, ἀφοῦ ἀκολουθοῦσαν κυρίως ποιμενικὸ βίον.

4) Οἱ συνοικισμοὶ δὲν φαίνεται νὰ ἐξῆσαν γιὰ πολλὰ χρόνια ἐγκαταλείφθηκαν γιὰ τὰ ἐδάφη, ὅπου συστήθηκαν οἱ ξένοι συνοικισμοὶ καὶ λειψὰ καὶ λειβαδρῆτοπια ἦσαν. Τὸ Ἀσπροποταμίτικο ἔδαφος εἶναι κατάλληλο μόνον γιὰ τὴ θερινὴ βοσκή τῶν ζώων καὶ μάλιστα γιδοπροβάτων. Κατὰ τὸν χειμῶνα ἀποκλείεται ἡ παραμονὴ κτηνοτρόφων, ἐπειδὴ ὅλη ἡ χώρα σκεπάζεται ἀπὸ ἄφθονο χιόνι. Γι' αὐτὸ οἱ ἔποικοι γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τίς κτηνοτροφικὰς καὶ ἄλλες βιωτικὰς ἀνάγκες τους, ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ ἐγκαταλίπουν τοὺς συνοικισμοὺς καὶ νὰ πηγαίνουν σὲ κατάλληλα ἐδάφη καὶ μάλιστα στὸν κάμπο ἢ στὰ ριζὰ τῶν βουνῶν. Καὶ οἱ Σαρακατσαναῖοι κτηνοτρόφοι καὶ οἱ κουτσόβλαχοι ἔτσι κάμναν πάντοτε ἀπὸ πολλὰ πολλὰ χρόνια σήμερα. Τὸ ἴδιο ἀσφαλῶς θὰ κάνανε καὶ οἱ Σλάβοι ἄτοικοι. Παραμονὴ μερικῶν ἐποίκων στὰ βουνὰ δικαιολογεῖται μόνον σὲ κείνους, ποῦ δὲν εἶχαν καθόλου ζῶα ἢ εἶχαν λίγα, ἦταν δηλαδὴ μικροκτηνοτρόφοι, ὅπως ἦταν καὶ οἱ ντόπιοι Ἕλληνες κάτοικοι τῶν βουνῶν.

Ἐξω ἀπ' αὐτὸ, ἡ Ἀσπροποταμίτικη χώρα δὲν ἦταν ποτὲ κατάλληλη γιὰ σοβαρὰ γεωργικὰ ἐργασίαι, γιὰτί λείπανε τὰ χωράφια, τὰ γεωργικὰ ἐργαλεῖα καὶ πρῶτα—πρῶτα γιὰ κλιματολογικοὺς λόγους. Σποραδικὴ καλλιέργεια σὲ μικροτεμάχια χωραφίων, σὲ κατωφερικὰς πλαγιὰς, σὲ μικροροπέδια καὶ κήπους πολὺ μικρῆς ἔκτασης, χωρὶς μάλιστα γεωργικὰ ἐργαλεῖα

μέ τὸ πρωτόγονο ξυλάλειτρο ἢ τὴν τσάπα, δὲν ἦταν ἱκανὴ νὰ συγκράτησῃ τοὺς νέους ἐποίκους στὴν κακοτράχηλη τοῦ Ἀσπροποτάμου Χώρα. Ἄν δὲ κανένας δεχθεῖ τὴν ἄποψη, ὅτι οἱ Σλάβοι ποὺ κατέβηκαν ἐδῶ, ἦταν ἀνακατωμένοι μὲ Βλάχους, ἐφ' ὅσον εἶναι γνωστὸ ὅτι οἱ Βλάχοι κατέβαιναν στοὺς κάμπους γιὰ τὴ χειμερινὴ βοσκὴ τῶν ζώων τους, καὶ οἱ Σλάβοι ἔποικοι κτηνοτρόφοι θὰ τοὺς ἀκολουθοῦσαν στὰ χειμαδιά.

5) Ἡ ὕπαρξη 32 χωριῶν Κουτσοβλαχικῶν στὴν Ἀλπικὴ ζώνη καὶ ἡ διατήρησὴ ὡς τὶς ἡμέρες μας τῆς Κουτσοβλαχικῆς διαλέκτου πιστοποιεῖ, ὅτι ἡ ζώνη αὐτὴ δὲν ἐποικίστηκε σοβαρὰ ἀπὸ Σλάβους. Ἀλλὰ βέβαιο πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὅτι στὴν Ἀλπικὴ ζώνη, προηγήθηκε Σλαβικὸς ἀποικισμὸς, σὲ πολὺ ὅμως μικρὸ ποσοστὸ. Ἐπειτὰ δὲ ἀπὸ καιροῦς, ποὺ δὲν τοὺς ξέρουμε ἐπηκολούθησε ἡ ἐγκατάσταση τῶν Κουτσοβλάχων, οἱ ὁποῖοι καὶ ἐκράτησαν τὶς ὀνομασίαις τῶν τόπων, τοὺς ὁποίους οἱ Σλάβοι εἶχον βαφτίσει στὴ γλῶσσά τους. Οἱ Κουτσοβλάχοι κίβλας πολλὰς ἀπ' αὐτὰς τὶς Σλαβικὲς τοπωνυμίες μετέφεραν στὸ γλωσσικὸ τους ἰδίωμα.

6) Οἱ ἔποικοι Σλάβοι κατέβηκαν στὴ Θεσσαλία καθὼς φαίνεται, μέσο τῆς Ἡπείρου καὶ μῆκαν στ' Ἀσπροπόταμο ἀπὸ τὶς ἐξῆς διαβάσεις. α) Κατάρας—Κοιλῶδος Πηνειοῦ β) τῆς κοιλάδος Βόλια ντὶ λά φάλε= ρέμα τοῦ Πύργου γ) τῆς κοιλάδας Καλαρυτῶν Νέγκρι (παραποτάμι Ἀσπρου).

7) Πολλὰς Σλαβικὲς λέξεις μῆκαν ἔμμεσα στὴν Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀπὸ τρίτους λαοὺς μὴ Σλαβικοὺς, ὅπως οἱ Ἀρβανίτες καὶ οἱ Τοῦρκοι.

8) Ἡ γνώμη τῶν Custaw Weigand καὶ τοῦ σοφοῦ Vasmer ποὺ δέχτηκε μερικῶς τὴ γνώμη τοῦ πρώτου, ὅτι τὰ μισὰ τοπωνύμια τῆς Πίνδου εἶναι Σλαβικὰ καὶ τὰ ὑπόλοιπα Ἑλληνικὰ, καὶ Κουτσοβλαχικὰ, δὲν ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν πραγματικὴ κατάστασιν καὶ τὴν ἀλήθειαν σχετικὰ μὲ τὸ τμῆμα τοῦ Ἀσπροποταμίτικου Πίνδου, γιὰτὶ ἀπὸ 3. 806 τοπωνύμια ποὺ μάζεψα, τὰ 2. 770 εἶναι Ἑλληνικὰ, τὰ ὑπόλοιπα 1036 χωρίζονται ὡς ἐξῆς: α) Κουτσοβλαχικὰ 511. β) Σλαβικὰ 46. γ) Τουρκικὰ 114, δ) Ἀρβανίτικα 29, ε) διάφορα μὲ Σλαβικὲς καταλήξεις 62, ὥστε τὰ Σλαβικὰ τοπωνύμια, κι' ἂν ἀκόμα θελήσουμε νὰ δεχθοῦμε, ὅτι Σλαβικὰ εἶναι κι' ἐκεῖνα ποὺ φαινομενικὰ ἔχουν Σλαβικὲς καταλήξεις, δὲν εἶναι περισσότερα ἀπ' ἄνω—κάτω ἀπὸ 108, ἀπέναντι στὰ 2770 περίπου, ποὺ εἶναι Ἑλληνικὰ. Αὐτὸς ὁ λογαριασμὸς, ὅσο κι' ἂν εἶναι σὲ μεγάλες γραμμὲς, δείχνει φανερά, ὅτι οἱ Γερμανοὶ καθηγητὲς, ποὺ ἀναφέραμε πρὸ πάντων λαθεύουν ἴσως γιὰτὶ δὲν ἐγνώρισαν καλὰ τὴν ἀπόμνη Ἑλληνικὴ, μὰ τόσο ὠραία Ἀσπροποταμίτικη χώρα.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ—ΓΝΩΜΕΣ

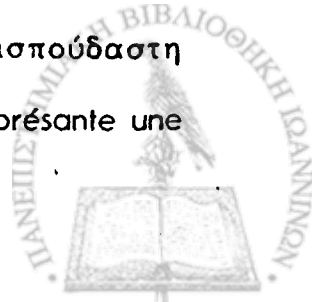
ΣΤΟ ΕΡΓΟ Τ' ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟ ΠΙΝΔΟΥ—ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

ΔΙΚΩΝ ΜΑΣ

- Α' Παν. Πουλίτσα Προέδρου Συμβουλίου Έπικρατείας—Άκαδημαϊκού, Στέλιου Έμμ. Λυκούδη, Άκαδημαϊκού Άντιναυαρχου, Ίωάνν. Άποστολοπούλου, Άρειοπαγίτου, Ά. , Κων. Τσάκα Νομάρχου, Κων. Τσαμάκου Στρατηγού, Άθ Γκαζέτα Άντιεισαγγελέως Εφετών, Δημ. Κκυκέρη Προέδρου Πρωτοδικών, Παν. Θεράπου, Πρωτοδίκου
- Β'. Στυλ. Κυριακίδη, Άντων. Σιγάλα, Άν. Μισιρλόγλου, Άν. Οικονομοπούλου, Ί. Κακριδή, καθηγητών Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης Γ. Μέγα, Κων. Μαρούλη, καθηγητών Πανεπιστ. Άθηνών, Βασ. Τσίριμπα, Γεν. Έπ)του Στ. Έκπαιδεύσεως, Γ. Μερελίπη, διδάκτορος Πανεπιστημίου Τηβίngen Γερμανίας.
- Γ'. Κων. Θ. Δημαρά, Μιχ. Πετρίδη, Δημ. Λαμπίκη, Ρηγ. Γκόλφη, Γ. Σταμπολή, Παύλ. Φλώρου, Ρίτας Μπούμη, Νικ. Πιπᾶ. Γ. Φουσάρα, Άγγ. Μειάξᾶ, Παυλ. Κυριαζή, Πετρ. Μαρκάκη. Μπάμπη Νίντα, Παν. Γρίσπου, Φοιβ. Δέλφη, Δημ. Σαράτση, Άστέρ Κοβατζή. Άθ Παπαϊωαννίου, Κων. Γώγου, Τάκη Λάππα, Γιάννη Μαρκάκη, Γ. Σαραντή Ν. Δούρου, Γ. Πολιτάρχη, Γ. Μυλωνᾶ, Χρ. Γανιάρη. Θωμ. Βινικίου, Κιτσ. Πατᾶ, Μιχ. Πούρικα, Σωκρ. Βαμβάκου, Φώτ. Κόντογλου, Κων. Γκέσκου, Χρ. Ανυφαντή Ζήση Καλαμάρα, Δημοσθ. Μαλλιοπούλου. Λουκ. Πιδοπούλου, Αχιλ. Καρανάσιου, Ξεν. Στεργίου, Παν. Τσίνα, Νικ. Ί. Δουλιδάκι, Πολυβ. Τσάκωνα, Γιάννη Δαλέντζα λογοτεχνών, ποιητών, συγγραφέων, ζωγράφων, έπιστημόνων, και δημοσιογράφων.
- Δ'. Έφημερίδες Καθημερινή, Έμπρός, Βήμα. Ταχυδρόμος. Θεσσαλία Βόλου, Θάρρος Άναγεννησις Τρικάλων. Θεσσαλικό Μέλλον Άθηνών, Βήμα και Κρητ. Έπιθεώρησις Ρεθύμνης
- Ε'. Περιοδικά: Νέα Έστία Ελληνική Δημιουργία, Μορφές, Κυπριακά Γράμματα Μετέωρα, Ύπαιθρο, Πειραϊκή Ζωή, Έλληνική Ώρα Πειραιώς, Έκδρομικός και Κρητική Έστία Χανίων.

ΞΕΝΩΝ

1. Børje Knös καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Στοκχόλμης, Ύφυπουργοῦ Εκκλησιαστικῶν Σουηδίας. «Οί παραδόσεις που έχετε συλλέξει με τόσην έπιμέλειαν και τόσην θαυμαστήν προσοχήν, είναι σχεδόν ὅλη ἡ Ίστορία τῆς Έλλάδος, που καθρεφτίζεται σέ τούτους τούς μύθους και τούτα τὰ διηγήματα, διατηρούμενα ἀπό αἰῶνας».
2. Monty Woodhouse διδάκτορος Πανεπιστημίου Όξφόρδης Άρχηγοῦ Άγγλικοῦ Άρχηγείου Πίνδου τό 1943 «Τό χωριό σας δέν μοιάζει με τάλλα τὰ χωριά τῆς Πίνδου Πιό πολύ μοιάζει με τοπία τῆς Βόρειας Σκωτίας. Ένα τέτοιο χωριό πῶς μπορούσε νά μή βνάλει ένα διανοητή σάν εἰσᾶς Τό βιβλίο σας λαμπρό στολίδι τῆς Έλληνικῆς Λαογραφίας στολίζει τή βιβλιοθήκη μου».
3. Alex Steinmetz δ)ρος. «Τά δύο σας βιβλία θεωρῶ ἀληθινά διαμάντια τῆς Έλληνικῆς Λαογραφίας. Θα τὰ μνημονεύσω και πολλά κομμάτια θα τὰ βάλω στήν Έλληνική Ανθολογία που θα έκδώσω λίαν προσεχῶς».
4. Phileas Levesque δ)ρος «Σᾶς συχαίρω για τήν περισπούδαστη και έμπεριστατωμένη έργασία σας.
5. C. Démetre Έλληνογάλλου Ποιητή «Votre style concis présente une originalité qui me plaît beaucoup».

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

- 1) Τ' Ασπροπόταμο Πίνδου—Ίστορικά—Λαογραφικά—Τοπωνυμικά. Μετά προλόγου, Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ν. Βέη. Ἔκδοση Χ. Μπακάλη—Κ. Κωνσταντινίδη Τρίκαλα 1946.
- 2) Παραδόσεις τ' Ασπροποιάμου. Τυπογραφεία Ἐφημερίδος «ΘΑΡΡΟΣ» Τρίκαλα 1948.
- 3) Τ' Ασπροπόταμο Πίνδου—Τοπωνυμικά. Ἔκδοση Χ. Μπακάλη — Κ. Κωνσταντινίδη Τρίκαλα 1950.

ΕΤΟΙΜΑ ΓΙΑ ΕΚΔΟΣΗ

- 4) Φιλντισένιες χάντρες (Πεζοτράγουδα)
- 5) Γράμματα αἰσθηματικά
- 6) Ὀνείροφαντασίες
- 7) Τρικαλινοὶ Τύποι
- 8) Οἰκογένεια Χατζηγάκη
- 9) Λαογραφικά Περτούλιου
- 10) Λαογραφικά διηγήματα
- 11) Ἡ κυρία μὲ τὰ κυκλάμινα (διηγήματα)
- 12) Ἡ Ματὴ (ρωμάντζο)
- 13) Διστραμμένες γυναῖκες
- 14) Τὸ ἡμερολόγι τῆς Κατοχῆς
- 15) Ἑλληνικὲς ὁμορφιὲς (ἐντυπώσεις)
- 16) Τ' Ασπροπόταμο Πίνδου. Ἱστορικά—Λαογραφία (Τρίτομο).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Ν. ΒΕΗ	σελ.	5
ΤΑ ΧΩΡΙΑ Τ' ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΥ — πίνακες	>	7-9
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ	>	13
ΣΛΑΒΙΚΑ	>	115
ΣΛΑΒΟΚΑΤΑΛΗΚΤΑ	>	121
ΚΟΥΤΣΟΒΛΑΧΙΚΑ	>	127
ΤΟΥΡΚΙΚΑ	>	155
ΑΡΒΑΝΙΤΙΚΑ	>	163
ΑΓΙΩΝΥΜΙΑ	>	165
ΠΙΝΑΚΕΣ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ	>	171
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	>	172

ΧΑΡΤΕΣ—ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΧΑΡΤΗΣ ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

» ΘΡΥΛΙΚΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ στ' Ασπροπόταμο

Φωτογραφία Γεφύρι Πόρτας Παναγιᾶς

> Μοναστήρι Ντουσίκου

> Δόλιανῶν

> Λειβάδια Περτουλλίου

> Ἐκκλησιά Πόρτας Παναγιᾶς

> Πύργος Γάκη Χατζῆ (Περτούλι)

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΛΑΘΗ (1)

Στή σελ. 7 § 3	μετά τή λέξη «νά βγάλει»	νά προστεθεῖ ἡ λέξη « κανείς »
» » »	σημ. 2	νά διορθωθεῖ εἰς Rambaud
» » »	3	» » die Aromunen
Στό πίνακα Α' ἀριθ. 33	χωρίου	νά διορθωθεῖ εἰς Καπριάτσα
» » »	39	» » » Μεϊνταν
» » »	92	» » » Ὀδοιπόρους
Στή σελ. 15	τό τοπωνύμιο	» » » Ἀκουμπιστήρια
» » »	»	» » » Ακρουπουλίτα
» » »	στό	» Ἀλαμάνος μετά τή λέξη «περάσανε»
νά προστεθεῖ ἡ	λέξη «καί»	
Στή σελ. 15	τό	νά διορθωθεῖ ὡς Ἀλάργιαρη ἢ Λάργιαρου.
» » »	»	» » » Ἀμαλόραχη
» » 16	»	» » » Ἀναβρυσκά
» » 18	τό	νά διορθωθεῖ ὡς Ἀρκούδα
» » 19	»	» » » Ἀσπροπόταμο
» » 22	στό	» Βαμβακιές » τό Πρόδρομα εἰς Πρόδρομο
» » 23	»	» Βιτουμάς » ἀντί ὀφικταλίου εἰς ὀφικταλίου
» » 28	»	» » ἀντί αρκαλῆ εἰς Ζαρκαλῆ
» » 29	σημ. 1	» » ἀντί κάνουτας εἰς κάνοντες
» » 36	σειρά 12	» » » Στάθη Κώστα
» » 47	σειρά 38	» » ἀντί Ἰεπλιαναν » Ἰέπχιαναν
» » »	» 46	» » » Ἰέτριμαν » Ἰέτρωγαν
» » 51	σημ. 1	» » » τσάχολα » τσάχαλα
Στή σελίδα 53	τό τοπωνύμιο	νά διορθωθεῖ εἰς Καλοχώραφο
» » 61	»	» » » Κόνισκα
» » 63	»	» » » Κουντζέλο
» » 67	»	» » » Λαίνα
» » 82	»	» » » Ντούπσια
» » 93	»	» » » Πουρναράκια
» » 93	»	» » » Πρατάσκαλα
» » 98	»	» » » Σκέμνια
» » 103	»	» » » Συντζίλια
» » 104	»	» » » Τζιερμπάνον
» » 106	»	» » » Τσιαρι
» » 106	»	» » » Τσικλησιά
» » 117	»	» » » Δραγοβίσι
» » 121	»	» » » Βελήτζιονα
» » 123	»	» » » Κουκουσίτσα
» » 127	»	» » » Ἀγγρουλ ἀλ Μουνόξυλου
» » 130	»	» » » Βούλπα
» » 137	»	» » » Κουϊμπιλι
» » 139	»	» » » Λούνγκα ἀλ Μάμαλη
» » 140	»	» » » Μουλτζιάρι
» » 147	»	» » » Τρέιλι Ἀρούου
» » 148	»	» » » Τσιντσιλώνι
» » 149	»	» » » Φαντν' α
» » 156	»	» » » Καλντερίμ
» » 156	»	» » » Κοτζιά
» » 157	»	» » » Μπαῖρια
» » 158	»	» » » Μπροϋντζο
» » 159	»	» » » Φεσίτ μπέη
» » 163	»	» » » Γκουιά
» » 164	» Ἡ ἐπικεφαλῆς	» » » Ἀγιωνύμια

ΣΗΜ. 1. Ὁ διορθωτής μας, δέν μπόρεσε ν' ἀναπληρώσει τόν ἀπουσιάζοντα συγγραφέα—Νομάρχη Ρεθύμνης—καί γίνηκε αἰτία ὥστε ἡ ἐκδόσή μας νά παρουσιάσει μερικά λάθη. Ζητούμε συγγνώμη ἀπ' τοὺς ἀναγνώστες καί προβαίνουμε στή διόρθωση τῶν κυριωτέρων λαθῶν.

